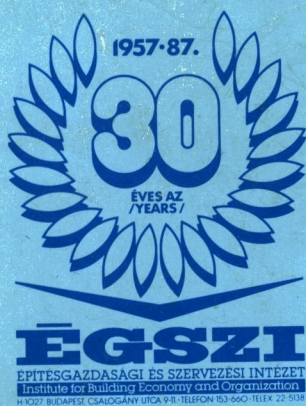
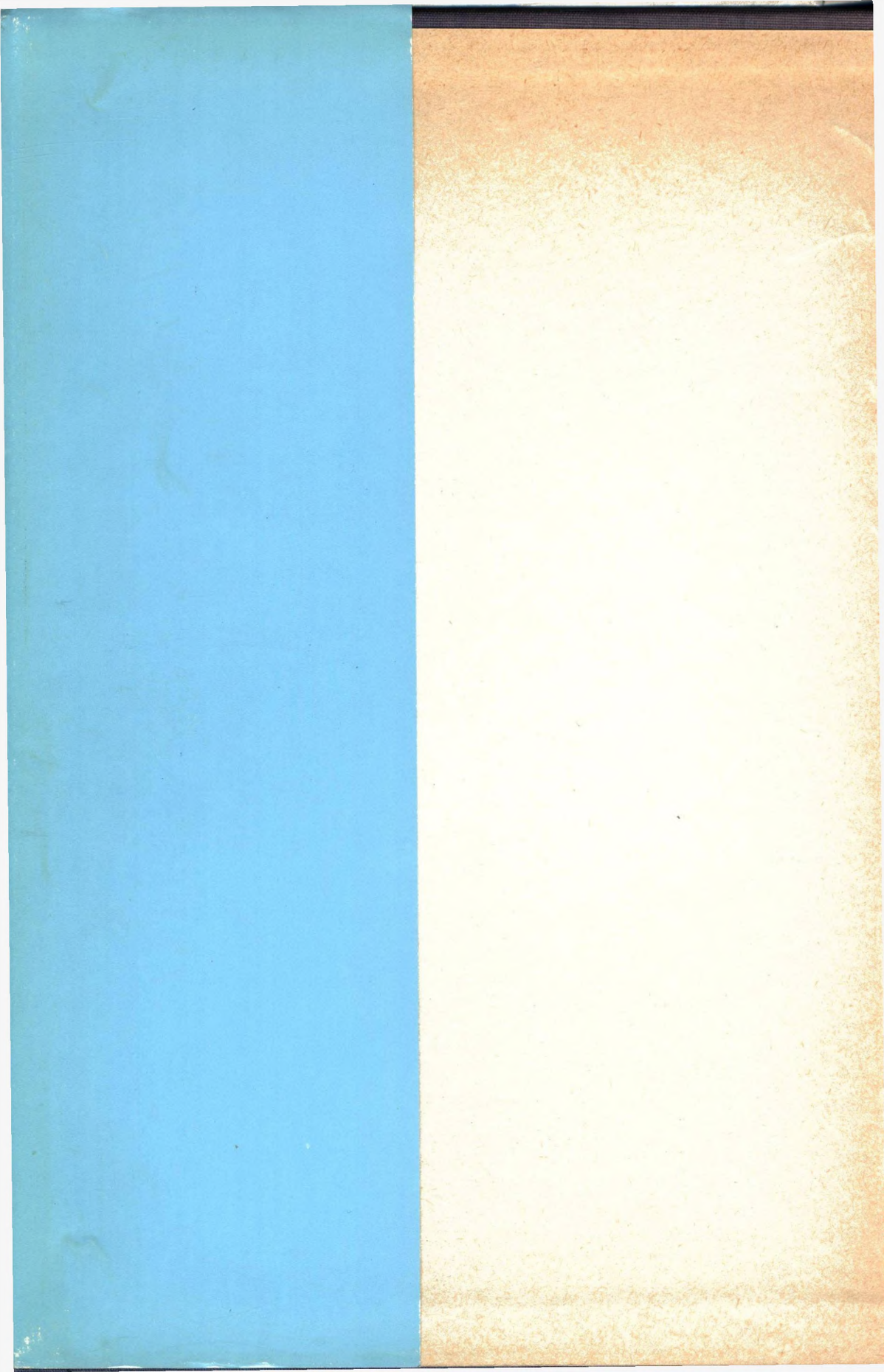

Építésgazdasági és Szervezési Intézet története

1957–1987

5F275/022

DR. GESZLER ÖDÖN

ÉGSZI: 30 ÉV

ÉPÍTÉSGAZDASÁGI ÉS SZERVEZÉSI
INTÉZET TÖRTÉNETE

1957–1987

BUDAPEST, 1987

Készült a
MAGYAR TÖRTÉNELMI TÁRSULAT
ÜZEMTÖRTÉNETI SZAKOSZTÁLYÁNAK
közreműködésével

Lektorálta:
DR. BORUS JÓZSEF
DR. INCZE MIKLÓS

Az Intézet részéről:
SCHAEFER GYÖRGY

Technikai szerkesztő: Hidasi László

Felelős kiadó:
dr. Balázs György, az Építésgazdasági és Szervezési Intézet
főigazgatója

Készült a Franklin Nyomdában

KÖSZÖNTŐ

Örömmel értesültem arról, hogy az Építésgazdasági és Szervezési Intézet fennállásának 30. évfordulójára üzemtörténetének kiadására készül. A vállalkozást két szempontból is jelentősnek tartom. Egyfelől — tudomásom szerint — gazdasági kutató-fejlesztő-szervező és számítástechnikával rendelkező hazai intézményről eddig még vállalattörténeti monográfiát nem írtak. Másfelől a megidézett korszak, az ellenforradalom utáni 30 év nemcsak történelem, hanem az idősebb generáció tagjainak személyes élménye, dolgozó életének krónikája.

A három évtizeddel ezelőtti intézetalapítás az építésügyi kormányzat részéről fontos cselekedet volt. Az Intézet fejlődéstörténete bizonyítja, hogy az ágazat vezetői a hazai építésügy útjának egyengetésében helyesen gondolkodtak, amikor a szocialista népgazdaság építésében az elsők között ismerték fel egy ipargazdasági szervezőintézet létrehívásának szükségességét. 1957 tavaszán, egy politikai gondokkal terhes időszakban is halaszthatatlan feladatnak tekintették az építőiparban felgyülemlett problémák megoldására egy önálló kutató-fejlesztő intézet létrehozását.

Az Intézet az elmúlt évtizedek során kiépítette országos szervezetét, régióközpontjait és megeremtetette hazánkban elsőként egy iparág, az építésügy önálló számítógépfálózatát. A 30 évvel ezelőtt elültetett fiatal hajtás a profilok, a feladatok és a munkakörök bővülésével — szerteágazó lombkoronával rendelkező fává — erős intézménnyé fejlődött; majd a legutóbbi években leányvállalatok és kirendeltségek alapításával szervezetrendszerre növekedett.

Az Intézet az alapítólevélben és az azt kiegészítő határozatokban előírt feladatait folyamatosan teljesítette. Az új iránti fogékonysággal mind eredményesebben kutatót és fejlesztett szervezési rendszereket. Nemzetközi kapcsolatokat létesítve tanulmányozza a külföldi eljárásokat és modelleket, amelyeket a hazai viszonyokra adaptálva terjeszt az építő- és építőanyagiparban.

A magam pályáján mindig figyelemmel kísértem az Intézet működését, igénybe véve számítógépes feldolgozásait. Közreműködtem nemegy programjának, szervezésének kidolgozásában. Annak idején a sorrendprogramozás, valamint a technológiai üzemszervezés rendszerének kialakításában és kísérleti alkalmazásában az akkori munkahelyem, a Fejér megyei Állami Építőipari Vállalat, a mai Alba Regia Állami Építőipari Vállalat az ÉGSZI partnere volt sok éven át. Jó kollegális múlt fűz az ÉGSZI több vezető munkatársához.

Az ÉGSZI története, a közelmúlt faggatása a jövő szempontjából is fontos. A kötet fejezeteiből, az Intézet törekvéseiből, növekedésének tanulságaiból, a munkamódszereiből egész építőiparunk, sőt a népgazdaság más ipari ágazata is meríthet. Nemcsak az építőipar készülődik vissza-visszatérő gondokkal: a kedvezőtlen munkaidő-kihasználással, a termelékenység-növekedés lassulásával, a munkák sokszor kifogásolt minőségével, az elégtelen gazdasági hatékonysággal. A gazdaságilag nehéz, feszültségekkel telt éveinkben a gondok leküzdéséhez, a hiányosságok kiküszöböléséhez egyetlen iparvállalat sem nélkülözheti saját ágazati szervezőintézetének tanácsait, innovatív munkáját. A mi iparunk továbbra is igényli az Intézet és szervezetrendszerének szolgáltatásait, elemző-prognosztizáló munkáját, koncepció alkotásait a fogyasztékok felszámolásához, a világ gazdasági változásokhoz való gyors alkalmazkodáshoz, az új és újabb szervezési megoldásokhoz, az építésiparosítás erőteljes folytatásához.

Eredeti elgondolásnak és a feldolgozás külön érdemének tartom, hogy a szerző az Intézet történetét az ország politikai és gazdasági eseményeibe, az építőipar történetébe ágyazottan tárgyalja. A téma megszerkesztésének hármas ritmusa: a társadalmi-gazdasági viszonyok, az építőipar helyzete és keretében az Intézet működése fejezetről fejezetre nyomon követhető.

A közelmúltban látogatást tettem az Intézetben. A gazdasági és politikai vezetők beszámolójából és a bemutatott számítástechnikai felkészültségből meggyőződtem arról, hogy a múlt eredményeinek megbecsülése és hasznosítása mellett gondosan felkészültek a jövő feladataira.

A három évtizedes jubileum alkalmából szívélyesen köszöntöm az Építés-gazdasági és Szervezési Intézet gazdasági-, politikai- és társadalmi vezetőit, egész kollektíváját.

További munkásságukhoz kívánok jeles kezdeményezéseket, kreativitást; eredetiséget és megállottságot, alkotó energiátöbbletet, a szervezetrendszer sikeres bővítését és gyümölcsöző üzleti tevékenységet. Összefoglalóan: az intézettörténet sikeres folytatását!

Budapest, 1986. december 15.

SOMOGYI LÁSZLÓ

építésügyi és városfejlesztési miniszter

AJÁNLÁS

Intézetünk megalapításának 30. évfordulóján egy percre megállunk a munkában, de nem ünnepelni, hanem emlékezni a megtett útra és elődeinkre. Az alapítók, a régi munkatársak szorgalmas munkájukkal teremtették meg az alapokat, amelyekre felépíthettük a mai hatszáz fős Intézetünket és a több mint ezer fős országos szervezetrendszerünket. Az emlékezés küzdelem a felejtés ellen. Az évfordulón tudományos ülésszakkal, kiállítással, az intézettörténeti monográfiával összegezzük és tekintünk vissza munkahelyünk alapítására, valamint a három évtizedes fejlődés csomóponti állomásaira.

Emlékezünk az 1957. évi alapításra, az öt évig tartó ÉTÉGI korszakra, amikor jogelődünk Építéstechnikai és Építésgazdasági Iroda néven foglalkozott az építő- és építőanyagipar technikai fejlesztésének és gazdálkodásának problémáival; 1962-re, az Építésgazdasági és Szervezési Intézetté alakulására; majd a budapesti központból kisugárzó szervezési tevékenységre: az ország öt régiójában a kirendeltségek megalakítására; 1967-től a gazdasági mechanizmus előkészítésében és végrehajtásában való részvételle; a hetvenes évek elejétől az építőipar országos számítógéphálózatának kialakítására; 1979-re, a testvérintézmény, az Építőipari Számítástechnikai és Ügyvitelgépésítési Vállalattal való egyesülésre, majd a leányvállalatok alapításával az ÉGSZI szervezetrendszerének a kiépítésére. Intézetünk törzsgárdájának tagjai e könyv lapjain saját múltjukkal találkoznak, azokkal az évekkkel és eseményekkel, amelyeknek aktív résztvevői voltak.

Nyomon követjük, hogyan fejlődött az Intézet szervezete, miként bővült a profilja, az évek múlásával hogyan rakódott rá a kötelezettségek tömege, miképpen dúsították működésének tartalmát a gondozására bízott feladatok, amíg az Intézet az ágazat öt szakmai területének: az építésgazdasági kutatásoknak, az építőipari szervezéseknek, a lakáspolitikai-lakásgazdálkodásnak, a szoftverfejlesztésnek, valamint a hardverellátásnak profilgazdája lett.

Amire ma még korszakokra bontva emlékezünk, az események az idő múlásával, a közvetlen emlékek elhalványulásával történelmi távlatba helyeződnek, egységes folyamattá válnak majd az Intézet későbbi évkönyveiben.

Az intézettörténeti monográfia a múlt eseményeinek rögzítésével képet igyekszik adni napjaink eseményeiről, eredményeiről is. Miként a ma a tegnap folytatása és a holnap a mával kezdődik, iparágunk és benne Intézetünk múltja szintén folyamatosan simul a jövőbe. A jelenlegi állapotok felvázolása éppenúgy rendeltetése volt jubileumi kötetünknek, mint a status quo, a harminc év fontosabb állomásainak, cselekvéseinek visszaidézése. Az események és történések összefoglalása híradás is a bennünket követő generációk számára, elsősorban abból a célból, hogy a tapasztalatokat a maguk munkájában hasznosíthassák.

Intézettörténetünk írója nehéz feladatra vállalkozott: a mindennapi élet fordulatait kellett a történelem piedesztáljára emelnie. Megküzdenie a kortársak szubjektívitásával, mert a tapasztalat szerint az eseményekre a résztvevők egymástól eltérően — jól vagy rosszul —, de másként emlékeznek vissza.

Intézettörténeti monográfiánk arra a kérdésre is igyekszik választ adni, hogy a gazdaságtudományi, szervezésmódszertani, számítástechnikai rendszerfejlesztési munkásságával mit

adott az ÉGSZI az építőipari ágazatnak, az államigazgatásnak, a tanácsi apparátusoknak, a népgazdaságnak? Milyen szerepet vállalt és teljesített a szocialista társadalom építésében?

Intézetünk helyét és értékét a hazai építésügyben nem magunk határozzuk meg, hanem azok, akikkel kapcsolatba kerültünk: a felettes hatóságok, az irányító intézmények, a közreműködő partner vállalatok és a megbízó üzemek. Egy szervezetnek nem az ad rangot, hogy önmaga mire büszke, hanem az, hogy hányan elégedettek a tevékenységével. És ha büszkék vagyunk intézeti elődeink munkájára és eredményeire, nincs jogunk ettől az érzelemtől az utódainkat megfosztani.

Egy gazdasági szervező, számítástechnikával rendelkező intézmény története nem olvasmányos lektűr. Mégis úgy gondolom, érdeklődésre tarthat számot a tudományos igényességgel, de a népszerű ismeretterjesztés eszközeivel megírt tanulmány. Régebbi munkatársaink a kötet lapjain ismételten átélhetik a közös utjuk állomásait, végigjárhatják a fejlődés lépcsőfokait. A fiatalabb munkatársaknak eredményeink szolgáljanak tanulságul, és segítsék elő számukra a kutató-fejlesztő-szervező mesterségünk elsajátítását.

Ezekkel a gondolatokkal ajánlom intézettörténetünket az értő olvasóknak, Intézetünk volt és jelenlegi munkatársainak és a hazai építésügy elhivatott dolgozóinak szíves figyelmébe.

Budapest, 1986. december 15.

DR. BALÁZS GYÖRGY

intézeti főigazgató

A KEZDET ÉS ELŐZMÉNYEI

Az ÉGSZI jogelődjének megalapítása

A felszabadulás utáni újjáépítés, a háborús épületkárok teljes felszámolása még távol a befejezéstől, amikor 1957-ben és az utána következő esztendőkből, az 1956. év végi tragikus események harcaiban megsérült vagy megsemmisült épületek helyreállítása is terhelte a tengeri feladattal küszködő hazai építőipart. Megérett a helyzet arra, hogy a csaknem egy évtizeddel korábban államosított építőipari kivitelező vállalatok a megnövekedett munkáik megszervezéséhez és gazdaságos megvalósításához, a technológiák korszerűsítéséhez segítséget kapjanak az irányító felügyeleti hatóságtól, az Építésügyi Minisztériumtól, továbbá tanácsokat, útmutatást, programokat, segédleteket egy erre specializált elméleti kutató, fejlesztő intézettől.

A tárgyalások sorozatán kialakult a döntés: az építésügyi ágazat műszaki és szervezési intézményeinek együttesét ki kell egészíteni egy építésgazdasági intézettel, amely szervezet-szerűen foglalkozik a kivitelező építőipart támogató műszaki-gazdasági vizsgálódásokkal, szervezési és gazdálkodási kérdésekkel.

A felvázolt teendők realizálására az Építésügyi Minisztérium több intézménye egyes osztályainak átcsoportosításával és összevonásával 1957 áprilisában az V., Felszabadulás tér 5. szám alatt megalapította az ÉM Építéstechnikai és Építésgazdasági Irodát, az ÉTÉGI-t, az Építésgazdasági és Szervezési Intézet jogelődjét.

A minisztériumi intézkedés jelentőségét és időszzerűségét kihangsúlyozva, valamint az építőipar irányításában az elhatározás korszakalkotó fontosságára utalva, kíváncsian, hogy hidat verve a tegnapi, a ma és a holnap között, legalább kontúrjaiban felvázoljuk a hazai építőipar útját a tőkés gazdálkodás időszakán át a felszabadulásig, az építőipari vállalatok államosításáig, majd a szocialista építőipar megszervezéséig, és az 1968-ban megkezdett reformfolyamaton át napjainkig.

A minisztériumi ágazatirányítás és a vállalatok közt a transzmisszió szerepét betöltő ÉGSZI-nek, mint a felügyeleti főhatóság és a vállalatok közötti információ áramlás centrumának üzemtörténete nem választható el a hazai építésügy ágazati történetétől. Mindnyájan egyazon ipari kategória integráns részei. Egyikük egzisztenciája sem nélkülözheti a másikat: az ÉGSZI létének az építőipari szféra ad értelmet. Történetének leírásából nem hiányozhat az építőipar múltjának és jelenének vázlatrajza; az intézettörténet nem tárgyalható a hazai építésügy: az állami irányítás és a kivitelezés jelzésszerű áttekintése nélkül.

Az üzemtörténet és a helytörténet szerves része a haza történetének. A hon: az otthon, amelyben anyanyelvünket tanultuk; a munkahely és a környezete, ahol dolgozunk; az ország, amelyben élünk. Történelme közös múltunk, amelyre emlékezünk. Az Intézet története parányi színes mozaikja a haza gazdasági, társadalmi és politikai élete hatalmas tablójának. E koncepció jegyében lapozunk bele a hazai építő szakma krónikájába.

A magyar építésügy felszabadulás utáni pályájának felvázolása előtt emlékezünk az építőipari kivitelezés néhány számottevő eseményére.

A polgáriarsodó városi társadalom a 19. században, a reformkorban mind több igényt támasztott az építőkkal szemben. A soklakásos bérházak építésénél általános kíváncsi és feltétel a lakások kényelmi és higiéniai berendezése.

1806-ban megengedték, hogy az úgynevezett városi mesterek is vállalhassák a nagyobb terjedelmű épületek létesítését. Az 1808-ban megalakult Pest-Budai Szépészeti Bizottság elfogadta Pest rendezési tervét, és ezzel sok feladat elvégzésére nyújtott alkalmat a kor építészeinek.

Az építkezések szervezésének kérdésével, pénzügyi megoldásaival akkor még senki sem foglalkozott. Az első magyar építésszervezési szakkönyvet a céhmesterek világában a kivitelezők részére Beregszászi Pál írta meg. A könyvet 1819-ben adták ki Debrecenben.

Ugyanebben az évben alakították meg az építőmunkások a Pesti Kőműveslegények Segélyező Egyletét. Egyike az első munkásegyesülésnek, előfutára a későbbi munkásszervezeteknek, amelyek segélyzőegylet, temetkezési egylet formájában alakultak meg, ha a mindig gyanakvó Helytartótanácsból sikerült az engedélyt „alázatosan kikönyörögniük”.

A szabadságharc után csak a mezőgazdasággal összefüggő építkezéseket és az agrártermékek feldolgozását kiszolgáló ipar üzemait rendelték meg, amelyek nélkülözhetetlenek voltak a termékek feldolgozásához és szállításához. Megkezdődött a vasútépítés, indóházak, állomásépületek létesítése. Az egyelőre kevés lakóházépítésre a megbízást osztrák építésszek kapták, akik az olcsó magyar munkaerővel teljesítették vállalkozásaikat. A kiegyezés utáni években a hazai tőkések, nemegyszer társulva külföldi tőkésekkel a milleniumig és a századfordulóig a hazai építő nagyipar letéteményesei lettek.

Az 1856-ban megalakított Magyar Mérnök- és Építésszegyletnek a Bach-korszak nyomasztó politikai légkörében sikerült kiadnia két politikamentes, szakmai folyóiratot. Az egyik az „Építőipar”, a másik a „Magyar Mérnök- és Építésszegylet Közlönye”.

Az általános iparszabadságot — a céhszervezet megszüntetésével — az 1872. évi XIII. törvénycikk nyilvánította ki. Ezzel az úgynevezett „Ipartörvénnyel” befejeződött a céhek közel fél évezredes uralma. A törvény három hónapot adott a céhek felszámolására.

A céhek helyét az ipartestületek foglalták el. 1886-ban megalakult az Építőmesterek, Kőműves, Kőfaragó és Ács mesterek Ipartestülete. Évkönyveikben egyre több cikk jelent meg a szakmai felkészültség szükségességéről és növeléséről, tanulmányok az építőipar szervezéséről, az elfogadható és méltányos profitról, a vállalkozások gazdaságosságáról.

A 19. század utolsó harmadában megalakultak a munkásegyesületek, szakma szerint külön-külön. Az építőiparban is az ácsok, a kályhások és a festők külön szakmai szervezetekbe tömörültek a 90-es években. Valamennyi építőmunkás közös érdekvédelmi szervezetének megalakítására — többszöri nekirugaszkodás után — csak a századunk harmadik évében került sor. Bokányi Dezső, Garbai Sándor és Weltner Jakab fáradhatatlan agitációjára 1903. január 4-én együttes közgyűlésen szerveződött közös szervezet a Magyar Építőmunkások Országos Szövetsége és a Famunkás Szövetség, a MÉMOSZ.

A munkaadói ipartestületek viszont szétváltak, országos hatáskörrel megalakult az Építőmesterek Ipartestülete.

A MÉMOSZ a legforradalmibb munkásszervezetek élvonalába tartozott. Tagjai részt vettek 1912. május 23-án a „vérvörös csütörtök” tüntetéseiben. Ugyanez év októberében, amikor a nagyhatalmak közötti feszült helyzet csaknem egy világháború kibrobbadásáig érlelődött, a Szövetség a szakmai lapjában tiltakozott a háború ellen: „Nekünk semmi érdekünk sem fűződik a háborúhoz. A béke a mi érdekünk! Le a tömeggyilkosokkal. Békét akarunk!” A világháború két év múlva kitört.

1917. november 25-én, az iparcarnoki nagygyűlésen Bokányi Dezső, az Építőmunkások Szövetség nevében nyilatkozott a nagy októberi szocialista forradalom mellett. „Budapest és környékének munkásai, velük együtt Budapest egész dolgozó népe testvéri üdvözlét küldi az orosz forradalmároknak!” 1918 novemberében a Kommunisták Magyarországi Pártjának megalakításakor Hirosik János tetőfedő képviselte az építőmunkásokat. 1918. november

16-án, a Magyar Köztársaság törvénybe iktatása után a szakszervezet több tisztségviselője fontos feladatokhoz jutott.

Bokányi Dezső, a MÉMOSZ titkára a Budapesti Munkástanács képviselőjében Károlyi Mihállyal együtt tárgyalta Belgrádban az antant hatalmak megbízottaival. Garbai Sándor lakásügyi kormánybiztos lett.

1919. március 21-ét követően a Magyar Tanácsköztársaság kikiáltása után a Kormányzótanács elnökévé Garbai Sándor közművest, a MÉMOSZ titkárát választották. Amikor az ellenséges támadások visszaverésére megszervezték a Vörös Hadsereget, az építőmunkások megalakították a MÉMOSZ dandárt Besnyői István építőmunkás parancsnokságával. A politikai biztos Vági István ács lett. A MÉMOSZ Vörös Zászlóaljába 800 önként jelentkező építőmunkás lépett be. A zászlóalj az északi hadjárat során elfoglalta Bártfát.

Az első világháború után sokáig nem nyílt lehetőség új építkezésekre. Az építővállalatok tönkrementek, mérhetetlen az építőipari munkanélküliség. A túrhetetlen életviszonyok ellen 1930. szeptember 1-én kirobbant tüntetés egyetlen vértanúja építőmunkás, Darnyk János állványozó.

Az első világháború utáni építési dekonjunktúra gondolkodásra készítette a szakmát. A húszas években, fejlesztésre alkalmatlan időszakban a szakma megmaradásáért küzdöttek. Ha a legszerényebb keretek között is, de a fennmaradást biztosítani a remélhető jobb időkre. A munkákat zömmel még mindig kézzel végezték. A dolgozók nagy része idénymunkás 40–50 fillér napibérért. A téli hónapokban munkanélküliség. Az építőipar jellegzetesen kisipari, szervezetiileg szétaprózott.

Az 1929–1933 közötti gazdasági világválság után parázslani kezdett az építési hajlandóság, a meginduló építkezések teljes egészében magánvállalkozók végezték. A harmincas évek közepétől az ipar és a hadiipar adott egyre több megrendelést. Gyárak, laktanyák épültek, az építőipar fellendült. Erős konjunktúrában nagyvállalatok létesültek. Az építőipari közéletet fertőzte a korrupció az állami megrendelések megszerzésében. Építési társaságok, részvénytársaságok vagy szövetkezetek építették a bérházakat. A magyar építőipart a második világháborút megelőző években néhány nagyvállalattól és részvénytársaságtól eltekintve, a kisvállalkozók sokasága alkotta.

Mivel egy gazdasági kutató és szervező intézet történetét igyekszünk kibontani a következő fejezetekben, megemlítjük, hogy a harmincas években is nyomára bukkantunk olyan szakirodalomnak, amely az építőipari költségeket elemezte és következtetésekre törekedett. Egy német testület kiadványa, „Arbeitsgemeinschaft für Rationalisierung im Bauwesen”, a gazdaságosság elvét igyekezett az építőiparban és a vele rokon szakmákban érvényesíteni. A kiadvány német munkaközösségének tagjai a hatóságok, az építőipar és a szaktudományok képviselői. Legjelentékenyebb munkájuk a Ryp/Norm című kiadvány, amely a normalizált alkatrészekből épült modern háztípusokat építészeti, fűtési, egészségügyi és fenntartási szempontok szerint ismertette.

A szakirodalom megállapítása: a két világháború között ismeretlen fogalom a szervezett és rendszeres építéskutatás. A kivitelezés szervezését, a módszerek bűvárkodását mellőzve inkább az anyagvizsgálattal kapcsolatban kutattak a Műszaki Egyetem tanszékein, valamint a Fővárosi Anyagvizsgáló Laboratóriumban.

Előrelépés műszaki területen történt, az építési módok és technológiák korszerűsítésében. Kialakult a vázas építési mód, felfedezték a korszerű alapozási, szigetelési és homlokzat burkolási eljárásokat, használatba vettek újszerű anyagokat, mint például az üreges téglát, a durva kerámiatermékeket. A versenytárgyalások, a piaci konkurencia rászorította az építési vállalatokat a kivitelezés részletes gazdasági és műszaki megtervezésére. Nem nélkülözhatték a gondos jövedelmezőségi-gazdasági értékeléseket.

Az ország gazdasági élete igen lassan, évenként csak két százalékkal fejlődött. Az ipar kisipar jellegű, a munkavállalók 45 százaléka a kisipar foglalkoztatta. A sok tekintetben — nemcsak az építőiparban — elmaradott ország még a harmincas évek végén is az európai államok rangsorában a kevésbé fejlett országok kategóriájába tartozott. Helyzetét bizonyítja az a kérlelhetetlen adat, hogy az egy főre jutó nemzeti jövedelem az európai átlagnak mintegy a fele volt.

A második világháborúban a katasztrófa felé sodródó országban a németellenes antifasiszta erők a háború utáni kibontakozás lehetőségeit mérlegelték. Közéjük tartozott a MÉMOSZ központi vezetősége is. 1944. február 12-én kiadott körlevelében egy ilyen mondatot olvastunk: „Nekünk, szervezett szocialista építőmunkásoknak megvan az elképzelésünk

az új világrendről. Ennek megvalósítása azonban csak a lehető legnagyobb megszerveződés alapján képzelhető el.” A MÉMOSZ baloldalisága — szó szerint és átvitt értelemben is — vörös posztó volt a nyilasok szemében. Többször megtámadták és feldúlták az Aréna úti irodákat. A vezetőket bebörtönözték, gyűléseiket betiltották.

Az építőipar a felszabadulás után

Magyarország számára négy évig tartott a második világháború. A budapestiek számára 1944—1945 fordulóján másfél hónapig a főváros ostroma. Február 13-án szűntek meg a harcok. A Duna két partján a budai és a pesti városrész egyaránt romokban hevert. A hidak felrobbantva a folyóba zuhantak, a két part között megszűnt az összeköttetés. Aki a felszabadulást követő hetekben és hónapokban a Gellérthegyről vagy a Várhegyről körülnézhetett, rémülten tekintett a tető nélküli romos házak tengerére, a főváros ijesztő panorámájára. Joggal jósolhatta: ezt a várost egy fél évszázad alatt sem lehet újjáépíteni.

Nem így történt. A munkásosztály „a romok és omladékok alól vérző és fagyott ujjaiával kikaparta az ájult nemzetet, hogy alkotó munkájával, izzó élniakarásával lángoló hitet leheljen bele.”

1944 decemberében Debrecenben megszületett egy új hatalom: a munkásság és az egész parasztság antifasiszta demokratikus koalíciója. A pincékből előbújt embereknek, a magyar társadalomnak a tetsedtséggel szemben a Kommunista Párt meghirdette, hogy „Lesz magyar újjászületés!”. A jelmondat jegyében megkezdődött a romok eltakarítása, az újjáépítés a városban, az országban, a lelkekben. Az általános levertség kábulatából magához tért közgazdaság, a Nemzeti Bizottságok a demokratikus pártok társadalmi segítségével néhány hónap alatt felmérték a pusztulást, Budapesten közel 40 ezer épületéből mintegy hatezer maradt épen, a Várhegy 800 épületéből négy. Rommá vált a budai várpalota és a miniszterelnökség Sándor-palotája is. Iskolák, kórházak, középületek, szállodák, áruházak, üzletek, múzeumok, színházak, mozik sérültek meg súlyosan.

Többeket közülük egy évtizedig is eltartó munkával bontottak le, míg a városképből végre eltűntek a romok. Az ipari üzemek 90 százalékban, a vasúti járműállomány 80—90 százalékban szenvedett károsodást. A folyókba zuhant a hidak túlnyomó része, közöttük valamennyi dunai és tiszai híd. Az országos kár épületekben, utakban, hidakban, vasútban, közlekedésben, mezőgazdaságban, állatállományban stb. 35 milliárd pengő, a nemzeti jövedelem hét évi összege. Budapesten megsérült a lakóházak 85 százaléka, másfélszer lakás teljesen megsemmisült. 250—300 ezer ember nem költözhetett fel a pincékből, mert otthona használhatatlanná vált.

1945. április 4-e egy tragikus történelmi korszak végét, és egy helyesnek látott társadalmi fejlődési irány kezdetét jelentette. A munkásosztály megkezdte hatalomra kerülésének kiépítését. „A felszabadulás lehetőséget nyújtott arra, hogy hazánk a szocialista fejlődés útját választhassa, amelyen azóta járunk korszakos jelentőségű nagy történelmi eseményekkel, de kitérőkkel, tévedésekkel és kudarcokkal is” — emlékezett vissza Havasi Ferenc egyik 1985. évi cikkében.

A háborús években az iparág dolgozói szétszóródtak és a csekély felszerelés, gépi berendezés nagy része megsemmisült. A felszabadulás után a helyreállítás, az újjáépítés parancsa kulcsiparrá emelte az építőipart. Megszervezték egy új tárcát, az Újjáépítési Minisztériumot. A háború előtt nem volt építési minisztérium, az építésügyeket az Iparügyi Minisztériumban intézték. Az 1944. december 21-én Debrecenben ülésező Ideiglenes Nemzetgyűlés 11 minisztériumot létesített, közülük akkor még hiányzott az építési minisztérium. A hiányt a 2660/1945. ME számú rendelet pótolta, rendelkezve az Újjáépítési Minisztérium megalapításáról és az újjáépítési miniszter ügykörének megállapításáról. Az időpont: 1945. május 8-a volt. Az első újjáépítési miniszter Nagy Ferenc, a koalíciós korszak későbbi miniszterelnöke.

A koalíciós pártok és a kormány igyekezett rendet teremteni a romeltakarításban és a helyreállításban. 1945. június 27-én két rendelet jelent meg a hivatalos lapban: 3950/1945. ME számú rendelet az Országos Építésügyi Kormánybiztosságot, és az Országos Építésügyi Tanácsot szervezte meg. Majd a 4000/1945. ME számú rendelet az „Újjáépítési és közmunka-

kötelezettség szabályozása" címen mindenkire nézve kötelezővé tette a közmunkákban való részvételt, néhány esetben kivételt alkalmazva a személyes munkának pénzzel történő megváltására.

Az építőipari dolgozókat tömegesen mozgósította a Magyar Kommunista Párt az újjáépítési munkákra; a szervezésben élen járt a nagytekintélyű MÉMOSZ jogutódja, az ÉFÉDOSZ. A szakszervezetek XVII. kongresszusának határozata alapján ugyanis 1948-ban egyesült a MÉMOSZ, a Famunkás Szövetség, valamint az Üvegipari Szakszervezet, létrehozva az Építő-, Fa- és Építőanyagipari Dolgozók Szakszervezetét. Az infláció megfékezése, az értékálló forint bevezetése elősegítette az állami munkákra való toborzást.

A jól végrehajtott közmunkák döntő jelentőségűek, ezért a feladatot a kormányzat minisztériumi szintre emelte azáltal, hogy átszervezte az Újjáépítési Minisztériumot. Az apparátust az 1946. évi XXIV. tc. Építés- és Közmunkaügyi Minisztériummá bővítette. Az átszervezett minisztérium feladata: a magas- és mélyépítési munkák országos szintű megszervezése, az építésrendszert, a városrendezést, a tervezés elvi irányítása.

Az ÉKM megszervezésével szinkronban a kormány megszüntette az Országos Építésügyi Tanácsot.

A minisztérium 1947 novemberében megszervezte az Építéstudományi Központot a bevált és gazdaságos külföldi építési módszerek tanulmányozására és terjesztésére, új műszaki eljárások bevezetésére, szabványköltségek kidolgozására, a költségvetési kiírások egységesítésére, az elő- és utókalkuláció folyamatának kialakítására. Nagyjelentőségű kezdeményezés! Kiemelte a mellőzöttségből az építési munkák szervezetségének, gazdaságosságának problémáját. Az építésügyi kormányzat felismerte az intézményesen szervezett építési kutatások hiányát.

Érett az építőipari termelési eszközök, a magánkézben lévő kivitelező vállalatok állami tulajdonba vételének gondolata. Miként az 1946. XIII. törvénnyel a szénbányákat, az 1946. XX. törvénnyel a villamosműveket és az 1947. XXX. törvénnyel a bankokat államosították, nem lehetett más a megoldás az építőipar területén sem, mint az államosítás.

Az építőipari államosítások előkészítésére az ÉKM 1948. január 1-ével Építési és Közmunkaügyi Főigazgatóságokat létesített Budapesten, Pécsen, Szegeden, Debrecenben, Miskolcon, Kecskeméten, Makón, Balassagyarmaton, Veszprémben, Szolnokon, és Egerben. Rejtetten sikerült felkészülni az államosítások napjára. 1948. március 25-én délután 4 órára az MKP távirattal hívta be a Vasas Székházba a kádereket, akik másnap kormányfelhatalmazással vették át a vállalatokat. Az értekezletet Szakasits Árpád miniszterelnökhelyettes, ideiglenesen megbízott iparügyi miniszter nyitotta meg. A tennivalókat Karczag Imre iparügyi államtitkár ismertette. Az ÉKM-et Szijártó Lajos főosztályvezető, a későbbi építésügyi miniszter képviselte. Az államosított szervezetek között nyolc nagyvállalat volt. Az ÉKM a felügyelete alá került kivitelező szervezetek irányítására létrehozta a Magasépítési, valamint a Téglá- és Cserépipari Igazgatóságot. A Mész-, Cement- és Üvegipari Igazgatóságot az Iparügyi Minisztérium szervezte meg.

A szocializálás után a minisztériumi irányítás és a kivitelezés három lépcsős szervezete alakult ki:

- minisztérium,
- ipari központok,
- építőipari vállalatok.

Az államosítások után rövidesen kifejlődtek az építő- és építőanyag-ipari nagyvállalatok, amelyek jelentős mértékben hozzájárultak a nemzeti vagyon gyarapításához.

A felügyeleti hatóság, az ÉKM az iparigazgatóságokat csakhamar Ipari Központokká alakította át az 1948. július 3-án kiadott 7210/1948. Korm.számú rendelettel, és rájuk bízta a vállalatokkal való közvetlen érintkezést. Az év végén a XIV. törvénycikk december 7-ével feloszlatta a Fővárosi Közmunkák Tanácsát.

Az építő szervezetek irányítására létre hívott négy ipari központ közül kettő Budapesten működött: a Lakás- és Középítési Ipari Központ (LAKIK), valamint a Gyárépítési Ipari Központ (GYIK). Székesfehérvárott a Dunántúli Ipari Központ (DUMIK) és Szolnokon a Tiszántúli Ipari Központ (TIMIK). Az ipari központok feladata: egy-egy összefüggő földrajzi területen az építőipari vállalatok megszervezése és irányítása az állami építési feladatok végrehajtására. Megtanítani a vállalatokat az egyöntetű szerződés kötésre, a kalkulációra, az elszámolásra, a számlázásra, a kivitelezés további legfontosabb teendőire.

Az építőipari kisvállalkozások még másfél évig megtarthatták önállóságukat, aztán 1949 decemberében megtörtént a tíz munkavállalónál többet foglalkoztató kisüzemek szocializálása is. Végeredményben az államosítás több mint 96 ezer építőipari dolgozót és 19 ezer önálló kisiparost érintett. A mintegy félszáz nagyobb építőipari vállalat államosításával megszületett a szocialista építőipar, amely a gazdaság felépítésében meghatározóan döntő szerepet töltött be. Mivel a hazai építőiparnak nem voltak nagyipari hagyományai, az államosítások után fejlődött szocialista nagyiparrá.

Az építésügyi kormányzat az I. hároméves terv keretében csak ezután foghatott hozzá az országban fellelhető építési kapacitások felméréséhez, majd a fejlesztéséhez.

Az I. hároméves terv célul tűzte ki a háború előtti termelés visszaállítását az iparban. A hangsúly a mennyiségi termelésen volt: minél többet termelni a csaknem határtalan szükségletek kielégítésére, tekintet nélkül arra, hogy mi mibe kerül.

A fordulat éve: 1948 után minden vonatkozásban felerősödött az építő munka. Kezdetét vette a szocializmus alapjainak lerakása. Amíg az I. hároméves terv feladata volt a rekonstrukció, az I. ötéves tervé az extenzív fejlődés a munkások létszámának felfuttatásával, a munkaerő tartalékok bevonásával.

Az új szocialista építőipar az ötvenes években bontakozott ki. 1951 és 1958 között egyre monumentálisabbak az ipari építkezések. Ezeken a munkákon az építőipar nagyipari jellegűvé vált. 1955-ben az építőiparban foglalkoztatott munkások és alkalmazottak létszáma 290 ezer fő; a gépek lőerő kapacitása 260 ezer LE.

Az Építés- és Közmunkaügyi Minisztérium időközben Építésügyi Minisztériummá alakult és a Báthory utcából átköltözött a mai helyére.

Az építésügy minden ország gazdaságában központi helyet foglal el. Nálunk is a nép-gazdaság jelentős ágazata. Az építőipar szerepe alapvető a szocialista iparosításban. A beruházások építési hányada rendkívül magas volt: 70,5 százalékos. Az ötvenes években elsősorban új gyárakat építettek, az objektumok többsége a nehézipar termelőalapjait bővítette. Csak nagysokára kaptak nagyobb lendületet az életszínvonalat érintő lakások, közművek, az infrastrukturális beruházások.

Az Építésügyi Minisztérium kötelességévé tette a kormányzat a fejlesztési feladatok kidolgozását. Elméleti intézete, az Építéstudományi Intézet Rados Kornél, majd dr. Sebestyén Gyula igazgató vezetésével kezdte meg tevékenységét. A felszabadulás után a minisztérium főhatósági irányításával tulajdonképpen itt indultak meg az építésgazdasági és szervezési kutatások. A fő feladat: az építőipar műszaki jellegű problémáinak megoldása, az intézet azonban már rendelkezett olyan osztályokkal, amelyek gazdaságossági és szervezési kérdésekkel is foglalkoztak.

A munkatudományi és racionalizálási osztály tanulmányozta az építéshelyi organizációt, kidolgozta és karbantartott munkanormákat, foglalkozott munka- és brigádszervezési kérdésekkel. Eredményeket mutathatott fel többek között az egyösszegű munkautalványozás rendszerének kidolgozásával és bevezetésével. A termelési osztály az építőipari ár- és költségvetési kérdéseket munkálta ki. Az intézet javaslatot készített az egységes építőipari költségvetések bevezetésére.

Az 1956-os események után 1957-ben, a konszolidáció évében sok vonatkozásban — így az építőiparban is — új alapokon foglalkoztak a feladatok megoldásával. Világossá vált, hogy másként kell irányítani a vállalatokat, hogy meg kell javítani a vállalatok belső szervezettségét, megerősíteni a vállalatok közötti kooperációt. Kutató-szervező munkával előkészített módszerekkel támogatni a vállalatok szervezettségét, munkavégzésük jövedelmezővé tételét. Újult igények jelentkeztek, hogy az ágazati, valamint a vállalati vezetés választhasson a feladatok megoldásának alternatívái között. Valamennyi népgazdasági ágazatban az irányító szervek, a minisztériumok gazdasági kutató és szervező intézetek létesítésén fáradoztak. Az Építésügyi Minisztérium elsőként intézkedett az építőipari szervezés és műszaki fejlesztés problémáinak intézményes megoldásáról.

Az Építéstechnikai és Építésgazdasági Iroda

Az építésügyi miniszter a 41/1957. ÉM számú miniszteri utasításával megalapította az Építéstechnikai és Építésgazdasági Irodát. Egy mondat az alapító miniszteri utasításból: „A 2075/1955. Mt.h.sz. határozat mellékletének 5. szakasza (1) bekezdése alapján az építés-technika fejlesztésének és az építőipar gazdaságosságának előmozdítása érdekében — 1957. április 1-i hatállyal — gazdasági iroda alapítását rendelem el”.

Az Iroda tárgya: „Új építőipari gépek tervezése, a korszerű építésgépesítési technológia és szervezési módszerek kidolgozása, az építőipar gazdaságosságának vizsgálata, az építőipar távlati fejlesztésére vonatkozó tanulmány készítése, valamint a hatáskörébe tartozó egyéb feladatok ellátása”. Az Iroda megalapításával az Építésügyi Minisztérium a tárcák között az első, amely az ágazatában felvetődő speciális szervezési, irányítási, gépesítési és gazdálkodási kérdések kutatására, kidolgozására és megoldására, a kapcsolatos szellemi stúdiumok művelésére műszaki- és gazdasági szervezési intézetet létesített.

Az ÉTÉGI létrehívásának műszaki-gazdasági komponense, hogy az építőipar a fejlődés olyan szakaszába érkezett, amelyben már nem nélkülözhető az anyagi termelés és az azt kiszolgáló szellemi munka tudatos irányítása. Elkerülhetetlenné vált, hogy a különböző szervezeteknél széttagoltan és elégtelen volumenben végzett műszaki fejlesztési és értékelési tevékenységeket egyetlen intézményben vonják össze, a munkákat magasabb szintre emelve mennyiségben és minőségben egyaránt. Az építőipari kivitelezés vállalaton belüli jobb megszervezésének szükségességére az ágazati főhatóság sem mellőzhette továbbra a szervezés, a műszaki fejlesztés népgazdasági hatásának és hasznának felmérését. Szakembereket küldtek tanulmányutakra, nézzenek szét a szocialista és tőkés országokban, a gazdaságtudató, konjunktúra-kutató, prognosztizáló intézetekben, az egyetemek közgazdasági tanszékein: hogyan specializálódtak gazdaság- és szervezéstudományi intézetekre, szervező és tanácsadó stúdiókra? A fejlettebb országokkal való összehasonlítás tárja fel a gazdaság, az építőipar gyengeségeit műszaki színvonalban, vezetésben, hatékonyságban, versenyképességben.

Egy gazdasági elemző, költségvizsgáló szervezet, építésgazdasági intézet létesítésének gondolatát Hiller József, az Építőgép és Gépesítést Tervező Vállalat igazgatója már 1953-ban felvetette Szijártó Lajos építésügyi miniszternek. Javaslatát arra alapozta, hogy az építőipari dolgozóknak a nehéz fizikai munkától való mentesítésére erőteljes gépesítés kezdődött, mégis a nagyfokú gépesítés ellenére a ráfordítások összege állandóan emelkedett. Vizsgálják meg, mi az oka az állandósult költségnövekedésnek? Szükséges volna a jelenséget felderíteni egy kiváló mérnökökből, közgazdászokból és kutató-fejlesztő szakemberekből álló, mintegy 120—150 fős intézetben. A minisztérium akkor érdemben nem foglalkozott az elgondolással.

Hiller József javaslatát a minisztériumban 1956 őszén dr. Sebestyén Gyula, a Műszaki Fejlesztési Főosztály vezetője tűzte napirendre. A vonatkozó tárgyalásokat megszakították az október—novemberi események, de a téma nem került le a napirendről, a megvalósulás csak elodázódott. A következő év elején Trautmann Rezső építésügyi miniszter és Lux László miniszterhelyettes elfogadták dr. Sebestyén Gyula előterjesztését az intézmény létesítésére. Ezután az Iroda 1957. április 1-jével megkezdhetette működését, dr. Sebestyén Gyulának, mint megbízott igazgatónak a vezetésével. Az Építéstechnikai és Építésgazdasági Iroda, az ÉTÉGI a volt Belvárosi Takarékpénztárnak a Felszabadulás tér és a Petőfi Sándor utca sarkán álló, Párizsi-udvaros díszes épületében kapott irodahelyiségeket. Egyéves ténykedés után az Iroda a VI., Lenin körút 67. számú, műemlékjellegű épületbe költözött, amelyet annak idején, 1884-ben Hauszmann Alajos a firenzei Palazzo Strozzi mintájára, neoreneszánsz stílusban épített a gróf Batthyány család részére. Az ÉTÉGI és jogutóda az ÉGSZI ebben az épületben 17 éven át, 1974-ig működött.

Az Iroda szervezetének kialakítása, tevékenységi körének pontosítása tárgyában 1957 szeptemberében értekezlet volt a minisztériumban, amelyre meghívták Hiller Józsefet. Hivatkozással a négy évvel korábban benyújtott javaslatára, mondja el véleményét: mit kellene tenni? Felvázolta koncepcióját az Iroda konkrét feladataira, módszereire, felépítésére

és a munkatársak szakmai összetételére. Elgondolásaival az értekezlet egyetértett, és a miniszter 1957. október 1-jével Hiller József okleveles építészmérnököt és okleveles építésgazdasági mérnököt az ÉTÉGI igazgatójává nevezte ki.

Az alapító okiratból kiolvasható, hogy az ÉTÉGI-t nem elméleti kutatásokkal kívánták megbízni, hanem technikai, gépesítési, szervezési és gazdasági feladatok teljesítésével; új gépek és üzem berendezések megtervezésével, az előregyártás fejlesztésével. Dolgozzon ki koncepciókat a kormányzati szervezetek lakásépítési politikájának kibontakoztatásához, az építőipar és az építőanyag-ipar optimális fejlesztési irányainak kijelöléséhez. Foglalkozzék a korábban elhanyagolt vagy rendszertelenül tárgyalt építés-technikai és építésgazdasági kérdésekkel.

Az ÉTÉGI apparátusát részben más intézmények egyes munkacsoportjainak átirányításával, részben új munkavállalók alkalmazásával szervezték meg.

Az Iroda programja: az előregyártott falblokk előállító üzemek tervezése és a telepítésük megtervezése; az építőipari géptípusok jellemzőinek meghatározása; a meglévő géptípusok fejlesztése, építőipari gazdasági vizsgálatok, az épületek költségvetési normáinak, egységárgyűjteményeinek kidolgozása, végül az időelemzések és a munkanormák alapelveinek megállapítása.

Szántó Imrénék az irányításával dolgozták ki rögtön 1957-ben az akkordbéreket, amelyeknek aztán jelentős szerep jutott a meglazult építőipari bérfejelem megszüldésében.

Az Iroda közreműködött az 1959. január 1-én életbe léptetett építőipari árrendszer előkészítésében. Az előzményekhez tartozik, hogy az államosítások után az Építéstudományi Intézet már kidolgozott az állami építőipar számára munkanormákat, bérezési tételeket, ár- és költségvetési rendszert, de csak tapasztalati úton, becsült adatok alapján készítették a munkanormákat, először 1947-ben, majd sorozatosan négyszer is 1950 és 1956 között. A munkanormakönyvekben lefektetett kezdetleges normák hamar elavultak, ezért is volt szükség állandó módosításukra.

Az Iroda tevékenységének, és működésének fontosságát kiemelte a népgazdaság 15 éves távlati lakásépítési programja.

Az MSZMP 1959 novemberében ülésező VII. kongresszusa megállapította: „Az építőiparra az eddigieknél is nagyobb feladatok hárulnak. A II. ötéves tervben, 1961–1965 között 250 ezer lakást kell felépíteni”. Folytatódik a politikai figyelmeztetés az MSZMP Központi Bizottsága 1960. június 29-i ülésének az építőiparra vonatkozó határozatában: „A népgazdaság fejlődésének üteme jelentős mértékben az építőiparon múlik.”

Szerteágazó tevékenységét az Iroda hét osztályra tagozottan látta el. Az osztályokat és munkakörüket egyenként a következőkben mutatjuk be:

Építőipargazdasági osztály. Rendeltetése az épületek költségvetési normáinak, kiírási szövegeinek, egységárgyűjteményeinek kidolgozása. A géppel végzett munkák teljesítmény- és költségnormáinak, mutatóinak megszerkesztése. Az építőipari költségvetési és árrendszer egységes rendszerének kidolgozása.

Munkatudományi osztály. Munkaköre az időelemzés és munkanorma megállapítás alapelveinek meghatározása, majd a kivitelező vállalatoktól begyűjtött és a saját kidolgozású adatok alapján az országosan érvényesíteni szándékoltn munkanormák és bértételek összeállítás.

Építésügyi gazdaságtani osztály. A lakásépítés általános műszaki, közgazdasági és statisztikai vizsgálatával, valamint a kapcsolatos lakáspolitikai adatok gyűjtésével és egységesítésével foglalkozott. Az építőipari gazdasági vizsgálatokban a matematikai ökonometriai módszereket alkalmazta.

Központi organizációs osztály. Intézkedési tervekben adta ki az építőipar éves és távlati programjaihoz a helyi, illetőleg az országos koordinációt, amelyek tartalmazták a kivitelezések egyszerűsítéséhez szükséges intézkedéseket, az ütemezéseket és az azokat szolgáló anyagellátás feltételeit.

Építéstechnikai osztály. Elvi tanulmányokat és konkrét megoldásokat dolgozott ki az építéstechnikai és az építésgépesítési munkákhoz, előregyártó üzemek tervezéséhez és művezetéséhez, valamint az előregyártott elemek beemelésének technológiájához.

Géptervezési osztály. Tanulmányozta az építőipar gépesítéséhez a korszerű géptípusok

műszaki jellemzőit, meghatározta az optimális paramétereket. Javaslatokat készített a meglévő géptípusok műszaki fejlesztésére és korszerűsítésére.

Igazgatási osztály. Nyilvántartotta és kezelte az Iroda tervekészítési, könyvelési, szerződési és pénzügyi adatait.

Az iroda vállalati formában működött. Árbevétele az elvi jellegű, tanulmánykészítési tevékenysége után az Építésügyi Minisztériumtól származott. A konkrét tervezési és egyéb szerződéses megbízásokat a megrendelő kivitelező vállalatok fizették.

Az intézmény a hétszázalékos formában öt éven át funkcionált.

Az ÉTÉGI munkájának elemzését és a népgazdasági szintű értékelését a következőkben foglalhatjuk össze.

Számos országos jelentőségű építőipari problémát oldott meg. Gépeket tervezett: toronydarukat és felvonókat, keverő telepeket, utánfutó mésztöltőgépeket, szivattyús vakológépet, habarcsszórógépet, ömlesztett cement tárolásához 60—90—120 tonnás szerelhető korszerű cementsilókat; térfogat adagolásra mérőadagoló berendezést, stb.

Elkészítette a parkettagyályu, a parkettacsizoló, a takarítógép terveit. Megoldotta az új építési mód, a közép- és nagyblokkos lakásépítés dilemmáját: megtervezte a blokk — gyártó üzemeket, meghatározta a gyártás és szállítás gépi berendezéseit, és az összeszerelés technológiáját. Elkészítette a blokkos építkezések országos bevezetésének kooperációs tervét. Tanulmánya alapján a továbbiakban az Építésügyi Minisztérium összesen 17 blokkgyártó üzem megépítését rendelte el, és megvalósításukat beruházási hitelnyújtással támogatta.

1960—1965 a blokkos építési program végrehajtásának virágkora. Az állami lakások 75 százalékát, mintegy százezer lakást a program keretében építették adaptált típus tervek szerint. Az építéssiparosítás első nagy akciója — a nagyelemes építési mód meghonosításának első lépcsőfoka — a blokkos építési mód bevezetése volt. A teherhordó fal- és födémszerkezetek szabadtéri blokkgyártó üzemekben, illetve elemgyárakban készültek. Az építési mód az építési munkahelyeken munkaerő és időmegtakarítást eredményezett.

Az Iroda továbbfejlesztette a kapacitásvizsgáló módszereket; bevezetésre javasolta az építőipari vállalatok programozásának munkamenetét; számításokat végzett a II. ötéves tervhez. Megszerkesztette az „Építésgépesítési Kézikönyv”-ön kívül az „Építőipari akkordbérek” című munkanorma könyvet. Az építőipari költségszámítási normák kiadványai a magas- és mélyépítés és a szakipar, valamint az épületgépészet 67 munkanemét ölelték fel mintegy 8 ezer normatétellel és 25 ezer egységgel.

Elemezte a blokkos, öntöttfalas és a panelos kísérleti épületek gyártásának, szerelésének körülményeit, és a leggazdaságosabb építési módját. Szakembereket nevelt a szerelések művezetésére.

A II. ötéves tervidőszak második felében az állami lakásoknak mintegy a felét közép-, illetve nagyblokkos építési móddal építették meg. Az új megoldás jelentősen emelte a lakásépítésben az állami kivitelező vállalatok termelékenységét. Az Iroda tevékenységének kétségtelen eredménye az új építési mód ipari méretű országos elterjesztése.

Útőképesen és sikeresen dolgozó kollektívát szervezett meg Hiller József igazgató dr. Sebestyén Gyula igazgatóhelyettes főmérnök és a számviteli-gazdálkodási feladatokkal megbízott dr. Koren Ferenc főkönyvelő együttműködésével.

Előterbe került a politikai munka. Az ÉTÉGI pártszervezetét dr. Pethe Bálint szervezte meg 29 taggal. Ő lett az alapszervezet első titkára. Majd amikor 1958-ban más beosztásba került, az alapszervezet vezetését Gyenes Lászlóra bízta. Pártvezetőségének tagjai: dr. Koren Ferenc és Szilvási Tibor.

A KISZ alapszervezetet 1958-ban alapították meg. Az Iroda kezdettől fogva támogatta a fiatalokat. Az Iroda 180 dolgozója között 1961-ben 30 éven aluliak 31-en, közülük 19-en mérnökök, közgazdászok vagy technikusok voltak.

Az ÉTÉGI fennállásának öt esztendejében — az ÉGSZI első korszakában —, az összefoglaló Statisztikai Táblázatok-ban kimutatott eredményeket érte el. Alapításától az átszervezésig 27 százalékos létszám emelkedéssel szellemi termékeiből származó árbevételét csaknem megkétszerezte. Feladatait 97 százalékban minisztériumi megbízásra teljesítette, kapacitásának csak 3 százalékát vették igénybe a vállalatokkal kötött szerződések.

Az építőipar számos nehézséggel küszködött — önhibájából és önhibáján kívül. A konszolidáció évében nehezen állt helyre a munkafegyelem. Az ellenforradalmi hetekben a munkástanácsok követelésére a vállalatok jóformán semmi munkáért egyre magasabb összegű bérek kifizetésére kényszerültek. A munkások egy része elszokott a napi nyolc órai becsületes munkától. Lassú folyamat volt a fegyelmetlenek megfegyvelmezése. A tisztességes munka eredményei 1957-ben csak a IV. negyedévben mutatkoztak. Anyaghiány, szervezetlenség is akadályozta a megtervezett eredmények elérését. A napisajtó és a szakasajtó ismételt cikkezett az építőipari fogyatékoságok miattjéről.

A külföldi példák bizonyították: a korszerű építkezés lényegében nagyméretű szerelőipar. Ebben az irányban kell előrelépni itthon is! A kormány 1960-ban hatalmas feladat végrehajtásával bízta meg az építésügyi ágazatot. Az egyre sűrűsödő építési kötelezettségek mellett 15 éven belül építsen fel egymillió lakást az akkori lakásállomány mintegy 40 százalékának nagyságrendjében. A lakásépítési program előkészítését és megvalósítását a belpolitikai helyzet, a társadalmi konszenzus lehetővé tette az ipari és kereskedelmi nagyberuházások teljesítése mellett.

Korszakalkotó lépés történt a szocialista társadalmi rend felépítésében: 1960 telén befejeződött a mezőgazdaság szocialista átszervezése. Az MSZMP VIII. kongresszusán, 1962. szeptemberében Kádár János jogos büszkeséggel állapíthatta meg: „Befejeztük a szocializmus alapjainak lerakását. Megszűnt a kizsákmányolás, a kapitalizmus visszaállításának társadalmi és gazdasági lehetősége. Hazánk a fejlett szocialista társadalom építésének korszakába lépett.” A következő program hosszú távú: a fejlett szocializmus építése, de azzal az intéssel, amit Kádár János a kongresszusi záróbeszédében fejtett ki: „A fejlett szocializmus építésének nincsen éles határa. Ne beszéljünk tehát a „teljes felépítésről”, hanem a „fejlett szocialista társadalom építéséről.”

Az MSZMP Központi Bizottsága 1961-ben határozatot hozott az építőiparra vonatkozóan. „A kivitelező szervezeteket úgy kell kialakítani, hogy az építési feladatok végzésére egy nagy területegységen lehetőleg csak egy építőipari szervezet működjék, amely a szakipari és a szerelőipari munkák végzésére is alkalmas”. Az egész ország az építőiparra, mint kulcsiparra tekintett: a népgazdaság fejlődése jelentősen az építőipar teljesítőképességén múlik.

Mik a legsürgősebb tennivalók? A termelés gépesítése, a korszerű munkamódszerek alkalmazása, a munkaidőkiesések csökkentése, a munkások szakképzettségének növelése, a bérezés helyesebb alkalmazása, a szocialista munkaverseny fejlesztése, a kivitelezés szervezettségének és gazdaságosságának növelése. Csupán a bírálat nem fejleszti az építőipart, központi anyagi támogatásra: gépek, eszközök, berendezések investálására szorul, hogy eredményesebben dolgozhassék.

Az építőiparral szemben támasztott követelményeknek, a végrehajtásukat elősegítő kutatási feladatoknak az ÉTÉGI, mint az építésügyi tárca fejlesztő intézete már nem bizonyult alkalmasnak. Sokrétű feladatköre megnehezítette az alaposabb kutató és szervező munkában való elmélyedést. Az Iroda tevékenysége nélkülözötte a megkívánt dinamikát. Sűrgette az ÉTÉGI átszervezését az építőipari ágazati szükségletek előnyösebb kielégítése, a közgazdasági munka iránti felfokozott népgazdasági kíváncsiság. Az ágazat irányításában megfogalmazódtak a megoldásra váró kérdések: az iparág műszaki fejlesztésének közgazdasági igazolása; a döntések megalapozása gazdasági számításokkal; az építőipari ösztönzők kidolgozása; a kivitelezők közötti kooperációk kifejlesztése.

A minisztérium értékelt: a bőségben áradó feladatokat egyetlen elméleti intézet nem oldhatja meg. A feladatokat három részre parcellázva, kidolgozásukat három intézményre bízta. Így intézkedett az 1961. december 21-éről keltezett 76/1961. ÉM számú utasítás az ÉTÉGI átszervezéséről. Az építőipar gépesítésével kapcsolatos kutatási feladatokat az Építéstudományi Intézet munkakörébe utalta; az építőipari gépek tervezésével az Építőipari Gépesítő Vállalatot hatalmazta fel, míg a gazdaságpolitikai, gazdálkodási és módszertani kutatásokat, valamint a lakás- és kommunális gazdálkodási témák kidolgozását, cégjelzésének Építésgazdasági és Szervezési Intézetre változtatásával az Intézet kötelességévé tette.

ÉTÉGI-ből ÉGSZI

Az ÉM Építéstechnikai és Építésgazdasági Iroda átszervezéséről dr. Trautmann Rezső építésügyi miniszter 1961. december 21-én a 76/1961. ÉM számon az alábbi utasítást adta ki:

- „1. Az ÉM Építéstechnikai és Építésgazdasági Iroda elnevezését Építésgazdasági és Szervezési Intézetre változtatom.
2. Az Intézet feladata: építőipari és az Építésügyi Minisztérium által irányított iparra vonatkozó gazdaságpolitikai, gazdasági és módszertani kutatások végzése ennek alapján javaslatok készítése. A közgazdasági koordináció elméleti alapjainak vizsgálata, korszerű termelésszervezési módszerek kidolgozása és kísérleti bevezetése. Műszaki-gazdasági vizsgálatok — beleértve a műszaki tervezés gazdaságossága értékelésének és a távlati fejlesztési célkitűzések gazdasági vizsgálatát is —, értékelési módszereinek kialakítása és egyes vizsgálatok elvégzése, valamint a hatáskörébe utalt egyéb feladatok ellátása.
3. Az Intézet felügyeleti szerve továbbra is az ÉM Műszaki Fejlesztési Főosztály, szakmai irányítását a Közgazdasági Főosztály látja el. Az Intézet kutatási munkatervét az ÉM Műszaki Fejlesztési Főosztály és az ÉM Közgazdasági Főosztály együttesen állítja össze.
4. Az ÉM Építéstechnikai és Építésgazdasági Irodának az építőipar gépesítésével kapcsolatos kutatási feladatait az ÉM Építéstudományi Intézetnek, az építőipari gépek tervezésével kapcsolatos feladatait az ÉM Építőipari Gépesítő Vállalatnak kell átadni.
5. Az utasítás 1962. január hó 1-én lép hatályba. Ezzel egyidejűleg a 41/1957. (ÉP. Ért. 6.) ÉM számú utasítás megfelelően módosul”.

Az Intézet vezetésére dr. Sebestyén Gyula kapott hatáskört, mint megbízott igazgató.

Az ÉTÉGI átreformálása ÉGSZI-vé az egész népgazdaság területén egy nagy átszervezési kampány része. A hatvanas évek elejétől a gyakorlatban érvényesült a termelőerők és eszközök koncentrálásának szempontja. Az építőiparban az első kísérleti összevonásokat 1961-ben, majd a nagyvállalati fúziókat 1963-ban hajtották végre. Az átcsoportosítások előkészítésére és lebonyolítására a minisztériumban szervezési bizottságot létesítettek, amelynek titkára dr. Gerő István, a Közgazdasági Főosztály vezetője lett. A bizottság egyaránt per-fektuál átszervezéseket a minisztériumban és a felügyelete alatt működő vállalatoknál.

Az ÉM Közgazdasági Főosztály tulajdonképpen háttér intézményeként szorgalmazta az ÉGSZI megszervezését, hogy tanulmányokat, számításokat, elemzéseket és értékeléseket kaphasson az összetett és bonyolult ágazatirányítási feladatainak teljesítéséhez.

Az Intézet alapítólevele már elég széles profilt rögzített. Nyomatékosan kiemeljük az új tevékenységek közül a legfontosabbat: a szervezést. Az eddigi kutatói feladatok mellé az Intézet megbízást kapott az építőipari termelésszervezési teendők vizsgálatára. Az intézeti második periódus új eleme a termelésszervezés módszeres kutatása. Ebben az időszakban ismertette meg az építő szakmát a szalagrendszerű termeléssel, a hálódigrammos szervezéssel, a technológiai rendszerű üzemszervezéssel, mint a szervezésekkel a lakás- és kommunális ellátási, területgazdasági, városfejlesztési szakágazatokban.

Az ÉGSZI az ország első szervezőintézete. Utána 1962 és 1968 között a többi tárca is megalakította a maga önálló szervezőintézményét.

Alig egy félév múltával az építésügyi miniszter az 1962. június 18-án kiadott 34/1962 ÉM számú utasításával kibővítette az ÉGSZI működési körét, egyszersmind intézkedett egy Építésgazdasági Bizottság felállításáról. Az újabb rendelkezés célja: az építőipari és a minisztériumi iparra vonatkozó gazdaságpolitikai és módszertani kutatások hatékonyságának növelése és a kutatások gyakorlati bevezetésének előmozdítása. Az utasítás 1. pontja megismételte a 76/1961. ÉM számú utasítás első pontjában foglaltakat, majd a továbbiakban a következőket tartalmazta:

2. Az Intézet az 1. pontban említett feladatkörébe tartozó építésgazdasági és szervezési kérdésekben köteles szakvéleményt adni.
3. Az Intézet közvetlen felügyeletét az illetékes miniszterhelyettes látja el. A miniszterhelyettes az Intézet gazdálkodási munkájával kapcsolatos irányítást a Műszaki Fejlesztési Főosztály útján látja el.
4. Az Intézet kutatási tervét a miniszterhelyettes terjeszti fel.
5. A jóváhagyott kutatási terv alapján készített tématerveket az érdekelt főosztályok meghallgatása után a miniszterhelyettes hagyja jóvá. A jóváhagyott terveket szerződéses megbízásnak kell tekinteni.

6. Az Intézet kutatási terve alapján készült jelentések és intézkedési javaslatok megvitatása és elbírálása céljából Építésgazdasági Bizottság felállítását rendelem el. A bizottság elnöke a felügyeletet gyakorló miniszterhelyettes, titkári teendőit az Intézet igazgatója látja el. A bizottság tagjai a Közgazdasági, a Pénzügyi, a Munkaügyi és a Műszaki Fejlesztési Főosztályok vezetői, valamint az elnök által felkért tudományos és gazdasági szakemberek.
7. Ez az utasítás 1962. július 1. napján lép hatályba. Ezzel egyidejűleg az ÉM Építéstechnikai és Építésgazdasági Iroda átszervezéséről szóló 76/1961. ÉM számú utasítás hatályát veszti.

Az átszervezés létszámcsoökkentéssel járt együtt. Az ÉGSZI induló létszáma 1962. január 1-én 143 fő volt; az ÉTÉGI 41 dolgozóját az építőipar más intézményeinél, illetőleg vállalatoknál helyezték el. Az ÉGSZI-vé történt átalakulást előkészítő tárgyalásokon a tárca miniszterhelyettesi kollégiuma az Intézet részére a négytagozatos szervezési formát találta helyesnek és fogadta el. Ezek a következők voltak:

Építésgazdasági Tagozat
Termelés-szervezési Tagozat
Iparfejlesztési Tagozat
Ár-Normatíva Tagozat.

A tagozatokat 1962 közepén szervezték meg, de a végleges profiljuk csak a negyedik negyedévben kristályosodott ki. A tagozatokon belül hat osztályt és két különálló csoportot szerveztek meg.

Dr. Sebestyén Gyula az átszervezés menetéről folyamatosan tájékoztatta a dolgozókat a termelési tanácskozásokon. Az Iroda tudományos Intézetté vált. Elsőrangú fontosságú a kutatómunka színvonalának és a termelékenységnek az emelése, de gondokat okoz, hogy nincs elég tudományos káder, „elsőkezes” kutató.

Az építésügyi miniszter 1962. október 1-ével dr. Gerő Istvánt nevezte ki az ÉGSZI igazgatójává.

Az új igazgató 1962. november 9-én részt vett a szocialista brigádvezetők tanácskozásán. Kifejtette nézeteit arról, hogy a brigádok tevékenységüket adaptálják az Intézet sajátosságaihoz. Helyzetük más, mint a kivitelező vállalatoknál dolgozó brigádoké. Munkatervükbe vegyék fel a kutatási eredmények hasznosítását és hatásuknak megfigyelését. Az Intézet keresi a szervezés új útjait, ebben vállalt szerepet a brigádok.

Egy grafikussal megtervezették a szárnyas égszínké ÉGSZI emblémát a jellegzetes öt fett verzál betűből és felettük a nyújtott „V” alakú ékkel.

Amikor az ÉTÉGI ÉGSZI-vé alakult, beszámolt a pártvezetőség arról, hogy az átszervezés a dolgozók körében nyugtalanságot keltett. Rámutattak arra, hogy az intézményt nem azért szervezték át, mert amit végzett, nem volt jó, hanem mert a népgazdaság és az építőipar olyan szintre fejlődött, amelyen a régi módszerekkel már nem lehetett tovább haladni. Az átszervezés nem spontán elhatározás eredménye volt, hanem több mint egy évig tartó előkészítés után, átgondoltan hajtották végre.

A megtartott pártvezetőség választáson a következő elvtársak kerültek párt funkciókba: Kis Hugó titkár, dr. Pethe Bálint szervező titkár, Szilvási Tibor tömegszervezeti felelős, Kurucz Jánosné oktatási felelős, Szegő Jenő agit. prop. felelős. A három pártcsoportbizalmi: Balázs Antal, Fazekas Lászlóné, és Méhes Ferenc. Kis Hugó személyében az Intézet egy széles körű tapasztalatokkal rendelkező régi elvtársat, nagy tudású közgazdászt és tervmunkást nyert 1960-ban. A munkásmozgalomban 1919 óta vett részt, 1924 óta a KMP tagja, többször letartóztatták, bebörtönözték. Kiszabadulása után a Szovjetunióba emigrált. 1959-ben tért vissza Magyarországra. Az ÉGSZI-ben tudományos munkatárs, majd a Koordinációs osztály vezetője, és 1961-től másfél évtizeden át a pártszervezet titkára.

Tizenhét éven át a Terézvárosban

Az ÉTÉGI alapításának színhelyéről, a Belvárosból 1958-ban költözött át Budapest VI. kerületébe, a Terézvárosba, annak is legforgalmasabb pontjára. A beköltözés, az irodai szobákba való elhelyezkedés után az Intézet vezetői rövidesen felvették a kapcsolatokat a Terézváros hivatali és társadalmi szervezeteivel, az MSZMP VI. Kerületi Bizottságával, és annak első titkárával, Sarlós Istvánnal, majd a kerületi tanáccsal, hogy tudtukra adják belé-

pésüket a kerületi intézmények együttesébe. Tájékoztatták a pártbizottságot az Iroda feladatairól. Előadókat kértek és előadókat adtak is a szemináriumok vezetésére.

Amikor 1965 februárjában Somogyi Miklós, a Politikai Bizottság tagja meglátogatta az Intézetet, beszámoltak a fejlődésről: a kutatás valamennyi területen speciális szervezettel rendelkezik, jól haladnak a munkatudományi kutatások, kiváló munkát végez a Munkaszervezési Iroda és a Munkanorma Iroda.

Több alkalommal felkereste az Intézetet dr. Füredi László, a VI. kerületi tanács elnöke. A barátságnak, egymás munkája iránti érdeklődésnek közvetlen hasznát látták, amikor a színházban történt átalakításokhoz az építési osztály engedélyét kérték, és soron kívül megkapták. Nevezetesen akkor, amikor a Batthyány-palota egykori kocsiszinjét és istállóját kultúrteremmé alakították át. A tágas helyiséget az intézeti munkatársak továbbra is „lovarda” néven emlegették.

Az Intézet több éven át előadókat küldött a VI. kerületi pártbizottságnak „Az építőipari vállalatok speciális előadássorozata” című tanfolyamra.

A hetvenes évek elején folytatódott az eredményes együttműködés a VI. kerületi pártbizottsággal. A kerület első titkára dr. Móró István, valamint a titkárai, Hajnal Istvánné és Fehér István több ízben meglátogatták az Intézetet. Az intézeti alapszervezet tagjai viszont segítették a pártbizottságot feladatainak ellátásában.

A VI. kerületi pártbizottság, valamint az Intézet pártszervezete és tagsága között a jó atmoszférájú és segítőkész együttműködés megszakadt 1974-ben, amikor az ÉGSZI a Terézvárosból áthelyezte székhelyét a II. kerületi, vízivárosi új irodaházba. Az intézeti vezető-propagandisták közül azonban többen még évekig mint társadalmi munkatársak a VI. kerületi pártbizottság különböző szakcsoportjaiban végeztek pártmunkájukat.

Vidéki kirendeltségek létesítése

Az MSZMP tudománypolitikai állásfoglalásaiban több ízben kárhoztatta, hogy a magyar tudományos és szellemi élet szervezetrendszere túlzottan a fővárosban összpontosul. Sűrgette a vidéki városok szellemi fejlődését, szorgalmazta egyetemek, kutatóintézetek telepítését a régióközpontokba. A célkitűzés jegyében szervezték meg 1963-ban az Intézet első vidéki kutató részlegét Miskolcon, amely az Iparfejlesztési Tagozathoz tartozott. Ennek keretében létrehozták az Építőipari- és Építőanyagipari Szervezési osztályokat. Majd létrehozták ugyanott a Lakás- és Kommunálisgazdálkodási osztályt, amely részt vállalt az ország 15 éves lakásépítési tervének előkészítésében.

Ez az osztály szellemi kapacitását 1965-től a lakáspolitikai és gazdálkodási kutatások három területére intenzifikálta: a lakáspolitikai, a lakásfejlesztési, valamint a lakásgazdálkodási problémákra. A hetvenes évekre az Intézet mindhárom területén felkészült arra, hogy tudományos támogatást nyújtson a minisztériumi ágazatirányítási munkákhoz. Csakhamar kormányzati szinten elismert eredményeket ért el az 1971. évi lakásgazdálkodási reform előkészítésének, majd a bevezetésének, szabályozásának munkálataival. Lakásszociológiai feldolgoásaival úttörő kutatást végzett, a lakáspolitikát számos vizsgálattal és elemzéssel támogatta.

A következő években alapozó kutatásaival a szövetkezeti lakás- és a magánlakás építéshez nyújtott adatokat, továbbá a lakásjogi rendeletek megszerkesztéséhez. Kidolgozta az ország első, lakásigénylőket rangsoroló számítógépes programját és annak fővárosi alkalmazását. A szakértői kollektíva kiemelkedő érdemeket szerzett a szövetkezeti és a társasház építkezés kibontakoztatásában, valamint a magánlakásépítés első mozgósító jellegű tájérkezleteinek szervezésében.

A következő vidéki organizáció 1965-ben: a Termelés-szervezési Tagozat létesített két vidéki részleget, mégpedig Győrött és Pécsen az üzemszervezési, valamint a gépesítés-gazdaságtani témák kidolgozására. Újabb két részleget szerveztek 1966-ban: Debrecenben egy kutatócsoportot és Szegeden egy szervezési csoportot.

Az öt vidéki részleg telepítésével kezdődött a később jelentős szervezési és számítástechnikai centrumokká vált régióközpontok kiépítése. Ezekből a magokból fejlődött ki az ÉGSZI országos szervezetének hálózata. Az ÉGSZI a vidéki kirendeltségeivel közelebb

került a megyei kivitelező vállalatokhoz. A fejlesztési, üzemszervezési, ügyvitel feldolgozási, ergonómiai, gépesítésgazdaságtani megbízásokat egyre szélesedő körben elégíthette ki vidéki szervezetei útján. A megyeszékhelyeken dolgozhatta fel az adatokat a helybeli lakáspolitikai kialakításához is.

A II. ötéves terv időszakában az Intézet erőteljesen fejlődött szervezeteinek, munkatársai létszámának növelésével egyaránt. A vidéki kirendeltségek megszervezésük után pártirányítás és szakszervezeti tagság vonatkozásában a budapesti intézeti központhoz tartoztak. Létszámbeli megerősödésük után Miskolcon 1965-ben alakult meg az önálló szakszervezeti bizottság, 1966-ban pedig a miskolci és a győri pártcsoport, mint önálló alapszerv különvált az intézeti alapszervezettől.

Profilbővítés: munkaügyek, értékelési megbízások.

Újabb munkakörökkel bővült az Intézet profilja. A minisztérium az ÉGSZI-hez csatolta a Villanyszerelőipari Vállalatot az ÉM Technológiai Munkaszervezési és Normairodát, amely az intézeti szervezetben Munkaszervezési Iroda néven három osztállyal: Magasépítési Osztállyal, Mélyépítési Osztállyal, valamint a Munkatudományi Osztállyal kutatási és operatív megbízások teljesítését vállalta. A munkaüggyel kapcsolatos ágazati feladatoknak az ÉGSZI szervezetében történt összevonása dr. Gerő István igazgató tárgyalásainak eredménye. 1964-ben a minisztérium a Tipustervező Intézettől a Műszaki-Gazdasági Értékelési Osztályt is az ÉGSZI-be helyezte át. Új feladat az Intézetben az építőipari normatívák és az építési költségindexek kidolgozása, amellyel a tagozati rendszerben működő apparátusban, külön irodai szervezetként két szakcsoport foglalkozott.

Az 1964. évben a négy tagozatból és két irodából álló intézeti szervezet munkaköri kötelezettségeit a következőkben mutatjuk be.

Építésgazdasági Tagozat. Építőipari ágazati és vállalati szinten fejlesztette a kutatás és a műszaki tervezés gazdasági irányítási módszereit. Fejlesztette az építőipari és az építőanyag-ipari ár- és költségvetési rendszert, kidolgozta az építéspolitikai céljait szolgáló közgazdasági ösztönzőket, megfigyelte hatékonyságukat. Műszaki-gazdasági értékelési irányelveket állított össze az építőipar különféle területeire. A tagozaton Módszertani Osztály, Műszaki-Gazdasági Értékelési Osztály, Ár- és Önköltségvizsgáló Osztály, valamint ennek Matematikai csoportja működött.

Termelés-szervezési Tagozat. Kialakította és kikísérletezte az építőipari termelés hatékonyságát fokozó építőipari üzem- és vállalatszervezési módszereket, illetőleg előkészítette azok széleskörű elterjesztését. Vezetéstudományi kutatást végzett, vállalta a vezetőképzést és a szociológiai vizsgálatokat. A tagozaton Üzemszervezési Osztály, Általános Szervezési Csoport irányította a miskolci Szervezési Csoportot, a győri és a pécsi kutató csoportokat.

Iparfejlesztési Tagozat. Vizsgálta az építő- és az építőanyagipar távlati fejlesztési kéréseit. Lakás- és kommunális gazdálkodási kutatásokat végzett. Az építőanyag-ipari üzemszervezés, a műszaki-gazdasági értékelés és beruházásszervezés, valamint a szilikátipar gazdasági irányítása új módszereit fejlesztette. A tagozatnak két osztálya: az Építésfejlesztési Osztály, valamint az Építőanyagipari Osztály Budapesten, a másik két osztálya: a Lakás- és Kommunálisgazdálkodási Osztály, valamint az Építőanyag-ipari Üzemszervezési Osztály Miskolcon működött.

Ár- és Normatív Tagozat. Az építőipari anyagnormákat, fuvarozási és rakodási költségnormákat, az építőgépnormákat, valamint az ezekhez kapcsolódó elszámolási előírásokat szerkesztette, és folyamatosan fejlesztette a teljes építési tevékenység területén. Szakvéleményt adott az építőipari árkérdésekkel összefüggő vitás kérdésekben; elkészítette az építőipari árrendszer segédleteit. A tagozat keretében dolgozott az Ár- és Költségvizsgáló Osztály, valamint az Árszakértői Információs Szakcsoport.

Munkaszervezési Iroda. Elkészítette az építőipari országos és vállalati munkanormákat. Építőipari és építőanyag-ipari munkatudományi kutatásokat végzett, valamint operatív tevékenységet folytatott az építőipari munkaszervezési színvonal növelésére. Osztályai: a Magasépítési Osztály, a Mélyépítési Osztály és a Munkatudományi Osztály, amelyen belül Miskolcon az Ergonómiai csoport, valamint a Propaganda Csoport működött.

Normatíva Iroda. Kidolgozta a népgazdasági és a vállalati szintű építőipari normatívákat, és az építési költségek változását mutató költségindexeket. A tagozat szervezetei: a Költségnorma és Normatíva Csoport, valamint a Tervezővállalat Szervezési és Gazdálkodási Szakcsoport.

A fentiekből kitűnik, hogy az Intézet szervezeti rendszere a hatvanas évek második felére stabilizálódott igazgatósági vezetésének ötletgazdag kezdeményezései és diplomatikus tárgyalásai nyomán. A szervezeti egységeket részben a specializáció szerint, részben a földrajzi helyzetüknek megfelelően organizálták.

A specializáció eredménye, hogy a szakosodás következtében a kutatások és a fejlesztések színvonala lényegesen emelkedett, megrövidült a témák kidolgozásának átfutási ideje, növelve az intézeti tevékenység gazdasági hatékonyságát. Az eredmények ragaszkodóvá tették a kutatókat a munkakörükhöz és az Intézethez. Számos intézeti munkatárs a szakmai területének országosan elismert szakértője lett.

Az ÉGSZI 1962 és 1966 között kidolgozta az építőipari műszaki megoldások gazdasági hatékonyságának általános mérési módszereit, és megjelölte a hatékonyság ismérveit az építőiparban. Vizsgálta a lakásépítés szempontjából a korszerű építésmódokat. Kereste a gépesítésgazdasági tanulmányok keretében az építőgépek tervszerű megelőző karbantartásának lehetőségeit. Az áralakulással kapcsolatban számos kiadványt állított össze a kivitelező vállalatok árképző tevékenységéhez.

A munkaügy az ÉGSZI szervezetében

Az Intézet az 1962. évi átszervezés óta állandóan foglalkozott munkaügyi kérdésekkel. A cél: a munka eredménye a lehető legkisebb munkaráfordítással valósuljon meg. A munkaésszerűsítés a termelő folyamatok racionalizálása. Ebben a vonatkozásban legjobb helyzetben voltak az építőanyag-ipari vállalatok, amelyek adaptáció nélkül vehették át a más iparágakban kidolgozott rendszereket. Kezdetben az építőiparban az egyetlen munkaracionalizálási tevékenység a veszteségidők tanulmányozása volt. A fejlesztés következő állomása az építőiparra kidolgozott önmegfigyelő eljárás. Propaganda kiadványának címe: „Az élő-munka hatékonyságát befolyásoló tényezők brigádszintű vizsgálatának módszere”. Az eljárás kiküszöbölte a veszteségidőtanulmányozás nagy munka- és időszükségletét. A brigádvezetőktől kapott adatok jó támpontot nyújtottak az irányítási, szervezési és ellátási hibákból származó veszteségekre.

Az építőipari munkaszervezés legrégebbi és legkiforrottabb területe a munkanormázás. Az Intézet sok kötetben adta ki az Építőipari Normaalapok Gyűjteményét. Az elméleti, módszertani kutatások, elemzések, segédletek, időadatrendszerek könyveinek már csak a címjegyzéke is testes kötet. Az írásos anyagon túlmenően az Intézet a munkaszervezés, a munkanormázás, a munkagazdaság ismereteit különféle képző és továbbképző tanfolyamokon oktatta. Az évek során több mint 25 ezer építőipari dolgozó vett részt a teljesítményelszámoló, időelemző, művezetőképző, munkaügyi és brigádvezető tanfolyamain. Az Intézet szakemberekkel látta el az egész építőipari ágazatot.

Hasznos és sikeres volt a munkaelemzők, valamint a munkahelyi vezetők tanfolyama is. A sok erőfeszítés eredménye: a népgazdaságban az állami építőipar valószínűleg a legnagyobb arányban a munka teljesítménybérezését.

A normák a gazdálkodás segédletei

Az építésgazdaság elméletében és gyakorlatában fontos szerepe van a normáknak és a normatíváknak. Az Építőipari Költségszámítási Normák (ÉKN) nyolc kötete, mintegy 14 ezer tétele hosszú évtizedeken keresztül szolgált alapul az építők, a tervezők és a kivitelezők szakmai munkájához. Ez a normagyűjtemény felöleli a magas- és mélyépítési, a szak- és szerelőipari munkák hazánkban alkalmazott valamennyi technológiáját, nagy részletességgel elemeire bontva. Normaértékei az egyes munkák egységnyi mennyiségeihez tartozó erőforrások (munkaerő, gép, szerszám, anyag, szerkezet) országos, átlagos szükségleteit határozzák

meg fizikai mértékegységben és pénzértékben. Így ez a normagyűjtemény nélkülözhetetlen segédeszköze volt a tervezésben a költségvetés készítésének, a kivitelezésben a kalkulációnak (beszerzésnek és elszámoltatásnak), a munkaerő- és gépgazdálkodásnak, a szervezésnek és az árhatósági munkának. Így például az ÉKN alapján és rendszerében dolgozták ki az Építőipari Hatósági Árgyűjteményt és az Irányáras Árgyűjteményt is.

Az ÉGSZI az ÉKN megalkotásától kezdve folyamatosan foglalkozott a normarendszer fejlesztésével, a műszaki fejlődés és az egyre újabb árszabályozás következtében szükségessé vált korszerűsítésével. Nem kis feladatot jelentett az ugyancsak folytonosan változó munkanormák érvényesítése az ÉKN-ben.

A 70-es években egyre több vállalat kívánta gazdálkodásában, vállalkozásaiban a saját költségfeltételek alapján a saját vállalati normákat érvényesíteni. Az Intézet segítségével így elkészített vállalati költség-számítási normák (VKN) rendszerükben átvették az ÉKN struktúráját. Ezt a struktúrát váltja fel az ÉKN újabb korszerűsítésén alapuló Építőipari Műszaki Iránynormák kilenc kötetbe foglalt gyűjteménye, amely a szabad árváltozások gyors ütemére tekintettel forint értékeket már nem tartalmaz, csak műszaki normákat.

Az ÉGSZI által kialakított másik fontos norma-normatíva rendszer a Műszaki Gazdasági Normák (MGN) rendszere volt. Ez a fontosabb lakó- és középületekre tartalmazott fizikai mértékegységben és pénzértékben normaértékeket, sajnos kötelező erővel. Ez a kényszer sok nehézséget okozott a beruházóknak, tervezőknek és a kivitelezőknek egyaránt. Ezért 1980-ban megszüntették, holott állandó korszerűsítés esetén — kötelező erő nélkül — információs segédletként ma is hasznát vehetnék az építési piac résztvevői

A szalagrendszerű termelés-szervezés

Az Intézet a hatvanas évek elején kezdett foglalkozni a korszerű szervezési módszerek építőipari alkalmazásával. Tanulmányozták a más iparágakban alkalmazott szervezési megoldásokat azzal a céllal, hogy az építőiparra adaptálható módszerek átvételével az építési munkahelyeken is megvalósíthassák a folyamatosság, az ütemes termelés feltételeit, hatásos szervezési megoldásokkal segítsék az építést iparosító törekvéseket. A külföldi tanulmányutakra küldött munkatársak jól felhasználható ismereteket hoztak magukkal a szalagszerű építés-szervezésről.

A szalagrendszerű építés az építőipari termelés szervezésének olyan módszere, amelynek alkalmazásánál az építési folyamatokat egymástól elhatároló technológiai szakaszokra bontják. A munkálatokra változatlan összetételű és felszereltségű csoportokat, úgynevezett ütembrigádokat szerveznek, amelyek épületről épületre haladva mindig a szakosításuknak megfelelő tevékenységet végzik. A folyamatos szalagszerű termelés-szervezés tekinthető az első olyan szervezési eljárásnak, amely alkalmas a tömegtermelésre. Az ipari szalagszerű gyártástól annyiban különbözik, hogy a gyárakban a megmunkálandó tárgy halad futószalagon vagy kocsikön munkahelyről munkahelyre, az építőiparban a szakosított munkacsoportok vándorolnak egyik épületről a másikra.

Az elméleti alapok kidolgozása után az ÉGSZI-ben előkészítették a gyakorlati bevezetés programját. A kísérleti próbák 1962-ben kezdődtek. A kijelölt építkezéseken elért eredmények teljes egészében igazolták a módszer előnyeit: a termelőberendezések jobb kihasználását, az építési időtartamok csökkentését és a minőségjavulást. A blokkos és a kohóhabsalakos öntöttfalas lakásépítkezéseknél az élőmunka ráfordítás 2300—2200 óra/lakás értékről 1800—1600 óra/lakás értékre csökkent. Későbbben a panelos építkezéseknél 1600 óra/lakás értékről 1200—1000 óra/lakás értékre. A folyamatos szalagszerű termelés-szervezés a tömeges lakásépítés általános módszerévé vált. Csakhamar kiderült ugyanis, hogy a szalagszerű építés-szervezés a legelőnyösebben az azonos építési móddal kivitelezhető, tipizált építményeken alkalmazható. Az Intézet kidolgozta a szalagszerűen szervezett lakásépítkezések legalkalmasabb darutípusának kiválasztási módszerét, a darusükséglet kiszámításának módját, valamint a szervezési módszereket a panelos épületek alapozásához és a fogadószint kialakításához.

A bemutatók során a szakmai körökben igény jelentkezett a módszer továbbfejlesztésére. Dolgozzon ki az ÉGSZI olyan megoldást, amellyel nemcsak az egyforma épületek, hanem

az egymástól eltérő rendeltetésű és különböző szervezeti rendszerű objektumok szalagszerű kivitelezése is megszervezhető.

Több mint egy esztendeig tartó kutatómunkával az Intézet 1964-re megalkotta a dinamikus sorrendprogramozási (SOP) rendszert. Alkalmazásának két alapfeltétele: az építési feladatok területi koncentrációja, valamint a munkahelyi kivitelezés kiszolgálására egy központi komplex műszaki telep létesítése és üzemeltetése.

Két évig tartó szervezéssel a Fejér Megyei ÁÉV-nél sikeres kísérlettel bevezették. A dinamikus sorrendprogramozáson alapuló technológiai rendszerű üzemszervezés az építőipari tömegszervezés komplex rendszere. A komplexitása abban nyilvánul meg, hogy magában foglalja a brigádon belüli munka megszervezésétől kezdve a vállalati szintű üzemi folyamatokig az egész rendszer szervezését. A vállalati program az Építőipari Számítástechnikai és Ügyvitelgépészeti Vállalat bevonásával készült.

A vonalas építési ütemtervek készítését ezúttal először sikerült matematikai alapokra helyezni! A téma jól fejlődött, az alkotókat a siker optimistává tette. A végrehajtásban a részvevő üzemek elfogadták és alkalmazták az új szervezést, mert meggyőződtek a keresetük növekedéséről. A tanulság: az emberek csak addig szegülnek az új ellen, amíg nem ismerik meg a jövőjük alakulását. Amikor meggyőződtek az új rendszer hasznosságáról, kedvvel dolgoztak a végrehajtásban.

A technológiai rendszerű üzemszervezés

A sorrendprogramozás alkalmazása megkövetelte a termelőszervezetek átalakítását, továbbfejlesztését a specializáció irányában. Az üzemszervezést módosították a különféle technológiák jellegének megfelelően. A központi komplex telepeken technológiailag szakosított üzemeket, illetőleg termelőegységeket létesítettek. A technológiai üzemszervezési módszer az építőipar hagyományos termelőfolyamatának két fázisát: az anyagelőkészítést és a bedolgozást egységes irányítás alá helyezi. Az anyagelőkészítést koncentráltan és gépesítve a központi telepeken végzik el ugyanabban a szervezeti egységben, építésvezetőségben, amelynek irányításával a munkahelyi brigádok az előkészített anyagokat beépítik. Egységes irányítás alá kerültek a technológiailag szakosított üzemek és a munkahelyi brigádok. A két helyen történő munkavégzést a sorrendprogramozás hozza egymással összhangba, egymásutánra rendezve a soron következő tevékenységeket. A kísérletben a leglátványosabb eredményeket a mai Alba Regia, akkor Fejér Megyei ÁÉV érte el a székesfehérvári telepén és munkahelyi építkezésein.

Példájára más kivitelező vállalatok is átalakították szervezeteiket a technológiai rendszerű üzemszervezés elveinek megfelelően. A módszert alkalmazó vállalatoknál a termelékenység mintegy 15–20 százalékkal növekedett.

A technológiai üzemszervezés elméleti kérdéseit, és bevezetésének módszereit az Intézet dolgozta ki a Fejér Megyei ÁÉV vezetőinek, Kiss József igazgatónak és Somogyi László főmérnöknek, valamint kollektívájuknak aktív közreműködésével.

A hálós tervezés

Ezekben az években az ÉGSZI harmadik nagyjelentőségű kezdeményezése — a szalagszerű termelésszervezés, a technológiai rendszerű üzemszervezés mellett — a beruházások előkészítésénél és kivitelezésénél a hálódiaagramos eljárások gyakorlati alkalmazása.

Az ÉGSZI 1963 óta foglalkozott a beruházásszervezés kérdéseivel. Kutatta a korszerű építési rendszereket és megkezdte a bevált nemzetközi megoldások hazai terjesztését. Egy-egy ÉM vállalat létszáma kétezer fő, az így koncentrált építőipart már nem lehetett elmaradt üzemszervezési formákkal vezetni. Annak ellenére, hogy az építőipar ötszázszor annyi géppel rendelkezett, mint 30 évvel korábban, mégis egy-egy objektum felépítése 2–2,5-szer annyi ideig tartott mint három évtizeddel előbb.

A módszer egy nagyberuházás teljes lebonyolítását, a beruházás elhatárolásától a létesítmény üzembehelyezéséig részfeladatokra bontva, a résztvevőkenységek halmazának tekinti. Az egymást követő vagy egy-

mással párhuzamosan végezhető részfolyamatok között időbeli, technikai és logikai összefüggések vannak. A kapcsolatok ábrázolására szolgál — megfelelő elemzések elvégzése után — a hálódíagram.

A hálótérvezési eljárást az Intézetben 1964-ben kezdték tanulmányozni, majd 1965-ben — Magyarországon elsőként — négy nagyberuházás kivitelezésénél alkalmazni a CPM (Critical Path Method) „Kritikus út” módszerét, majd a PERT (Program Evaluation and Review Technique) programértékelési és felülvizsgálati technikai módszert. Az ÉGSZI gyakorlatában csakhamar kiderült, hogy továbbfejlesztésre a „Kritikus út” módszere a legalkalmasabb.

A gyakorlati próbákat követően, 1966-ban kivitelezői megrendelésekre 12 létesítmény hálódíagramját szerkesztették meg az Intézet munkatársai, akik közvetlenül is részt vettek az építkezések menetközbeni koordinációjában. A következő években tevékenységük mind szélesebb körökre terjedt ki, egyidejűleg 100—120 beruházás szervezésében vettek részt. Az általuk programozott és megfigyelt beruházások összvolumene meghaladta a 200 milliárd forintot. A beruházásszervezési munka folyamatosan tökéletesedett, komplexebb lett, minőségileg is változott; a hálódíagram készítésén túlmenően más szolgáltatásokat is nyújtott, főként a hálótérvek aktualizálásával kapcsolatban. A hálótechnikával szervezett építkezések közül megemlítjük a leglátványosabbakat: a Duna Intercontinentál szállót, a budapesti METRO első szakaszát, a moszkvai KGST székházat építő magyar vállalatok közötti kooperáció megszervezését, a Paksi Atomerőművet, stb.

Testvérintézmény, vagy konkurens vállalat?

Az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium 1963. január 1-ével megalapította a Számítástechnikai és Ügyvitelgépesítési Vállalatot (SZÁMGÉP). Feladata: a tárca és a vállalatok részére az operációkutatás, az irányítás és a számítástechnika módszereinek felhasználása, a matematikai módszerek továbbfejlesztése; algoritmusok kódolása után adatfeldolgozó elektronikus számítógépekkel gazdasági és műszaki számítások végzése, korszerű információrendszerek kialakítása. Dr. Szabó János miniszterhelyettes úgy rendelkezett, hogy az ágazat számítástechnikai szakembereit az új vállalatba kell összevonni. Minden vállalat adja át a matematikusait, a számítógéppel „fertőzött” embereit; ha az új vállalat egyenesbe érkezik, a donor intézmények visszakapják a munkatársaikat. Végeredményben egyedül az ÉGSZI helyezte át szakembereit. Így a SZÁMGÉP a Hollerith Adatfeldolgozó és az ÉGSZI munkatársaiból alakult meg.

Részvétel az építésügyi ágazat célprogramjaiban

Az MSZMP Politikai Bizottságának 1966. február 1-i határozatára a minisztériumok komplex célprogramokat dolgoztak ki a munkaerők koncentrálására, a központilag irányított, kiemelt népgazdasági, illetőleg tárcaszintű feladatok végrehajtására. Az ÉVM által meghatározott célprogramok felölelték az építő- és az építőanyag-ipar műszaki, gazdasági és társadalmi vonatkozású feladatait. A célprogramok:

1. A településfejlesztés koncepciója.
2. A könnyű acél-, alumínium és műanyag szerkezetek és szerkezeti rendszerek széleskörű építőipari alkalmazásának előkészítése.
3. A saját lakásépítés műszaki fejlesztése.
4. Az építőipari és szilikátipari termelés automatizálásának előkészítése.
5. A paneles és vázas építési mód fejlesztése.
6. A közművesítési munkák fejlesztése.
7. A szilikátipar energiafelhasználásának csökkentése.
8. Az építőipari szervezés fejlesztése.
9. Az építő- és építőanyag-ipari gazdaságirányítási rendszer reformja.

Az ÉGSZI a két utóbbi célprogram megvalósításának számításokkal alátámasztott tudományos megalapozását végezte. Jelentős tanácsadó szerepet vállalt az építéssel kapcsolatos közgazdaságtudományi és konjunktúra kutatások, a társadalmi szociográfiai felmérések és műszaki-gazdasági értékelések révén. Megszervezte a szocialista szemléletű kutató-apparátust, amelyben nagytudású kutatókollektívák dolgoztak az építésügy fejlesztésén.

A távlati tervezéshez és fejlesztéshez, a közép és hosszú távú építési igényekre és építményszerkezetekre az Intézet prognózisokat készített. Megjelölte azokat a technikai fejlesztési célokat, amelyek teljesítésére meg kell növelni a kivitelező vállalatok kapacitását, hogy egy fél évtizeden belül egyensúlyba kerüljön a teljesítőképesség a fizetőképes kereslettel.

Az építőipar prognózisai, fejlesztési koncepciói alapján határozták meg a paramétereket az építőanyag-ipar fejlesztéséhez. A nemzeti jövedelem növeléséhez szorosan kapcsolódott az építőanyagok mennyiségének időbeli növekedése. Ha korlátozottak az építőanyag-ipar fejlesztésének lehetőségei, ez a körülmény megszorítást jelent az építőipar fejlesztésében, valamint következményként a lakás- és kommunális ellátás helyzetére, végeredményben az életszínvonal-politikára.

Az Intézet az építőanyag-ipari vállalatoknál a szervező munka keretében számításokat végzett a kapacitásra és az átbocsátóképességre. Meghatározták egyes szilikátipari készítmények gyártási időszükségletét; a téglaiiparban, a finomkerámiaiparban és az üvegiparban a gépi berendezések karbantartási időtartamát, programozhatóságát, a készletezés és a tárolás kérdéseit, az optimális sorozatnagyságot, a termelési folyamatokat befolyásoló gépi és egyéb keresztmetszetek összehangoltságát.

Újszerűnek minősíthetők ezek a vizsgálatok az építőanyag-ipar fejlesztésének lehetőségeiről, elsősorban a cementipar, a zútotkőbányászat és a betonelemgyártás leggazdaságosabb megoldásaihoz, valamint a gyárak, üzemek komplex szervezéséhez.

Az építési tevékenységet már a blokkgyártástól és felhasználástól kezdve az iparosodási szándék jellemezte. A munkahelyi feladatok: a betonkeverés, a szerkezetgyártás, a szakipari és a gépészeti munkák egyre nagyobb részét a kivitelezők a központi telepeiken végezték. Az építésszervezés következő nagy fejezete, a házigyárakban előregyártott nagyelemek alkalmazásával a paneles építési mód, amelynek bevezetéséhez az ÉGSZI munkatársai tanulmányozták külföldön — Keleten és Nyugaton — a különféle rendszereket, összehasonlítva a rendszerek műszaki adottságait. A tanulmányok alapján döntött a kormány a szovjet, valamint a dán házigyári rendszer hazai adaptációjáról. A házigyáraknak, az új termelőbázisoknak a területi elhelyezésére is az Intézet folytatott tanulmányokat. Optimalizációs számításai alapján jelölték ki az országos házigyári hálózat csomópontjait, miután számításba vették a III., a IV. és az V. öt éves tervek lakásépítési programjait.

Új megbízás az Intézet életében: a vezetéstudomány körébe tartozó kutató-fejlesztő és konzultáló tevékenység során szerzett tapasztalatokra támaszkodva a vállalati vezetőknek és szervezőknek szakmai tanfolyamokon való oktatása, és a tankönyvek kiadása a továbbképzéshez.

A gazdaságirányítás reformjának előkészítése időközben megkezdődött. Erről Simor János miniszterhelyettes tájékoztatta az Intézet munkatársait. Az ismeretek birtokában az Intézet a következő évre jelentkezett, — kísérletként — a reform szerint működő vállalatok közé történő felvételre.

Az új gazdasági mechanizmus célja építőipari vonatkozásban: 1968-ban új alapokról indulni, és meggyorsítani az ágazat fejlődését. Ennek keretében a vállalatok szerepe megváltozik a nagyobb önállóság elnyerésével és a szabad piackutatással. A vállalatok versenyztetésének célja a fogyasztók gyorsabb és minőségileg jobb kielégítése.

Az előkészítésben nagy felelősség hárult a minisztériumra, de ugyanúgy az ÉGSZI-re is, főként az ár- és a bérintézkedések kidolgozásában. A központi gazdasági irányító szervek igénybe veszik kapacitásának a felét, főként a távlati tervek kijelölésében, valamint a közvetett irányító eszközök meghatározásában.

Az Intézet fontos szerepet töltött be az ÉVM által szervezett oktató munkában az építő- és építőanyag-ipari vállalati vezetők felkészítésében a reform indításakor a tananyagok kidolgozásával, előadásokkal, konzultációkkal.

Summázva az ÉGSZI 1962–1966 közötti, második korszakának leglényegesebb tényezőit, megállapítható, hogy tevékenysége mindinkább a gyakorlati kérdések, az építőipar kényszerhelyzeteiből fakadó problémák megoldására irányult. Az Intézet megbízóinak összetételében megindult a lassú változás folyamata. Az ÉTÉGI csaknem kizárólag az ágazati minisztérium, valamint a népgazdaság központi irányító szerveinek megbízásaira dolgozott. Az ÉGSZI megrendelői között ellenben egyre fokozódó nagyságrendben jelentkeztek az építőipari termelőszervezetek. Az ÉGSZI apparátusa felkészült a kivitelező vállalatok gyakorlatában keletkezett problémák rendezésére. Mint láttuk, előtérbe kerültek a közgazdasági és szervezési feladatok, a gazdálkodási és módszertani kutatások. Az intézeti profil bővüléséhez igazodva, a fejlődés trendjét jelezve változott az Intézet belső szervezete, létszáma, és létszámstruktúrája, árbevétele, termelékenysége és szolidan a vagyona is.

Az Intézet életének ebben a szakaszában — mint jeleztük — szerveződtek meg a vidéki kutatóbázisai: az intézetvezetés rugalmasan és ötletesen felismerte, hogy egy területnek, egy városnak és vonzáskörének, valamint az ott működő vállalatoknak a fejlesztése nem határozható meg légüres térben, az összefüggések feltárása és értékelése nélkül, hanem csak több várost és községet egységbe foglaló tájnak, egy régióknak a fejlesztésével együttesen.

Az Intézet régióközpontjai felférték a környezet iparfejlesztési adottságait, építési szükségleteit, népsűrűségét és munkaerő tartalékát, energiatermelésének lehetőségeit, lakás- és közintézmény ellátottságát, gazdaságos szállítási távolságait. Amíg a népgazdasági terv az országos fejlesztési feladatokat határozza meg, a regionális tervezés a feladatok és a cselekvések térbeli elrendezését jelöli ki: mit, hol és hogyan helyezzenek el a legcélszerűbben.

Az Intézet szervezetében a tagozatok, és azokon belül az osztályok nagyfokú önállósággal rendelkeznek. Az élesen elhatárolt profilok a specializációt szolgálták, ami egyrészt kedvezően hatott elmélyült kutatásokra, másrészt azonban az osztályok kíváncsú kooperációja helyett az elzárkózást fokozta. Párhuzamos tevékenységek teremtdtek: a specializálódott osztályok és munkacsoportok csak a saját kutatásaik eredményeit tartották kifogástalannak.

Hiányzott a kooperáció a specializált szervezeti egységek között. Ugyanazt a témát több osztályon tanulmányozták. Egy-egy rokontémára vonatkozóan az osztályok együttműködése akkor még ritkán jött létre. Az érdekltségi rendszer is a tudományos és szakosított tímek együttműködése ellen hatott. A vázolt helyzet lassanként a kutatási színvonal rovására ment, a kapacitások elaprózódásához és egyes munkatársak elkényelmesedéséhez vezetett. Az Intézet igazgatásának a szervezet növekedésével párhuzamosan a koordináció és a kooperáció szervezése, ösztönzése adta a legtöbb gondot.

Az emberi tényező javításában már ez idő tájt is sok segítséget nyújtott a pártszervezet.

A pártépítés sikeres. A tagság kiváló érzékkel jelölte ki és fogadta tagjelöltté vagy párttaggá a jelentkező munkatársakat. Az újonnan felvettek szakmai és személyi rátermettségükkel évek múlva valamennyien vezető beosztásba kerültek.

Erre az időre esik a személyi váltás a műszaki igazgatóhelyettesi munkakörben. Dr. Sebestyén Gyula építésügyi miniszterhelyettesi kinevezést kapott. Ezt a funkciót 1965–1968 között töltötte be. 1968-tól 1979-ig az ÉTI igazgatója, majd a Nemzetközi Építéskutató Tanács (CIB, Rotterdam) főtitkára jelenleg is. Az ÉGSZI műszaki igazgatóhelyettesi munkakörének ellátásával 1965. június 1-jétől Schaefer Györgyöt bízták meg.

A dolgos esztendők első dekádjának végén

Alapításának tizedik évfordulóját az Intézet egy „Évkönyv” kiadásával ünnepelte meg. Pontos címe: „ÉVM Építésgazdasági és Szervezési Intézet jubileumi évkönyve, 1957–1967”. Az előszót Simor János miniszterhelyettes írta.

Az elmúlt évtizedben az Intézet színvonalas munkát végzett, elismerés illeti valamennyi

munkatársát, vezetőjét — írta a miniszterhelyettes. A gazdasági mechanizmus küszöbön álló reformja még nagyobb szerepet szánt a tudományos elemzésen alapuló tervezési és szervezési módszereknek. Kidolgozásuk az Intézet további feladata.

Az ÉTÉGI tevékenységét dr. Sebestyén Gyula miniszterhelyettes, a műszaki tudományok doktora foglalta össze cikkében. Azután az ÉGSZI öt éves működését dr. Gerő István mutatta be részlettanulmány igényű irásával, kiemelve, hogy az Intézet gazdaságpolitikai, gazdálkodási és módszertani kutatások elvégzésére hivatott és az említett tárgykörökben számos javaslatot készített.

A tíz év alatt felhalmozott ismeretanyagával és számítási módszereivel az Intézet egyre nagyobb mértékben támogatta a kivitelezőket gazdasági-műszaki problémáik megoldásaiban.

Befejezőként Schaefer György igazgatóhelyettes tanulmánya prognosztizálta az Intézet jövőbeli feladatait.

Az „Évkönyv” bemutatta az Intézet szervezetét és munkatársainak szakmai, társadalmi, szakirodalmi tevékenységét. Végül évenkénti csoportosításban felsorolta az intézeti tanulmányokat és szakértői véleményeket a címek és a szerzők nevének feltüntetésével.

Az Intézet fennállásának első dekádját bemutató és összefoglaló évkönyvet Schaefer György igazgatóhelyettes irányításával szerkesztőbizottság állította össze. Tagjai az Intézet munkatársi gárdájának kiválóságai voltak: Havas Judit, Horváth Ilona, Kis Hugó, dr. Kocsis Ferenc, Selmecsi Tibor és Zámolyi Ferenc.

AZ ÉGSZI HARMADIK KORSZAKA (1967–1971)

Részvétel az új gazdasági mechanizmus előkészítésében

A tervutasításos rendszer felváltásának ügye három évi előkészítés után az 1966 novemberében megtartott IX. pártkongresszuson formálódott tette. Az új népgazdaságirányítási rendszer jelentőségét Kádár János így fogalmazta meg a kongresszusi előadóbeszédében: „Központi Bizottságunk 1966 májusában fogadta el a gazdaságirányítási rendszer reformját. Lényege: a szocialista tervgazdálkodás megvalósítása a közgazdasági szabályozók, az üzemek önálló vezetése és a dolgozók anyagi érdekeltsége útján.”

A reform a korábbinál jobban biztosítja az össznépi érdek, a csoport érdek és a személyi érdek érvényesülését. A reform alapkonceptiója, hogy a jövőben a gyors és kiegyensúlyozott gazdasági fejlődést nem a fogyasztás fékezésével, hanem a termelés növelésével és a minőség fejlesztésével kívánja megoldani. A pártkongresszus ismételt hangsúlyozott célkitűzése: a szocializmus teljes felépítése.

Az új közgazdasági szabályozók kidolgozásához 1967-ben — más kutatóintézetek társaságában — az ÉGSZI is kapott feladatokat. Mint kijelölt kísérleti intézmény, költségvetési szervezetből árbevételeiből gazdálkodó kutatóintézet lett. Az Országos Tervhivatal bízta meg az új rendszerre vonatkozó számítások, fejlesztések, javaslatok kidolgozásával. Rendszeres tanulmányt készített a gazdasági mechanizmus bevezetéséhez.

A népgazdasági reform előkészítésében — az ÉM ezzel összefüggő célprogramjának megfelelően — az ÉGSZI további feladata a reform irányelveinek ágazati konkretizálásához a kutató, elemző munkák elvégzése, a közgazdasági szabályozó eszközök várható hatásának a vizsgálata. Ezek a kutatások alkalmassá tették az Intézet kiemelkedő szakembereit arra, hogy 1968-tól az építési ágazat vállalati vezetői számára a gazdálkodás új elveit és módszereit oktassák. Az oktatás során szerzett személyi tekintély és sok kapcsolat később segítette az Intézet üzleti érvényesülését.

Az ÉM Építőipari Főigazgatóságának megbízásából és a szervezésfejlesztési célprogram szellemében az Intézet helyzetfelméréseket végzett „Az építőipari vállalatok szervezeti kérdései” témakörben néhány építő-, szak- és szerelőipar vállalatánál. Tapasztalatait kiadványban publikálta, kiegészítve a korszerű vállalatszervezés nemzetközi eredményeivel.

Sok vonatkozásban ez a kiadvány szolgált alapul a hetvenes években folytatott vállaltszerzési kutatásoknak.

Az ÉGSZI nemcsak az építő- és építőanyag-ipari vállalatok jövőbeni helyzetének prognosztizálásával foglalkozott, hanem a saját apparátusának felkészítésével és átalakításával az új körülményekhez. Nemcsak a vállalatokat kell megszervezni, hanem magát az Intézetet is. A cél: egy nagyüzemi módszerekkel dolgozó szervező-kutató intézet kialakítása. Előfeltétel: a számítástechnika bevezetése és felhasználása. A népgazdaság irányításának gazdasági mechanizmusában előreláthatóan majd megnövekszik a vállalatok önállósága, bővül a hatáskörük, egyúttal a felelősségük is. Kíváncs volt felkészülni a termelővállalatok részéről várható megbízásokra, hogy az Intézet a gazdálkodási döntéseikhez tudományos elemzésen alapuló tervezési és szervezési tanulmányokat készítsen. Felkészültek arra, hogy eredményesen kutathassák a népgazdasági szintű koncepcióknak az építő- és az építőanyag-ipart speciálisan érintő hatásait. A tanulmányok az Intézet legjelentősebb szolgáltatásai a felsőszintű kormányzati testületeknek a távlati fejlesztéshez. Az intézeti munkatársak szellemi tevékenysége, studiumai ágazati koncepcióvá érlelődtek, majd állami tervvé és sokirányú egyeztetés után fejlesztést célzó kormányhatározattá.

Dr. Gerő István igazgató és vezető munkatársai 1967-ben a várható feladatok ellátására új osztályokkal bővítették az Intézet szervezetét, egyúttal előterjesztésükre a minisztérium hozzájárult a második igazgatóhelyettesi munkakör megszervezéséhez. Az 1962. évi átszervezés óta, öt éven át az igazgatóhelyettesi feladatokat a műszaki igazgatóhelyettes látta el. Most a minisztérium engedélyezte a közigazdasági igazgatóhelyettesi állás létesítését.

Az Intézet tekintélyét növelte a széleskörben folytatott szakértői tevékenysége, különösen az árszakértői területen: a Könyv- és Adószakértői Testület munkájában, a vezetőképző és a különféle szakmai tanfolyamokon, a kerekasztal konferenciák rendezésével, a szakértői konzultációkkal, valamint a felsőfokú oktatásban való részvételével.

Az Intézet jól számított az új mechanizmus bevezetésével sokasodó megbízásokra. Egymásután jelentkeztek a vállalatok a fővárosban, valamint a régióközpontokban. Néhány évvel ezelőtt az ÉGSZI csaknem teljes kapacitásával a minisztériumnak és a felső kormányzati szerveknek dolgozott. Ez a tevékenység volumenében nem csökkent, de a reform előkészítésének évétől a vállalatok számára végzett munka aránya fokozatosan növekedett, és lefoglalta az Intézet ugyancsak növekvő szellemi kapacitásának mintegy felét.

Az Intézet 1967. évi szervezete az egyre szélesedő és szakosodó profiljával okosan alkalmazkodott az ágazat igényeihez. A tagozatok és az osztályok munkakörei kikristályosodtak, további szervezeti változásokat az osztályokon belül hajtottak végre. 1967 decemberében megállapították, hogy a gazdasági mechanizmus reformjának előkészületei befejeződtek. A megváltozott körülmények hatása nem azonnal, csak fokozatosan lesz észlelhető.

A gazdasági mechanizmus bevezetését megelőző esztendőben, 1967-ben megváltozott az Intézet főhatóságának neve és szervezete. Az Építésügyi Minisztérium neve Építésügyi és Városfejlesztési Minisztériumra változott. Módosult a tárca irányítói tevékenysége is.

Az építőipar kurírja

Az építésügyi információ áramlás megalapozására és kifejlesztésére az Intézet 1967. IV. negyedévében megjelentette a „Gyorsjelentés” című folyóiratának első példányát. A kezdetben szerény tartalommal és példányszámban kiadott periodika fokozatosan nélkülözhetlenné vált az építőipari vállalatok, sőt az építésügyi ágazaton kívül álló, de az építkezésekkel kapcsolatba került intézmények számára. A példányszám néhány százról a kiadás tizedik évére ötezerre, a napjainkban közel nyolcezerre emelkedett.

Szerkesztősége az Intézet szervezeti hierarchiájában közvetlenül igazgatóhelyettesi felügyelettel és irányítással kezdte meg tevékenységét. Az első három szám az új gazdasági mechanizmus bevezetését megelőző hónapokban jelent meg. Az Intézet ezúttal is előrelátóan készült fel a szakma igényeinek teljesítésére. Megnövekedett a kivitelezők információ-éhsége, mert a döntések decentralizálásával, a közigazdasági szabályozókhoz igazodással a vállalatok vezetőire az eddiginél súlyosabb felelősség nehezedett. A „Gyorsjelentés” első szerkesztője Schopp Jánosné, majd Havasné Molnár Viktória, utóbb mind a mai napig Telkes Gábor.

A kezdetben havonta egyszer, majd kéthetenként megjelentetett lap az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium Ár- és Pénzügyi Főosztályának, a Munkaügyi és Szociálpolitikai Főosztályának, a Tervgazdasági és Információs Főosztályának, valamint az ÉGSZI-nek közös szócsove, amely a gazdasági, szakmai és piaci információival nélkülözhetetlen tagja a tárca tájékoztatási rendszerének. 1971 óta a havonta háromszori megjelenésével dekádanként informál:

- a beruházási és fenntartási munkákkal kapcsolatos kapacitásigényekről, versenytárgyalási felhívásokról,
- az építő- és az építőanyag-ipari árváltozásokról,
- az építő- és az építőanyag-ipart érintő hatósági állásfoglalásokról, döntésekről, intézkedésekről,
- a korszerűsödő építőipar és háttérpar legújabb anyagainak, szerkezeteinek és technológiájának műszaki adatairól,
- általában a beruházást, fenntartást, tervezést és kivitelezést érintő aktuális témákról.

Külön-külön számokban informált többek között:

- az energiatakarékos építés és üzemeltetés összhangjáról,
- az építőipar ezredfordulóig várható fejlődésének fő tendenciáiról,
- a beton és vasbeton készítésére vonatkozó új irányelvekről,
- a melegbeton hazai alkalmazásáról,
- a magánlakás építéséről,
- a mélyépítés fejlesztéséről,
- a rendszerelvű építési módról,
- más aktuális fejlesztési kérdésekről.

Előfizetői az állami és tanácsi vállalatok, szervezetek, kisvállalkozások, tervezők, beruházók és kivitelezők. Minden hónapban egy-egy különszámot kapnak az építésügyet érintő időszerű témákról. A „Gyorsjelentés” hirdetéseket is felvesz az építésügy vonatkozásában.

A „Gyorsjelentés” jelenleg is a szakma igen sok szervezetéhez eljutó építőipari kurír, az ágazat nélkülözhetetlen hírvivője, legolvasottabb szakmai folyóirata.

Az Intézet 1978 óta megjelenteti az ÉGSZI SZÁMÍTÁSTECHNIKAI HÍRADÓ-t, amely évente hatszor kerül kiadásra, Szimon Vaszilisz szerkesztésében. Cikkei, közleményei tájékoztatnak a számítástechnika újdonságairól, Intézeten belüli és kívüli problémákról.

Az Intézeten belüli tájékoztatásra, a munkatársak informálására 1974 óta ÉGSZI TÁJÉKOZTATÓ címen, rendszerint négy-négy oldalas periodika jelent meg, szerkesztette az igazgató titkársága, dr. Krámer Rezsőné közgazdász irányításával. A „Kékfejűnek” becézett tájékoztató hasznos funkciót látott el. Szerkesztését 1983-ban átvette a 15. Kiadói Főosztály, felelős szerkesztője dr. Máté Jánosné. A nagy érdeklődésre tekintettel a közkeveltsélt belső sajtóorgánum a XII. évfolyam 34. számától, 1986 júliusától új fejrésszel, kibővült tartalommal és új rovatokkal kerül kiadásra hetente egy alkalommal, de szükség szerint többször is.

A gazdaságirányítás reformja

1968. január 1-jével megtörtént az áttérés a népgazdaság intenzív fejlesztésére. A gazdaságirányítás reformjának végrehajtása gazdasági és politikai feladat. A tervmutatók helyébe mint prioritás: a jövedelmezőség követelménye lépett. Cél a nyereség tömegének növelése, az anyagi érdekeltség erősítése, a minőségileg jobb és hatékonyabb munkáért nagyobb személyi jövedelem megszerzése, a vállalati önállóság növelése.

A sokat emlegetett közgazdasági szabályozók: a bér- és jövedelemszabályozás, az adóztatás, a hitelpolitika, a termékforgalmazás, a külkereskedelem irányítása, a vámpolitika és az árak szabályozása. Az új árkategóriák: a rögzített fix árak, a maximált árak, a megkötéssel mozgó megállapodásos árak és a szabad árak. Az új gazdasági mechanizmus előkészítőinek szándéka: az eladók versenye alakuljon ki a vevőkért, és ne a vásárlók harcoljanak az árakért. Az építőiparban a kivitelezők eladó piacát, a beruházók vevő piaca váltta fel.

Az MSZMP 1970 novemberében megtartott X. kongresszusa megállapította: három év után bebizonyosodott, hogy a reformot sikerült zökkenőmentesen bevezetni. A termelés

tervszerűbb lett, a reform jobban biztosította a személyi, a csoport és az össznépi-állami érdekek érvényesülését. Javította a lakosság életkörülményeit, emelte az életszükségletek kielégítésének szintjét, az életszínvonalat.

Előtérben a vállalati megrendelések

Az intézetvezetés számításai beváltak: az új gazdasági mechanizmus körülményei között eleinte bizonytalanul, majd mind tömegesebben keresték meg az ÉGSZI-t a kivitelező vállalatok különféle megbízásaikkal. Fennállásának harmadik korszakában az Intézet kapacitásának 75—80 százalékával az ÉVM-nek és a felügyelete alá tartozó vállalatoknak dolgozott; szellemi tevékenységének 20—25 százalékát más tárcák, hatóságok, és a tanácsok fennhatósága alá tartozó vállalatok megrendeléseinek teljesítésére fordította.

A hatósági megbízások: tanulmányok a minisztérium és más kormányzati szervek munkájának alátámasztására; helyzetfelmérések; gazdasági összehasonlítások a kiadásra kerülő rendeletek előkészítésének stádiumában.

A vállalati megbízások köre: vizsgálatok és javaslatok az anyaggazdálkodásra, az információ rendszer fejlesztésére, a számítógépes adatfeldolgozás bevezetésére, műszaki megoldások gazdaságosságának értékelésére, munkavédelmi tevékenységre. Közreműködés a termelésirányítás, a programozás, az ügyvitelszervezés gyakorlatában. Kikérték az Intézet tanácsát a vállalatok műszaki-gazdasági, közgazdasági, szervezési problémáik megoldásához. Viszonylag kevés volt a kutatási munkákra szóló megbízás, de az előrelátóbbak igényelték a kutatást a szellemi munka megszervezéséhez, az ergonómiát, a profilhoz tartozó matematikát és a szociológiát az érintett kérdésekben.

Tanácsadó szerep a panelgyártó bázisok telepítési helyének és kapacitásának kijelölésében

Az egyre nagyobb méretű lakásépítési akciók az építéssiparosítás önálló fejezetét nyitották meg és fejlesztették ki a magyar építésügy történetében. Az építőipari vállalatok sorra berendezték a lakásépítést szolgáló előregyártó üzemüket. A kis- és középblokk gyártást — amelynek előkészítésében annak idején az ÉTÉGI prominens szerepet töltött be —, követte az emelet magasságú nagyblokk gyártás. A tömegigény kielégítésére külön iparágga szerveződött az előregyártás.

A fában szegény Magyarországon a körülmények szinte kikényszerítették, hogy a sok fát felhasználó építőipar a nagyméretű elemeket helyszíni előregyártással állítsa elő. A monolitikus kivitelezési módhoz képest a megtakarítás — a kevesebb munkaerőn és a rövidebb munkaidőn kívül — a több tízezer köbméter zsámozott faanyag és állványanyag.

Az építőanyag-ipar az építőipar ipari háttere. Átgondolt fejlesztése az építőipar zavar-talan anyagellátásának előfeltétele. Az iparosított építéskivitelezésbe az építőanyag-ipar mellett bekapcsolódtak más iparágak is, mint a kohászat, a vegyipar, a faipar stb.

A továbblépést a teljes épület előregyártása, azaz az épület valamennyi elemének, a szükséges szerelvényeknek és a beépített berendezéseknek nagyipari módszerekkel üzemen történő gyártása jelentette, előbb a hazai technológiájú panelgyárakban, az ún. poligonokban, végül a szovjet technológiájú házgyárakban.

Az ÉGSZI-re jelentős feladat hárult a panelgyártó bázisok telephelyének kiválasztásában, és a bázisok kapacitás nagyságának meghatározásában.

Az első házgyár Budapesten, Óbudán, a Szentendrei úton 1965-ben kezdett termelni. Nyolc év múlva már nyolc házgyár ontotta a fal- és födémpanelek évi húszezer lakás összeállításához. Az Intézet a házgyári termelésirányítás szervezésének kutatásával folytatta munkáját az építéssiparosítás legkorszerűbb eljárásának fejlesztésében.

Módszeres kutatásokkal kidolgozták a panelos építési technológiára vonatkozó szervezési intézkedések összefüggő rendszerét, a panelos lakóépületek beruházás előkészítésének

szervezési metodikáját, a szint alatti munkák szervezési módszerét és ajánlott dokumentációját, valamint a házgári technológiai folyamatok továbbfejlesztését.

Az építésszervezés következő lépése a könnyűszerkezetes építési mód bevezetése a külföldi licencek alkalmazásával. Az Intézet tehát megkezdte a könnyűszerkezetes építkezések szervezési módszerének kidolgozását is.

Lakáspolitikai — lakásgazdálkodás

Hat éven át folytatott elemző munkával az Intézet feltárta az ország lakás- és kommunális ellátottságának helyzetét. Jelentős szerepet vállalt a lakásügyi- és lakásgazdálkodási reform elveinek és jogszabályainak kidolgozásában. A kutatómunka az első 15 éves lakásfejlesztési tervhez kapcsolódott, amelynek végrehajtását az 1002/1960. Korm. számú határozat rendelte el. Az építési technika fejlesztésével párhuzamosan kimunkálták a lakáspolitikát, a lakásgazdálkodást és a lakásellátás jogi, közgazdasági, állami-tanácsi szabályait. Mindehhez a tudományos munkacsoportok létrehívását az ÉGSZI vállalta magára. Tanulmányok készültek a lakásépítés valamennyi összefüggésének bemutatására.

A tanácsok számára a lakáshelyzetet felmérő módszert és a lakásigények rangsorolásának eljárását az országban elsőként az Intézet dolgozta ki. A lakásigénylési kérdőíveken feltett 160 kérdésre adott válaszokat kódrendszerbe foglalva, a módszer lehetővé tette matematikai tárgyilagossággal az igényjogosultság elbírálását és a sorrendiség megállapítását. A számítástechnikai eljárás megalapozta a lakásigények adatbankját és az adatok rangsorolását, lényegesen mentesítve a tanácsokat a hatalmas adminisztratív feldolgozó munkától.

A magánlakás-építés fejlesztésével foglalkozó ágazati célprogram előkészítésében az Intézet 1966 óta tevékeny részt vállalt. Irodai elhelyezést és szakembereket biztosított a célprogram titkári és koordinációs csoportjának működéséhez. Vizsgálta a finanszírozási és a szervezési formákat, a tapasztalatokat elemezte és az anyagi lehetőségek, a lakosság teherviselőképességének mérlegelése után javaslatot tett új építési konstrukciókra.

Kezdeményezte a lakásszociológiai kutatásokat, számos értékes adattal és tájékoztatással feltárta a lakásokban folytatott családi életkérdésekkel kapcsolódó társadalmi folyamatokat.

Az Intézet koordinatív tevékenységet végzett a lakásépítési mintatelepek és mintabeépítések szervezésében Budapesten, valamint Szentendre, Kaposvár, Szombathely, Zalaegerszeg, Nagyatád, Miskolc és Salgótarján városokban.

A hatvanas évek második felében társadalmi igényként merült fel az ÉVM ágazati irányítása alá tartozó kommunális szakterületek tudományos gondozásának ügye. A lakóházak fenntartása, a települések tisztántartása, a zöldterületek, a temetők gondozása legyen intézményszerűen szervezett. Rövidesen megszerveződött az a kutatógárda, amely a műemlékjellegű városok, város-központok építészeti és településgazdasági kérdéseivel foglalkozó tanulmányokat készített. Vizsgálták a telekellátást és a telekgazdálkodás kérdéseit, a történelmi városközpontok fenntartásának és megőrzésének lehetőségeit. A városrekonstrukciós munkák optimális megoldására módszert dolgoztak ki. Az új lakótelepek területi elhelyezése vonatkozó tanácsadással segítették a területgazdálkodás országos és tanácsi szintű testületeit.

Egy újabb alapítólevél-kiegészítés felé

A III. öt éves terv 1966-tól 1970-ig terjedő időszakának második felében az Intézet tevékenysége négy súlyponti feladat köré csoportosult.

1. Az építő- és építőanyag-ipari gazdaságirányítási módszerek reformja

A kutatások tárgya főként az ÉM 9. sz. Célprogramjában felvetett igények alapján:

- a) gazdasági tervezés, a tervirányítás új modelljének kutatása, a különféle távlatú tervezések módszereinek kifejlesztése;
- b) az ármechanizmus változásainak területén az építőipari árreform előkészítése; közreműködés a kivitelező építőipari vállalatok konkrét árproblémáinak megoldásában;
- c) az anyagi ösztönzés területén a népgazdasági, a vállalati és az egyéni anyagi érdekelttség összhangjának megteremtésére irányuló módszer kidolgozása;

- d) az iparszervezésnél az iparirányítási folyamatok új szemléletű vizsgálata;
 - e) a vállalati gazdálkodás sférájában a hitelpolitika, a finanszírozás módszereinek fejlesztése, gazdasági elemzésekkel az új módszerek megformálása;
 - f) a vezetőképzés kategóriájában a vezetési funkciók, a döntési eljárások meghatározása, a vezetés szociológiai vonatkozásainak kidolgozása.
2. *Műszaki-gazdasági értékelések az építőiparban.*
- a) Műszaki tervmegoldások gazdasági értékelése, épületszerkezetek, típusépületek értékelési módszereinek továbbfejlesztése;
 - b) technológiai, gépesítési és szervezés-hatékonysági vizsgálatok; gazdaságossági számítások metodikai kutatásai, egyes megoldások konkrét értékelése;
 - c) optimum számítások a központi telephelyek és a házgárak beruházásaihoz; telepítésekkel kapcsolatos műszaki-gazdasági számítások.
3. *Az építőipari szervezés sférájában.*
- A kutatás tárgya főként az ÉM 8. sz. szervezésfejlesztési célprogramjában foglaltak figyelembe vételével:
- a) a termelőerők hatékonyságának termelésszervezési módszerekkel való fokozása;
 - b) a munkaszervezés, az ergonómia működési területén kutatások a gépláncok kialakítására, a korszerű anyagmozgatás építőipari módszereire, a munkaszervezés alapjául szolgáló időértékek helyes eljárásának fejlesztésére, a normarendszer egyszerűsítésére, brigádmodellekre, stb.
 - c) az építőipari üzemszervezés kutatásában a téma három fő kérdésre tagolódott;
 - a szalagszerű építésszervezés módszerének kutatása,
 - a dinamikus sorrendprogramozási módszer kutatása,
 - a hálós programozási módszerek alkalmazása.
 - d) a vállalatszervezés témakörben az építőipari kivitelező vállalatok szervezetének korszerűsítésére, a vállalati tevékenység fejlesztésére.
4. *Gazdasági és szervezési kutatás az építőanyag-iparban.*
- a) műszaki-gazdasági értékelés anyagipari termékekre és technológiákra; gazdasági hatékonysági vizsgálatok; az export-import tevékenység hatékonysága javításának megvalósítása;
 - b) optimum számítások az építőanyag-ipari beruházásokra; számítások végzése a jelentősebb beruházások nagyságrendjére, gyártmányösszetételére, telepítésére;
 - c) munka-, üzem- és vállalatszervezés az anyagiparban; valamennyi iparágra vonatkozó kutatások belföldi és külföldi összehasonlításokkal az álló- és forgóeszközök felhasználásának hatékonyabb megszervezésére, a készletképzés irányelveire, az anyagszállítás optimalizálására, a munkaerők felhasználásának jobb megszervezésére, a gyártásprogramozás kérdéseire.

Az Intézet e felsorolt négy fő tevékenységi körét, alapítólevelének kiegészítéseként az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium az 1969. január 15-én kiadott 16/1969. számú közleményében rögzítette.

Az Intézet működési területe ezzel a miniszteri felhatalmazással rendkívüli mértékben kibővült, de az új feladatok között a számítástechnika bevezetéséről még mindig szó sem esett.

A kibővített rendeltetéshez az Intézet több új főosztályt és osztályt szervezett, munkatársainak műszaki végzettségű és közgazdász állományát kiegészítette a matematika, az ergonómia és a szociológia művelésére hivatott diplomásokkal.

Az Intézet gazdasági és politikai vezetése elméletileg is felkészítette a munkatársakat az előttük álló feladatok teljesítésére.

**A közös beruházások gazdája:
az INVESZTORG**

Új főosztályként az Intézet 1969-ben megalakította közös beruházások szervezésére az INVESZTORG nevű irodáját, amely kidolgozta a beruházás-szervezési kutatómunka keretében a beruházások hatékonyabb végrehajtására a közös beruházások fővállalkozásszerű lebonyolítási módszerét. Az INVESZTORG egyszerre volt kutatási laboratórium és önel-

A Felszabadulás tér és a Petőfi Sándor utca sarkán álló,
„Párisi udvar”-os épületben kezdte meg működését az ÉTÉGI.

Hiller József,
az ÉTÉGI igazgatója.

Dr. Sebestyén Gyula,
a műszaki tudományok doktora,
az ÉTÉGI igazgatóhelyettese.

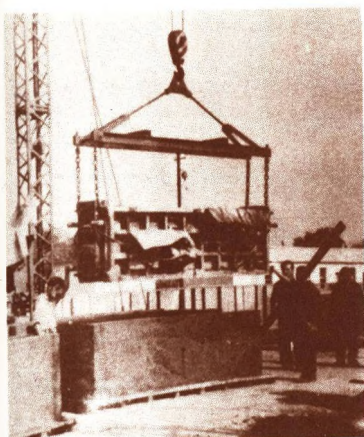
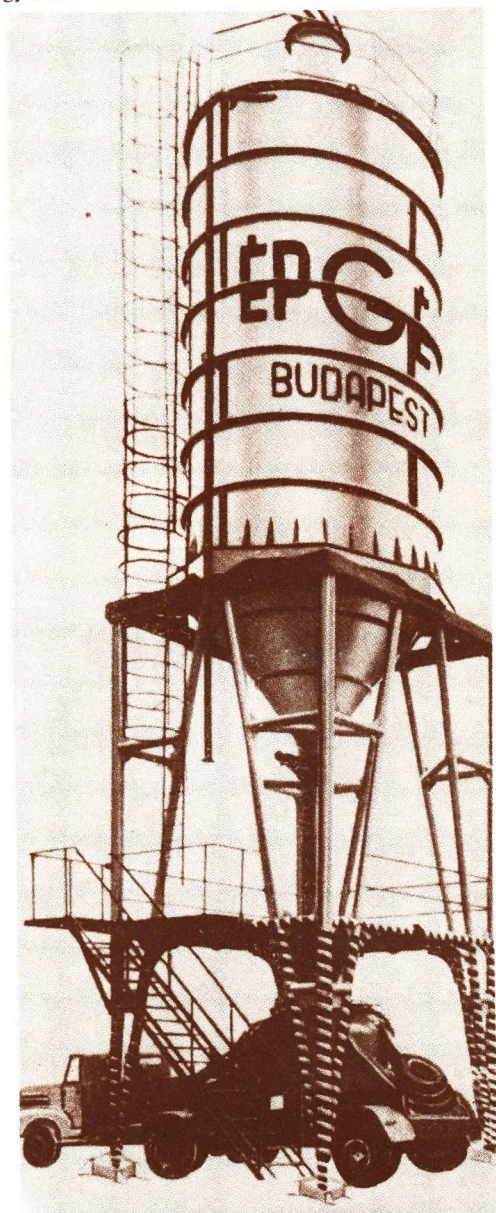
Lenin körút 67. Az egykori Batthyány-palota, az ÉTÉGI-ÉGSZI székháza 1958-tól 1974-ig.

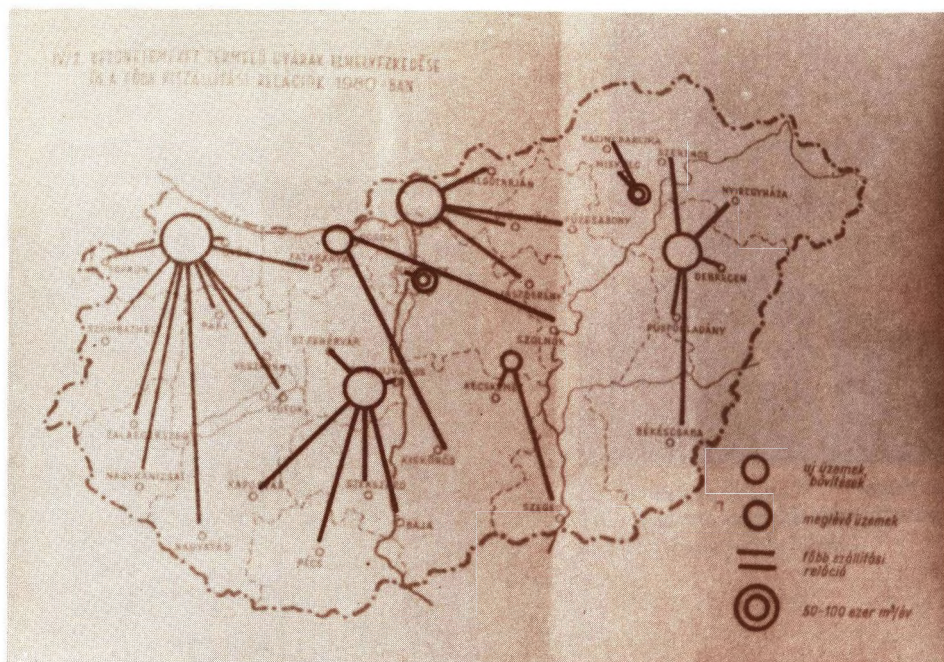

Kis Hugó,
a pártszervezet titkára.

Cementsiló. Tervezte a **ÉTÉGI**,
gyártotta az **ÉPGÉP**.

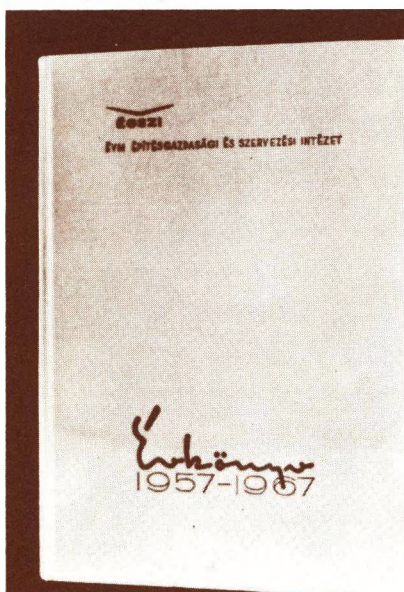

A blokkelemek gyártásának
technológiája. Középblokk gyártó
sablón lehúzása a friss blokkról.

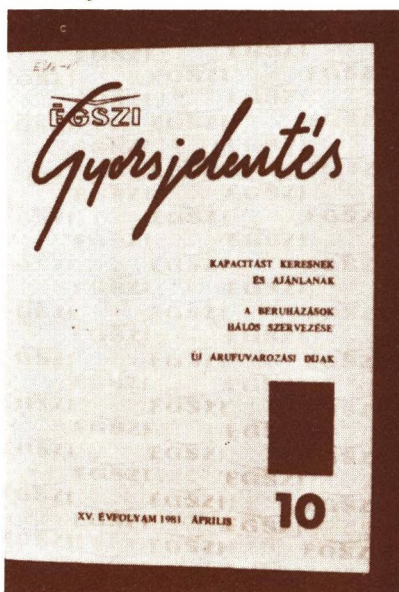

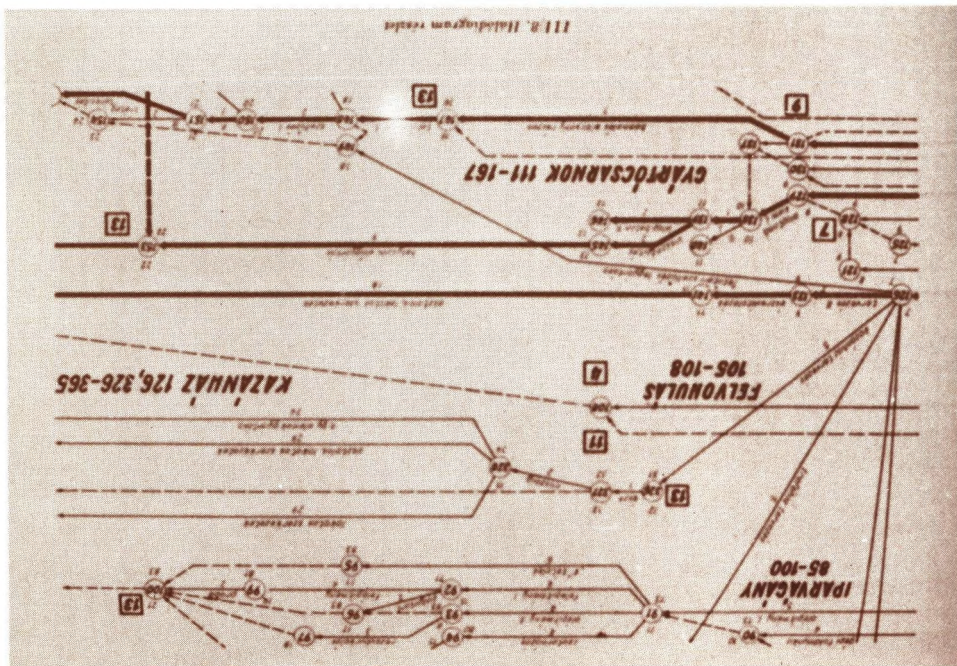
A betonelemeket gyártó vállalatok országos elhelyezkedése és a főbb szállítási irányok.

Az Intézet fennállásának 10. évében
kiadott „Évkönyv”.

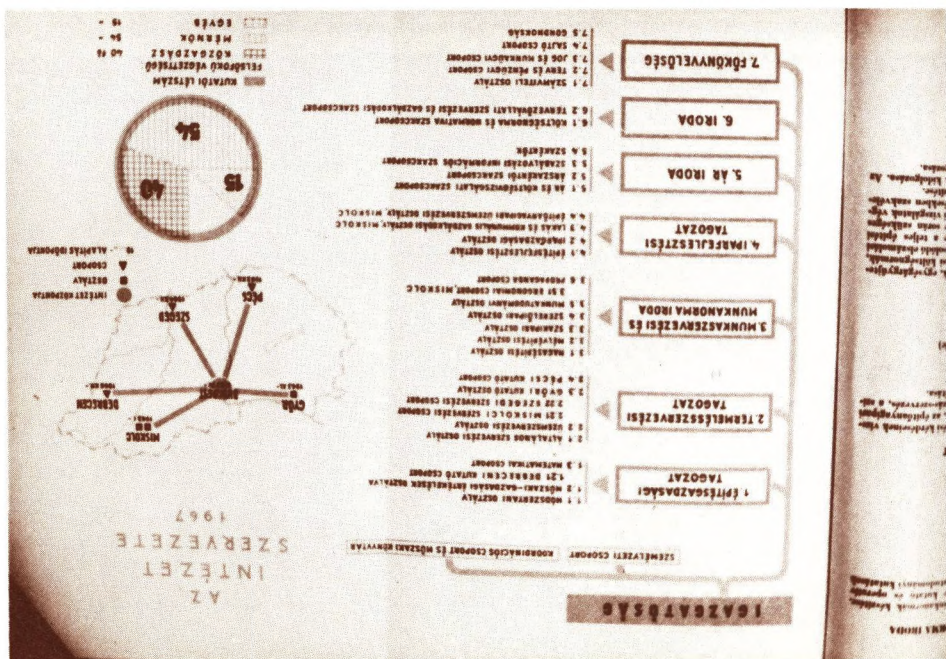

A „Gyorsjelentés” egyik számának
a borítója.

Hálódiaagram részlet.

Az Intézet szervezete 1967-ben.

Az ÉGSZI hálódíagramos szervezésével építették meg a Duna-Intercontinentál szállót.

A törökbálinti épülő raktárváros madártávlati képe (1978)

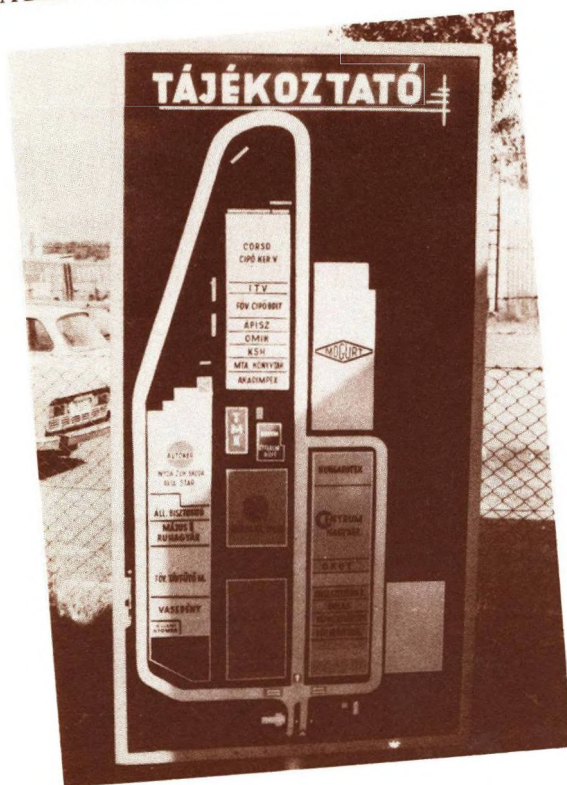
Az építés alatt lévő raktárak és a bejárat (1978).

Menetrendszerű különjárat Törökbálintról a DEPO-hoz.

A DEPO mai főportája (1986).

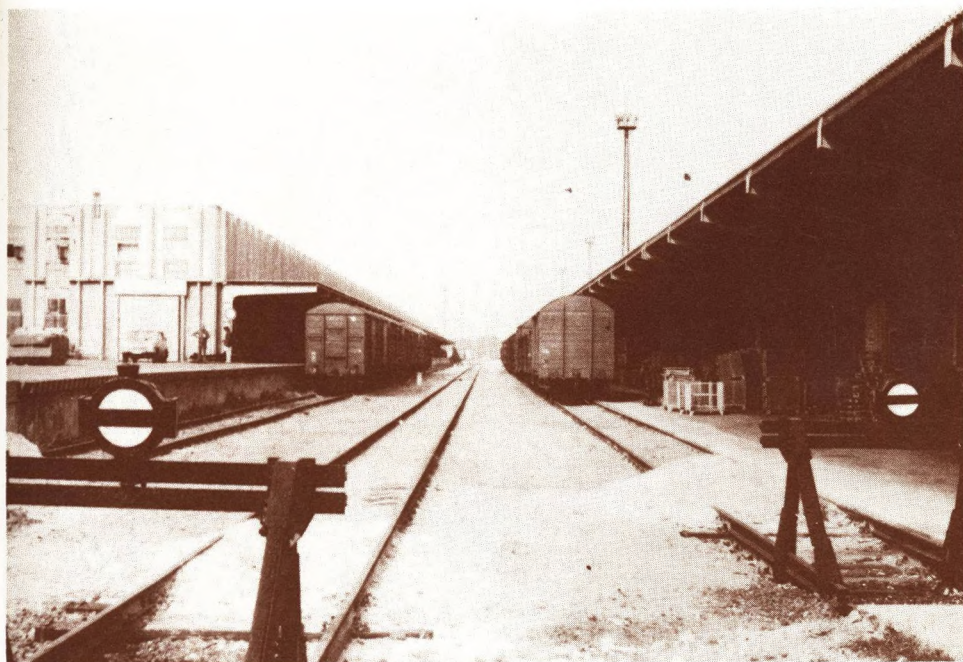

Útmutató a raktárváros portájánál.

Szüntelen a be- és kirakodás a raktáraknál.

Vasúti sínek a raktár hangárok között.

Egy szépen rendezett raktár.

Elkészült a nagy üdülőépületek sora a Kisfaludy-üdülőtelepen a balatonfüredi országúttól a Balatonig (1978).

Szobabelső az üdülőkben.

Kisfaludy-üdülőtelep távlati képe. Part felé eső végén a Paksi Atomerőmű kör alakú üdülője, mellette az ÉGSZI-üdülő épületegyüttese. (1986.)

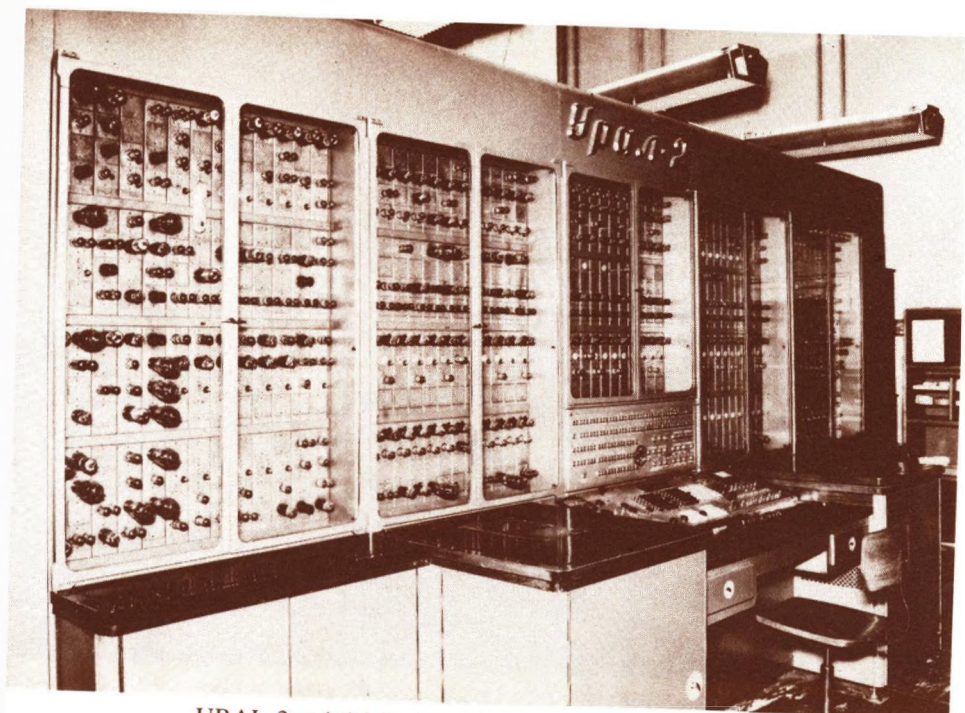

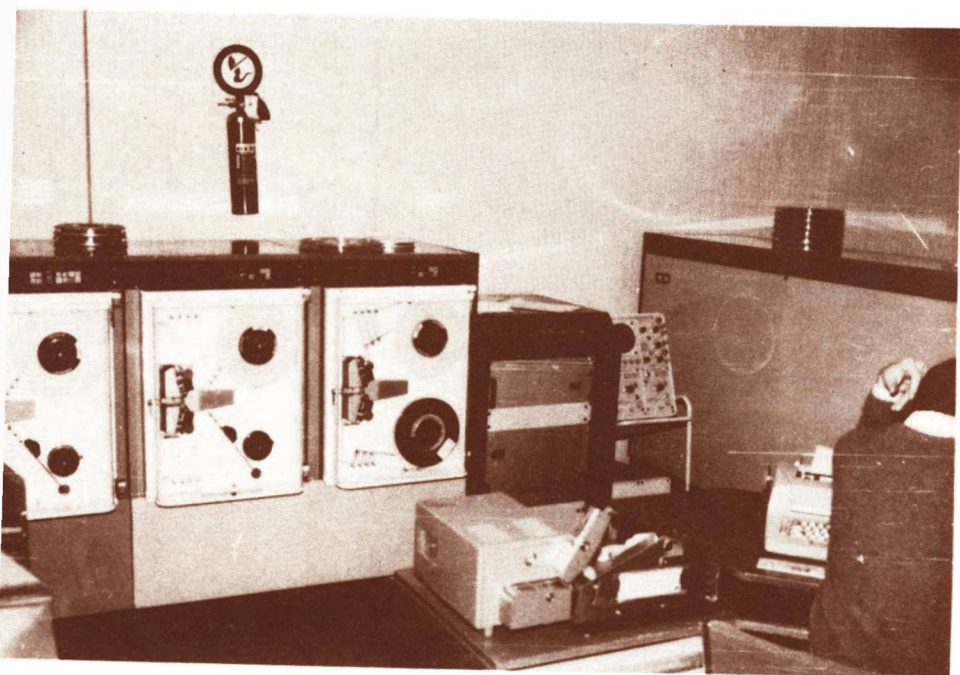
Az ÉGSZI-lakónegyed a budapesti XI. kerületben, a Dayka Gábor és az Előpatak utcákban.

Az ÉGSZI Mártonhegyi úti lakónegyede.

URAL-2 az építésügyi ágazat első számítógépe (1963).

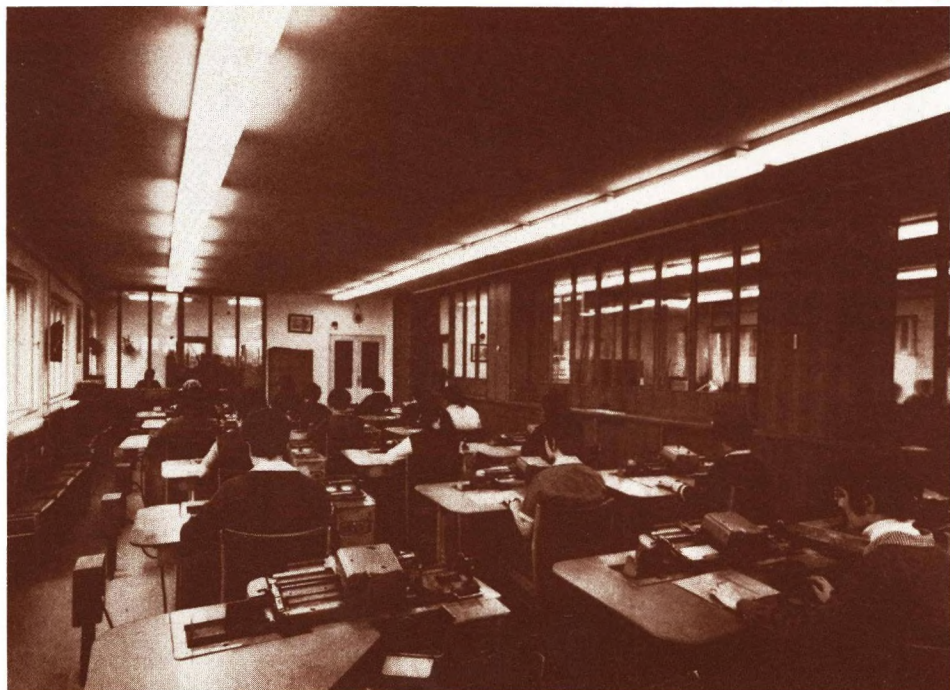

Az EMG 830-as mágnesszalagos gépegységek. (1969.)

UNIVAC 1005 számítógép (1968).

A dunaharaszti adatrögzítő üzem (1971).

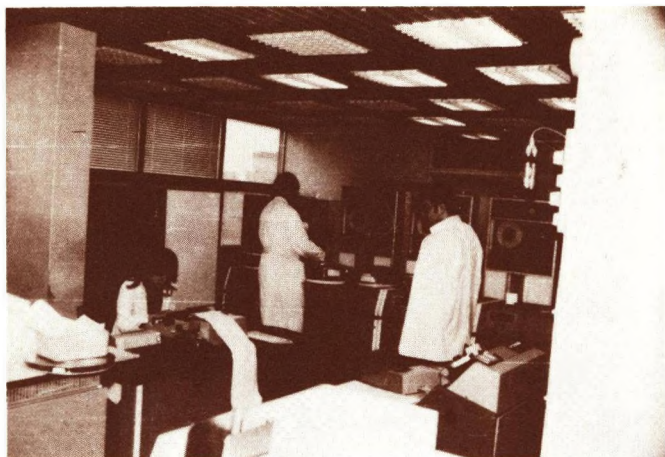

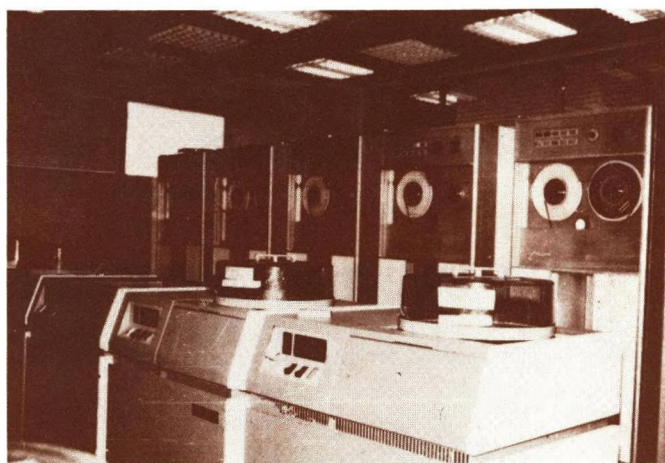
SIEMENS 4004 nagy számítógép (1973).

BULL GE 115 számítógép
(1967).

A Csalogány utcai
VI. emeleti gépteremben
az R 22-es számítógép
a szalaglemez egységekkel,
operátori pulttal, lemez-
és szalagvezérlő
egységekkel.

Mágnesszalag
és mágneslemez egységek
az intézeti székházban
(1977).

A Csalogány utcai
földszinti gépterem (1977).

számoló szervezet, üzleti vállalkozás. Tanulmányokkal megalapozta, majd kikísérletezte, miként lehet fővállalkozás rendszerében a közös beruházásra területet előkészíteni, a beruházásokat a közös akcióra megszervezni, fejlesztési alapjaikat egyesíteni és kivitelezői kapacitást biztosítani, valamint a megvalósítási időt lerövidítve a beruházási eszközöket a leggazdaságosabban felhasználni. A kutatást és a szervezést követte a modell gyakorlati megvalósítása.

A közös beruházások szervezésével az Intézet úttörőmunkát kezdeményezett. Kereste és felfedezte az eredmény-felelős fővállalkozói rendszer kiépítésével a területi koncentrációban szervezhető közös beruházások új formáit és lehetőségeit a szocialista gazdálkodás elveinek érvényesítésével. Az akció előnyei: a területekkel való ésszerűbb gazdálkodás, a közös területfejlesztés és rendezés, közművesítés, ellátóhálózat, közlekedés, útépítés. A kivitelezésben a tervezői kapacitás koncentrációja, az építési munkahelyek számának csökkentése minden vonatkozásában időmegtakarítás; a beruházási és az üzemeltetési költségek lényeges csökkentése. A közös beruházásszervezési kísérletek jelentősek mind a területgazdálkodás, mind a korszerű építéstechnológiák hatékony felhasználása szempontjából.

Az INVEZSTORG tevékenysége a gyakorlatban kiterjedt üdülőközpontok, lakótelepek és egy raktárváros létesítésére. Vállalta a feladatokat a beruházás épületigényének felmérésétől a terület megválasztásán, igénybevételén és felhasználási engedélyének, valamint az építkezés engedélyezési okmányainak megszerzésén, az építkezés végrehajtásán át a kulcsátadásig és az ingatlan eladásáig.

A közös beruházások gyakorlati megvalósítása kezdődött a balatonparti üdülőépítkezésekkel. Az Intézet Balatonfüreden kirendeltséget létesített, amely egy építésvezetővel és öt fős személyzettel lebonyolította Keszthelyen, a Mélyépitő Vállalat részére egy 54 lakrészes üdülő megépítését; Arácon, a Vadvirág utcában egy 36 lakrészes vegyes vállalati üdülő, Balatonfüreden, a Széchenyi téren három épületben egy 120 lakrészes üdülő megépítését. Meder kiépítéssel szabályozta a Koloska-patakot; Balatonakaliban a Posztás üdülő részére kempinget létesített beton alapokra helyezett faházakkal. Majd az Aranyhíd-sétány 2. szám alatt épített egy 48 lakrészes közös vállalati üdülőt, amelyben 19 lakrészt az ÉGSZI saját tulajdonában tartott meg dolgozói családjainak üdültetésére. A munkatársak kéthetes turnusokban vehették igénybe az üdülőt 1971-től 1984-ig. Akkor az Intézet a 19 lakrészt eladta és Balatonfüred-Arácon, a Kisfaludy-üdülőtelen 33 egy- és kétszobás lakrészből álló szállóépületet épített fel.

A Kisfaludy-üdülőtelen létesítése az INVEZSTORG első nagyszabású vállalkozása. A közös beruházások ÉGSZI-modellje alapján, több mint ezer lakrész épült számos egy-négyszintes, összkomfortos üdülőépületben. Az első két épületet 1976 júniusában adták át. Az üdülőtelen fejlesztése 1985-ben fejeződött be az ÉGSZI esztétikusan igényes épületének megépítésével.

Dolgozói lakásproblémáinak megoldására az Intézet több ütemben lakónegyedeket épített a fővárosban, Budán a Vöröshadsereg útján, a Mártonhegyi úton, az Alsóvölgyi úton, a Sasadi úton, a legnagyobbakat az Előpatak utcában és a Dayka Gábor úton. Volt olyan év, amikor az Intézetben már nem akadt lakásigénylő, a fiatal házaspárok valamennyien, sőt az idősebb munkatársak családok gyermekei is lakáshoz jutottak.

Az INVEZSTORG legnagyobb fővállalkozói teljesítménye a törökbálinti tömbösített ipari raktárváros megépítése. A beruházást nem megbízásos alapon, hanem saját kockázattal vállallással szervezte meg. A munka széleskörű igénykutatással kezdődött a közös beruházásra, folytatódott a társulásra hajlandó partnerek összeismertetésével, a raktárszövetkezet, illetőleg tagjainak megszervezésével, az anyagi eszközök biztosításával, a terület megvásárlásával, a műszaki tervezéssel, a kivitelezéssel és befejeződött az üzembehelyezéssel.

A főváros és környéke raktárellátási problémáinak megoldására, Budapest belsővárosi raktárainak felszámolására 1969-ben állami pályázatot írtak ki. A tárolási gondok csökkentésére a kormány 150 millió forintot állami támogatást biztosított egy 50 ezer négyzetméter feletti raktárberuházás infrastrukturális előkészítésére.

A feladat újszerű, sem hazánkban, sem a szocialista országokban hasonló kísérletet nem végeztek. A pályázatra egyedül az ÉGSZI nyújtotta be tanulmányát. A pályázatot megnyerve a közös raktárváros beruházáshoz megkapta az engedélyt, majd az anyagi támogatást az Országos Tervhivattaltól.

A Budapesttől 12 kilométer távolságra fekvő területen a beruházási program összesen 200 ezer négyzetméternyi — 130 ezer fedett és 70 ezer nyitott — raktárterület létesítését

irányozta elő. Több mint 30 ipari és kereskedelmi vállalat, valamint költségvetési intézmény vett részt az ország legnagyobb — vasúti és közúti szállításra berendezett — raktárbázisának beruházásában. A kiviteli tervek a SZÖVTERV készítette; a hat méter belmagasságú raktárépületeket a 31. Sz. ÁÉV típusszerkezetével a 21. Sz. ÁÉV építette meg. A DEPO elnevezésű raktártelep alapkövetélete 1973-ban volt. Az első 25 ezer négyzetméter alapterületű raktárépületet 1975 nyarán adták át üzemeltetésre.

A többi négy szalagszerű rendszerben épült. A széles területen folyó munkákat több alkalommal megszemlélték és tanulmányozták szovjet, csehszlovák, lengyel és bolgár szakemberek. Elismeréssel nyilatkoztak a látottakról, és a nagyberuházás szövetkezeti konstrukciójáról. A befejezéshez közeledő építkezéseket megtekintette az építésügyi és városfejlesztési miniszter is, és több alkalommal a minisztérium államtitkára.

A beruházás befejeztével az ÉGSZI a raktárvárost átadta üzemeltetésre a társult vállalatok által létrehozott DEPO Szolgáltató Közös Vállalatnak.

Konklúzióként megállapítható, hogy a közös beruházások megvalósítása szokatlan és hatalmas feladat volt. A vállalkozás végrehajtása akkor ezernyi rendeleti akadályba ütközött. A felmentések és a kivételezések, az engedélyek sokaságát kellett megszerezni a terület igénybevételéhez az építést engedélyező tanács építési osztályától, a hitelkérelmeket elbíráló banktól, a tervezőktől, a kivitelezőktől a vevőig. Ma már nem fékezik a fővállalkozói beruházást azok a jogi és pénzügyi rendeletek, amelyek akkor csaknem leküzdhetetlen nehézségeket, akadékoskodásokat jelentettek. Ma már lehet — csaknem kötelező — leányvállalatokat alapítani, akkor az INVESZTORG önelszámoló üzleti, kereskedelmi vállalkozása sokak szemében szálla volt. 15 feljelentést és 13 vizsgálatot kellett leküzdeni időtrabló tárgyalásokkal, védekezésekkel. Ha egy szokatlanul új vállalkozás 95 százalékban eredményes, az ellendrukkerek mindig a nem sikerült öt százalékot hánytorgatják fel. Végül a legfőbb hivatalos helyen megállapították: a cél jó volt, a megvalósítás eredményes, de nem konfliktusmentes. A legnagyobb szabásúnak minősített beruházás kísérlet: a beruházások megvalósításának egyetlen takarékos lehetősége a terület, a közművesítés előkészítésével.

A részvevő vállalatok mintegy négy évet takarítottak meg azzal, hogy a beruházásukat az ÉGSZI megtervezte és lebonyolította.

Az INVESZTORG fennállása alatt, mintegy tíz éven át tekintélyes eredményeket ért el közös beruházásaival, azok területgazdálkodási, hatósági, tervezési, pénzügyi előkészítésével és kivitelezői lebonyolításával. Kísérletként beigazolta, hogy a szocialista gazdálkodás körülményei között is létfogusult az építési vállalkozás; az épületnek kínálatra való termelése. Az 1980-as évek óta a kormányzat által megjelölt legfőbb ágazati feladat a vállalkozó építőipar, az építési vállalkozások kifejllesztése. Az ÉGSZI egy évtizeddel korábban végzett ezirányú kísérlete és a két leglátványosabb produkciója — a törökbálinti DEPO raktárváros, valamint a balatonfüredi Kisfaludy-üdülőttelep — mindmáig például szolgálhat.

Intézetpolitikai koncepció — 1970

A hetvenes évek elejére a magyar népgazdaság és ezen belül az építőipar ahhoz a szakaszhoz érkezett, amikor a hatékonyság növelését már csak intenzív módszerekkel lehet megvalósítani: a szervezés színvonalának, az irányító apparátusok munkájának jobbításával, és a vállalati szervezettség emelésével, valamint a számítástechnika alkalmazásával. Köztudott, hogy az építőipar szervezésigényessége a más ágazatokénál jelentősen nagyobb. Az építőszervezet minden újabb építkezésen új feltételekkel találja szemben magát, minden egyedi feladatnak más és más a munkaerő, gép- és anyagszükséglete, időelőírányszava. A rendszerelvű építés, különféle téglás, panelos, vasbeton- és acélvázás építési módok elemeinek kombinált alkalmazása rendkívül bonyolult folyamatok összerendezését követeli.

Mindezek ismeretében készült el 1970-ben az építésügyi ágazat három irányú programja:

- a számítástechnika fejlesztésére,
- a szakemberképzésre és továbbképzésre,
- a célok eléréséhez szükséges szervezésre és programozásra.

Megkezdődött az ESZR és a hazai gyártású III. generációs számítógépek beszerzése.

A számítógépeket egyelőre regisztratív feldolgozásokra használták; a programok többsége egy-egy folyamat gépi feldolgozását teljesítette.

Az ágazati fejlesztési program nyomán az Intézet gazdasági és politikai vezetése 1970-ben „Intézetpolitikai koncepció” címen tanulmányt készített az Intézet eddigi eredményeinek összefoglalásáról és a következő évekre tervezett feladatokról.

A koncepció meghatározta:

- az Intézet funkcióját, hivatását a társadalomban, illetve a gazdasági életben,
- működésének összefüggéseit gazdasági környezetével, megrendelőivel, kooperációs partnereivel, versenytársaival,
- tevékenységének belső kölcsönhatását,
- fejlesztésének tudományos céljait,
- a célok megvalósítását elősegítő üzletpolitikáját, káder- és szervezetfejlesztését, valamint gazdálkodási elképzeléseit.

AZ INTÉZET A KOMPUTER-GALAXISBAN

Az első számítógép az Intézetben

Az 1963-ban létesített SZÁMGÉP-pel való kooperáció nehézkessége miatt — néhány év kedvezőtlen együttműködési zavarai után, — az Intézet vezetősége arra az elhatározásra jutott, hogy megkezdi az előkészületeket egy számítógép beszerzésére.

Az ÉGSZI vezetősége tudta, hogy számítógépek nélkül az Intézet nehezen fejleszthető. A technikai bázis hiánya egyre érezhetőbbé vált, egy számítógép beszerzését az Intézet már nem halogathatta. Anyagi erőforrás nem állt rendelkezésre, ezért az Elektronikus Mérőkészülékek Gyárától, az első magyar komputereket gyártó cégtől lízing formájában vett át egy EMG számítógépet, a következő években még kettőt. Végül is a minisztérium 1971 évben úgy döntött, az ÉGSZI építse ki az ágazat országos számítógép hálózatát. A vidéki számítógépközpontok létesítéséhez az Intézet pénzügyi támogatást is kapott, évenként mintegy 5—10 millió forintot.

1969-ben megkezdék a munkálatokat a szervezet létrehozására, a számítógép fogadására a gépterem kialakításával és a gépalapok lehelyezésével. Az EMG 830 típusú számítógép használatát a kezelőszemélyzet gyakorlatlansága miatt rengeteg kezdeti nehézséggel járt.

Az úttörés gyermekbetegsége nem egyedi jelenség az ÉGSZI-nél, más intézménynél is hasonlóak voltak. Az Intézetben két matematikus dolgozott, rendszervező mérnök és közgazdász egy sem. Noha a vezetőség a munkatársak jelentős hányadát küldte főiskolai és egyetemi szintű kiképzésre, a számítástechnikai káder- és programfejlesztés vontatottabban haladt, mint a technikai bázis létrehozása.

Az Intézet javaslatot dolgozott ki az építési ágazat számítógépekkel való ellátásának programjára. A javaslat alap gondolata: a számítástechnika bevezetése az építésügyi ágazatba, az Intézet hozzon létre egy országos számítógéphálózatot.

Az ágazat rendelkezésére álló anyagi eszközöket és a szakember állományt az országos számítástechnikai hálózatban kell koncentrálni. A hálózat bázisai az ÉGSZI budapesti szervezete, valamint a vidéki regionális központjai, amelyek hivatottak lennének az ágazat intézményeit és kivitelező vállalatait felkészíteni a számítástechnika fogadására és alkalmazására. A javaslat rámutatott arra, hogy az ÉVM felügyelete alá tartozó fővárosi és megyei építőipari vállalatok nagyjában azonos nagyságrendűek és felépítettségűek, megegyező technikával dolgoznak, ekképpen a számítógépes feldolgozást igénylő megrendeléseiket azonos típusú számítógépeken, azonos alkalmazói programokkal lehetne teljesíteni.

A kormány Számítástechnikai Központi Programjának (SZKFP) kiadása után 1970 júliusában készült el az ÉVM Számítástechnikai Fejlesztési Programja a IV. és az V. ötéves tervidőszak 1971—1980-as éveire, és prognózist adott az 1981—1985. évekre is. Ennek alapján ágazati célprogram készült „13. sz. Számítástechnika (kibernetika) alkalmazása az építésben” címmel.

A célprogramban a fejlesztés fő feladatai:

- az építésügyi számítástechnika alkalmazására megfelelő technikai és szellemi bázis kiépítése;
- a számítástechnika alkalmazási területeinek kiszélesítésére irányuló kutatómunka megindítása;
- a már elkészített és kipróbált programok és módszerek széleskörű alkalmazása;
- a számítástechnikai szakember képzés.

Az ágazati célprogram megvalósítása 1971-ben kezdődött az ÉGSZI közreműködése révén az ágazat számítógéphálózatának kiépítésével, figyelemmel az építőipari tevékenység összetett jellegére, a szervezetek nagy számára és eltérő szervezetségi színvonalára.

Létrejött 1972-ben az Építésügyi Számítástechnikai Alkalmazási Bizottság, az ÉSZAB, amely figyelemmel kísérte és közvetlenül irányította az építőipari számítógéphálózat megszervezését és fejlesztését. Fő feladatának tekintette a számítógépes alkalmazási rendszerek és programok kidolgozását és széles körű kiterjesztését. Az elkészült számítógépi programokat tájékoztatókban jelentette meg.

Új utakon egyre bővülő szervezettel

Hazánkban a számítógépek beszerzése és alkalmazása megkéssen kezdődött, és a hetvenes évek végéig a fejlődés viszonylag lassú volt. A kormányzati szervek 1969-ben és 1970-ben dolgozták ki azt a műszaki-gazdasági koncepciót, amelynek alapján a kormány 1971-ben elfogadta a központi fejlesztési programot a számítógépek gyártására, a felszereltségben fennálló hátrányok csökkentésére és a fejlesztések összehangolására. A cél: a korszerű gyártás megszervezése és a számítástechnikai kultúra elterjesztése.

A program végrehajtásának első szakaszában a hazai számítástechnika élvonala leküzdötte a kísérletezés nehézségeit, kilépett a tudományos intézetek szűk, szakmai elzárkózottságából. Megkezdődött a számítástechnika infrastruktúrájának megalapozása: szerény gyártó kapacitások létesítése, a kutatási és fejlesztési munka evolúciója, a szakemberek széles körének kiképzése.

A népgazdasági ágazatok versenyében az építőipar élenjárt, főként a felkészülés időszakában. Az építésügyi ágazat javát szolgálta, hogy a minisztérium az ÉGSZI vezetését magasfokú közgazdasági, műszaki és szervezési szaktudással rendelkező vezetőkre bízta, akik többéves, feszített ütemű és sikeresen végrehajtott menetrenddel megvalósították a számítástechnika bevezetésére készített programot. A kezdeti, elemi szintű ismerkedés után az Intézetnél gyors üteművé vált a fejlődés.

Az 1973. évi minisztériumi rendelkezés az ÉGSZI-t az építőipari ágazati számítástechnika bázisintézetévé jelölte ki.

Az Intézet vonatkozó előterjesztését az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium 1973. decemberében megtartott miniszteri értekezlete jóváhagyta. A kiadott 111/1973. számú miniszteri határozat a megbízást a következőkben fogalmazta meg: „Az Intézet a számítástechnikai kultúra terjesztését, a vállalatoknak és intézményeknek a számítástechnika felhasználására és fogadására való alkalmasság tételét olyan ütemben és módszerekkel végezze, hogy a vidéki alközpontok gazdaságos működtetése biztosított legyen.”

Íme a felhatalmazás az építőipari számítástechnikai országos hálózat megszervezésére.

Az ÉGSZI új feladata: az építőipari számítógéphálózat létrehozása

Az ÉVM az ÉGSZI feladatává tette az ágazati számítógéphálózat kiépítését, a számítástechnika alkalmazásának elterjesztését, valamint a kivitelező vállalatok felkészítését a számítás-, technika fogadására, egyszóval az ágazat informatizálására, de azzal a fenntartással, hogy az ÉGSZI a kiépített vidéki számítógéphálózatát csatlakoztatja a SZÁMGÉP apparátusához. Viszont a vidéki telepítéshez most már pénz is adott a minisztérium.

A technikai bázis lehetőséget nyújtott magasabb kvalitású kutatópolitikai célok kitűzésére. Az Intézet kidolgozta fejlesztési programját az IV. ötéves terv időszakára az alábbi pontokban:

- a technikai bázis kiépítése;
- a technikai bázison alapuló nagyüzemi kutatási módszerek kialakítása és terjesztése;
- a célkitűzéseknek megfelelő szervezet és káderstruktúra megteremtése;
- a gazdasági döntések és a rendszerszervezés matematikai modellekkel való megalapozása;
- a kutatómunkában a matematikai módszerek, valamint az elektronikus számítógépek alkalmazása.

Az esztendőök során kiérlelt előmunkálatok után az ÉGSZI a budapesti központ számítógépparkjának kiépítésével egyidejűleg megkezdte a vidéki regionális centrumokban is a számítógépközpontok kialakítását. Szervezeti struktúrájának korszerűsítésével az Intézet a régióközpontjaiban lévő tagozatokat látta el számítógépekkel és számítástechnikai szervezeti egységekkel. A tagozatok fő feladata volt: a régiók körzetébe tartozó építő és építőanyag-ipari vállalatoknál az Intézetben központilag kidolgozott típusmodellek felhasználásával szervezések végrehajtása, valamint a feldolgozások alkalmából szerzett tapasztalatok visszacsatolása a központi főosztályokhoz a fejlesztési vizsgálódások támogatására.

A gazdasági mechanizmust megelőző évtől, 1967-től kísérleti intézményként működő és fejlesztési alappal rendelkező Intézet igénybe vehette azt a támogatást, amelyet a kormányzat a tudománypolitikai fejlesztések keretében hitelnyújtással, külkereskedelmi preferenciákkal adott a kutatóintézeteknek. A kedvezmények igénybevételével dinamikusan növekedett az Intézet álló- és forgóalapja. A forgóalap 5,2 millió forintól öt év alatt ötszörösére, 24,8 millió forintra, az állóalap 22,2 millió forintól a nyolcszorosára 172 millió forintra nőtt.

Még 1971-ben, a vidéki regionális számítógép központok kiépítésének kezdetén Pécsen, a Pollack Mihály Műszaki Főiskolával közösen létrehozták az első vidéki számítógépközpontot egy EMG 830 számítógép elhelyezésével.

Már az iparági számítógéphálózat létesítésének kezdeti időszakában tapasztalta az Intézet, hogy a számítógéppel elvégzendő feladatok előkészítése sokkal bonyolultabb, időigényesebb és költségesebb, mint ahogyan azt a szervezés kezdetekor prognosztizálták. A sarkalatos probléma nem a számítógép üzemeltetése, hanem a szerves beillesztése az irányítási rendszerbe. A hardver számítógépes ismeretek nélkül nem használható. Az Intézet vezetői előrelátóan igyekeztek gondoskodni a munkatársak megfelelő kiképzéséről. Ez azonban lassú folyamat. A hardver beszerzése lényegesen gyorsabb művelet, mint a hosszabb időt, két-hároméves studiumokat igénybevevő szakemberképzés. Az EMG 830 típusú gépekhez és berendezésekhez hiányoztak a működtető rendszerek. Az alapprogramok kidolgozása az Intézetre hárult. Gazdálkodási hátrányokkal járt az átállás éveiben az aránytalanság a technikai bázis létrehozásának üteme, valamint a szakemberképzés és programfejlesztés között. A számítástechnikai osztályok a kellő szellemi felkészülés hiányában költségeiket hosszabb ideig nem tudták fedezni a bevételekből.

1969 végén alig több mint 30, kifejezetten számítástechnikai képzettségű dolgozója volt az Intézetnek; a rendszerszervezésben, a programozásban jártas és kiképzett szakember. A kiképzés intenzifikálásával 1971 és 1975 között már 402-en szereztek közép- vagy felsőszintű számítástechnikai képesítést a SZÁMOK, az ágazati oktatás vagy az egyetem szaktanfolyamain. A kiképzésre kijelölt dolgozóknak mintegy harmada Bulgáriában tanulta meg az ott gyártott ESZ rendszerű számítógépek felhasználását és kezelését. 1973 szeptemberétől Szófiában az Intézet munkatársai tíz éven át műszaki-üzemeltetési, gépkezelői és programozói tanfolyamokon vettek részt. A többieket belső tanfolyamokon a Bulgáriában kiképzettek, valamint a SZÁMOK előadói készítették fel.

A gépek és berendezések — a hardver

Az Intézet azonnal hozzálátott a hálózat létesítési programjának a végrehajtásához. Saját erőforrásból és állami támogatással csakhamar számítógépeket kaptak — az 1971. évi pécsi, valamint az 1973. évi miskolci géptelepítések után —, az Intézet győri, szegedi és debreceni regionális központjai, megteremtve a számítógépek gyakorlati alkalmazásának feltételeit is.

A következő lépés a második generációs EMG 830-as gépek kicserélése fejlettebb típusú számítógépekre. Alapos megfontolást igényelt az új gépek típusának meghatározása. Sokirányú és tüzetes megfontolás után az Intézet úgy határozott, hogy a bolgár számítástechnikai iparral kezd tárgyalásokat, mert alkalmazástechnikailag, műszakilag és gazdaságilag a bolgár R-20 nagyságrendű számítógépek konfigurációja bizonyult a legjobbnak. A tárgyalások az ESZR programba tartozó ESZ 1020/B számítógép megvásárlására irányultak. Az ÉGSZI erre a típusra szándékozta kidolgozni hálózatzfejlesztési koncepcióját.

Az intézetvezetés helyzetfelmérésének helyességét bizonyította a bolgár gépek melletti döntés. A bolgár exportnak Magyarország eminens vásárlót jelentett, szívesen fogadták az ÉGSZI jelentkezését. A megrendeléseket pontosan teljesítették, öt gyári mérnököt telepítettek az országba, akik a kezdeti nehézségeken átgázták magyar kollégáikat. Amíg más intézetek protekcióval nyugati gépeket vásároltak, az ÉGSZI nem utaztatott tanulmányi csoportokat sem Nyugatra, sem Keletre; egyetlen igazgatóhelyettes tárgyalt Szófiában sikeresen. Az ötéves tervek lehetővé tették, hogy a szocialista származású számítógépek teljes amortizációja az F-alapban az Intézetnél maradjon. Ez gyorsabb fejlődésre nyitott utat, mint a társintézeteknek.

Az első R-20-as számítógépet az Intézet 1974 májusában vette és helyezte el az építésében még be sem fejezett Csalogány utcai új székház VI. emeleti géptermeiben. Az installáció befejeztével az R-20-as gépparkot ünnepélyes keretek között Simor János építésügyi és városfejlesztési miniszterhelyettes avatta fel. A számítógép üzemeltetését 1974. december 12-én kezdték meg.

A győri tagozathoz 1975. április 14-ére érkezett meg a berendezés, egy R-20-as számítógép-rendszer. Hasonló számítógépparkot telepítettek Szegedre 1976 februárjában, és Debrecenbe 1976 májusában. 1976 első félévének végére már valamennyi régióközpont rendelkezett intézeti számítógéppel és számítástechnikai berendezésekkel.

A győri régióközpontban az ESZ 1020/B számítógép elsősorban a Győr, valamint a Vas megyei építőipari vállalatok munkáját segítette. A számítóközpont az Észak-Dunántúl nagyberuházásainak munkaerő és munkagépellátását szervezte meg számítógépes hálózatos programmal. Továbbá 1976-tól az ÉGSZI győri kirendeltségének gépi programozásával végezték az elemgyártást a Győr Megyei ÁÉV-nél.

Üttörő vállalkozás volt a győri Kun Béla lakónegyed építése hálózatos szervezési dokumentációjának elkészítése. A nagyberuházás hálózatos szerinti végrehajtása az építkezés időtartamát lerövidítette és a munkákat gazdaságossá tette. A Vas Megyei ÁÉV 1976-ban hatéves szervezés-fejlesztési és kutatási szerződést kötött a győri régióközponttal. Hasonló feladatokat láttak el a többi regionális tagozatok is.

Az eredeti program az ágazati hálózat valamennyi régióközpontjában R-20-as számítógépek telepítésével számolt. A számítástechnikai kultúra terjedése és a fogadókészség megnövekedése fokozta a feldolgozási igényeket, amelyek a már működő R-20-as gépeken nem voltak kielégíthetők. A számítástechnikai hálózatzfejlesztési program következő lépése az R-22-es gépek beszerzése. Az R-20-as gépek kiváltása a korszerűbb és nagyobb kapacitású R-22-es gépekre tervszerűen történt.

A Csalogány utcai székház földszinti géptermeiben 1977 májusától az eddiginél nagyobb kapacitású R-22-es számítógépet üzemeltettek. 1977 decemberében a Csalogány utcai VI. emeleti gépteremből Pécsre telepítették az R-20-as számítógépet. Helyén, a VI. emeleti gépteremben 1978 februárjában helyezték el a második R-22-es gépet. Az installáció két hónap alatt befejeződött. 1978-ra Pécsen is, Miskolcon is megépültek az Intézet önálló épületei és bennük a számítóközpontok; megkezdtek a szegedi számítógépközpont beruházását.

1979-ben a Csalogány utcában installáltak egy IBM 370/125 típusú számítógépet, ugyanakkor a miskolci központ egy R-22-es gépet kapott. 1980-ban a pécsi régióközpont megkapta a budapesti R-22-es számítógépet. Végül 1981-re a VI. ötéves tervidőszak első esztendőjére teljessé vált az ÉGSZI és ekképpen az építésügyi ágazat országos számítógép hálózata négy R-20-as, valamint öt R-22-es gép konfigurációival. A négy R-20-as gép közül az Intézet három — kellő felkészítés után — átadott nagyvállalatoknak: a 43. Sz. ÁÉV-nek, a DÉLÉP-nek és az Üvegipari Műveknek, és csak egy — a pécsi — maradt az ÉGSZI-nél, majd 1980-ban ezt is lecserélték egy R-22-esre.

Az ágazat számítógép hálózatának kiépítése közel egy évtized munkájával valósult meg. A regionális egységek teljes kiépítésével kompletté vált az építőipari számítógéprendszer.

Létrejöttek a számítástechnika alkalmazásához és a vállalati bevezetéshez a szakosított szervezetek. Ezzel az építésügyi ágazat megelőzte a népgazdaság többi ipari ágazatát.

Az ÉGSZI számítógéphálózatán kívül akkor csak a Számítástechnikai és Ügyvitelgépészeti Vállalat (SZÜV) rendelkezett országos hálózattal. Amíg azonban a SZÜV egyedi programokkal dolgozott, az ÉGSZI az ágazaton belül kidolgozott anyagügyleti, munkaerő- és bérigazgatási, költségvetés készítő, állásfoglaló, stb. típusmodelljei valamennyi vállalatnál használhatók voltak. A teljesítmény és eredménye is — hazánkban egyedülálló.

1971-től 1977-ig hét nehéz évet hagyott maga mögött az Intézet a számítógép-szektorának fejlesztésében sok monetáris produkcióval, emberek meggyőzésével, hatóságok belátásának megnyerésével, pénzek elővarázsolásával. Az Intézet vagyona öt év alatt több száz millió forinttal, 50 százalékkal nőtt. 1974-ben a minisztérium még 10 milliót adott a vidéki hálózat megvalósítására, majd 1975-ben megszűnt a beruházások költségvetési támogatása, de a folyamatban lévő beruházások befejezését engedélyezték. Csak az ÉGSZI-nek volt be nem fejezett programja. Ez a körülmény adott módot arra, hogy a következő években is kaphasson beruházási hiteleket, amelyekből megépíthette a budapesti és a vidéki irodaházait.

Az olvasó megbocsátja, hogy az Intézetnek az építésügyi ágazat számítástechnikai országos hálózata kialakításában vállalt tevékenységének ismertetésével — elszakadva az ÉGSZI történetének kronologikus menetétől, — előreszaladunk.

Hibaelhárítás, szervizelés

A számítógépek karbantartásáról és hibaelhárításáról való gondoskodás különleges szervezésre és nehezen megoldható feladatok elvégzésére készítette az Intézetet. Az első R-20-as gép üzemeltetésének megkezdésekor — felkészülés és a tennivalók ismeretének hiányában — az Intézet a gépvásárlással egyidejűleg szerződést kötött a garanciális szolgáltatásokra, és a garanciális idő letelte utáni hibaelhárításra, valamint az alkatrész pótlásra.

A számítástechnikai berendezések műszaki karbantartása három lépcsős feladat: üzemeltetés; ÉGSZI szerviz az ESZR gépekre, és a külső szerviz. A teendő a szerviz fogalomkörében: a karbantartások, a hibák elhárítása, anyag- és alkatrészellátás.

Széleskörű tájékozódás és megfelelő előkészületek után az Intézet egy konszignációs raktár létesítésével saját alkatrészraktárt épített ki. Miután a gépeket gyártó bolgár tröszttel szívélyes együttműködés alakult ki, az Intézet műszaki üzemeltetői, programozói, operátorai a megszokott keretektől eltérően speciális bulgáriai szervizellátási kiképzést kaptak, és lehetőséget a gyártó üzemekben a megfelelő hibaelhárító gyakorlat megszerzésére. A számítógéppark üzemeltetői, valamint a szerviz részleg dolgozói Szófiában, a „kiképző központban”, vagy aszerint, hogy a gépegységet melyik üzem gyártotta, Plovdivban, Sztara Zagorában kaptak kiképzést. A gyártó cég által rendezett 6–9 hónapos tanfolyamokon valamennyi berendezésre vonatkozóan megszerezhették a szükséges ismereteket. Az általános kurzusokon kívül 1–2 hónapos speciális tanfolyamokon is továbbképezhették magukat.

Ennyi előkészület után az ÉGSZI a budapesti központban szerviz osztályt létesített az ESZR berendezések karbantartására, valamint szerződést kötött a bolgár IZOTIMPEX Budapestre telepített szerviz kirendeltségével a számítógépek meghibásodásának gyors javítására.

Az Intézetben belül a karbantartási és hibaelhárítási feladatokra a továbbképzést a szerviz osztály szolgáltatta konzultációs jellegű rövid tanfolyamokon átadva a szakmai tapasztalatokat, hibabehatárolási és elhárítási eljárásokat, valamint a teszt-rendszerek használatát.

Az intézeti apparátus a budapesti és a vidéki számítógépeket egyaránt szervizeli. Gondoskodnak a három műszakban üzemeltetett számítógépek és a működtető környezet zökkenőmentes munkavégzéséről; a klímaberendezés, az erőáramú hálózat és a kiszolgáló berendezések üzembiztonságáról.

A szerviz osztály a hibaelhárításon túlmenően műszaki koordinációs és ellenőrző tevékenységet is folytat.

Az Építési Számítástechnikai Alkalmazási Bizottság 1975 januári ülésén az ÉGSZI beszámolt az addig végzett munkájáról, az R 20-as számítógépek telepítéséről és az R 22-esek fogadásának előkészítéséről. Az ÉSZAB elismeréssel méltatta az ÉGSZI szellemi és anyagi erőfeszítéseit a számítógépes regionális hálózatnak azonos típusú és kiépítettségű, egymással kompatibilis gépekkel való ellátásában. Megállapította, hogy a számítástechnikai szolgáltatásokhoz szükséges modelleket — a technikai hálózat létesítésével párhuzamosan — ugyan-csak saját költségére és kockázatára önerőből fejlesztette ki.

Összehasonlítással: a IV. ötéves terv időszakában az ország számítógép állománya jelentősen megnövekedett. 1975-ben már mintegy 400 számítógépet üzemeltettek az országban. A gyors fejlődésre azonban árnyékot vet az a körülmény, hogy a számítógépeket a felhasználható fizikai élettartamuk legvégső határáig üzemeltetik, vagy még azon is túl. A fejlett ipari országokban a pótlási ciklusidő 4–5 esztendő. A népgazdaságunk, valamint az ágazatok pénzügyi viszonyai féltvezédes változásokra nem nyújthatnak fedezetet, mégis aggodalomra ad okot, hogy a hazai számítógépes eszközállomány tíz százaléka 10 évnél, 19 százaléka 7 évnél öregebb a hetvenes évek közepén.

Programok és programnyelvek — a szoftver

Az ÉSZAB a számítástechnikai kultúra terjesztésének és elmélyítésének érdekében célul tűzte ki, hogy az Intézet a szoftver fejlesztés területén alrendszer szinten összekapcsolható típus programcsomagokat dolgozzon ki, amelyekkel az irányítás, a gazdálkodás, a termelés-irányítás, valamint az ügyvitel, stb. vállalati tevékenység körében egyaránt teljesítheti a vállalati megbízásokat. Az adatfeldolgozó eszközöket: könyvelőgépeket, az első generációs számítógépeket a vállalatok gazdálkodásában először a nyilvántartásokban, a regisztratív területeken használták fel.

Az Intézet első gépének, a második generációs EMG 830-as számítógépnek nem volt magas szintű programnyelve. A gépi kódnál fejlettebb volt a Simple 70 autokód működtető rendszer. Az Intézet munkatársai ezen a nyelven írták meg az első vállalati gazdálkodási programcsomagokat: az anyaggazdálkodás ügyvitelére, az állóeszköz gazdálkodásra, a szállításra, a szerződés nyilvántartásra, az energiagazdálkodásra, a gépkataszterre, a vállalati rövid és közép távú tervekhez pedig a VKT és a VRT modellekre. A nagyobb kapacitású gépeken a PL 1., a FORTRAN és a COBOL programnyelveket használták.

Az R-20-as gépek szoftverrel jól ellátottan érkeztek. A fejlett szoftver rendszerhez alkalmazkodva az Intézet Rendszerfejlesztési és Programozástechnikai Osztálya folyamatosan átdolgozta a régi programcsomagokat, és új programokat fejlesztett ki.

A lineáris programozási feladatokra megvásárolták az LPS, a hálótervezési eljárásokhoz a PCS modelleket. Az R 20-as és az R 22-es gépcsaládokra kifejlesztett programcsomagokat az Intézet nemcsak belső feldolgozásoknál hasznosította, hanem a modelleket külső felhasználóknak is eladta.

Az egységesen felhasználható típusprogramokat mintegy 2–4 évi munkával készítették el, és utána folyamatosan gondoskodtak a továbbfejlesztéséről és aktualizálásáról. Közülük csupán az építőipari költségvetés számítógépes feldolgozását szolgáló típus-programcsomag összeállítására 15 millió forintba került.

A szoftver fejlesztések meggyorsítása végett az Intézet társintézményekkel és egyes építőipari kivitelező vállalatokkal szoros kapcsolatba lépett. Így a Kohó- és Gépipari Minisztérium ISSZI intézményétől átvette az ALAP, az INFELOR-tól az AGNES—1 nevű adatkezelő programcsomagot. A NOTO—OSZV szolgáltatásaiból hálós- és lineáris programozási modellekkel bővítette a programkönyvtárát.

A vállalatok felkészítése a számítástechnika fogadására

A IV. ötéves terv idejében, az 1971–1975. évek között terjedt el hazánkban a számítástechnika alkalmazása. Az építőipari ágazatban kifejlődtek a műszaki-gazdasági tevékenység számítástechnikán alapuló feltételei. Országos viszonylatban a számítástechnika alkalmazására 1971-től a mennyiségi fejlődés volt a jellemző. Az univerzális komputerek száma meg-

tízszeresedett. Az alkalmazó szervezetek száma néhány százról megközelítőleg ötezerre növekedett. A gazdálkodó szervezetek mintegy 70 százaléka rendszeresen vette igénybe a számítástechnikát a gazdálkodási és a műszaki feladatainak megoldásához. A számítástechnika alkalmazott eszközértéke az 1971. évi 3 milliárd forintról a kilencszeresére növekedett, az alkalmazásban foglalkoztatott munkaerők létszáma megnégyszereződött. Az építőipari ágazatban a IV. öt éves terv éveiben a számítógépek száma négyről 24-re növekedett. A géppark bővülés kényszerítően hatott vissza a már említett szervezetfejlesztésre, a rendszerselelemet fokozottabb érvényesítésére.

Mint emlékeztető, az ÉGSZI a minisztériumtól 1971-ben azt a feladatot is kapta, hogy a kivitelező vállalatokat készítse fel a számítástechnika fogadására. A megbízás végrehajtása az ágazat vállalatainál relatív létszám- és bérmegetakarítást, ugyanakkor az Intézetnél létszám és állóeszköz növekedést eredményezett. A vállalatoknál gépek nélkül ugyanannyi munkához többszörös létszámnövelésre lett volna szükség. Az irodatechnika fejlődése: könyvelő-, bérelszámoló-, anyagnyilvántartógépek, lyukkártyagépek, írógépek, címzőgépek. A korszerűsített írógépekben megjelentek a mikroprocesszorok, a word processzorok, programozás és memóriák az ismétlődő iratok, költségvetések, számítások, számlák, levelek készítésére. Az iratok szövegét a gép már tárolja, a változásokat átvezeti. A gépirást vagy nyomtatott szöveget olvasó gépek, a diktálást megértő irodagépek még csak kísérletek. A teletext a tárolt információkat lehívja a TV vagy hasonló készülék képernyőjére.

Az Intézet közép távú együttműködési konstrukciót dolgozott ki, hogy a vállalatok fogadóképességét elősegítse a számítógépes modellek széles körű alkalmazására. Az együttműködési megállapodások keretében az ÉGSZI:

- felkészítette a vállalatokat irányítási rendszerüknek számítástechnikai átállítására;
- biztosította az intézeti modellek adaptálását;
- közreműködött a vállalati dolgozók átképzésében, a számítástechnikai szakembergárda kialakításában.

A felhasznált programok rendszerterveinek készítésében az építőiparban főként a 43. Sz. ÁÉV-vel, a DÉLÉP-pel, a Győr Megyei és a Hajdú Megyei ÁÉV-vel, az építőanyagipar területén a BVM-mel és az Üvegipari Művekkel, valamint a CEMÜ-vel teremtették meg a szoros együttműködést. Az Intézet legfőbb megrendelői közé tartoztak a már felsorolt vállalatokon kívül a Nógrád Megyei, a Somogy Megyei ÁÉV, az ORSZAK, a Budapesti és a Győri Téglá- és Cserépipari Vállalat, a MAHART, stb. A tervezőintézetek közül a BUVÁTI, az AGROBER, az UVATERV, az UTOG, stb.

A komplex termelésirányítási rendszert, a KOMPLETER-t az ÉGSZI a Dél-Magyarországi Magas- és Mélyépítő Vállalattal, valamint a Hajdú Megyei Építőipari Vállalattal fejlesztette ki. A modell az építés-szerelési folyamat durva és finom programozását, a vállalkozást, a műszaki előkészítést, a termelésirányítást segítette elő a munkahelyi termelésirányítás, a vállalati termelésirányítás, valamint a munka- és bérutalványozás részszerkezével.

Az együttműködési konstrukció a számítástechnikai kultúra ágazaton belüli gyors ütemű elterjesztése hasznos módszerének bizonyult. Az 1970-es évek közepén az ágazat vállalatai számára több számítógépes program állt rendelkezésre.

Az Intézet a számítógépes megoldások kidolgozásánál arra törekedett, hogy a lehetőségek szerint általánosan igénybe vehető megoldásokat dolgozzon ki, amelyek az építőiparban és az építőanyagiparban egyaránt használhatók. Külön programokat csak speciális feladatokra készített. Sikert is egységes megoldásokat találni a közép távú tervezésre, az anyag- és állóeszköz ügyvitelre és gazdálkodásra, valamint a munkaerőnyilvántartásra.

Az Intézet természetesen a számítógépes eljárások alkalmazását elsősorban a tárca vállalatainál terjesztette. 1976 végére az ÉVM irányítása alá tartozó építőipari vállalatok közül 24 vállalattal, a vállalatok mintegy 60 százalékával keletkezett a számítástechnikai eljárások alkalmazására vonatkozóan rendszeres kapcsolata.

A téglá- és cserépipar 9 vállalata közül 8 szerződött az ÉGSZI-vel rendszeres számítástechnikai együttműködésre. A kőbányászatban és a betonelemgyártásban az Intézet, valamint az érintett vállalatok kooperációja teljeskörű volt.

Az ÉGSZI számítógépes szolgáltatásait az építésügyi tárcán kívüli építőipari vállalatok is igényelték. A számítógépes feldolgozásokat megrendelte a más tárcák építőipari vállalatai közül 5, a tanácsai építőipari

vállalatok közül 12, továbbá 3 építőipari szövetkezet, 3 ingatlankezelő vállalat, 5 tervezőintézet, valamint 5 egyéb tanácsai szervezet.

Az Intézet erőfeszítéseket tett az ÉSZAB-nak az adatrögzítés vállalati decentralizálására vonatkozó irányelvei realizálására. A tartós együttműködésben részvevő valamennyi partnervállalat fokozatosan berendezkedett saját adatrögzítésre, és lassanként a vállalati feldolgozásokhoz szükséges adatok 80–90 százalékát a maguk berendezéseivel rögzítették. Ezt az eredményt az ÉGSZI azzal a gyakorlattal érte el, hogy a vállalatok felkészülését az adatrögzítésre saját eszközeivel is támogatta, több kivitelező vállalathoz megfelelő típusú adatrögzítő berendezéseket telepített.

A lizing ÉGSZI-formája

Az ÉGSZI a számítógépek kihelyezésében az itthoni praxistól eltérően új gyakorlatot vezetett be. A hazai viszonyok között ugyanis a vállalatok nem csekély anyagi áldozatokkal vásárolták meg a számítógépeket, azután roppant anyagi és szellemi ráfordítással kidolgozták vagy kidolgoztatták a felhasználói programokat, a rendszerterveket. Ez a megoldás a számítógépesítés direkt módszere: hosszadalmas és költséges módja a számítástechnikának vállalatonként külön-külön, saját erőből történő megszerzésére. Egy negyvenmillió forint értékű gépparknak csupán a fenntartása évenként 18–20 millió forintba került.

Az ÉGSZI — mint az építőipari számítógép hálózat rendszergazdája — olyan megoldást dolgozott ki, amelynek igénybevétele jelentősen csökkentette a vállalati költségeket. Az Intézet több vállalattal 5–7 évre szóló együttműködési szerződést kötött arra, hogy a vállalatot tervszerűen felkészíti a számítástechnika fogadására. A számítógépet a partner vállalat számára az Intézet vette meg, majd gépbérleti keretben, közös vállalkozási formában üzemeltette, és közben a vállalat dolgozóit megtanította a gépek önálló használatára. Az Intézet kidolgozta és bevezette a vállalat által kívánt típusprogramokat, majd a szerződésben leköötött számítógépeket meghatározott feltételekkel átadta a szerződő félnek további önálló használatra.

Az ÉGSZI bérleti rendszere annyiban különbözött a külföldön elterjedt gépbérleti — lizing — rendszertől, hogy ott a felhasználó az időarányos kölcsönzési díj fizetésével törleszti a berendezés teljes eladási árát, míg végül a gép a saját tulajdonába kerül. Ezzel szemben az ÉGSZI szerződő felei csak a szerződésben vállalt, és az általuk évenként felhasznált géphorák díját térítették meg. A berendezés akkor került a vállalat tulajdonába, amikor annak értéke az általa fizetett géphorák díjából amortizálódott, s amikor a vállalat kiképzett szakemberei már képesek voltak a gépek önálló üzemeltetésére és gazdaságos kihasználására. Az ÉGSZI-nek a géphasználati díjából megtérült a berendezés vételára; a befolyt összegeket az akció folytatásához szükséges új gépek beszerzésére fordíthatta.

Az első ilyen megállapodást az Intézet az UVATERV-vel kötötte meg, majd a szegedi Délmagyarországi Magas- és Mélyépítő Vállalattal, rövidesen további három üzemmel. Az ÉGSZI a gépek átadása után továbbra is gondoskodott az üzemeltetés technikai feltételeiről, a szervizről és az alkatrészellátásról.

A hardver és a szoftver fejlesztése az V. és a VI. ötéves tervidőszakokban

Eddigi eredményként foglalható össze, hogy az Intézet által kiépített egyöntetű hardver konfigurációból álló ágazati számítógéphálózat egységes alap- és alkalmazási szoftver modellekkel működtethető. Az ágazat vállalatainál tömegszerűen alkalmazott szervezési megoldások az egységesség jegyében mind a hardver, mind a szoftver vonatkozásában a szolgáltatásokat alacsony árszínvonalon tartotta. Elősegítette a kedvező árfejkést az országos átlagnál sok éve kedvezőbb gépkihasználás is, valamint a KSH normatíváinál alacsonyabb gépkezelő létszám. Mindezek eredményeként az Intézet a gépóradijakat több ízben csökkentette. A IV. ötéves terv éveiben az Intézet gépóradijai az árártóság által megállapított iránydíjknál lényegesen alacsonyabbak voltak.

Az V. ötéves terv végére az Intézet befejezte az erkölcsileg már elavult ESZ 1020/B típusú számítógépek kiváltását. Helyükbe ESZ 1022-es gépeket és Budapesten egy ESZ 1035-ös gépet állított munkába. A VI. ötéves terv időszakára esett 1981 és 1985 között az ESZ 1022-es gépek kapacitásának bővítése, a központi egységek megkészszerzése, a gépek háttérmemóriájának növelése. Kibővítették az ESZ 1040-es géppark központi memóriáját is.

Az ESZ 1022-es számítógépek kapacitásának bővítésével felkészültek a távadatfeldolgozási technikára is. Megkezdtek a kísérleteket a TAF rendszer alkalmazásba vételére.

A VI. ötéves terv első éveitől az Intézetnél is megjelentek a mini- és mikroszámítógépek; megkezdődött kitelepítésük a vállalatokhoz. A miniszámítógépek tömeges alkalmazására különféle típusú gépeket nagyobb mennyiségben vásároltak. A legelterjedtebbek voltak: az SZM-4, a VT-20, az A 6401 és 6402, a TAP-34, az MO8X, az IBM PC/XT típusú gépek. A gépek vállalati telepítésével párhuzamosan az Intézet több géptípusra számos operatív rendszert fejlesztett ki, és megkezdte a kidolgozását az osztott, a nagy- és a kis számítógépekre támaszkodó kétszintes operatív irányítási és gazdálkodási rendszereknek.

A vállalatok egyre növekvő számban vették igénybe az Intézet számítástechnikai szolgáltatásait. Az 1981. évi adatok szerint a beruházásszervezés hálotechnikai programjaival 93 beruházás irányítását segítették. Köztük a legnagyobbak és a legjelentősebbek: Duna Intercontinental szálló, a Paksi Atomerőmű, a Férihegyi Repülőtér, a Budapesti Szemétegetőmű, a Budapest Sportsarnok.

Tovább a megkezdett úton

Az ágazati fejlesztési programban előirányzott célok teljesültek, a számítástechnika alapjai az építésügyben létrejöttek. Emellett azonban az ágazat eszközbázisa a hazai hardver állományon belül nem érte el azt a szintet, amelyet az építőipar a nemzeti jövedelem termelésében képviselt.

Az ÉVM-4. számú „Számítástechnika alkalmazásának fejlesztése az építőiparban” című célprogram azt a célt tűzte ki a VI. ötéves terv időszakára, hogy a számítástechnika és a mikroelektronika a termelés és irányítás hatékonyságnövelésének mind alapvetőbb eszközeivé váljanak. A számítástechnika hatékonyan járuljon hozzá a rugalmas vállalkozási rendszer elterjesztéséhez; segítse az építőipari műszaki tervezés hagyományos, kézi módszerekkel el nem végezhető bonyolult számításainak gépesítését; tegye lehetővé az alternatív műszaki tervezést; növelje a vállalati vezetés és gazdálkodás hatékonyságát.

A számítástechnika a népgazdaság fejlesztésének létfontosságú innovatív tényezője. Ennek a felismerésnek jegyében döntött egyrészt az Állami Terv Bizottság 1983-ban a „Számítástechnikai Központi Fejlesztési Program” továbbfejlesztéséről, másrészt az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság a számítástechnika és a mikroelektronika hosszú távú prognózisának kidolgozásáról. Az országos érvényű kezdeményezésekre a tárcák is kidolgozták a maguk területére a megvalósítandó számítástechnikai feladatokat. Az építésügyi ágazat számára az ÉVM Közgazdasági Főosztálya a bázisintézetek bevonásával 1983-ban megserkesztette a számítástechnika alkalmazásának hosszú távú, a harmadik évezredig terjedő prognózisát. A teendőket négy fejezetben csoportosították:

- a vállalat- és üzemirányítás számítógépes segítése,
- a technológiai folyamatok számítógépes segítése,
- a műszaki tervezés számítógépes támogatása,
- az ágazati irányítás számítógépes segítése.

A tervezetet az Építésügyi Számítástechnikai Alkalmazási Bizottság az 1983. november 23-i ülésén jóváhagyta, és megbízta a Közgazdasági Főosztályt, hogy részletesen dolgozza ki a VII. ötéves tervidőszak ágazati szervezési és számítástechnikai részkonceptcióját, amelyet tájékoztatás céljából küldjön meg a bázisintézeteknek és az ágazat vállalatainak.

A kétezerig terjedő időszak teendőinek prognosztizálásához a koncepció figyelembe vette a népgazdaság helyzetének várható alakulásában a nemzeti vagyon megóvását, infrastruktú-

rális létesítmények megvalósítását, az export arányának növelését, a szervezetek korszerűsítését, a vállalkozói jelleg erősítését, az építési ágazat szerepét és struktúráját; a kis- és közepes nagyságú építőipari szervezetek számának növekedését, az ágazati számítástechnika fő céljait és fejlődésének arányait.

Az eddigi eredményeket megállapította és a feladatokat részletesen taglalta 1984 októberében a „Számítástechnika az építőiparban” című konferencia. A vele párhuzamosan az ÉGSZI Csalogány utcai székházában megrendezett számítástechnikai kiállításon 16 intézet és vállalat mutatta be apparátusát és szolgáltatásait esztétikailag színvonalas rendezésben. 1985. április 11-én újabb gépbemutató és kerekasztal-megbeszélést rendezett az Intézet a Csalogány utcai székházban. Az előadók bemutatták az osztott üzemű rendszereket és a vonatkozó üzletpolitikai terveket; a mikrogepek bérletezési lehetőségeit; a mini- és mikroszámítógépek szoftver-ellátottságát; a kisgepek hardver jellemzőit, végül egy vállalkozást segítő programot a TAP-34 mikroszámítógépen.

A vállalat- és üzemirányításban eleinte a regisztratív feldolgozások fejlődtek, aztán az ágazat számítógép bázisán jelentős programvagyon keletkezett, amelyet mintegy 350 vállalat hasznosít. Az ágazatirányításban létrejött az Ágazati Statisztikai Adattár és annak működtető rendszere. A számítógépes eszközállomány — amelynek értékét 1985-re egymilliárd forint értékre tervezték, — már 1983-ban félmilliárd forinttal meghaladta az előirányzatot, de a volumen mégis csak 6,5 százalékot reprezentált az egész népgazdaság számítógépállományában.

Nehézségek a fejlődés útján

Az építőiparban alkalmazott számítástechnikai fejlesztés történeti útjának nyomon követése, az eredményeknek, mint mérföldköveknek a kiemelése nem szoríthatja háttérbe az akadályozó jelenségek megemlítését. A fejlesztés nehézségeit és nehézségeit néhány következő bekezdésben csokorba kötöttük. Annak ellenére, hogy hazánkban a számítástechnika építőipari hasznosítása dinamikusan fejlődött, mindinkább tárgult az alkalmazók és az alkalmazási területek köre, a hardver és a szoftver fejlesztést több körülmény akadályozta. A nem kívánatos hiányosságok egyaránt fellelhetők a hardver, a szoftver, valamint a nemzetközi együttműködés vonalán.

A hetvenes évek elején még ellenállás mutatkozott a számítógépek igénybevételével szemben. Egyesek a számítástechnikát szubjektív okokból elutasították, mások a számítógépesítés minden más fejlesztést felülmúló költségességére hivatkoztak. A vállalatokban nem volt meg a fogadókészség; nélkülözték a szervezésben és a működtetéshez szükséges szakembereket. Általában hiányoztak a számítástechnika alkalmazásához az előfeltételek: szervezési elemek, norma, normatívarendszerek, tipizált ügyviteli, gazdálkodási, irányítási folyamatok, stb.

A gépi berendezések területén akadály volt az eszközválaszték szűkössege, az adathordozók, az alkatrészek, valamint a szerviz munka hiányosságai, továbbá a hazai és az import berendezések magas ára; a technológiai rés a szocialista import választékának szűkössege és a világpiacon árnál magasabb árszintje között. A velünk szemben támasztott embargó-politika miatt a tőkés technológiák — és a programrendszerek is — csaknem hozzáférhetetlenek. A számítóközpont és az adatokat előkészítő munkahelyek távolsága miatt az infrastruktúra és ezen belül az adatátviteli hálózat elmaradt; a telefonvonalak kapacitáshiánya miatt fejletlen a távadatfeldolgozás. A korszerűtlen termelőberendezések és a technológiák késleltetési bázisintézetek módszertani kutatási és fejlesztési programjainak bevezetését.

Akadályozó tényezők a szoftver fejlesztés területén: a szoftver termékek hazai piacának hiánya; a vállalati norma-normatíva rendszerek kidolgozásának késedelme; a programrendszerekbe beépített eljárások — algoritmusok — bonyolultsága; a szakemberek hiánya; mindezek következményeként a termelészervezést támogató számítástechnika elmaradása a vállalati ügyviteli adatfeldolgozások mögött.

További akadály a pénzeszközök szűkössege, amely jelentősen késlelteti a lassabban megtérülő, hierarchikus felépítésű osztott rendszerek, a „kulcsrakész” alkalmazások fejlesztését.

A felsorolt nehézségek egy részét feloldaná a hatékonyabb együttműködés a nemzetközi relációkban: a KGST országok közötti kooperáció az ESZR és MSZR berendezések fejlesztésében. Hazánk határain belül: az ország elektronikai iparának minőségi és mennyiségi növekedése; az Elektronikai Alkatrészek és Részegységek Fejlesztési Programjának meg-

indítása; az országos és ágazati bázisintézetek engineering jellegű és szoftver-házi tevékenységének kiterjesztése. A szakemberek 1984-ben a felsorolt hiányosságok és akadályok megszüntetésében látták a további fejlődés előfeltételeit.

De lépünk tovább az építőipari számítástechnika fejlesztésének pályáján.

A gépek egyre kisebbek, teljesítményük egyre nagyobb

A VI. ötéves tervidőszak küszöbére a fejlődés tértölelő lépéseivel érkezett a számítástechnika. Az automatizálás és a számítógépes adatfeldolgozás a társadalmi és a gazdasági életben világfolyamattá vált. Megjelent a mikroelektronika a komputer tartományában, mint az elektronika új hajtása. Az információk mérésére, felvételére, továbbítására, tárolására, feldolgozására és az eredmények közlésére a mikroelektronika nagy mennyiségű és mind olcsóbb eszközöket állított elő. Az integrált áramkört technológiával a számítógépek az adathálózatokhoz csatlakozó munkahelyi vagy otthoni személyes berendezésekké váltak. A kis gépek teljesítménye meghaladta a negyedszázaddal korábbi számítóközpontok kapacitását. A számítógépes rendszereket egymással összekapcsolhatták, könnyebben használható, intelligens rendszerek öltöttek alakot. Az univerzális gépeknél viszont megnőtt a szoftverek mennyisége és bonyolultsága, különösen a költségek aránya. Az egyik számítógépre írt program átültetése másik gépre a hetvenes évek második felében még milliókba került. A hardver és a szoftver fejlesztésben kibontakoztak a moduláris elemekből felépíthető, a célok szerint bővíthető és variálható rendszercsaládok. Használatba vették a szoftver működtetés korszerű eszközeit: a szövegszerkesztő, az automatikus hibakereső és javító programokat. A sokrétű felhasználással párhuzamosan azonban meggyorsult a szoftver termékek erkölcsi kopása. A szoftver készítés átfutási idejének megrövidítése elengedhetetlenné vált. Világméretű munka kezdődött az egyetemesebb számítógép-nyelvek kidolgozására, hogy megszüntessék a sokféle programozási nyelv zűrzavarát. A hardver fejlesztésében a „csipek” kapacitás növekedése jelentette a tökéletesedést.

Az építésügyi ágazat felkészült a VII. ötéves tervben a berendezések technikai fejlesztésére. Az elavult, a mintegy 50–60 százalékban leírt eszközök cserepótlása útján az ágazati számítógép és telekommunikációs hálózat fejlesztésre: az információtároló és visszakereső rendszerek és irodaautomatizálási eszközök beszerzésére; különféle típusú és kiépítettségű olyan rendszer és programfejlesztési eljárások kiterjesztésére, amelyek növelik a szoftverek nagyüzemi gyártásának hatékonyságát. Az Ágazati Elektronizálási Program a VII. ötéves terv ciklusára 3,5 milliárd forintot irányzott elő az ágazat automatizálási, számítástechnikai, informatikai és távközlési hardver és szoftver fejlesztésére. A főhatóság azzal számolt, hogy rekonstrukcióval az ágazat nagykapacitású gépparkja ugyan még kielégíti a szükségleteket, de gondolni kell a központi rendeltetésű SIEMENS 4004 típusú nagy számítógép, valamint a régi R 20-as gépek kiváltására.

Megfontolások és tárgyalások után az 1986. évre elfogadott és túlnyomórészt teljesített számítástechnikai kiemelt feladatok voltak:

- az anyaggazdálkodási rendszer második generációs változatának kidolgozása,
- a munkaügyi információs rendszer (MIR) továbbfejlesztése,
- az Építőipari Kalkulációs Segédlet (ÉKS) felvevő és karbantartó programcsomag, valamint a számítógépes költségvetéskészítés (KLTV) új rendszere,
- a vezetői információs rendszer (VEZ-IR) felújítása,
- kisszámítógépes programfejlesztési technológia és dokumentációs rendszer tökéletesítése,
- lokális hálózatok kiépítése.

A kisszámítógépek térhódítása

A mikroszámítógépek tömeges megjelenése és viharos gyorsaságú fejlődése hazánk „számítástechnikai arculatát” átformálta. Az egyre nagyobb mennyiségben megjelent berendezések kikényszerítették különféle szolgáltatások alkalmazását.

Az ÉGSZI a nagygépes technikán túl a mini- és mikrogépes rendszerek beruházására, kialakítására nagy erőket összpontosított annak érdekében, hogy továbbra is megfeleljen az ágazat szervezeti által támasztott követelményeknek.

A fejlesztési célkitűzéseiben — mind a szoftver, mind a hardver területen — specifikálta az ún. *osztott rendszer* fogalmát. A szoftver fejlesztésben megvalósított lépések:

- az úgynevezett második generációs adatbázis technikára alapozott nagygépes rendszer kialakítása GENER X néven, amelynek első szegmensei a vállalatoknál működnek;
- a rendszerhez kapcsolódó kis- és mikrogépek OPERATIV modulok kifejlesztése és beüzemelése;
- valamennyi munkaterületre — műszaki tervezés, termeléselőkészítés, termelésirányítás, erőforrásgazdálkodás, pénzügy és számvitel — több és különféle gépre operatív feladatokat helyben megoldó rendszerek kidolgozása, hogy egy-egy gépre megírt programot a lehető legegyszerűbb módon át lehessen vinni más típusú mikrogépre;
- a fejlesztés során olyan szoftver fejlesztési eszköz létrehozása MPG-60 márkanéven, amelynek segítségével könnyebben és gyorsabban lehet rendszereket fejleszteni.

A hardver kiválasztásánál a főbb szempontok az alábbiak voltak a mikroszámítógépek vonatkozásában:

- a) rendelkezze a szükséges hardver elemekkel,
- b) a berendezésnek biztos gyártó bázisa és az alkatrész utánpótlás minimum 8 évig biztosított legyen,
- c) a megfelelő hardver szervíz rendelkezésre álljon a gépek országos terítése esetén,
- d) rendelkezze a berendezés olyan hardver és *firmver* elemekkel, amelyek lehetővé teszik a nagy számítógéppel való adatátviteli kapcsolat megteremtését.

Az adatátviteli vonalakkal fennálló nehézségekre tekintettel az ÉGSZI központi fejlesztő apparátusa a floppy-konvertert fejlesztette ki, azt a berendezést, amely a nagygép csatornájára kapcsolódva megoldja a floppy lemezek konverzióját. A konvertert több más számítóközpontban bevezették.

Az Intézet feladata a mikrogépesítésben a hardver eszközök beszerzése, a műszaki szolgáltatás és az oktatás, az alapszoftver és a technológiai fejlesztés, a felhasználói programok előállítása, a minőségellenőrzés és a szervizelés, a programkönyvtár kezelése.

A mikrogépek terjesztésével a későbbi időpontban alapított leányvállalatok foglalkoznak. Elvégzik a piacfeltárást, a kihelyezések szervezését, a felhasználó igényei szerinti adaptációt, a referenciahelyek kialakítását, a vevőkkel való kapcsolattartást.

Az eszközök és a programok terjesztésével kapcsolatban kialakították a bérleti konstrukciót, amely a vállalatok oldaláról fejlesztés és forgóalap kímélő megoldás. A mini- és mikrogépek bérletezésével az Intézet nagyobb volumenben 1983 óta foglalkozott. Az adatrögzítőgépeket és terminálokat több éve adja bérletbe, 1985–1987 között mintegy 300 mikrogépet, helyezett ki a vállalatokhoz.

Az ÉGSZI gépparkja és programjai a VII. ötéves terv éveiben

Az előbbieken feljegyzett minisztériumi elvárásokat az ÉGSZI az intézkedések és cselekvések sorozatával követte. Az ÉVM-4. (számítástechnikai) célprogramjának megfelelően megkezdte a számítógéphálózatának széles körű megújítását. Előkészítette a SIEMENS, valamint az R 22-es számítógépek rekonstrukcióját; a kis és mini berendezések állományának bővítését, annál is inkább, mert a sorozatgyártásuk következtében az árszintjük csökkent.

Újabb lépés az elektronizálási programban a több azonos típusú kisszámítógép rendszerbe állításával a mikroszámítógépes lokális hálózatok kiépítése. Egy üzemben vagy egy épületben az adattömegek gyors és hibamentes cseréjét teszi lehetővé egymástól független készülékek kommunikációjával. A LAN (Local Area Network) rendszer, a mikroszámítógépes lokális hálózatok felhasználhatók a termelésben, a gazdálkodásban, a műszaki tervezésben, a termelésirányításban, a technológiai folyamatok irányításában, az irodai munka automatizálásában, a kereskedelemben és az oktatásban. A rendszert az 1985-ben meghirdetett OMFB pályázatra az ÉGSZI, valamint az ÉGSZI-TISZA dolgozta ki.

Az ÉGSZI teendőit az intézeti számítástechnika gépi és programbeli fejlesztésében és annak várható eredményeit dr. Balázs György intézeti főigazgató foglalta össze.

Az ÉGSZI fejlesztési irányai az 1986–1990. évekre:

- az irányítás, valamint az erőforrások szintjének emelése;
- a kisszámítógépes operatív irányítási és gazdálkodási rendszerek fejlesztése;
- a kisszámítógépes és a közepes-nagyszámítógépes alrendszerek osztott rendszerként való működtetésének vállalati bevezetése;
- a vállalkozói, műszaki tervezési és termeléselőkészítési rendszerek összekapcsolása;
- a személyi használatú professzionális számítógépek programjainak elterjesztése;
- az operatív adatok tárolása, az alfabetikus és grafikus adatrögzítés, valamint a rajzoló automaták alkalmazása a munkahelyeken.

Újraértékelve a távlatokat és a koncepciókat az ÉGSZI végrehajtotta, illetőleg az akciók kibontását megkezdte a következő tárgykörökben:

- fokozta a számítástechnika integrációját a távközléssel és a híradástechnikával;
- a kulcsrakész rendszerek szállításával és sokoldalú engineering tevékenységgel támogatja a mikroszámítógépek terjesztését;
- MPG 60 márkanévvel kidolgozott egy olyan rendszer- és programfejlesztési eljárást, amely meggyorsította a nagyüzemi szoftvergyártást a különféle típusú mikro- és miniszámítógépekre;
- beruházásainak egy részét a vállalatoknak számítástechnikai eszközökkel való ellátására fordította; mindenekelőtt a kulcsrakész rendszerek hardver elemeinek beszerzésére és a feldolgozó adatrögzítőknek, gépi outputokat előállító vagy reprodukáló, távadat feldolgozó végberendezéseknek a vállalatokhoz bérletbe történő kihelyezésére.

A mikroszámítógépek hátterében az ÉGSZI számítógép hálózatának nagygépei működnek. Így az „osztott rendszerben” a mikroszámítógépek a vállalati gazdasági élet valamennyi területén alkalmazhatók lettek. Mikroszámítógépekkel segítettek: a vállalkozási és értékesítési döntést, a műszaki tervezést, a szerződéskötést és nyilvántartást, a termeléselőkészítést és irányítást, az operatív programozást, az anyag- és fogyóeszközgazdálkodást, a szállítást, a raktárnyilvántartást, a munkahelyi anyagellátást, az anyagfelhasználást, az állóeszközgazdálkodást, a munkaerő- és bérlegazdálkodást, a költség- és eredményelszámolást, a pénz- és hitelgazdálkodást.

Az Intézet az építéstügyi ágazat sokezer dolgozóját tanfolyamokon, előadásokon, konzultációkon és tanácsadással, szemlélet átalakítással, tudatformálással igyekezett meggyőzni a számítástechnika előnyeiről. Megszervezte a számítástechnikai eszközök beszerzését, installálását, karbantartását.

Az intézeti számítógépközpontokban egységes üzemeltetési és adminisztrációs rendet, szervezeti sémát, egységes programkészletet, dokumentációt és feldolgozási technológiát alakított ki. Ennek eredményeként az egyes regionális központok egymásnak teljes értékű biztonsági háttérként szolgáltak, egymást kiegészítették.

AZ ÉGSZI NEGYEDIK KORSZAKA (1972–1978)

A valóság szorosabb megközelítése

Az 1972. év azzal kezdődött, hogy a párt iránymutatása szerint a kormány határozatokat hozott a közgazdasági szabályozórendszer továbbfejlesztésére. Nem volt szó alapvető átalakításról, hanem csak korrekciós módosításokról. Irányadó: a központi intézkedések hagyjának szabadabb mozgásteret a közgazdasági szabályozók hatására nyiladozó vállalati kezdeményezéseknek az intenzív fejlődés irányában. A vállalati gazdálkodás az eleven munka és a holt munka helyes kombinációjával érje el a hatékonyság optimális szintjét.

Ebben a közgazdasági környezetben az új számítástechnikai feladatok ellátására átalakították és jelentősen kibővítették az Intézet szervezetét. A valósághoz közelítették az intézeti apparátust, hogy valamennyi új feladat teljesítéséhez megfelelő munkacsoportok álljanak rendelkezésre.

Első alkalom, hogy a felügyeleti főhatóság részletes tájékoztatást kért és behatóan foglalkozott az ÉGSZI szervezetével és működésével. 1973 decemberében dr. Gerő István igazgató széles körűen számolt be az Intézet tevékenységéről az ÉVM miniszteri értekezletén.

A beszámolóra adott főhatósági válasz: a miniszteri értekezlet az ÉGSZI tevékenységéről előadott beszámolót jóváhagyólag tudomásul vette és javaslatait beépítette a miniszteri határozatba.

Az intézeti munka értékeléséről Bondor József építésügyi és városfejlesztési miniszter 1973. december 18-i keltezéssel, a 111/1973. számon a következő határozatot juttatta el az igazgatóhoz az Intézet munkájának erősítéséről és továbbfejlesztéséről, figyelemmel a párt Tudománypolitikai Irányelveire.

1. Az Intézet gondoskodik az alapozó kutatások bővítéséről, kutatási felkészültségének fokozásáról, a gazdaságossági és szervezési kutatások színvonalának növeléséről. A témák kidolgozásának ideje rövidüljön, a javasolt megoldások válljanak komplexebbé. Az Intézet a kutatások komplexitásának növelésével az ágazatirányító tevékenységéhez, az iparpolitika alátámasztásához és a döntésekhez színvonalasabb megalapozó tevékenységet végezzen. Ennek érdekében árbevételéből — feladatkörben és érdekeltségben is — függetleníthető funkciókat (pl. témaszakértő) alakítson ki.
2. A párt és a kormány üzem- és munkaszervezéssel kapcsolatos határozatai alapján szorgalmazza a tömegszerűen alkalmazható szervezési módszerek kutatását és széleskörű bevezetését. A kutatás és alkalmazás elsősorban a vállalati termelésirányítás, a gazdasági tervezés, gazdálkodás és ügyvitel folyamatainak komplex rendezésére irányuljon.
3. Az Intézet a számítástechnika terjesztését, a vállalatoknak és intézményeknek a számítástechnika felhasználására és fogadására való alkalmassá tételét olyan ütemben és módszerekkel végezze, hogy a vidéki alközpontok gazdaságos működtetése biztosított legyen.
4. Az Intézet kutatómunkája során fordítson még nagyobb figyelmet az emberi tényezőkre, szervezési megoldásaival adjon segítséget ahhoz, hogy a lehetőségekhez és az adottságokhoz képest az ágazat vállalatainál javuljon az üzemi légkör, hatékonyabbá, biztonságosabbá és megalapozottabbá váljék a munkaszervezés.
5. Az Intézet továbbra is vegyen részt a gazdasági káderek nevelésében, továbbképzésében, oktatásában, váljék olyan bázisintézménnyé, amely az ágazat szakembereit neveli.
6. Helyes, és a Tudománypolitikai Irányelvekkel összhangban áll az Intézet kezdeményező és kísérletező tevékenysége, azonban az e téren szerzett tapasztalatok gyorsabb és szélesebb körű terjesztése szükséges.

A főhatóság véleménye az Intézet életében nem maradt visszhangtalan. Termelési tanácskozásokon, a pártszervezet értekezletein, az alapszervezetek taggyűlésein, valamint a szakszervezet különféle fórumain megtárgyalták a teendőket. 1973-ban, a szükségleteknek megfelelően ismét bővült, újabb egységekkel gyarapodott az Intézet szervezete.

Az Intézet feladatainak sokasodása, a technikai bázis megjelenése, valamint a főosztályok számának növekedése indokolta a harmadik igazgatóhelyettesi munkakör megszervezését. A státusz megnevezése: számítástechnikai és szervezési igazgatóhelyettes. A munkakör ellátására dr. Kecskés Miklóst nevezték ki. 1960-ban lett az ÉTÉGI munkatársa. Előtte a Villamos Előszelő Vállalatnál üzemgazdasági osztályvezető, majd az Építőanyagipari Minisztériumban főelőadó. Az ÉTÉGI-ben csoportvezető, az ÉGSZI-nél osztály-, majd főosztályvezető. Szakirodalmi tevékenysége: az építőanyagipar önköltségi tervezése; kapacitásszámítások a cementiparban; az építőanyagipar mérnök, szaktechnikus és technikus szükséglete; kapacitásszámítások irányelvei és módszerei az építőanyag-iparban stb. Az SZTE Közgazdasági Szakosztályának vezetőségi tagja, az Építőipar Kiváló Dolgozója, a Munka Érdemrend kitüntetettje.

Az IV. ötéves tervidőszakban az intézeti létszám mintegy 80 százalékkal növekedett. Leginkább a régióközpontokban, míg a fővárosban a létszám alig bővült. A termelő munkához közvetlenül nem fűződő, elméleti jellegű gazdaságkutató és szervezőmódszertani munkakörökben a foglalkoztatottak lét-

száma csökkent, viszont a kivitelező vállalatok megrendeléseire: beruházásszervezés, típusrendszerek kiterjesztése, modelladaptációk, tanácskérés, stb. kapcsolódó tevékenységeknél erőteljesen emelkedett. A megrendelések szerződésállományában a vállalatok megbízásai 1975-ben értékék az intézeti kapacitás 70 százalékát.

Az intézet költséggazdálkodásában struktúrváltozást okoztak az eszközigenyes fejlesztések. A korábbi években a bérek tétele képviselte a költségek magasabb százalékát, a technikai bázis megalapozása és a folyamatos növelése az eszköz költségek súlyát növelte.

A Témazakértői Testület létesítése

A komplex jellegű intézeti tevékenység, valamint az alkalmazott kutatói munka tudományos színvonalának emelésére az Intézet 1974. január 1-ével megalakította a Témazakértői Testületet. Hivatása az építészgazdasági kutatások koordinálása, szintetizálása.

A Témazakértői Testület egyebek között az alábbi feladatokkal foglalkozott: beruházáspolitikai; az építőipar helye és szerepe a népgazdaságban; építőipari árpolitika, árszabályozás; az építőipar bér- és jövedelempolitikája; műszaki fejlesztés, műszaki-gazdasági értékelések módszerei; építési anyagok és szerkezetek ipari bázisai; építőipari vállalatirányítás, információszerzés; a számítástechnika alkalmazása az építészgazdasági kutatásban stb.

Költségvetéskészítés számítógéppel

Az Intézet költségvetéskészítő programot dolgozott ki, amely munkanemeként az építmény egészére vonatkozóan gyűjti a munkához szükséges anyagok mennyiségét és költségét, szakmánként a munkaidőt és a hozzátartozó munkabért, gépfajtánként az építőgépek igénybevételének szükséges idejét és ezek költségét. A kivitelezőket az építőiparban kialakult körülmények kényszerítették megrendelésre. A körülmények:

- költségvetések pontosságához, szakszerűségéhez és gyors összeállításához fokozott kivitelezői érdekek fűződtek;
- az ÉGSZI által géppel készített, maximált áras költségvetést a pénzügyi szervek nem vitatják;
- az anyag- és energiaárak változásának gyors átvezetése;
- a költségkonzekvenciák kihasználása;
- a pontos utókalkuláció.

A költségvetéskészítő és – bontó programcsomag az Építőipari Hatósági Árgyűjtemény, valamint az Építőipari Irányítás Árgyűjtemény alapján három fő részből áll:

- a vállalati adattárak létesítése és karbantartása,
- költségvetés törzsállományának karbantartása,
- költségvetés feldolgozása.

A feldolgozás célja többféle:

- építményár meghatározása az árképzési előírások betartásával,
- termeléselőkészítés, irányítási és elemzési célú számítások,
- költségvetés bontása,
- számítási eredmények kiemelése más programcsomagok részére.

Az ÉGSZI költségvetés feldolgozásait a kivitelező vállalatok két irányban hasznosították:

- a termelés előkészítésének szakaszában az anyagok beszerzéséhez, a munkaerők és a gépek megtervezéséhez,
- az utókalkulációnál a tervhez képest bekövetkezett változások költségkihatásainak elemzéséhez.

A hetvenes évek második felében új technológiaként jelent meg a hazai építőiparban a könnyűszerkezetes építési mód, az építéssiparosítás újabb változata. Az iparosítás első fokozata a közép- és nagyblokk gyártó üzemek létesítése. A második fokozat a panelos építési mód meghonosítása volt. Az iparosítás folyamatában az építkezések mindinkább összeszerelő tevékenységgé váltak.

A könnyűszerkezetes építési mód bevezetése az építéssiparosítás harmadik nagy szakasza. Az új technológia eshetőséget adott arra, hogy a lakótelepi kommunális létesítmények: oktatási, kereskedelmi, egészségügyi épületek a lakásokkal egyidőben realizálódjanak. A könnyűszerkezetes építési módokat a szakemberek külföldi tanulmányutakon ismerték meg, majd javasolták a legjobb licencek megvásárlását. Az ÉVM megbízásából valamennyi építőipari kutatóintézet foglalkozott a kérdéssel a maga szakterületén: az Építéstudományi Intézet, az Építőipari Minőségellenőrző Intézet, az Építésgazdasági és Szervezési Intézet.

A megvásárolt licencek: a közösségi célú francia FILLOD, az angol CONDER ipari csarnok és az angol CLASP ugyancsak közösségi célú építési rendszer. Következő lépés a külföldi licencek honosítása, a kutatómunka megkezdése a rendszertervek adaptálásához.

Az ÉGSZI a tízéves fejlesztési program jelentősebb részdöntéseinek jósfokát is műszaki-gazdasági elemzéssel emelte. Az évről-évre végzett elemzések kiterjedtek az egyes könnyűszerkezetes rendszerek és szerkezetek anyag-, energia-, munka- és költségigényességére, hatékonyságára.

A SZÉKHÁZÉPÍTÉS

A helyszín kiválasztása

Eszteendő óta aktuális és egyre sürgősebb megoldásra váró feladat volt a központi székház megépítése, mivel az Intézet az évek folyamán kinőtte a November 7-tér melletti irodaházat. Az Intézet egyre-másra bérelt irodahelyiségeket, lakásokat az újonnan megszervezett osztályok elhelyezésére.

A Lenin körüti székházon kívül az Intézet fővárosi szervezetei még hat helyen tevékenykedtek:

- a VII. Rumbach Sebestyén utca 15/a-ban,
- az V. Néphadsereg útja 3-ban,
- a VI. Kmetty utca 15-ben,
- XII. Zugligeti út 58—60 számú telepen,
- a VIII. Mező Imre út 3-ban,
- a XIII. Váci út 4. szám alatt.

A DEPO raktárváros beruházási építkezéseit a törökbálinti helyszíni irodákból irányították.

Amikor szerteágazó tájékozódással és tárgyalásokkal gondoskodtak az új székház építésének pénzügyi konstrukciójáról, és megszerezték a főhatóság hozzájárulását, megkezdődött a helykeresés, a megfelelő ingatlan kijelölése és megszerzése. Az intézeti vezetés választása az I. és II. kerület határán, a Csalogány utca és a Medve utca sarkán fekvő területre esett, — azóta sokszorosan bebizonyítottan — helyesen, amelyen lebontásra ítélt víziváros, roskatag földszintes lakóházak álltak.

A kormányzati szervek egy-két metró állomásnyi közelségükkel, a Víziváros a megfiatalódó környezetével, a Csalogány utca a tágas térséggé kiszélesített autóparkolójával, a Batthyány tér közlekedési és kereskedelmi centrumának közelségével, a Halászbástya és a Jánoshegy szemet gyönyörködtető panorámájával méltó elhelyezést nyújtott egy rangos intézet számára.

A Csalogány utca a történelmi időkben mindig fontos útvonal volt. A középkori oklevelekben Via Publica, amely a Várba vizet szolgáltató nyomószivattyús taposómalomról elnevezett Aquaticának (Víziváros) Duna utcájáról (Fő utca) vezetett Buda legforgalmasabb részén, a Szentpétervároson át a Széna téri városkapuhoz. A török idők után a neve Ober Razen Gasse (Felső rác utca), a 19. században Fünf Lerchen Gasse, 1870-től Öt pacsirta utca, 1874-től Csalogány utca. Régi épületei megsemmisültek.

Az intézeti székházzal szemben, a Csalogány utca 13. számú telken, a Medve utca sarkán állt a „Fekete Medve” fogadó. Egyemeletes lakóház. Bessenyei György bécsi testőrkapitány, író, a magyar felvilágosodás vezéralakja többször megszállt benne. 1815-ben az épületre emeletet húztak, és 1851-ben egyesítették a szomszédos Medve utcai épülettel. Így lett „L” alaprajzú. A kökeretes bejárati ajtó fölé, az övpárkány magasságába, füzérdíszes, volutás gyámkőre helyezték a diót majszó, ülő medve szobrocskát, amelyet az épület lebontásakor a Budapesti Történeti Múzeumba helyeztek el.

A Medve utca eredetileg Oelberg Gasse, Olajfákhegye utca, mert a kálváriához vezetett. 1822 és 1850 között Bärn Gasse, aztán Kis, majd Nagy medve utca, 1876-tól Fekete medve utca, végül 1896-tól Medv utca.

A budapesti többemeletes építkezések zöme a két világháború között a Lágymányosra, az Új-Lipótvárosra és a Vízivárosra összpontosult. Az ósdi Víziváros átépítése a harmincas évek közepén kezdődött, a legtöbb lakóházat 1936–1937-ben létesítették.

Új szabályozási terv készült 1937-ben a Margit körút (Mártírok útja) és a Vám utca közötti negyedre. Új koncepció és új szín a városrendezési tervek sorában! Áttörte a merev tömbszegély-körülépítési elvet, lehetővé tette a tömbök átszellőzését. Az utcák szélességét épületbeugrásokkal, előkertekkel növelte. Fő forgalmi út a Csalogány utca lett. Középső részén tervszerűen kiszélesedik, lehetőséget teremtve a már 1934-ben felvetődött — és napjainkban megint szóba hozott — gondolat megvalósítására: a Víziváros — Lipótváros közötti, Duna alatti alagút lejáratainak megépítésére. Az épületmagasságot a terv 3–4 emeletben szabta meg, hogy a dunaparti sziluett-hatást, és a rálátást a Várhegyre a magasabb beépítés ne akadályozza.

A terv alapján megkezdtek az emeletes bérházak építését a földszintes házak helyén. Egyetlen jelentős középületet emeltek, a Fő utcai Anyag- és Árhivatal, a későbbi Könnyűipari Minisztérium székházát.

Budapest ostromában a német csapatok és a fegyveres nyilasok utolsó mentsvára a Várhegy és környéke. Az épületről-épületre folytatott harcban a Víziváros rommá vált.

A harcokban szétdőlt városrészben először a lakásokat állították helyre, majd 1954 és 1960 között a Fő utcai műemlékházakat.

A Kossuth-híd — a háború utáni első hidunk — 1946 és 1957 között forgalmassá varázsolta a csendesen éldégelő patinás városrészt, amelynek képe állandóan változott. A házakat nemcsak a háborúk pusztították, hanem árvizek és más természeti csapások, és maga az ember is. Átalakítja, toldozza — foldozza az épületeket hogy azok a változó igényeknek megfeleljenek. Közben meglevő értékeket vesz el, veretes objektumokat tüntet el, hogy helyükre nagyobb, korszerűbb épületet állítson. Amikor az OTP a lakásépítési akciójához szabadabb tehető területet keresett, revízió alá vették a Víziváros rendezési tervét. Az 1937. évi tervnél lazább beépítést irányoztak elő. Az épületek enegedélyezhető magasságát 3–4 emeletről 6–7 emeletre növelték. A várlejtő felé lépcsőzetes, kilátást nem zavaró házak épüljenek.

A legutolsó városrendezési terv utcaszélesítési programjával kezdődött a mai Csalogány utca reneszánsza. A kétszer kétpályás úttest — a közepén füvesített elválasztó sávval —, levegős útvonal. Várja, hogy felső torkolatánál a Széna térnél — ugyancsak kiszélesítve —, vezessék be a Mártírok útja és a Moszkva tér forgalmába.

A helyválasztás indokoltsága

Az intézeti székház beruházási javaslata az előfeltételek tisztázása után 1970 decemberére készült el. A tervdokumentációt Földesi Lajos építészmérnök és munkatársai 1972. február 20-ára elkészítették.

A budai telek igénylése és kijelöltetése sok vonatkozásban kielégítő. A Csalogány utcai telephely kiválasztása szerencsés megoldásnak bizonyult. A Víziváros folyamatos rekonstrukciója révén a modern, soklakásos, sokemeletes lakóházak szomszédságában az intézeti központ reprezentatív környezetbe került.

A székház tömegközlekedési eszközökkel többirányból megközelíthető. Néhány percnyi gyaloglással a Batthyány téri villamos és autóbusz végállomásoktól, valamint a METRÓ földalatti állomáshelyétől, amelyhez csatlakozott a szentendrei helyiérdekű villamosvasút felszín alatti végállomása, a 9-es és a 19-es villamosok, a 11-es, a 60-as, a 39-es autóbuszok végállomása. Az Intézettől a főváros kormányzati, hivatali negyede az V. kerület egyetlen METRÓ megállóval elérhető. A METRÓ-állomás közvetlen közelében a Parlament oldalával szemben áll az ÉGSZI felügyeleti, szakágazati főhatóságának, az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztériumnak a négy utcára nyíló épülettömbje.

A Csalogány utcai intézeti házhely történelmi múltja

Az ÉGSZI budapesti székháza —, a vízivárosi Csalogány utca és a Medve utca sarkán — az 1971–1974. években létesített üveghomlokzatú, impozáns irodaház a középkori Szentpéter külváros plébánia templomainak földbesüllyedt falmaradványai fölé épült. Ezért régészeti feltáró munkák is történtek az előkészítés során. Hollné Gyürky Katalin régész vezetésével elvégezték az épületmaradványok geodéziai felvételezését és fényképezését, mielőtt a megépítendő irodaház végleg rátelepül a történelmi múlt emlékeire.

Az 1254 és 1261 között épített első templom nyomait már a 60-as években végzett ásásokkal megtalálták. A Várhegyre épített Buda középkori külvárosának plébániatemploma volt, amelyet az 1253-ban szentté avatott domonkosrendi mártírról, Szent Péter vértanúról neveztek el, és a külvárost a templom névadó szentjéről Szentpétervárosnak.

A 15. században az első templomot teljesen lebontották, hogy helyén 1452 és 1457 között egy háromajtós nagyobb templomot építhessenek. Korát a szentély falának habarcsában talált pénzről állapították meg.

A 13., valamint a 15. századbeli templomokat, a kor szokásainak megfelelően temető-kert vette körül. A templom déli oldala mellett terült el a piac tér.

A templom a török hódoltság idején a 16. században elpusztult. Valószínűnek látszik, hogy a nyugati része tovább állt fenn, mint a keletre eső szentély. Semmiféle nyoma sincs annak, hogy a török időkben mecsetté alakították volna át. A szentélyt az alapfaláig lerombolták, föléje sárból rakott török viskókat építettek, amelyek maradványai között egy zöldmázás cserépkályha töredékeit találták meg.

Így ért véget a középkori Szent Péter templom története. Alapfalainak műemléki bemutatására az irodaház udvarán a Fővárosi Műemlékek Felügyelősége kötelezte az Intézetet. Kertesített milióban a templomalapzatokat, a templom szentélyének és hajójának kert alatt rejtőző részleteit körvonalalaiban terméskő felfalazással kellett bemutatni. A templombelső és a templom falai körüli udvarrészeket gyeppel beültetni. A terméskő falak és a mellettük húzódó járda fehér kőtáblái a fűből izlésesen rajzolódjanak ki.

Egy jelzésszerűen rövid feliratú tábla az irodaház Csalogány utcai épületszárnya mellett lakóház átjáró felé eső falán: „MŰEMLÉK. A ház udvarán állott a középkori Szent Péter templom. Fővárosi Tanács VB. 1978.”

Az udvar valóban hangulatos látványt nyújt a régmúlt emlékeiben értő szemmel gyönyörködő látogatóknak.

A székház építés megkezdése és befejezése

Az alapozást a Közmű- és Mélyépítő Vállalat 1971 első félévében kezdte meg. A generálkivitelező Középületépítő Vállalat végezte a monolit vasbeton vázszerkezet felállítását, és a szerződésben előírt irányzott ütemezés szerint a teljes befejezés — hiánypótlásokkal — 1974. június 30-ra készült el.

A beköltözés a Lenin körútról és a város számos más pontján ideiglenes elhelyezést nyújtó irodákból az új székházba 1974 szeptembere és decembere között megtörtént.

A kitűzött célt az Intézet, eddigi történetének legnagyobb építési beruházásával elérte: a főváros különböző kerületeiben működő főosztályait és osztályait az új székházban összpontosította.

AZ V. ÖTÉVES TERVIDŐSZAK ELSŐ FELÉBEN

A hazai építőipar a hetvenes évek derekán

Az állami építőipar megerősítése előfeltétele volt a tervszerű gazdaságépítő munkának. Az MSZMP Központi Bizottságának értékelése szerint „Az építőipar az egész népgazdaság fejlesztésének szűk keresztmetszete”.

A kivitelező szervezetek száma 416. Ebből 115 állami vállalat, 226 szövetkezet, 75 mezőgazdasági termelőszövetkezet által alapított közös vállalkozás. Az állami vállalatok átlagos létszáma mintegy 2500 fő, a szövetkezeteké és a közös vállalkozásoké 270–300 fő.

A minőség használati kategória: a termék előnyös tulajdonságainak összessége. Az építőipar munkája a kirakatban van, mindenki szemeláttára folyik, az ország lakossága naponta minősíti. A következmény: a hibákat felelőlegesen, de az eredményekről nem beszélnek. A kritika, az ostor mindig a bonyolult beruházási folyamat utolsó közreműködőjén, a kivitelezőn csattan. A felsorolt előkészítési késedelmességek után következik a hiányos anyagellátás, a szállítók pontatlan teljesítése, az alvállalkozók kifogásolható kooperációja. A rajta kívül álló hiányosságok miatt a generál vállalkozó határidőre nem tudja átadni a létesítményt, ezért a szemrehányásokat ő kapja, a kötbér igényeket neki címzik.

Ennek feloldását segítette a minisztertanács 1975. október 19-én hozott határozata a minőség és a munkaszervezés megjavításáról:

- a kiemelt nagyberuházásokon, az ipari beruházásokon az érdekeltek szorosabban működjenek együtt;
- az építőanyag-ipar tervszerűen és kellő időben biztosítsa az építkezésekhez, a beruházásokhoz a megfelelő mennyiségű és minőségű építőanyagokat.

A népgazdasági operatív terv 1975-re előírta tíz nagyberuházás befejezését, kilenc építésének meggyorsítását, és háromnak a megkezdését.

Összehasonlítva a magyar építőipar helyzetét a szocialista, valamint a tőkés országok építésségével, ismert adat, hogy a hazai építési ágazat a nemzeti jövedelemhez 12–13 százalékkal járul, akárcsak a Szovjetunióban, Lengyelországban és Csehszlovákiában az ottani vállalatok. A KGST többi tagországaiban a hozzájárulási arány 7–8 százalékos. Ezzel szemben a nemzeti jövedelem felhalmozási hányadából a Szovjetunió, az NDK és Csehszlovákia építőipara évente 4–5 százalékkal részesedik. A magyar építőipar viszont csak 2–3 százalékkal. Az építőiparunkban a foglalkoztatottak aránya 7–8 százalékos, alacsonyabb az NDK-ban és Bulgáriában, míg a többi tagországban 9–11 százalékos. Építőiparunk 1970-hez képest 1975-ig évi átlagban 5,3 százalékkal növelte termelését. Hasonló az ütem a Szovjetunióban és Bulgáriában. A többi KGST országban 7–12 százalékos.

Magyarország vezet a lakásépítkezések területén: lakásépítésre fordítottuk az összes beruházások 18 százalékát. Az arány a KGST országok között a legmagasabb. Utánunk következik 13–15 százalékkal a Szovjetunió, Csehszlovákia és Lengyelország. A többi országban az arány 8–11 százalékos. Az ezer lakosra jutó új lakások építésében hazánk nemcsak a KGST, hanem európai viszonylatban is az élmezőnybe tartozik. Ezer lakosra számítva évenként 9 lakást építünk, hasonló a helyzet a Szovjetunióban és Csehszlovákiában. Az állami és magánerekből épített lakások átlagos alapterülete Magyarországon 65 négyzetméter, Csehszlovákiában 69, a többi országban 49–63 négyzetméter.

Mint valamennyi vállalat, az ÉGSZI igazgatósága is összeállította, a belső szakmai értekezleteken kialakította a pártszervezettel és a szakszervezettel megtárgyalt intézeti V. ötéves fejlesztési tervét. A cél: a kutatási színvonal emelése, a munkamódszerek fejlesztése, ahogyan azt az MSZMP XI. kongresszusának határozatai, a Központi Bizottság Tudománypolitikai Irányelvei, a vállalati üzem- és munkaszervezésről kiadott párt és kormány határozatok, a miniszteri értekezletek, valamint az ÉSZAB szempontjai kijelölték.

Az Intézet kiemelt témaként foglalkozott a kutató programján belül:

- az építőipari termelés-szervezéssel,
- a beruházási építkezések szervezésével,
- az automatizált vállalatirányítási rendszer-modell kidolgozásával,
- az ágazati gazdaságkutatással.

A témákat ezúttal már „komplex” módon dolgozták ki: a hagyományos kutatási-szervezési tevékenységhez az elektronikán alapuló rendszerfejlesztési és alkalmazási tevékenységet kapcsolták.

Az ágazat vállalataival kötött együttműködési szerződések mellett az Intézet a vele azonos szellemi szintű intézményekkel, az ágazat kutatóintézeteivel munka-kooperációra törekedett.

Pártvonalon a VI. kerületből a II. kerületbe

Az 1975. januárjában a VI. kerület „fájó szívvel adta át az ÉGSZI-t”, mint a legjobb párt-szervezetük egyikét a II. kerületnek.

A taggyűlésen megválasztott új pártvezetőség: Horváth Ilona titkár, a tagok: dr. Dénes János, Fazekas Lászlóné, dr. Dukász György, dr. Kecskés Miklós, Sándor Sándorné, Szép-laki János, és Tóth Tibor.

Meleghangú ünneplésben részesítették az 1975. január 14-i taggyűlésen nyugdíjba vonulása alkalmából Kis Hugót, aki 14 éven át volt a pártszervezet titkára. Mint közgazdasági tanár 1960-ban lett az ÉTÉGI munkatársa. Az anyagiipari osztályon beosztott kutató, majd osztályvezető tudományos főmunkatárs. Sokoldalúan hasznosította szaktudását és tapasztalatait, amelyeket Prokopiefszokban, a kuznyeci szénmedence nagyvárosában, az Építő-anyagiipari Kombinát terv- és műszaki osztályvezetőjeként szerzett. 1962 májusában a Munka Érdemrend ezüst fokozatát, majd néhány év múlva az arany fokozatát kapta meg. Kiváló érzéke volt ahhoz, hogy az Intézet gazdasági vezetésével a pártszervezet hasznos és felhőtlen együttműködését biztosítsa. Nyugdíjazása után továbbra is kapcsolatban maradt az Intézettel, mint a II. kerületi pártbizottság társadalmi instruktora. Az ÉGSZI pártszervezetének tagjaként, 87 évesen is részt vett a taggyűléseken.

Elvtársai, barátai és az Intézet valamennyi dolgozójának fájdalmára 1986. szeptember 3-án csendesen eltávozott az élők világából. Gyászjelentését az MSZMP KB, a Magyar Ellenállók és Antifasiszták Szövetsége és az ÉGSZI írta alá. Haláláról, arcképének közlésével megemlékezett a tv híradója, nekrológja valamennyi napilapban megjelent. Temetése a Mező Imre úti temetőben volt. A diszravatalozóban koporsója mellett diszörséget álltak régi harcostársai és az ÉGSZI pártszervezetének és igazgatóságának képviselői.

Felborul a világgazdasági értékrend

Az 1971 és 1975 évek között elért népgazdasági eredmények a IV. ötéves tervidőszakot a szocialista társadalom építésének legsikeresebb ciklusává avatták. A gazdaságpolitikai célok a korábbi ötéves terveknel nagyobb célszerűséggel valósultak meg, a népgazdasági terv minden megelőzőnél jobban teljesült. Javult a társadalmi termelés hatékonysága és a munka termelékenységé. Az életszínvonal a tervezettnél megfelelően növekedett.

A gondok azonban a magyar népgazdaságban már a IV. ötéves tervidőszak utolsó éveiben jelentkeztek. A ciklusra jellemzőként a közgazdasági elemzés egy pozitív és egy negatív körülményt állapított meg. A pozitív: a gazdasági mechanizmus irányelvei először érvényesültek egy teljes tervidőszakban. A negatív: a külgazdaságban bekövetkezett változások, az áremelkedések jelentősen módosították a feltételeket, a váratlan eseményekre ellentmondások keletkeztek.

Az olajárak spekulatív, négyszeres áremelése felborította a világgazdasági értékrendet. A tőkés importárak 70 százalékkal, míg a hazai exportárak csak 40 százalékkal emelkedtek, ezen belül az exportálapokat képező gabona- és húsárak csak a kétszeresére. A kormányzat megkísérelte megakadályozni a megnövelt importárak „begyűrűzését” a hazai termelésbe és kereskedelembe. Magára vállalta a cserearányromlás deficitjét, ami a nemzeti jövedelem öt százalékát emésztette fel: 20 milliárd forintot a 400 milliárdból. Először hangzott el a parancs: helyreállítani a külkereskedelmi mérleg egyensúlyát!

Az 1978–1979-es második olajárobbanás után, a külgazdasági egyensúly hiánya miatt kritikussá vált a helyzet. 1972-ben a világpiacon egy tonna búzáért két tonna olajat lehetett vásárolni, 1978-ban már csak a tized részét. A népgazdaságra súlyosodó terheket meg kellett osztani a vállalatokkal, véget vetni a „szegény ország – gazdag vállalatok” helyzetnek. Magyarországon a hetvenes évek végén jobb volt az életszínvonal, mint amennyire a nemzeti jövedelemből telt. Többet fogyasztottunk, mint amennyit megtermeltünk.

A lecke fel volt adva, a jelenkori történelem adta fel. A megoldás: az V. ötéves tervidőszak közepén megváltoztatni az előirányzatokat, visszafogni a népgazdaság fejlesztésének ütemét, mert a nemzeti jövedelem évi egyszázalékos növeléséhez kétszázalékos import növelés szükséges. Minél magasabb a népgazdaság fejlesztésének üteme, az ország annál inkább eladósodik. A Központi Bizottság 1978. december 6-i ülésén határozta el a pályamódosítást: lassítani a növekedést! Csökkentett sebességgel megfontoltabban haladni.

Grósz Károly, az MSZMP KB agitációs és propaganda osztályának vezetője fogalmazta meg már 1977-ben: „Hajlamosak voltunk azt állítani 1973–1974-ben, hogy a tőkés gazdasági rend válsága alig érint bennünket. Rózsaszínre festett képet készítettünk saját helyzetünkéről. Kényelmesség, lassú reagálás mutatkozott a gazdaságban és a megtermelthez képest túlzott fogyasztás”.

Van kivezető út. Politikai vezetőink kijelölték a feladatokat. Vész nincs, de baj van. Nem tört ki a vihar, de látni kell a közeledő viharfelhőket. A fő feladatok: a gazdasági egyensúly helyreállítása; a termékstruktúra korszerűsítése; az export fokozása gazdaságosan előállítot, a külföldi piacokon versenyképes árukkal; és az életszínvonal megőrzése.

Ez a fejezet a 21. esztendőé, a fúzió előtti utolsó évé

Az intézet 1978 évi feladatai közül kiemelkedtek az ágazatirányítást segítő, döntéselőkészítő megbízások, valamint a tömegszerűen alkalmazható szervezési módszerek kutatása és széles körű bevezetése. Sikeresen megalkották a VI. ötéves tervmunkát előkészítő, megalapozó és módszertani tanulmányokat, valamint elvégezték az építőipari ágazati és vállalati tervkitűzések összehangjának vizsgálatát. Dolgozatok készültek az építőanyag-ipar termelési szerkezetének korszerűsítésére, és a VI. ötéves tervidőszakban végrehajtandó műszaki fejlesztésekre. A mészgyártás és a kerámia falazóanyagok területén a tüzelőanyagok és a villamosenergia-felhasználás gazdaságos és hatékony módszereit vizsgálták.

Az országban elsőként az ÉGSZI dolgozta ki egy megyei hatáskörű építőipari kapacitást koordináló szervezet konstrukcióját az ÉVM és az MSZMP Veszprém Megyei Bizottságának kezdeményezésére, valamint kimunkálta a koordináló gazdasági társulás alapszabályát, s ennek alapján megalapították a Veszprém Megyei Koordinációs Irodát.

Néhány jelentősebb további téma az Intézet 1978. évi tevékenységéből.

Az *építésgazdaság területén* elkészült az építőipari gazdasági és vállalati célkitűzések összehangjának vizsgálata, a tervkonfrontáció. Metodikákat dolgoztak ki a területi kapacitásmérlegek készítéséhez. Többvariációs modell készült a könnyűbeton és a szigetelőanyag-ipar hő- és hangszigetelő anyaggazdálkodásának fejlesztési koncepciójához.

Az *építőanyag-ipar* részére kidolgozott, egymást kiegészítő további két téma: az építőanyag-ipar irányításának komplex elemzésénél adódó funkcionális és szintetizáló feladatok feltárása; valamint közreműködés az ágazat fejlesztési döntéseinek előkészítésében. Új kuta-

tások az építőanyag-ipar területén: a népgazdaság és az építőanyag-ipar helyzetének és fejlesztésének vizsgálata a megváltozott feltételek között. Az ágazatirányítás részére megszerkesztették az építő- és építőanyag-ipar fejlődésének megalapozását szolgáló blokk-sémát.

A döntések megindokolásához szakvélemények készültek a selypi Cementgyár üzemeltetéséhez, a kerámia padlógyártás fejlesztéséhez, a Dorogi Mészmű fejlesztéséhez és a fedéllemezgyártás rekonstrukciójához.

A hatékonyság növelése tárgyában összehasonlító tanulmányokat kezdtek a Német Demokratikus Köztársasággal kötött műszaki-tudományos együttműködés keretében a cement-, a téglá- és a síkúveggyártás termelékenységéről.

Segítették a műszaki-gazdasági normatívák (MGN) gyakorlati alkalmazását, és a rendszer működését ellenőrizték. Az árváltozások hatásának méréséhez folytatták az MGN adattár feltöltését; további épületfajtákkal bővítették a számításokhoz felhasznált etalon-épületek körét. Az MGN-ek alkalmazása tekintetében folyamatos tanácsadással szolgáltak a beruházó, a tervező és a kivitelező szervezeteknek.

Az építőipari ágazat részére elkészült az 1977 december végi gépállományának számítógépes feldolgozása és átfogó értékelése.

Az építőipar szervezése területén átdolgozták az Építőipari Munkanormákat, hogy az élőmunka-ráfordítás ésszerűen csökkenthető, a minőség bérezés gyakorlatilag alkalmazható, a munka- és üzemszervezés színvonala emelhető legyen. Kidolgozták az országos folyamat-katasztert, a vállalati időnormák képzésének módszerét.

A szervezési modellek közül kiemelkedett a technológiai rendszerű üzemszervezés.

Döntés előkészítési javaslat készült a *Budapesti Lakásépítő Vállalat részére*. Tartalmazta a szervezés-fejlesztési stratégia tervezetét, a termelési rendszer felépítését és működését, a technológiai rendszerű üzemszervezet felépítését, a termelésirányítás rendjét és a szükséges irányítási feltételeket, valamint a javaslat megvalósításának ütemezését. A vállalat részéről történt elfogadás után megkezdtek a gyakorlati szervezőmunkát, amelynek célja a panelos és alagútszalus szerkezetépítő, valamint a kőműves üzemek szervezeti kialakítása, működésük megszervezése.

Javaslat készült a *Vas Megyei Állami Építőipari Vállalat részére* az új technológiai szervezetek megvalósítására, szervezeti és működési szabályzatára, a főüzemek és üzemek termelésének technológiai üzemi rendszerre történő átállítására.

Az ágazatirányításhoz módszertani segédlet készült a különböző célú pályázatok objektív elbírálhatóságához. Ebben a vonatkozásban egységes követelményrendszert dolgoztak ki a fejlesztési és bérpreferencia pályázatok, valamint a „Kiváló Vállalat” cím elnyerésére vonatkozó pályázatok szervezési tervfejezetének tartalmára. A mutatórendszert a mennyiségi és minőségi követelmények paramétereire építették fel.

Az építőipari vállalati dolgozók bér- és kereseti arányainak vizsgálata tájékoztatta az ágazati irányítást az aktuális helyzetről, és trendeket szolgáltatott a közép távú és a távlati bérfejlesztési koncepciók megfogalmazásához.

Az Intézet az Építéstudományi Intézettel kooperálva alternatív javaslatokat fejlesztett ki a *budapesti transzportbetongyárak együttműködésének* lehetőségeire, hogy a 17 vállalat 25 betonuze me koordinálva termeljen. A javaslat szerint a betongyárak társulása fokozná a fővárosi transzportbeton ellátás hatékonyságát.

A beruházásszervezés és irányítás körében elkészült a Zalaegerszegi Hűtőház állami nagyberuházás mintaszervezése a határidő előtti üzembehelyezésre. A hálótervezés itt alkalmazott új módszerei: a modulokból történt programozott hálóösszeépítés, a nyilvántartási rendszer, stb. másutt is bevezethetővé vált.

Elkészült a PCS hálós szervezési programcsomaghoz az előtérprogram és a hozzákapcsolódó moduláris típus-háló-rendszer, valamint az összefoglaló metodika és időtervezési módszer.

Az Intézet 1975 óta két beruházási információrendszert üzemeltetett és fejlesztett folyamatosan: a határidő megfigyelést számítógépes háttérrel, valamint az értékatatok feldolgozását. Havonkénti jelentés formájában információt kapott a minisztérium az építő- és építőanyag-ipari vállalatainak kapacitásfejlesztő és központi telep létesítő beruházásairól. Az Intézet elemezte az utóbbi években befejezett nagyberuházások átfutási idejét, és javaslatokat dolgozott ki az időtartamok csökkentésére. Tanulmány foglalta össze a nagyberu-

házások megvalósításában részvevő vállalatok kooperációjának elvi és gyakorlati kérdéseit.

A városgazdálkodás, lakás- és kommunális gazdálkodás körében a kutatócsoport közreműködött a városépítési törvény előkészítésében. Részt vett a kiemelt lakótelepek beruházási programjának ágazati szempontból történő véleményezésében. Kidolgozta a módszertant és az irányelveket a VI. ötéves tervidőszak lakásépítési területeinek kiválasztásához és a köz-szükségletek felméréséhez.

A Magánlakásépítés Fejlesztése Célprogram Bizottság Koordinációs Csoportja működéséhez lakáspolitikai és lakásszociológiai vizsgálatokat, szerkezeti és épületgépészeti kutatásokat végeztek. A lakosság építésügyi tájékoztatásával, az ajánlott tervek propagandájával, és végül a magánépítési mintatelek modelljének bemutatásával szolgálták a magáneros építkezések ügyeit.

A kommunális kutatások tárgyában az Intézet közreműködött a kommunális ellátás közép távú tervezés-modelljének kidolgozásában, és a szolgáltató szervek üzem- és munkaszervezési helyzetének elemzésében.

Befejezték Eger és Miskolc hosszú távú fejlesztési arányait jelző komplex vizsgálatot, amely feltárta a városok fejlődésére ható külső és belső tényezőket, a tartós fejlődési irányzatokat és a tendencia-változások összefüggéseit. Megvizsgálták a hazai és a nemzetközi társadalmi-gazdasági folyamatok, tudományos és műszaki eredmények várható hatását a városok növekedésére. Térbeli tervezési program készült 19 városra, a második 15 éves lakásépítési tervhez kapcsolódva: a tervek differenciálabb felhasználására, a városképi értékek megővására, és a rehabilitációk szervezettebbé tételére.

Különleges feladat volt a Magyar Tudományos Akadémia Szociológiai Intézetével kooperálva, az ÉVM és az UNIDO támogatásával a szervezési tanácsadó képzési módszer kísérletezése és meghonosítása.

A nemzetközi kapcsolatok körében az Intézet esztendőik óta részt vett a KGST Építésügyi Állandó Bizottság Prognosztikai és Építésgazdasági Állandó Munkacsoportjának, valamint a KGST ÁÉB Számítástechnikai Állandó Munkacsoportjának a programjában.

A KGST Koordinációs Központ folytatta a tagországok közötti környezetvédelmi kutatós és szervező munkát.

A kétoldalú műszaki tudományos együttműködés keretében a bolgár társintézet, a KNIPIOIUSZ munkatársaival megtárgyalták az építési célú anyagok tervezésének módszereit, és a beruházások gyakorlati tapasztalatait.

Konzultáltak a csehszlovák UEOS kutatóival az építőipari tervezési módszerek tökéletesítéséről, az építőanyag-ipar 1990-ig prognosztizálható fejlesztésének problémáiról, a beruházási információ rendszer finomításáról.

A Német Demokratikus Köztársaság Adatfeldolgozási és Szervezési Központjának, a ZOD-nak, valamint a Német Építési Akadémiának (Bauakademie der DDR) munkatársaival megvitatták a nagyberuházások szervezési és irányítási kérdéseit, a számítógéppel segített irányítás rendszerfejlesztési módszerét, a típusmodellek kialakításának gyakorlatát, a fajlagos anyagfelhasználás összehasonlítását, és építéshelyi munkafolyamatok gépesítésének racionalizálását.

A varsói ORGBUD-dal kiépített együttműködés keretében konzultáltak a lengyel társintézetnél alkalmazott műszaki-gazdasági értékelési módszerekről, a műszaki-gazdasági normarendszerről, a lakásépítés fejlesztésének fő irányairól.

A bukaresti COCC munkatársaival kalauzolásával tanulmányozták a beruházások és az építőipar irányításának integrált rendszerét, a SICOP alkalmazásának lehetőségeit, hogy az irányítást szolgáló modulok elemeit átvehessék a hazai rendszerek kidolgozásához.

A szovjet társintézetekkel megtárgyalták a költségvetéskészítés és az árképzés számítógépes megoldásait. Információs anyagokat állítottak össze az iparosított lakásépítés komplex fejlesztéséről. Összeállították a nagypanelos lakóépületek tervszerű megelőző karbantartásának tematikáját. Átadták a szovjet kutatóknak a házigyári épületek hézagtömítésének javítására kifejlesztett új magyar eljárásról szóló jelentést.

A Svéd Építésügyi Kutató Intézet (SIB) munkatársaival konzultáltak a következő témakörökben: az építési szektor szerepe a nemzetgazdaságban, az építőipar szervezeti struktúrája, az építőipari árkérdések, a lakásépítés fejlesztése, a korszerű szervezőtechnikai eszközök

építőipari alkalmazása. Az ÉGSZI a SIB munkatársainak részvételével építésgazdasági szemináriumot tartott. Az Intézet küldöttsége 1978-ban részt vett a Nemzetközi Építés-kutatási Tanács, a CIB munkabizottságainak tevékenységében.

Az év elején, 1978. január 30-án dr. Ábrahám Kálmán miniszter meglátogatta az Intézetet. A vezetőkkel folytatott tárgyalásokon személyesen győződött meg arról, hogy az előkészítő munkálatok folyamatban vannak a SZÁMGÉP-pel való fúzió végrehajtására.

AZ ÉGSZI ÖTÖDIK KORSZAKA (1979–1983)

ÉGSZI+SZÁMGÉP = ÉGSZI

Dr. Ábrahám Kálmán építésügyi és városfejlesztési miniszter 1978 folyamán úgy intézkedett, hogy a minisztérium főhatósága alá tartozó Építésgazdasági és Szervezési Intézetet, valamint az Építőipari Számítástechnikai és Ügyvitelgépesítési Vállalatot össze kell vonni. A két szervezet tevékenységében fennálló párhuzamosságok profilisztitással szűnjenek meg. A korábban néhány esetben megnyilvánult vetélkedés helyébe, egyetlen intézmény keretében munkakörönként az ésszerű munkamegosztáson alapuló együttműködés fejlődjék ki.

A fúzióra vonatkozó előkészületek már egy évvel korábban megkezdődtek, amikor a SZÁMGÉP megüresedett igazgatói munkakörének ellátására az ÉVM mint megbízott igazgatót, dr. Gerő Istvánt, az ÉGSZI igazgatóját nevezte ki. Bőséges alkalom nyílt arra, hogy megismerje a testvérintézmény belső életét, részegységeinek tevékenységét. Ismeretei birtokában hasznos információkat adott a minisztériumnak a két intézmény összevonásának előkészítéséhez.

Az építésügyi és városfejlesztési miniszter 1978. december 30-i keltezéssel adta ki az ÉGSZI és a SZÁMGÉP egyesítéséről szóló 784/1978. számú határozatát:

„Az állami vállalatokról szóló 1977. évi VI. törvényben biztosított jogkörömnél fogva — pénzügy-miniszterrel egyetértésben — az Építőipari Számítástechnikai és Ügyvitelgépesítési Vállalatot a törvény 42. szakaszának (1) bekezdése c), illetőleg (2) bekezdése a) pontja alapján 1978. évi december 31-el átszervezés útján megszüntetem. Egyidejűleg az Építésgazdasági és Szervezési Intézettel történő összevonás érdekében 1979. január 1-jei hatállyal ez utóbbi szervezetbe történő beolvastását rendelem el. A megszüntetett Építőipari Számítástechnikai és Ügyvitelgépesítési Vállalat jogutódjául az Építésgazdasági és Szervezési intézetet jelölöm ki.”

„E rendelkezésem és a megszüntetett vállalat feladatainak átvétele következtében a Építésgazdasági és Szervezési Intézet (továbbiakban: Intézet) alapítási határozatát — az 1977. évi VI. tv. 25. és 26. szakaszaire figyelemmel — az alábbiakkal ellentétes bejegyzés egyidejű törlése mellett a következők szerint módosítom, illetőleg kiegészítem.”

„Az Intézet jogosult elnevezésének rövidítésül az „ÉGSZI” címszó használatára. Az Intézet idegen nyelvű elnevezései:

Institute for Building Economics and Organization (ÉGSZI), Institut für Ökonomie und Organisation des Bauwesens (ÉGSZI), Institut ekonomiki i organizaciji stoitelstva (ÉGSZI), Institut pour l' Economie et l'Organisation du Batiment (ÉGSZI)

Az Intézet székhelye: 1027. Budapest, II., Csalogány utca 9.

Az intézet telephelyei: Debrecen, 4025. Petőfi tér 10.

Győr, 9022. Czuczor Gergely utca 18–24.

Miskolc, 3525. Fazekas utca 2.

Pécs, 7624. Óz utca 5.

Szeged, 6720. Kelemen Lajos utca 11.

Az Intézet tevékenységi köre:

A) Főtevékenység:

a) Építés- és ipargazdasági, közgazdasági kutatás, fejlesztés az építésügy, a lakás- és kommunális ellátás, a városgazdaság, továbbá a terület- és településfejlesztés szakterületén.

Közreműködés az ágazatok hatékonyságának növelésében a gazdálkodás feltételrendszerének továbbfejlesztésében. A gazdaságpolitikai célkitűzések elérését szolgáló hatékony megoldások és módszerek, valamint a hasznosítható nemzetközi tapasztalatok ágazati terjesztése.

A minisztérium irányítási feladatai ellátásának segítése kutatómunkával, az információs rendszer fejlesztésével és a gyakorlati tapasztalatok visszacsatolásával.

b) Az építésügyi ágazati szervező bázisintézeti feladatok ellátása. A vállalati szervező munka továbbfejlesztését szolgáló kutatások végzése. Az ágazati időadatrendszerek, normalalakok, munkaszervezési, munkahelyialakítási típustervek kidolgozása és bevezetésének segítése.

Korszerű és hatékony szervezési módszerek feltárása, alkalmazási tapasztalataik minősítése és széleskörű elterjesztésük elősegítése. A számítástechnikai eszközök hatékony alkalmazásának alapozó szervezésekkel történő támogatása.

A rövid távon is eredményeket hozó szervezési megoldások kutatása, a hatékonysági tartalmékok feltárása, a vállalatoknál folyó racionalizálási munka közvetlen támogatása.

c) Az ágazati számítógépes hálózat kiépítése és üzemeltetése. Kutatással és szervezéssel összefüggő számítógépes szolgáltatások végzése. Az alkalmazások gyakorlati tapasztalatainak értékelése és érvényesítése.

B) Kiegészítő tevékenység:

- Intézeti kiadványok, nyomtatványok, folyóiratok szerkesztése, kiadása és terjesztése,
- Sokszorosítási tevékenység végzése az ágazati szervezetek között.
- Számítástechnikai és szervezéstechnikai eszközök kölcsönzése és szervizellátásuk megszervezése”.

A miniszteri rendelet a két intézményt egyetlen szervezetbe azért vonta össze, hogy az építésügyi ágazat gazdasági, kutatási, szervezési és számítástechnikai munkáját hatékonyabban fejlessze, annak érdekében a kebelében a párhuzamos működést és cselekvést racionálisan szüntesse meg. Az átszervezés révén a megnagyobbodott kapacitással rendelkező intézet hatásosabban oldhatja meg az ágazatirányításhoz kapcsolódó feladatokat, a munka és üzemszervezési megbízásokat, jelentősen bővítheti a számítástechnikai feldolgozások tartalmát és területét.

Az Intézet közvetlen minisztériumi felügyeletét a miniszterhelyettesi hatáskörből az ÉVM Közgazdasági Főosztálya vette át.

Az ÉGSZI és a SZÁMGÉP 1978. évi szervezeteiből egy olyan új organizációt kellett létrehozni, amely módot nyújthatott a széles profil kiterjedt feladatainak optimális ellátására.

A SZÁMGÉP külön története

A következő oldalakon felvázoljuk az ÉVM Számítástechnikai és Ügyvitelgépítési Vállalat 16 éves történetét.

Az államosítások után az első feladat az építőipari munkáslétszám növelése, később, a hatvanas évektől az új technológiák és technikák megismerése és alkalmazása volt a cél. Vállalatirányítási módszerekről és az ügyvitel korszerűsítéséről még nem beszéltek. A feladatokat manuálisan végezték el, de az információ igény már meghaladja az adottságokat és sürgette a gépi adatfeldolgozás bevezetését.

Az ötvenes évek elején megkezdődött a lyukkártyás gépi adatfeldolgozásoknak az ügyviteli célokra történő felhasználása. Erre a munkára a Statisztikai Gépi Adatfeldolgozó Vállalat (SGAV), a mai Számítástechnikai és Ügyvitelszervező Vállalat (SZÜV) jogelődje vállalkozott.

Az építőipari és az építőanyag-ipari vállalatoknak is a SGAV dolgozott, mert az építésügyi minisztérium és vállalatai akkor még nem rendelkeztek informatikai szakvállalattal és gépekkel. A feldolgozások eleinte az anyagkönyvelésre, munkaügyi feladatokra, statisztikai jelentésekre terjedtek ki. Egyre nagyobb hiányként mutatkozott az építésügyi ágazatban egy ügyvitelgépítési adatfeldolgozó vállalat.

Az építésügyi miniszter a 62/1962. ÉM számú utasításával 1963. január 1-jei hatállyal elrendelte az Építőipari Számítástechnikai és Ügyvitelgépítési Vállalat (SZÁMGÉP) megalapítását. A vállalat 16 éven át állt fenn, majd 1978. december 31-ével beolvadt az ÉGSZI-be.

A SZÁMGÉP másfél évtizedes története négy korszakra tagolható. A korszakváltások mérföldkövek a vállalat életében. Az új feladatok, és a tökéletesebb technikai eszközök beszerzése mindig egy-egy újabb korszakot jelentett.

Az alapítólevél a vállalat fő tevékenységét a következők szerint rendelte el:

- gazdasági és műszaki számítások végzése korszerű matematikai és számítástechnikai módszerekkel;
- döntésméleti, irányítástechnikai és számítástechnikai, továbbá rendszerszervezési módszerek kutatása és azok bevezetésének megszervezése;
- ügyviteli feladatok gépi adatfeldolgozása és szervezése, gépi feldolgozási eszközök alkalmazásával információs és szervezési szolgáltatások.

A kiegészítő tevékenységek:

- elektronikus gépekkel és gépi berendezésekkel összefüggő szolgáltatások biztosítása,
- a tarifa szolgálat ellátása,
- építő- és építőanyag-ipari nyomtatvány szabványosítás és ellátás.

A vállalat igazgatójának a minisztérium dr. Kádár Ivánt nevezte ki. A gazdasági igazgatóhelyettes dr. Mohr Vilmos főkönyvelő, a tudományos igazgatóhelyettes dr. Jándy Géza.

A vállalatot a főváros több pontján helyezték el, mert az akkori nagymértékű irodaépület hiány következtében a SZÁMGÉP egy önálló épületbe nem volt telepíthető. A VII., Rumbach Sebestyén utcában a vállalatvezetést, az ügyvitelgepesítési profilt helyezték el, a Baross utcában a főkönyvelőséget, a XIII., Váci út 4. szám alatt a kutatási részleget, az V., Arany János utcában a nyomtatványellátást.

A minisztérium a vállalat működéséhez szükséges személyzetet és a technikai eszközöket több szervezettől csoportosította át:

- a kutatási részleg munkatársainak nagy része az ÉGSZI-től került át, mivel azokban az években az Intézet még a hagyományos szervezetfejlesztéssel foglalkozott;
- az ügyviteli feladatok gépi feldolgozáshoz a munkatársakat a SZÜV-től helyezték át;
- gyakorlott szakembereket szereztek más gépparkok mellől; a gépkezelői munkakörökre kezdőket is felvettek.

A vállalat részére az elektronikus számítástechnikai berendezéseket a minisztérium importból szerezte be; a lyukkártyás berendezéseket a SZÜV könyvjóváírással adta át az építőipari vállalatoknak végzett lyukkártyás feldolgozásokkal együtt.

A vállalat megalapításakor a dolgozóinak összlétszáma elérte a száz főt. Ebből az Ügyvitelgepesítési Főosztály létszáma 53 fő, a kutatási részlegé 5 fő. A kereskedelmi, számviteli és munkaügyi feladatokat mintegy 40-en teljesítették.

Az ÉM a kutatási feladatok elvégzéséhez számítástechnikai segédeszközként az URAL-2 típusú elektronikus számítógépet bocsátotta rendelkezésre, egy első generációs, elektroncsöves berendezést, melyen gépi kódban programoztak. A berendezés a XIII. ker. Váci u. 4. sz. alatti telephelyen működött.

Az URAL-2 egységei: lyukszalagolvasó, központi egység, szavas szervezésű nyelvtárolású és gyors működésű mágnesdob memória, FACIT típusú lyukszalag lyukasztó és a konzol vezérlőpult.

A lyukkártyaolvasó, a lyukszalaglyukasztó konverter berendezés lehetővé tette a lyukkártyában lévő információk automatikus átvitelét a lyukszalagra, amit a számítógép inputként használt fel. A telexgép a számítógép által készített output lyukszalagot nyomtatta ki.

A berendezés installációja után három hónappal elkészült a költségvetésbontás programcsomagja, amellyel az építésügyi miniszter jelenlétében folytatott bemutaton a mintegy 500 költségvetési tételből álló mintafeladat kb. 2 perc alatt készült el.

A számítógéppel végzett kutatási munkával a vállalat kidolgozta a következő módszereket:

- ERALL (Erőforrás Allokációs) módszert az egyedi beruházások tervezéséhez, amely jobbnak bizonyult a többi tagországok hasonló modelljeinél.
- VOP (Vállalati Optimális Program) rendszert a vállalatirányítás segítésére. Az NDK-ban 15, Jugoszláviában 3 vállalat is ezt alkalmazta.
- Strukturális modell: a vállalati stratégia modellje, lineáris programozáson alapuló közép távú és hosszú távú tervezéshez.
- DIVÁTERV (Dinamikus Vállalati Tervezés) módszer a Danzig Wolfe dekompozíciós eljárás továbbfejlesztett változata. Lipták Tamás, a SZÁMGÉP matematikusa a vilá-

gon elsőként oldotta meg a lineáris programozás összekapcsolását időütemezéssel, valamint megvalósította kisebb számítógépeken a nagyméretű ($10e \times 10e$) mátrixok kezelését.

Az eleinte kizárólag anyagügynyviteli feldolgozások mellett a munkát újabb alkalmazási területekre terjesztették ki. Bonyolultabb feldolgozási rendszerek készültek a ÉPTEK, valamint a Csőszerezőipari Vállalat részére. Kialakították a költségvetési feldolgozások lyukkártyán alapuló rendszerét. Üzemszerű és tömeges alkalmazásukat megint csak a technikai eszközök hibás működése akadályozta. Rendkívül hosszúra nyúlt és sok hibalehetőséget rejtett magában a különféle gépeken végzett, sok technológiai lépésből álló munkamenet.

A vállalati történet ebben a szakaszában kialakították a középgepes szervezést és feldolgozást, a tarifálási, cikklista karbantartási, nyomtatványszabványosítási és értékesítési tevékenységet. Berendezték a saját nyomdaüzemet. Megkezdték a BULL GE-115 berendezés installálását.

A vállalati szervezet a főbb profiloknak megfelelően formálódott. A legnagyobb szervezeti egység az Ügyvitelgépészeti Főosztály a lyukkártyás, a középgepes és az üzemeltető csoportokkal.

A kutatási részleg létszáma 20 főre növekedett és a tudományos igazgatóhelyettes irányításával működött. A kiegészítő tevékenységet folytató egységek a főkönyvelőséggel együtt a gazdasági igazgató hatáskörébe tartoztak. 1964-től Márkus László váltotta fel dr. Móhr Vilmost a gazdasági igazgatóhelyettesi poszton.

A Rumbach Sebestyén utca és a Madách tér sarkán lévő üzlethelyiségek földszintjén helyezték el a néhezgépek termét, a megépített galérián az adatrögzítőket, az emeleten az irodákat, 1964-ben a szomszédos épületet is birtokba vehették. Ide költöztették át a Baross utcából a főkönyvelőséget.

1965-ben jelentős esemény a vállalat történetében a Bartók Béla útra való átköltözés, a hatvanas évek elején az Építőipari Szolgáltató Vállalat részére épített épületkomplexumba. A Rumbach Sebestyén utcai helyiségeket kiürítették, de a vállalati szétagoltság továbbra is fennmaradt a Váci úti és az Arany János utcai irodákkal.

Az eredmények: az 1963. évi 8 millió forintos árbevétel 1967-re 20,7 millió forintra növekedett, a dolgozók létszáma 2,5-szeresére emelkedett.

Az elektronikus adatfeldolgozás megvalósítása (1968–1973)

Az első öt év után az újabb célkitűzések:

- az ágazatirányítási célokat szolgáló kutatási tevékenység és számítógépes feldolgozások mennyiségi és minőségi növelése,
- a komplex és integrált építőipari irányítási rendszer és a különféle alrendszerek kialakítása,
- a vállalatok részére végzett gépi feldolgozásokhoz a megbízó intézmények körének és az alkalmazási területeknek növelése, valamint az eredménytáblák színvonalának javítása.

Az 1967-ben beszerzett, akkor még korszerűnek tekintett, nagyteljesítményű BULL GE-115 típusú számítógépet 1968-tól üzemszerűen használták. A berendezés a második generációs, tranzistoros számítógépek családjába tartozott. Ezek a gépek 1957 és 1965 között jelentek meg a piacon. Jellemzőjük az üzembiztonság, ami elősegítette a 93 százalékos hasznos gépkihasználást. Maximálisan kielégítette az adatfeldolgozási munkák periféria és háttér igényeit. A gépi kódok helyett a szimbolikus programnyelvek használata jelentősen egyszerűsítette a programozási munkát, és lehetőséget nyújtott az ún. zárt gépterem kialakítására.

Jelentős előrelépés volt a zártciklusú, törzsszalagos anyagügynyviteli feldolgozási rendszer kialakítása. Valamennyi műveletét számítógép végezte, kulturált, szövegesített táblákat készített. A korlátozott gépkapacitás miatt csak hat vállalatnál (Középipületépítő, 43. Sz. ÁÉV, 21. Sz. ÁÉV, Út- Vasútépítő, Komárom Megyei ÁÉV, Nógrád Megyei ÁÉV) alkalmazhatták a korszerű rendszert.

A műszaki tervezési profilt 1968-ban vették át a NIMIGÜSZI-től a kidolgozott számítógépes programokkal és szakemberekkel együtt. Az új feladatok:

- rövid távon a számítógéppel segített tervezés módszereinek kidolgozása,
- hosszú távon az automatizált műszaki tervezés megalapozása.

A műszaki tervezéshez, számításához, technológiai folyamatirányításhoz és programkészítéshez 1970 novemberében installálták a TPA 1001 típusú hazai gyártású, univerzális kisszámítógépet. Mindinkább hiányzott azonban — mennyiségi és minőségi vonatkozásban egyaránt — a vállalat gépparkjából egy nagy számítógép.

Új adatrögzítő részleget szerveztek 1969 nyarán Dunaharasztaban, hogy a községben rendelkezésre álló munkaerőket a helyszínen foglalkoztathassák. A szervezéssel jelentősen csökkent a lyukkártya kezelési kapacitáshiány. A beszerzett új típusú, francia és japán kártyalyukasztó gépek növelték a munka termelékenységét és lehetővé tették a csak numerikus adatrögzítésre használható CAM gépek fokozatos lecserélését. Ugyanennek az évnek a végén üzembeállították az első UNIVAC-1005 típusú berendezést, amely alapvető változtatásokra nyújtott lehetőséget az eddigi hagyományos lyukkártyás feldolgozásokkal szemben.

A második UNIVAC gépet 1970-ben szerezték be, ezzel végleg kiselejtezhették a még meglévő CAM táblázógépeket.

A vállalat 1973-ban befejeződő második korszakának végén 42 vállalatnak — közöttük 35 az építési ágazathoz tartozott —, 80 naptári rendszerességgel feldolgozást készített. A munkák 65 százaléka az anyaggyártással volt kapcsolatos.

A programvagyonuk:

- UNIVAC gépeken 337 program, 90 százalékból táblázó;
- BULL gépen 632 program, 46 százalékból rendező, 45 százalékból táblázó.

Az új technikai eszközök hatékonyabb felhasználására megalakították az Adatfeldolgozási Főosztályt. Feladata az erőforrások helyes csoportosítása, optimális felhasználása a szervezés, a programozás, valamint a géptermi végrehajtás vonatkozásában. Az Adatfeldolgozási Főosztály megszervezését követte az Információs és Döntéselőkészítési, a Termelésirányítástechnikai, a Műszaki Számítástechnikai, a Területi Lakáskommunális, valamint a Költségvetési Feldolgozási Osztályok létesítése.

Az Adatfeldolgozási Főosztályon belül megalakították a Rendszervezési Osztályt, valamint a Szoftver Osztályt. Első feladatuk egy nagyteljesítményű, új ágazati számítógép kiválasztása, üzembeállításának és hasznosításának előkészítése.

1968 elején került a vállalat élére Juhász Ferenc igazgató és Lénárt Tibor műszaki igazgatóhelyettes, a tudományos igazgatóhelyettes dr. Peredy József lett. 1971-ben az új igazgató dr. Páti Gyula. A tudományos igazgatóhelyettesi munkakört 1972-ben megszüntették.

Az egyre szélesedő szervezettel rendelkező vállalatnak fokozódó problémát jelentett az új osztályainak elhelyezése. Az épülettulajdonos Szolgáltató Vállalattal az irodai négyzetméterekért vívott harcban állandósultak a viták. 1968-ban megkapták a főépület II. emeletét, 1972. végére a „H” épület földszintjét és I. emeletét. A zsúfoltság azonban csakhamar „újratermelődött”.

A második korszakának eredményei között a vállalat felmutathatott — az 1967. évi bázishoz viszonyítottnak — a létszámban 186, az árbevételben 411,6 százalékos, az eszközállományban 145,2 százalékos növekedést. A 19,3 millió forintos nyereség csaknem tízszerese az 1967. évinek. Megalapozták a felkészülést a várva várt nagyszámítógép fogadására.

A korszerű számítástechnika megalapozása (1974–1976)

Az Országos Számítástechnikai Központi Fejlesztési Program ágazati feladataira az ÉVM 1970 júliusában elkészítette a tárca Számítástechnikai Fejlesztési Programját. Előirányozta a IV. és az V. ötéves tervidőszakban elvégezendő fejlesztéseket és prognosztizálta a feladatokat 1981–1985-re. Az ÉVM fejlesztési programja keretében összeállították a „13. sz. Számítástechnika alkalmazása az építésben” című célprogramot, amelyet az Építési Számítástechnikai Alkalmazási Bizottság (ÉSZAB) 1972 júniusában jóváhagyott.

A célprogram a SZÁMGÉP feladatait a következőkben határozta meg:

- a számítástechnika alkalmazására megfelelő technikai és szellemi bázis kiépítése;
- a számítástechnika alkalmazási területeinek kiszélesítésére a kutató munka megindítása;
- az elkészített és kipróbált programok, módszerek széleskörű alkalmazása.

A feladatok végrehajtásához már nélkülözhetetlen egy nagyteljesítményű, harmadik generációs számítógép. Az előkészítő munkálatok során eredetileg az IBM 370/145 típusú

számítógépet választották ki, és a gép megfelelő elhelyezésére átépítették a géptermet. Megkezdtek a gép üzemeltetéséhez a szakemberek kiképzését is. A komputer beszerzése körül azonban több probléma vetődött fel, ezért módosítani kellett a megrendelést egy SIEMENS 4004/151-G típusú gépre, amelynek szállítása 1973 végén megkezdődött, és installációja 1974. május 31-ére befejeződött.

Az integrált áramkörökkel működő, harmadik generációs géppel mennyiségileg és minőségileg hatékonyabbá vált a feldolgozás:

- a géppel kapott gyári szoftverekkel könnyebb lett a programozás;
- magasszintű programnyelveket használhattak,
- a multi üzemmód alkalmazásával több feldolgozást egyidejűleg futtathattak;
- a Koestle-féle rendszer a feladatok automatikus sorolását, a hardver erőforrások optimális kihasználását, az elvégzett munka gépi úton történő számlázását tette lehetővé;
- a géphez csatlakoztathatták a korszerű periférius egységeket: terminált, diszplét, rajzolóautomatát.

A nagyszámítógép kapacitásának a bonyolultabb munkák elvégzésére történő felszabadítása végett beszerettek egy RC-3600 típusú multikonvertert, hogy a lassú periféria egységen is elvégezhető műveletekkel: a papíralapú hordozóval történő adatfelvitellel, a leperellőra történő soronyomtatással ne a SIEMENS gépet terheljék meg.

Az 1976. évi bővítés alkalmából a központi egység kapacitása 64 Kbyte-re növekedett. A bővített berendezés elvégezte az adatátviteli, adatátalakítási, adatformatizálási, output nyomtatási feladatokat, továbbá lehetővé tette a korszerű csoportos adatrögzítési technológia alkalmazását, és a távadatfeldolgozást a Hajdú Megyei ÁÉV debreceni telepén lévő hasonló berendezés által szolgáltatott input adatok fogadására. Az adatrögzítő kapacitást — az utolsó CAM típusú lyukkártyás adatrögzítő kicserélésével — YUKI és SOEMTRON, valamint ARITMA gépekkel bővítették.

A hardver gyártó cégek alapszoftvereivel, valamint a SZÁMGÉP szervezői és programozói által kialakított programcsomagokkal a következő jelentősebb feladatokat hajthatták végre.

1. *Az ágazatirányítás területén:* az építőipari kivitelező vállalatok adatait tartalmazó többfunkciós visszakereső és számítógéppel rendelkező adatbankok kialakítását; a területi rendszerű adatbankok létrehozását; gazdasági elemzéseket és kutatásokat; az ágazatirányítás információellátását havi és negyedéves feldolgozásokkal.
2. *A műszaki tervezések automatizálása körében:* szerkezetszámítási feladatokat; talajfeszültségek számítását; villamoshálózat tervezését; épületgépészeti számításokat.
3. *Beruházások és a termelésirányítás szervezése területén:* a VOP rendszer alkalmazása rövid távú tervezésre és termelésirányításra; ERALL-BER módszer a beruházások jobb előkészítésére; ERALL-OPER módszer a kivitelezési munka irányításának elősegítésére.
4. *A könnyűszerkezetes célprogram körében:* az új és korszerű építési rendszer számítástechnikai szolgáltatásokkal történő támogatása; a különféle építési eljárások (CLASP, CINDER, FÉMTIP, KIPSZER, AGROBER stb.) rendszerterveinek, programcsomagjainak és adatbankjainak kialakítása.
5. *A költségvetések feldolgozása terén:* a korszerű számítógépes rendszer kifejlesztése; adatárak elkészítése; üzemszerű naptári rendszerességgel feldolgozások ajánlati költségvetésekre, építőipari számlákra, erőforrás-szükséglet számításokra, költségvetés- és számlabontásokra.
6. *A vállalatirányítási és adatfeldolgozási rendszerek körében:* komplex irányítási rendszerek kidolgozása, a fejlesztési munka hatékonyságának növelése, alrendszerek kimunkálása.
7. *Az elektronikus adatfeldolgozás területén:* a SIEMENS számítógéppont igénybevitelével a korábbi anyagkönyvelési feldolgozások átalakítása fejlett anyaggazdálkodási alrendszerre; az UNIVAC gépeken végzett lyukkártyás feldolgozások kiváltása zártciklusú elektronikus rendszerekkel.
8. *A KGST keretén belül végzett számítástechnikai együttműködés területén:* 1974-től az AT-2 munkában való intenzív közreműködés, az automatizált műszaki tervezési rendszer szerkezetszámítási statisztikai és épületgépészeti modulok módszertanának és programcsomagjainak kidolgozása.

Szükségessé vált a vállalat szervezetének továbbfejlesztése: 1974. január 1-jei hatállyal témakörönként szervezték át a szervezési főosztályokat és osztályokat. Az alkalmazás-fejlesztésben tárgyi rendszer váltotta fel a korábbi technológiai rendszert. Ezentúl a fejlesztési munkát egy-egy területen egyetlen osztályon végezték, odaahelyezve a különféle képzettségű szervezőket és programozókat.

A szervezeti változások:

- az Ágazati Főosztály a minisztériumi megbízások teljesítésére,
- az Építőipari Főosztály az építőipari kivitelezők megbízásainak teljesítésére,
- az Építőanyag-ipari Főosztály az anyag-ipari és egyéb ipari vállalatok és szervezetek, valamint az ágazaton kívüli megbízók szerződéseinek teljesítésére,
- Számítóközpont Főosztály a technikai eszközök üzemeltetésére és műszaki ellátására.

A vállalatvezetés határozott intézkedéseire már érvényre jutottak a vállalat üzletpolitikai koncepciói, javult a szerződésbeli kötelezettségek teljesítése, megszűntek a kapacitáshiányból eredő korábbi mulasztások. Ebben közrejátszott az Újpalotán megszervezett adatrögzítő részleg munkábaállítása.

A SZÁMGÉP gazdálkodásában súlyos következményekkel járt az optimisztikusan előirányzott bérpolitika. Az új technikai berendezések üzembehelyezése és a megnövekedett feladatok ellátása nagyarányú létszámfejlesztéssel járt. Nagy fizetésekkel alkalmazták a magas képzettséggel és gyakorlattal rendelkező szakértőket. A számítógép szakemberekben 1975 körül még nagy hiány mutatkozott, a szakma neves szakértőire más számítástechnikai vállalatok is igényt tartottak. Nagy volt a konkurencia. A magas fizetések ellensúlyozására sikertelenül igyekeztek kezdőfizetésű adatrögzítőket alkalmazni. A munkaerőmérleg elvesztette egyensúlyi helyzetét, a bérszínvonalat jelentősen túllépték. Hiába ért el a vállalat rekord összegű árbevételt és nyereséget, bekövetkezett, ami fennállásának 14 évében nem fordult elő: nem fizetett nyereségrészesedést, valamint alaphiányosan kezdte meg az 1976. évet.

A súlyos helyzetből Gimesi Béla, az új gazdasági igazgatóhelyettes — aki 1976-ban váltotta fel a nyugdíjállományba került Márkus Lászlót —, különféle takarékosági intézkedésekkel igyekezett a vállalatot gazdaságilag talpraállítani. A prémiumfizetések és az alapbéremelések felfüggesztésére tett intézkedések nem hozták meg a bérgazdálkodás egyensúlyának helyreállításában a várt eredményeket. Megindult a munkatársak fluktuációja, számos szakember felmondott. Távozásukkal a feladatok teljesítése megnehezült, újabb szakemberek felvételére pedig a vállalat anyagi eszközökkel, bérállappal nem rendelkezett.

A helyzet egyre súlyosabbá vált. Az 1975. évi félresiklott gazdálkodás következményeit a következő évben sem sikerült felszámolni. A kritikus helyzetben dr. Páti Gyula igazgató felmentését kérte. A minisztérium a vállalat élére 1977. július 1-jei hatállyal megbízott igazgatóként dr. Gerő Istvánt, az ÉGSZI igazgatóját nevezte ki az ÉGSZI igazgatói munkakörének megtartásával.

Az önállóság megszüntetésének előzményei (1977–1978)

A SIEMENS számítógéppel a korszerű számítástechnika vállalati alapjai létrejöttek. A következő évekre szóló feladat: a számítástechnikai eszközök magasabbrendű üzemeltetése. Ennek keretében:

- az interaktív munkavégzés feltételeinek kialakítása; az üzemszerű alkalmazás bevezetése az ágazatirányítási és könnyűszerkezetes adatbankok működtetésében, műszaki tervezési feladatok megoldásában, valamint a programkészítési tevékenységben a batch feldolgozásokra vonatkozóan is;
- felkészülés az R—40-es típusú számítógép fogadására helyiségekkel, szakemberekkel; szervezők, programozók, operátorok, műszakiak kiképzésével, programvagyron készítéssel.

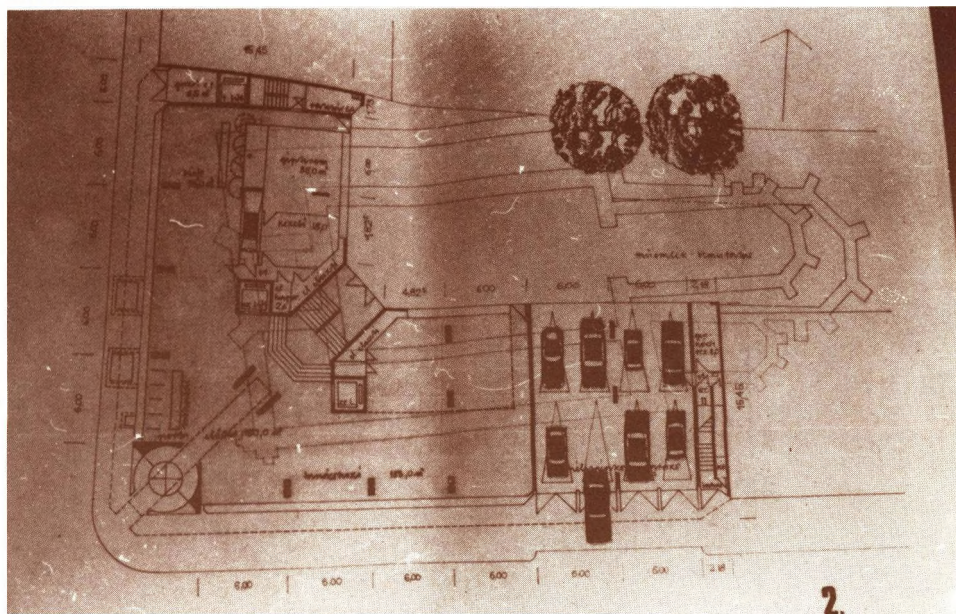
A felsorolt feladatok ellátására továbbfejlesztették a meglévő technikai bázist. 1977 augusztusában a SIEMENS számítógép központi egységének kapacitása 256 Kbyte memória beépítésével 512 Kbyte-re növekedett. A terminál hálózat is bővült 3 db 57 Mbyte kapacitású mágneslemez meghajtó egységgel, új szelektorcsmatnákkal, és további SIEMENS, illetve VIDEOTON adatvégállomások csatlakoztatásával. Az adatátvitelre alkalmas telefonvonalak hiányában az adatvégállomások kihelyezése az előfizetők telepeire csak részben sikerült. A terminálok nagyrésze továbbra is a központban üzemelt.

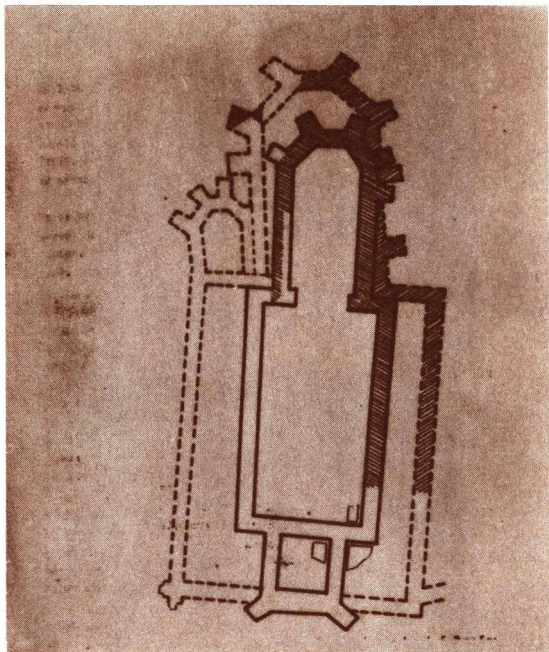
1978 elején megkapták az NDK-ból a ROBOTRON gyár ESZ 104 típusú számítógépét 28 db perifériával. A berendezés az OS és a DOS operációs rendszerek használatára egyaránt

A 13. századbeli Szent Péter templomhajó
alatt feltárt népvándorlás korabeli germán
temető halottja.

Az irodaház alaprajzának első változata a Csalogány utcai oldalra tervezett tanácsteremmel
és mélyített gépkocsi garázzsal. Bejelölve a középkori Szent Péter templomok alapfalainak nyom-
vonala.

Az első és a második Szent Péter templom alapfalai.
A bevonalkázott részek felfalazva a műemlékudvarban láthatók.

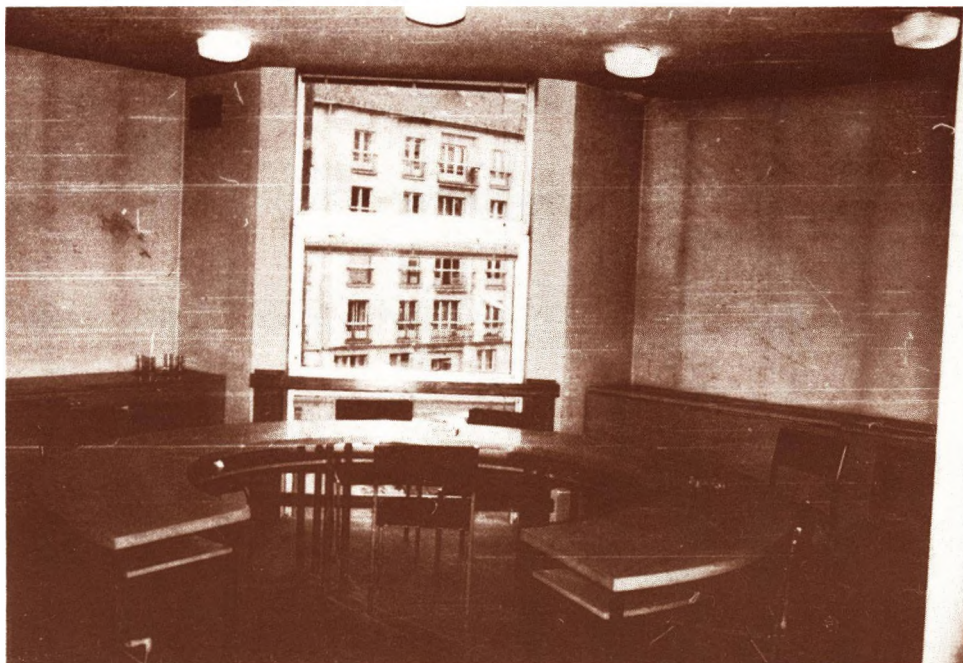
Az 1974-re megépített Csalogány utca 9. szám alatti intézeti székház.

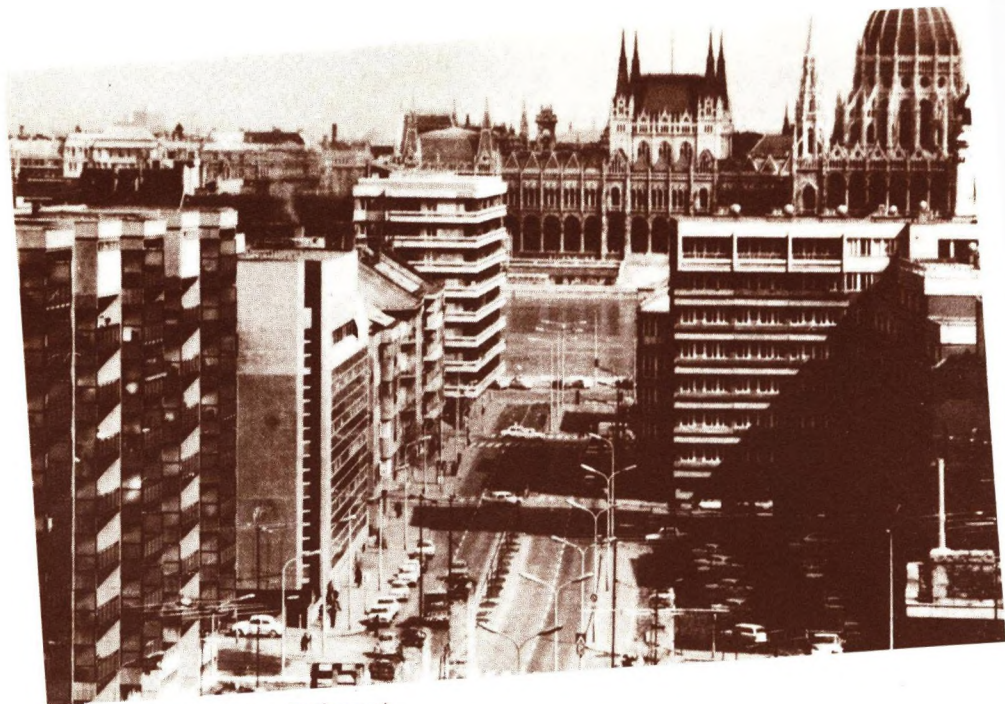

Tervtárgyalás a földszinti tanácsteremben.

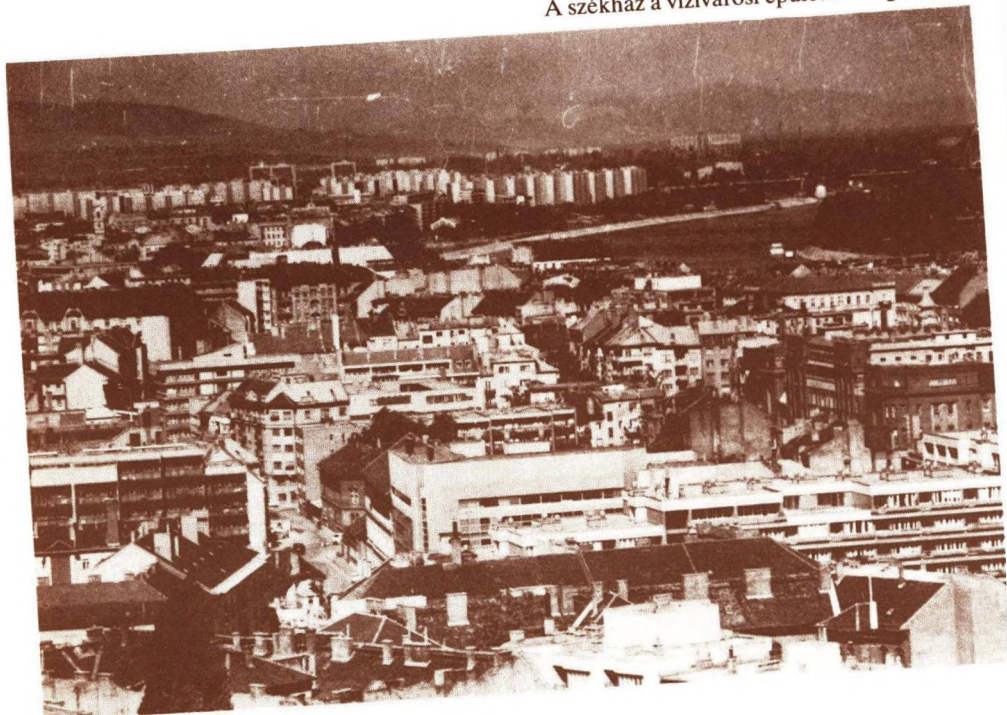
Valamennyi emeleten egy-egy sarok tárgyalóterem.

Az intézeti székház és a Parlament.

A székház a vizivárosi épületek tengerében.

1978 nyarára megépült az Intézet
műemlékudvara.

Az Operaház felújítása is hálós
szervezéssel készült

Intézeti hálós szervezéssel létesült a Budapest Sportcsarnok

Az ÉGSZI-vel összevont SZÁMGÉP irodaépülete
a XI. Bartók Béla út 152. szám alatt.

Dr. Gerő István igazgató
az 1978. április 4-i intézeti
ünnepély elnökségében.
Mellette Horváth Ilona,
a pártszervezet titkára.

Dr. Gerő István
tájékoztatja az Intézet
eredményeiről
a nyugdíjasokat
a Nyugdíjasok Körének
hagyományos évzáró
klubdélutánján (1978).

Dr. Gerő István
taggyűlési felszólalása
a munka megjavításáról
(1979).

Schaefer György
műszaki igazgatóhelyettes.

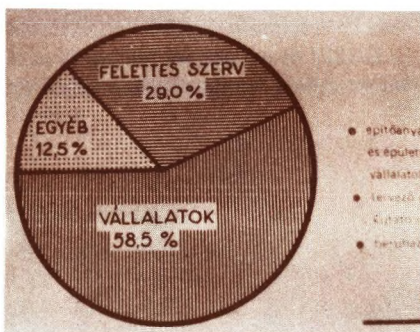
Selmeci Tibor
közgazdasági
igazgatóhelyettes.

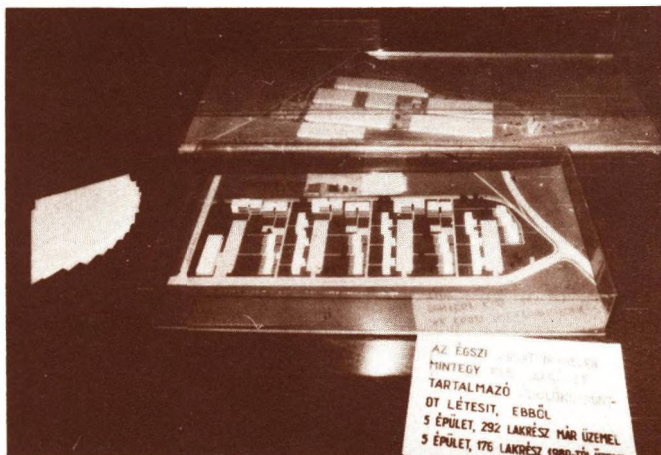
Horváth Ilona
a pártszervezet titkára.

A 25. jubileumi év kiállítását Szolnoki Péter szb elnök nyitotta meg, a székház tanácstermében, az „Építők Napján”. Az elnökségben balról jobbra: Bittner László KISZ titkár, Schaefer György igazgatóhelyettes, Sándor Sándorné párttitkár, dr. Drukker Mária szb titkár, dr. Balázs György igazgató (1982. 06. 10.)

Az Intézet megbízóinak megoszlása a SZÁMGÉP-pel való fúzió előtt (1978).

A balatonfüredi Kisfaludy-üdülőttelep, valamint a törökbálinti raktárváros makettjei a kiállításon.

Az ÉGSZI és a Georgiai Műszaki Egyetem (USA) által 1984 nyarán, Ráckeven megrendezett magyar-amerikai tudományos szeminárium résztvevői.

A jubiláló ÉGSZI sáttortábora a hűvösvölgyi Nagyréten 1982. május 1-én.

A hűvösvölgyi jubileumi táborozáson. Balról jobbra: Telkes Gábor osztályvezető, Sándor Sándorné párttitkár, Zavagyi Lajos, az MSZMP II. kerületi Bizottságának titkára, dr. Balázs György igazgató, Schaefer György igazgatóhelyettes.

A jelen és a múlt: az igazgató koccint a Nyugdíjasok Körének elnökével a május 1-jei nagyréti táborozáson.

Sándor Sándorné
a pártszervezet titkára.

A Bartók Béla úti intézeti épületegyüttes: az „F” épület, a „Lepény” épület és a „H” épület.

A „H” épület.

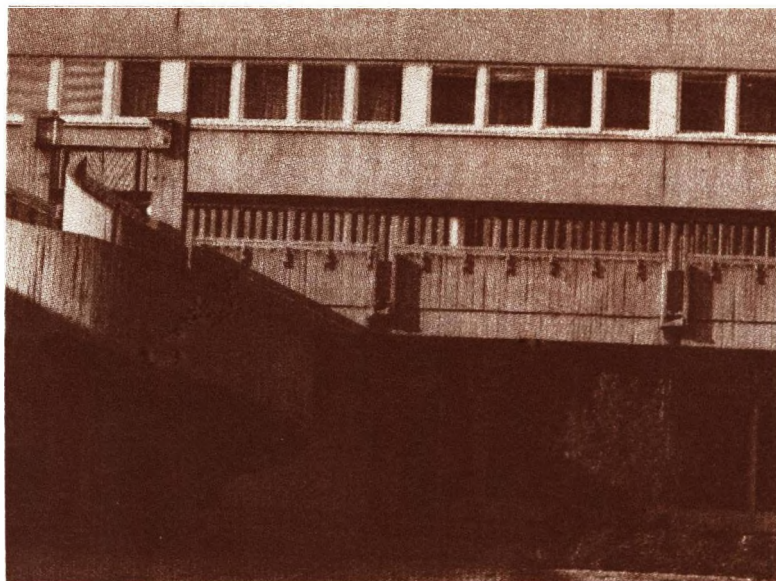

Dr. Dénes János, a SZINORG leányvállalat igazgatója átveszi dr. Balázs György igazgatótól az „ÉGSZI Érdemes Leányvállalata” vándorzászlót.

Az ÉGSZI-SZINVA leányvállalat székháza Miskolcon.

Az ÉGSZI-TISZA leányvállalati irodái Debrecenben.

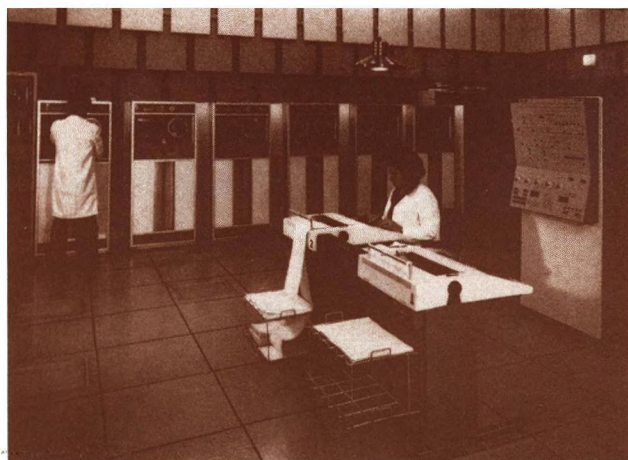
Az ÉGSZI-DÉLORG leányvállalat székháza Szegeden.

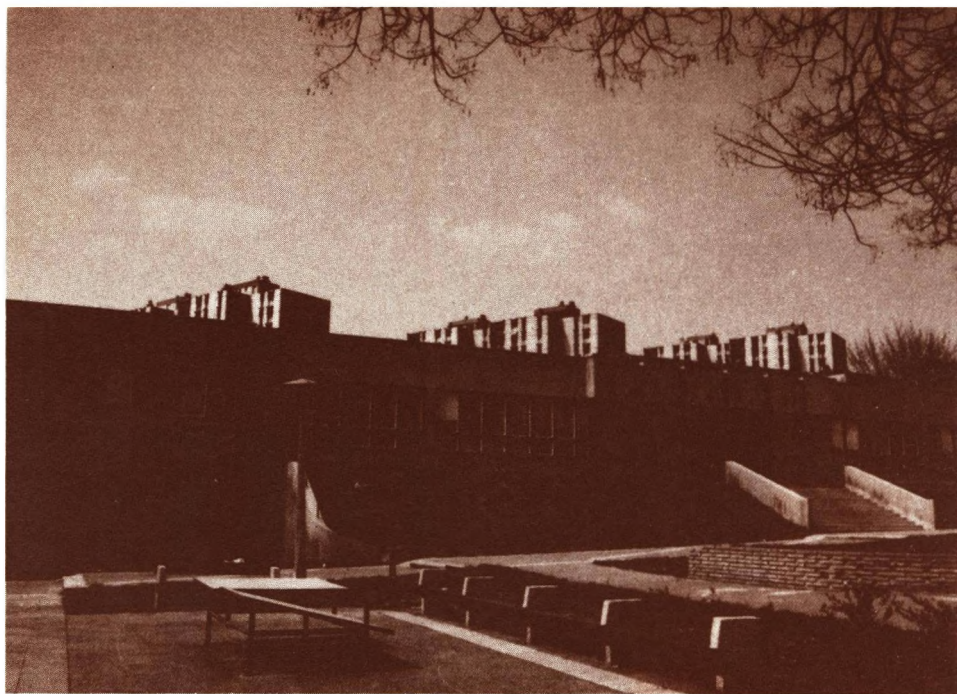
Az ÉGSZI-DÉLORG irodaház
géptermi üveg folyosója és átriuma.

Bagonyi László igazgatóhelyettes felszólalása az
ÉGSZI-DÉLORG leányvállalat alakuló ülésén (1983. 12. 23.)

Az R 22-es számítógép
a szegedi gépteremben.”

Az ÉGSZI-DÉLSZÁM leányvállalat irodaháza Pécsen.

Az ÉGSZI győri régióközpontjának irodái a Czuczor Gergely utcában.

alkalmas volt. Júliusban installálták az OSZV-től bérelt 29 Mbyte kapacitású bolgár lemez-meghajtó egységeket, amelyeket később meg is vásároltak. Ugyancsak megvették az INTERSCAN cég már kipróbált optikai bizonylatolvasóját (OCR) a következő részekes-gekkel: konzol írógép képernyővel és vezérlőegységgel, olvasóegységgel, mágnesszalag egy-séggel és mátrix nyomtatóval. Beszereztek egy CALCOMP rajzgépet az automatizált műszaki tervezés rajzainak grafikus megjelenítésére.

Az új helyzetben jelentősen változott a SZÁMGÉP szerepe. A két intézet közötti további profilrendezés módosította a vállalat feladatkörét:

- átvették az addig az ÉGSZI által végzett számítógépes ágazatadafeldolgozási munkákat;
- nagyobb szerepet kapott a műszaki tervezési profil;
- megkezdtek a gazdálkodási alrendszerek R-számítógépre orientált típusmodelljeinek kidolgozását;
- visszafejlesztették, majd teljesen megszüntették a termelésirányítás-fejlesztési tevékeny-séget;
- az ÉGSZI-hez került az automatizált vállalatirányítási rendszer kialakítása.

Az új vállalatpolitikának megfelelően az R 40-es számítógépen alakították ki az új típusmodelleket, amelyekkel felváltották a SIEMENS 4004/151 G számítógépen futtatott egyedi feldolgozásokat.

Az új profilnak megfelelően némi változtatást eszközöltek a vállalat felépítettségében. A Számítóközpont Főosztály kettéválasztásával megszervezték:

- a Termelési Főosztályt a hagyományos gépek és adatelőkészítő berendezések üzemelte-tésére, valamint a belső termelésirányítási és üzemgazdasági feladatok ellátására,
- a Számítóközpont Főosztálynál maradt az elektronikus számítógépek üzemeltetése és a szoftver programozás, valamint valamennyi számítógép műszaki ellátása.

1977. október 1-jei hatállyal mindkét főosztály Lénárt Tibor műszaki igazgatóhelyettes felügyelete alá került. A gazdasági igazgatóhelyettesi munkakörben Gimesi Bélát Varjasi Károlyné váltotta fel.

Hivatalosan 1978 júniusában közölte a minisztérium, hogy 1978. december 31-ével megszünteti a SZÁMGÉP önállóságát, és 1979. január 1-ével beolvasztja az ÉGSZI-be. Az 1978-as év második fele már az összevonás előkészítésének jegyében telt el.

Az ÉGSZI új szervezete 1979-ben

A miniszteri utasítással 1979-ben beolvasztott SZÁMGÉP Vállalat az Intézet profilját kis mértékben bővítette. A párhuzamos tevékenységek kiszűrésével és belső szervezési intézke-désekkel sikerült elérni, hogy az Intézet a feladatokat az egyesüléskor fennállt személyi állománynál mintegy 20 százalékkal kisebb létszámmal teljesítette.

A profilbővítések, az Intézetben felhalmozott szellemi tőke, a beruházott sokszáz millió forint értékű eszközvagyon, a folyamatosan és tudatosan végrehajtott káderfejlesztés, a szer-vezési módszerek bevezetése tették alkalmassá az ÉGSZI-t arra, hogy az alapítólevélben megfogalmazott feladatainak korszerű eszközökkel és eljárásokkal az addiginál magasabb színvonalon tegyen eleget.

Az új szervezet a megváltozott feladat-struktúrához igazodott. Az Intézet a három fő feladatköréhez kapcsolódóan három önálló irodát szervezett. Az irodákba sorolták a meglévő főosztályokat. Egyetlen főosztály, a Műszaki Tervezés Főosztálya szűnt meg, és egyetlen új főosztályt, az Árfőosztályt létesítették. A számítástechnikai és szervezési igazgató-helyettes az intézeti igazgató általános helyettese lett.

Az irodák főbb feladatai, kötelezettségei, megbízásai és teendői.

1. ÉPÍTÉSGAZDASÁGI KUTATÓ IRODA

Feladata a minisztériumi ágazatirányítás koncepcióinak, döntéseinek és rendelkezési-nek kutatásokkal, információkkal, szakvéleménnyel, jelentésekkel való megalapozása és alátámasztása.

Módszertani elemző és alapozó feladatok ellátásával közreműködik az V. ötéves terv, valamint a VI. ötéves terv előkészítésében, mind az építő- az építőanyag-ipar, mind a lakás- és kommunális gazdálkodás vonatkozásában. Kidolgozza az új műszaki és gazdasági normatívákat. Továbbfejleszti az ágazati tervezés metodikáját, és a korszerű számítástechnikára alapozott információ-rendszert. A termelés és a termékszerkezet korszerűsítéséhez vizsgálatokat és elemzéseket végez.

Közreműködik az 1980. évi ÉKN és az építőipari költségvetés és árrendszer fejlesztésében. A közgazdasági szabályozók módosulásával kapcsolatban a döntéselőkészítésekhez módszertani és elemző kutatásokat hajt végre.

Irányítja a műszaki igazgatóhelyettes, aki az irodaigazgatói teendőket irodaigazgató helyettes közreműködésével látja el. Az 1. számú Irodához négy főosztály tartozik.

2. ÉPÍTÉSSZERVEZÉSI KUTATÓ IRODA

Szervezéstudományi kutató-fejlesztő tevékenységet fejt ki az építő- és az építőanyag-ipar területén, valamint az építési beruházások vonatkozásában. Vizsgálja a munka- és üzemszervezési alternatívákat. A számítástechnika segítségével tömegesen alkalmazható módszereket konstruál a vállalati gazdálkodás és szervezés fejlesztéséhez. A típusmodellek gyakorlati tervezéséhez vállalja az oktatást, megszervezi a tapasztalatcseréket, és egyéb szellemi szolgáltatást nyújt.

A munka- és üzemszervezés területén fejleszti a norma-normatíva rendszert; kialakítja a típus munkaszervezési utasításokat; előkészíti az építőipari vállalatoknál az önelszámoló brigádok szervezését; a TÜSZ módszer szerint támogatja a nagy építőipari vállalatok szervezésfejlesztését; megkezdi az építőanyag-iparban az egységes kapacitásmérési módszertan kidolgozását.

A termelésszervezés területén az Automatizált Vállalatirányítási Rendszer (AVIR) fejlesztéséhez kidolgozza a termelésirányítási részrendszer tervezését; vizsgálja az on-line rendszer alkalmazásának lehetőségeit az építőipari termelésirányításban. Kimunkálja az egységes házigyári termelésirányítási rendszer moduljait, és a panelos költségvetés készítő programot. Fejleszti a könnyűszerkezetes információrendszereket, és a KOMPLETER programcsomagot.

Vállalatgazdasági és gazdálkodási alrendszereket szervez a pénz- és hiteligazdálkodás, az anyaggazdálkodás, a szállításgazdálkodás, a munkaerő- és bérigazdálkodás, valamint a számvitel és az elszámolás területein. A gazdasági tervezéshez kialakítja a VI. ötéves terv időszakára a vállalati stratégiai tervezési modellt. Széleskörűen felméri a helyzetet a gazdasági tervezés számítógépes modelljeinek módszertani előkészítéséhez.

A beruházásszervezés területén korszerűsíti a beruházások generál-organizációját; fejleszti a beruházási vállalatok belső információrendszerét; vizsgálja az építési piac alakulását. Iparszervezési osztályt létesít a területi építőipari szervezetek együttes munkájának koordinálására. Adaptációkkal és üzemeltetési tapasztalatokkal, a vállalatoknál alkalmazott programcsomagoknál tanulmányozza az egységesítés lehetőségeit a feldolgozások gépidő szükségletének csökkentése végett. Kutatja az Intézet programfejlesztési módszereinek alkalmazási lehetőségeit, a magasszintű programnyelvek bevezetésének feltételeit, a dokumentációs technika fejlesztését.

Az Irodát egy irodaigazgató és egy irodaigazgatóhelyettes irányítja. Az Irodához öt főosztály és a KGST Koordinációs Központ, valamint egy önálló osztály tartozik.

3. SZERVEZÉSI ÉS SZÁMÍTÁSTECHNIKAI ALKALMAZÁSI IRODA

Üzemelteti az Intézet — egységes, kompatibilis ESZR típusú számítógépcsaládra épült —, számítógépparkját, és egy nagyteljesítményű Siemens típusú komputert. Bővíti a számítógépalományt továbbfejlesztett ESZR típusokkal, szerződéseket köt költségvetéskészítésre és bontásra, termeléselőkészítésre, termelésszervezésre, és termelésirányításra, beruházásszervezésre. Fokozatosan végrehajtja a vállalati feldolgozások egységesítését; általánosan

elterjeszti a típusmodelleket, az azonos típusú gépparkon való feldolgozást. Vállalati folyamatnormakönyveket készít az egységes ágazati folyamatkataszter alapján.

Bővíti a nagyberuházásoknál a hálós beruházásszervezési módszerek alkalmazását, a KOMPLETER program használatát; terjeszti az egységesített anyaggazdálkodási programcsomagot.

Növeli a vállalatoknak nyújtott szolgáltatások komplexitását a munkaerőgazdálkodási modul elterjesztésével, újabb munkaegészségügyi adattárak felállításával, építőipari szerződésnyilvántartási programcsomag bevezetésével, üzemfenntartási alrendszer programjainak alkalmazásával, új modulokkal, programrészekkel.

A számítástechnikai szolgáltatási tevékenység technikai feltételeinek javítására 1979-ben a miskolci szervezetenél kiváltja a teljes EMG gépparkot, és üzembehelyezi az M-22 típusú számítógépet. Ezzel létrejön az építőipari ágazat, illetőleg az Intézet ESZR típusú berendezésekre épülő egységes, kompatibilis számítógéphálózata.

A színvonalasabb szervizelés végett a számítógépek központi apparátusa felkészíti a vidéki számítógépközpontok műszaki személyzetét a gépek szervizelésének átvételére.

Az Irodát a közgazdasági igazgatóhelyettes irányításával két irodaigazgatóhelyettes vezeti. Ide tartozik 11 főosztály és egy önálló osztály is.

Az 1. és a 2. kutatóiroda valamennyi főosztálya Budapesten működött, mégpedig a II. Csalogány utca 9. szám alatti intézeti székházban, és a volt SZÁMGÉP telephelyén, a XI., Bartók Béla út 152. szám alatt. A 3. Iroda főosztályai közül öt a régióközpontokban folytatta tevékenységét. A balatonfüredi kirendeltséget a győri szervezethez csatolták.

Az egységes szervezet minél előbbi kialakítására az intézetvezetés gyorsan végrehajtotta a fuzionált két szervezet dolgozóinak átköltöztetését a Csalogány utcai és a Bartók Béla úti irodaépületek között. Valamennyi vezető megtartotta vezető beosztását. Eltávozás csak a programozók körében mutatkozott. Az ÉGSZI-nél ugyanis pontosan meghatározzák, hogy kinek mi a feladata, a SZÁMGÉP-nél ez hiányzott. Amikor a programozóktól megkövetelték, hogy munkájukat dokumentálják, többen kiléptek a számukra szokatlan munkacentrikus apparátusból.

A megkészserezett új apparátus eredményes működését elősegítette a kutatásban az elméleti munka akkumulációja, a szellemi felhalmozás, a gazdasági kutatások szélesítésének lehetősége, a termelésirányításban a KOMPLETER-szisztéma komplex módszertani fejlesztése. A kidolgozott és a rutínmunkával tömegesen alkalmazott részrendszereken túl kialakulhatott a teljes vállalati irányítás számítógépes rendszere. Szélesedhettek a vállalatokkal való kapcsolatok.

A kollektív szellemi alkotó munka feltárta a kutatásban és a szervezésben az intézeti tevékenység tartalékait. A mennyiségi és a minőségi munka realizálhatta a tervezett árbevételt.

A legmondosabb előkészítés mellett is hosszabb idő telt el, míg a két intézetből összevont dolgozók eredményesen alkotó munkaközösségekké formálódtak, kialakulhattak a munkatársak új kollektívái.

Az 1979. évi intézeti terv januári megtárgyalásán és elfogadásán az ÉVM-ben Szücs Endre, a Tervgazdasági és Információs Főosztály vezetője köszöntét fejezte ki az Intézet 1978. évi jó munkájáért, a fúzió előkészítéséért és az egybeolvasztás zökkenőmentes lebonyolításáért.

A feladatok átcsoportosítása az összevonás után

Az egyesítés utáni években az ÉGSZI tevékenysége továbbra is alapvetően az építőipari ágazat területére összpontosult. Feladatait három fő irányban teljesítette az építésügy szolgáltatásban:

- az ágazatirányítás területén a minisztériumi döntéseket megalapozó munkák végzése az építő- és építőanyagiparban felmerült gazdasági kérdések elemzésével és értékelésével;
- a háttérintézeti szerepkörben az ÉVM által kijelölt területeken a vállalatok működését segítő és hatékonyabbá tevő módszerek és fejlesztések kidolgozása;

— a vállalatok részére termelésirányítási, készlet- és költséggazdálkodási szolgáltatások nyújtása.

A feladatokhoz mindhárom területen biztosította a számítástechnikai hátteret a hardver és a szoftver állomány dinamikus fejlesztésével.

Az intézeti tevékenység mindhárom szektorában a feladatok részletesebben a következők:

Az *ágazatirányítást szolgáló kutatások* előterébe az építéspolitikai stratégiai döntéseket megalapozó tanulmányok kerültek. A megváltozott gazdasági környezet törvényszerűségeire és az új jelenségekre, kapcsolatokra figyelemmel elemezték az építési ágazat helyzetét. Az elemzések feltárták a vállalati szervezeti rendszerben, a vállalkozási formákban, valamint a vállalatok működési rendjében bekövetkezett változásokat, és megkísérelték prognosztizálni az új körülmények várható kihatásait. Előkészítő elemzésekkel és számítási anyagok kidolgozásával módszereket fejlesztettek ki a tervező munkához, a közép és hosszú távú tervkonceptiókhoz. Változatlanul kiemelt feladatként kezelték a közgazdasági szabályozó-rendszer hatásvizsgálatát, kifejelesztve az ágazati döntéseket megalapozó közgazdasági modelleket, valamint az utólagos ellenőrzéshez szükséges információrendszert és az elemzési módszereket.

Folyamatosan részt vett az Intézet az ágazat árpolitikai döntéseinek előkészítésében és gyakorlati megvalósításában. Szélesítette kutatásait az építési piac működési feltételeinek körvonalazásához, a versenyhelyzet kialakításához. Fokozta a vállalkozási kockázat csökkentése végett az árképzésre — versenyárakra — és a költségvetéskészítésre irányuló tevékenységét. Valamennyi építőipari árrendezésnél az ÉGSZI végezte az árrendszer elméleti megalapozását és a hozzátartozó nagy tömegű szabályok, segédletek, normák kidolgozását. Az építőipari ár- és költségvetési rendszer a vállalatok gazdálkodását és a népgazdaság beruházásainak gazdaságosságát egyaránt jelentős mértékben befolyásolta. A mindenkori építőipari árrendszer a gazdasági szabályozó rendszernek szerves része, ugyanakkor tükrözi az építőipar sajátosságait.

A lakáspiac kívánatos szabályozására az Intézet megkezdte a lakáselosztási és gazdálkodási rendszer működési sajátosságainak feltárását, választ keresve arra, hogy a lakáspiacon makacsul fennálló feszültségek feloldása milyen új eszközökkel és módszerekkel érhető el.

A településfejlesztési kutatások közül kiemelkedtek az egyes városokban végzett település és területfejlesztési döntéseket megalapozó vizsgálatok. Módszerei valamennyi nagyobb településre általánosíthatók. Az ágazati irányítás szempontjából fontos az Intézet rendszeres közreműködése a kommunális szolgáltatások ár- és díjügyeinek, valamint a bér- és munkajuttatások gondozásában.

Szervezési és ösztönzési módszereket dolgoztak ki az ágazat energiatakarékossági programjának eredményes végrehajtásához, a takarékos megoldások széles körű elterjesztéséhez.

Folytatták az állami egyedi nagyberuházások megfigyelését, helyzetjelentéseket készítve a minisztériumnak.

A *háttérintézeti feladatok* sokrétűek, és arra irányultak, hogy a vállalatok tevékenységét a minisztériumi koncepció által megjelölt keretek közé tereljék. Segítsék a vállalatokat a tudatosabb költséggazdálkodási magatartáshoz, és a körülményekhez történő rugalmasabb alkalmazkodáshoz.

A háttérintézeti tevékenység tételesen a következő megbízások teljesítésére terjedt ki.

A termelés-szervezés és a termelésirányítás körében az operativitást elősegítő módszereket és az ezekhez szükséges számítástechnikai modelleket dolgozott ki a mini- és a mikro-számítógépek technikai lehetőségeinek használatával.

A vállalati normákat és normatívákat készítette a vállalatok rugalmas piaci alkalmazkodásának növelésére, a kapcsolódó módszertani fejlesztésekkel az árképzési módszerrel összehangban.

A munka- és üzemszervezési technikákat fejlesztette a termelő folyamatok szabályozására és racionalizálására.

Számítógéppel támogatott anyaggazdálkodási és készletfigyelési rendszert szerkesztett a vállalatok fajlagos anyagfelhasználásának és az anyagkészleteinek csökkentésére.

A gazdálkodási eljárások megkönnyítésére, a kereskedelmi mélységű cikkszámok rendszerének figyelembevételével képezték ki, illetőleg korszerűsítették az Építőipari Cikklista és Anyagárjegyzék (ÉCA) rendszerét.

A munkaerőgazdálkodás fejlesztésére számítógéppel támogatott modelleket dolgoztak ki. Folytatták az építőgép gazdálkodást optimalizáló kutatási-fejlesztési munkát a gazdaságos gépüzemeltetés tervezéséhez.

Az ÉGSZI a minisztérium intencióinak megfelelően az építéságazati értékelemzés bázisintézete lett: megkezdte az értékelemzési módszerek adaptálását az építőipari sajátosságoknak megfelelően.

A vállalatok részére végzett fejlesztések és szolgáltatások kategóriájából kiemeljük a következő munkákat.

A vállalati normákra és normatívákra épített számítógépes operatív termelésirányítási módszerek a hozzájuk tartozó programcsomagokkal, a mini- és kisgépes megoldások terjesztésével és telepítésével.

A vállalatok hatékony készletgazdálkodását elősegítő mini- és kisszámítógépes operatív anyaggazdálkodási módszerek hardver és szoftver állományának a vállalatokhoz történő telepítése és a kezelőszemélyzet betanítása.

A vállalatok költséggazdálkodását segítő számítógépes kalkulációs költségvetés készíti és alkalmazási körének bővítése.

A lakótelepek építésénél — elsősorban Budapesten — a terület kiválasztására és előkészítésére vonatkozó döntéshozatal feladatok megoldása. Konkrét beruházásszervezési munkák végrehajtása. Mindezekre az információtartalom gazdagítása, valamint a számítógépes megoldások alkalmazási körének bővítése.

A munka- és üzemszervezés hagyományos és számítógépes módszereinek hatékonyabb és szélesebb körű alkalmazása, a vállalatok ezirányú tevékenységének támogatása.

A vállalatok, illetőleg egyes vállalati tevékenységek átvilágítása, gazdasági eredményeik elemzése. Részvétel tanácsadással a vállalatok racionalizálási törekvéseiben.

Az ÉGSZI továbbra is évente mintegy 100–120 beruházás hálótérveit készítette el 200 milliárd forintot meghaladó volumenre.

A hálódiaagrammal segített beruházásszervezéshez kidolgozták a beruházási információrendszer adatátárát. A hálótérvezési programcsomagokat a beruházásszervezés céljaira adaptálták. A beruházási folyamatrendszer közismerten rendkívül összetett. Sok-sok közreműködője esetenként szerveződik a konkrét beruházási feladatra alá-, fölé- és mellérendeltségi kapcsolatokkal. A feladat nagyjából ugyanaz:

- mit (beruházási létesítmény),
- hogyan (módszerek),
- kivel (szervezetek),
- mivel (eszközök)

lehet a leghatékonyabban megvalósítani. Az építmény átadása után a kapcsolatok rendszerint megszűnnek. Az új feladatokra új formák új feltételekkel jönnek létre. Nincs két egyforma feladat, a témák kimeríthetetlenek a munkamegosztás, a kooperáció és a koordináció vonatkozásában.

A mini- és mikroszámítógépek terjesztésével összefüggő, szerteágazó feladatok ellátása, gondoskodás a hardver állományokról, azok telepítése, a kezelő szakemberek betanítása, a szoftver szükségletek kielégítése, a távadatfeldolgozási (TAF) rendszerek kifejlesztése és kiépítése az Intézetben folyamatos kötelezettség.

Az ÉGSZI ezekben az években szerződéses kapcsolatban állt az ÉVM kivitelező vállalatainak mintegy 90 százalékával.

A vállalatirányítás megkönnyítésére kidolgozta az automatizált építőipari vállalatirányítási rendszer koncepcióját és rendszertervét.

Az új igényeknek megfelelően a szervezésben a korábbi folyamatszémleletű módszer helyett a rendszerszémlelet érvényesült. A KGST államok együttműködésével létrejött az Automatizált Irányítási Rendszer (AIR) szervezési módszertan. A rendszerszémleletű irányítási megoldások technikai alapja: az újabb típusú ESZR számítógéppark és az alapszoftver hátterük. Az Intézetben kidolgozták az építőipari vállalatok irányítási rendszerét (AVIR). Célja: a vállalatok irányítási rendszerének segítése számítógépes megoldásokkal. Az AVIR a fejlesztése során a következő főbb feladatokat oldotta meg:

- műszaki-gazdasági modellezés,
- számítástechnikai modellezés,
- számítógépes rendszerszervezés és programozás.

Összefoglalva az összevonás és átszervezés alapvetően a távlatokba tekintő koncepcionális munkáját, megállapítható, hogy az Intézet szellemi szolgáltatásaival fokozottan

rendelkezésre állt a minisztériumnak és a vállalatoknak. A kettős feladat ellátása tette lehetővé, hogy az ágazatirányítás számára végzett kutatómunka eredményei a vállalatoknál a gyakorlatban érvényre jussanak, bebizonyítsák hasznosságukat, helytállóságukat. A visszacsatolás: a kivitelező üzemekkel fennálló kapcsolatok keretében szerzett tapasztalatok az elméleti munka igazolását, értékelését és a minisztériumi elvárásokkal való szintetizálását mozdította elő. Következésképpen az ÉGSZI munkájában az elmélet és a gyakorlat szoros kölcsönhatásban érvényesült: a kutatás-fejlesztés, valamint az alkalmazás szerves egységben realizálódott.

Változó prioritások — változatlan gondok

Az olajárrobbanás nem a kitermelési költség emelkedésének következménye, hanem politikai kihívás. A világgazdaságban láncreakciót okozott és felgyorsította az inflációt. Magyarország importrautaltsága miatt a kőolaj árát nálunk nem a költség — amely az eladási ár töredéke —, hanem a KGST árviszonyok határozták meg. 1973-tól a cserearányromlás 22 százalékról 40 százalékra emelkedett, ennek következtében 1974—1975-ben a népgazdaságot már 50 milliárd forint veszteség érte. Az adósság tovább fokozódott: 1977—1978-ban nagyobb a tervezetnél. A veszteség már akkora, amire a pénzügyi kormányzat csak 1980-ra számított.

Az egyensúly megteremtéséhez a kormány kölcsönöket vett fel nyugati bankoktól. Tagja lettünk a Nemzetközi Valuta Alapnak és igénybe vettük a Nemzetközi Újjáépítési és Fejlesztési Bank közreműködését. A kölcsön felvétel mértékére általában nemzetközileg irányadó mérték, hogy a hitelvolumen ne legyen több az ország tőkes exportjának egyéves összegénél. Ez a nyolcvanas évek elején öt milliárd dollár volt. Az adósság viszont elérte a 8 milliárdot, ami még elfogadhatónak tekinthető, mert egyúttal hitelezők is vagyunk. Az adósság a világgazdaságban természetes állapot: 154 ország közül 12 hitelező, a többi adós.

A legfőbb feladat a fizetőképesség fenntartása, a kamatok és a tőkerészletek törlesztése. Az adósságok átütemezését 40 ország kérte, a szocialista országok közül Lengyelország, Románia, Korea, Vietnam és Kuba. Magyarország semmiképpen sem állhat be a sorba hatodiknak. A hiteleket nem szükséges teljesen visszafizetni, de a határidős tartozásokat kiegyenlíjtjük. A nemzetközi pénzpiac az „A” kategóriás adósok között tartsa nyilván hazánkat, ami azt jelenti, hogy rövid lejáratú és magas kamatozású hitelek helyett hosszabb lejáratú és alacsonyabb kamatú hiteleket igényelhetünk. Ne romoljék bonitásunk, az elismert fizetőképességünk.

A „pályamódosítást”, az ütemcsökkentést — mint már említettük — az MSZMP KB 1978. december 6-i ülésén határozta el. A nemzeti jövedelem és a belső felhasználás között 3—3,5 százalékos különbség legyen a nemzeti jövedelem javára. Legfontosabb a külkereskedelmi egyensúly helyreállítása az export fokozásával. Veres Péter külkereskedelmi miniszter figyelmeztetett egy 1979. november 13-i nyilatkozatában: „Egyetlen ország sem lehet meg külkereskedelem nélkül. A mezőgazdasági termelést nem lehet fenntartani importgépek hiányában. Egyetlen ország sem gyárthat önmagának gazdaságosan gépszériákat.”

Még hosszú ideig uralkodott az a hibás szemlélet, hogy első a termelés, másodlagos a piac. A termelési teljesítményt a kibocsátással mérték, a költségeket másodrangúnak tekintették. Lázár György az országgyűlési expozéjában 1980. szeptember 29-én figyelmeztetett: „Bátran szakítsunk mindennel, ami felett eljárt az idő, ami nem előrevivője, hanem féke a fejlődésnek.”

A magyar építőipar a pályamódosítás első éveiben

Az államosítástól a hetvenes évek közepéig az építőipar az extenzív növekedés pályáján, válogatva a bőségesen áradó beruházási feladatok között, dinamikusan fejlődött. A megbízások teljesítésekor a minőségi és a gazdasági követelmények a háttérbe szorultak, a növekedés a feladatok mennyiségi teljesítésében nyilvánult meg. Az elutasított, a nem vállalt építési beruházások értéke meghaladta a hazai építőipari kapacitás 35—40 százalékát. A kedvező helyzetben az építési beruházási munkák növekedési üteme sajnálatosan túlszárnyalta a nemzeti jövedelem növekedésének ütemét.

A hetvenes évek közepéig növekedett az iparban és az építőiparban foglalkoztatottak létszáma, ezzel szemben a mezőgazdaságban csökkent. Az agrár szférából azonban mind kevesebben vállaltak munkát az építőiparban, a falusi munkaerő nem az iparba és az építőiparba, hanem a szolgáltatásokba, a tercier szektorba áramlott. A fordulat erejű változás a hetvenes évek derekán következett be. Ezután a termelés növekedés az építőiparban a termelési költség emeléséből származott.

Magyarországon is bekövetkezett törvényszerűen a munkaerők átcsoportosulásának nemzetközileg ismert jelensége: a gazdasági fejlettség alacsonyabb fokán a munkaerők nagyobb hányada a mezőgazdaságban, a kisebbik része az iparban dolgozik. A fejlődés magasabb fokán az iparban foglalkoztatottak aránya mintegy 50–55 százalékra növekszik és ezen a szinten megáll. Noha a mezőgazdaságban dolgozók létszáma továbbra is állandóan csökken, a felszabadult munkaerőket a tercier ágazatok vonzották magukhoz.

Az építőipar és a megrendelők között az érintkezés nem volt súrlódásmentes. Az építőipar pontatlanul teljesített, nem kis mértékben azért, mert nem kapta meg a szállítóktól az anyagokat, felszereléseket, berendezéseket. Jogosan panaszkodott az építőipar az ipari háttér elégtelen minőségi és mennyiségi szolgáltatásaira. Az építőipar anyagi ellátottságának színvonalát az ágazaton kívüli ipari háttér teljesítőképességétől is függ. Tartósnak mutatkozott a hiány a vaskohászati termékekből: a rúd- és idomacélból, acéllemezekből, acélhuzalokból és acélcsövekből, stb. Ugyanígy a műanyagipari és könnyűipari termékekből is. Az építővállalatok magas készletfokú, kevés helyszíni feldolgozással járó anyagokat és szerkezeteket mintegy 70 termékcsoportból igényeltek megnövelt minőségi és esztétikai tulajdonságokkal: méretpontossággal, felületképzéssel, korrózióállósággal, hőállósággal és színtartással. Az elégtelen hazai szállítások pótlására azonban egyre kisebb mértékben rendelkeztek a tőkés piacról, mert az import áruk beszerzési költsége a hazai gyártmányok árának többszöröse.

A Statisztikai Hivatal kimutatása szerint a beruházásoknak több mint a fele készült csak el – többszöri határidőmódosítás után – az utolsó érvényes határidőre. Harminc százalékuk fél éves késéssel. Néhány esetben a kivitelezési idő az alapszerződésben megállapítottak két- és háromszorosára növekedett.

De ne legyünk igazságtalanok: a beruházások hosszadalmassága miatt nemcsak a kivitelezők hibázhatnak. A bizonytalankodás már azzal kezdődött, hogy a beruházó sokszor meg sem tudta fogalmazni: mit akar. Nem ismerte, nem is közölte a rendelkezésre álló pénzügyi erőforrást, és nem jelölte meg a feltétlenül betartandó határidőt. Húsz megvizsgált beruházás közül az induláskor mindössze háromnak volt teljes műszaki tervdokumentációja. Az előkészítés gyatraága, a menetközben szükségessé vált sok pótmunka a kivitelezés hibásorozatának egyik okozója.

A helyzet az V. ötéves tervidőszak második felében a megrendelők javára kezdett jó irányban megváltozni, amikor népgazdasági érdekből elrendelték a beruházási „stop”-ot. Kevesebb az új beruházás, a fő feladat a folyamatban lévő beruházások minél előbbi befejezése. A beruházások visszafogása következtében a kereslet már csak 5–6 százalékkal haladta meg a tervezettét. A szerződés-kötések 25 százalékkal, az építőipari költségvetési árak 5 százalékkal csökkentek az 1975. évi árszinthez képest.

Egyre érezhetőbb volt, hogy a vállalatok fennmaradásához két tényező mellőzhetetlen. Az egyik: a megfelelő bérfejlesztés, különben a dolgozók otthagynak a vállalatot. A tartósnak nyújtott teljesítményt nyújtó vállalatok a munkaerő elpártol és átmenet a jobban prosperáló vállalatokhoz, ahol magasabb munkabért fizetnek. Már a lakályosság, otthonosság fejlesztett munkásszállás sem vonzó, a családtól való távollétet egyre kevesebben vállalták. A másik tényező a vállalat fennmaradásához: a megfelelő fejlesztési alap, hogy a vállalat az állammal és a bankkal fennálló fizetési kötelezettségeinek eleget tehessen és hogy műszakilag fejleszthessen.

Az ÉGSZI számára is új helyzetet teremtett az építési piacon kialakult egyensúlyi helyzet és a versenytárgyalások rendszere.

Az Intézet a módszertani modelljeit a versenytárgyalások feltételrendszeréhez aktualizálta, segítve a beruházókat, a tervezőket és a kivitelezőket egyaránt. Kalkulációs segédleteket készített az árajánlatok gyors összeállításához. Továbbfejlesztette a KLTV számítógépes költségvetéskészítő rendszer szolgáltatásait, különös tekintettel a szabadáras költségvetések készítésére. Tanulmányait az Intézet árkonferenciás előadásokon ismertette a beruházókkal, a tervezőkkel és a kivitelezőkkel. A vállalatok a modelleket átültetve a saját Vállalati Költség Norma (VKN) bázisukra, kidolgozták a maguk árgyűjteményét.

Az építőipar helyzetével a párt is, a minisztérium is a legmagasabb szinten foglalkozott. Az MSZMP KB az 1978. október 12-i ülésén közel 15 év munkáját és eredményeit értékelte, visszatekintve a KB-nak az építőiparral foglalkozó 1964. évi határozata óta eltelt időszakra. A Központi Bizottság újólág nyomatékosan megállapította, hogy „az építőipar ügye nemcsak gazdasági, hanem társadalmi és politikai ügy is. Hatással van a társadalom közérzetére, hogy mit épít és milyen színvonalon elégíti ki a társadalom építési igényeit”.

Dr. Ábrahám Kálmán építésügyi és városfejlesztési miniszter az 1979. április 6-án megtartott országos aktív értekezleten részletesen foglalkozott az építőipar teendőivel.

A miniszter hangsúlyozta a továbbképzés szükségességét minden vonatkozásban, mert az ismeretek kopása meggyorsult. A megszerzett tudás nem örökérvényű. Amit fiatalon megtanultunk, nem csinálhatjuk az életünk végéig. Megengedhetetlen luxus a régihez való ragaszkodás. Kilépni a maradiságból és új szakmát tanulni!

Gondolattársítással ide kívánczik egy több mint másfél évszázados figyelmeztetés. Széchenyi István írta az 1830-ban kiadott „Hitel” című könyvében: „A tudományos emberfők mennyisége a nemzet igazi hatalma. A tudás erő s így boldogság”.

Váltás az igazgatói munkakörben

Dr. Gerő István, az ÉGSZI igazgatója, akinek egészségét a korábbi években a szívinfarktus háromszor is próbára tette, 60. életévén túl, mint szakértő folytatta tevékenységét. Az Intézet vezetősége meghitt, bensőséges ünnepség keretében köszönte meg páratlanul eredményes tevékenységét, és felkérte, hogy szakismereteivel továbbra is vegyen részt az Intézet munkájában.

Foglalkozása: dr. Gerő István

Az építésügyi miniszter 1962. október 1-ével dr. Gerő Istvánt nevezte ki az ÉGSZI igazgatójává. Az ötvenes években az Építésügyi Minisztérium igazgatási Osztályán dolgozott, majd a Közgazdasági Főosztály vezetője lett. Okleveles közgazda. Széleskörű szakirodalmi tevékenységet fejtett ki. Mint egyetemi docens, a Budapesti Műszaki Egyetem meghívott előadójaként részt vett a gazdasági mérnökképzésben. 1959-től sorozatosan írta és jelentette meg az egyetemi és a továbbképző intézeti jegyzeteket, tankönyveket az építőipari vállalatok szervezéséről, tervezéséről; az építőipari vállalati programozásról; az építési átfutási idő vizsgálatának módszereiről; a termelés gazdaságosságának fokozásáról. 1960-ban jelent meg az építőipari gazdaságtana; tanulmánya az építőipari termelés néhány sajátosságának hatásáról az üzemszervezésre; a termelés szervezésének tökéletesítéséről az építőiparban, és 1962-ben a „Szocialista építőipari vállalat vezetése” című jegyzete.

1962 októberétől 1981 márciusáig, csaknem két évtizeden át vezette, irányította, fejlesztette a gondjaira bízott intézményt. Az 1962. évi újrakezdéskor még bizonytalanlankodó szervezetet szakértelmével, intuitív képességével, kreativitással a hazai építésügy élenjáró kutató, szervező és a számítástechnikát alkalmazó, országosan elismert intézetévé emelte. Pályáján éleslátással megtalálta a gyöngyszemeket: témákban, feladatokban, kutatókban. E sorok írójának úgy nyilatkozott: „egész életemben szerencsés voltam abban, hogy kitűnő munkatársakra találtam”.

Alapozó teendőjének tekintette a munkatársi állomány feltöltését kiváló szakemberekkel. A minisztériumban eltöltött éve alatt megismerte a szakmát, és tudta, hogy kikre lehet számítani. Azok közül válogatott, akik önállóan és felelősen dolgoznak. Merészen emelt magasabb beosztásba fiatalokat, akik rátermettségüket munkájuk eredményeivel bizonyították. Minél magasabb szintű a vezető — mondotta —, annál inkább legyen menedzser. Egy sokprofilú bázisintézetben az igazgató ne képzelje magát mindentudó szakembernek, noha nem lehet csak egyetlen téma szakértője. „A rám bízott területen olyan valamivel foglalkoztam — a számítástechnikára gondolt —, aminek nem voltam a szakembere.”

Alig egy esztendeje állt az Intézet élén, amikor megkezdte a vidéki kirendeltségeknek, a későbbi leányvállalatok elődeinek telepítését. Menedzseri elve: szerényen, kicsinyben kezdeni, aztán folyamatosan fejleszteni.

Céltudatosan és fáradhatatlanul küzdött egy-egy probléma helyes megoldásáért. Minden részfeladatra ráállított egy-egy munkatársat, akiknek 2–3 naponként kellett referálniuk az elvégzett munkáról.

Gerő Istvánnak jó érzéke volt a döntési időpontok helyes megválasztásához. A hatvanas évek közepén meggyőződésévé vált, hogy feltartóztathatatlanul közeleg a gazdaságirányítás reformja. Az Intézet semmiképpen sem maradhat ki az új mechanizmust előkészítő munkálatokból. Felismerte az Intézet fejlesztésének újabb lehetőségét. Javaslatát a minisztérium elfogadta: az ÉGSZI is bekerült a kísérleti intézmények közé. A kísérleti évben költségvetési szervezetből vállalatként gazdálkodó kutatóintézetévé vált.

1971-től dr. Gerő István csaknem kizárólag a számítástechnikával foglalkozott. A szervezés-fejlesztés, valamint a számítástechnika nem választható el egymástól. Korszerű vállalat- és termelés-szervezés kizárólag számítástechnikai eszközökkel valósítható meg. Elkezdődött az Intézet komputerizálása.

Tárgyalási stílusa: szakértői csapattal ült a tárgyalóasztalhoz és exponálta a témát, majd a vita során ránézett egyik vagy másik munkatársára: szabad hozzászólni. Az illető tudta, most ő következik. A részletkérdésben a szakértő fejtsse ki véleményét. Amikor a miniszter kinevezte az ÉGSZI igazgatójának, dr. Szabó János építésügyi miniszterhelyettestől, a későbbi államtitkártól útravalóként ezt a tanácsot kapta: „Az igazgató legyen fakír. Ha egy ötlete, kezdeményezése sikerrel végződik, a dicsőséget aszketikusan hagyja a munkatársainak.” Megfogadta. Egy-egy valóban sikeres akció után nem mulasztotta el hangsúlyozni munkatársainak érdemeit. Többször hangoztatta: nincsen olyan háborgó tenger, amelyen jó hajóval, megbízható műszerekkel és rátermett legénységgel ne lehetne sikeresen navigálni.

Amikor átvette az ÉGSZI vezetését az Intézet értékállománya 5,7 millió forint volt, amikor átadta az utódjának, az Intézet vagyona meghaladta a 700 milliót. Jelenleg már javarészt nyugdíjas munkatársainak véleménye: színes egyéniség, sokrétű kapcsolatokat teremtett, üzletember, taktikus „frontharcos” és stratégia, író és oktató, hatásos előadó, akire oda kellett figyelni. Személyisége az Intézet motorja.

Közéleti tevékenységét jelezte, hogy tagja volt az ÉVM Kollégiumának, a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Ipari Kari Tanácsának, az Építéstudományi Egyesület elnökségének és a Közgazdasági Szakosztály vezetőségének, a Magyar Közgazdasági Társaság Ipari Szakosztálya vezetőségének, a Közgazdasági Továbbképző Bizottságnak. Kítüntetései: az Építőipar Kiváló Dolgozója, Munkásör emlékérem, Ipargazdasági Munkáért Érem, Felszabadulási Emlékérem, Alpár Ignác-díj, MTESZ-díj, Eötvös Lóránd-díj, a Munka érdemrend ezüst fokozata, a Szocialista Munkáért Érdemrend.

Nagyrabecsült személyére és működésére tisztelettel emlékezik az intézeti kollektíva és szeretettel várja jubileumi ünnepségére.

Az Intézet további vezetésével az építésügyi és városfejlesztési miniszter 1981. május 15-ével dr. Balázs György okleveles közgazdász és okleveles építésmérnököt bízta meg, aki korábban a 43. Sz. Állami Építőipari Vállalat vezérigazgatója volt. Igazgatói kinevezésével személyében az építésügyi ágazati irányítás, valamint a kivitelező építőipar egyik széles látókörű, kiválóan képzett szakembere került az Intézet élére.

Dr. Balázs György az új közgazdaságtudományi egyetemen szerzett diplomájával pályáját Szolnokon, az építőipari trösztnél kezdte. Két év múlva az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium titkárságára került, majd Szijártó Lajos minisztersége idején a jogi főosztály ellenőrzési csoportjában dolgozott. 1957-től a megyei építőipari vállalatokat irányító főosztály tervosztályának vezetője. Következő beosztása: Kilián Józsefnek, dr. Trautmann Rezső miniszter első helyettesének irányításával megszervezett Építőipari Főigazgatóság főosztályvezetőhelyetteseként a tervgazdasági osztály vezetője. Az Építőipari Főigazgatóság, mint középirányító szervezet 1968-ig állt fenn, sikeresen megoldva a nehéz problémákkal küzdő építőipar aktuális gondjait.

A nyugalomba vonult dr. Trautmann Rezső miniszter utóda, Bondor József építésügyi és városfejlesztési miniszter dr. Balázs Györgyöt 1968-ban először a vállalatok felügyeletét ellátó főosztály vezetésével bízta meg, majd kinevezte a Középületépítő Vállalat igazgatójává. A kivitelező vállalat ezidőben fejezte be a Budavári Palota dunai szárnyának építését, a Mátyás-templom helyreállítását, a nagyszállodák közül a Duna szálló és Hilton szálló építését. Dr. Balázs György a vállalatot 1978-ig vezette oly eredményesen, hogy dr. Ábrahám Kálmán

miniszter még nagyobb feladat ellátásával bízta meg: a tízezer dolgozót foglalkoztató és négy házgyárat üzemeltető 43. Sz. Állami Építőipari Vállalat vezérigazgatójává nevezte ki. Az ÉVM legnagyobb kivitelező vállalatát 1981-ig, az ÉGSZI igazgatójává történt kinevezésig vezette. Ez idő alatt érte el a vállalat a magyar lakásépítés rekordját évi 12 ezer lakás gyártásával. E három év alatt a 43. Sz. ÁÉV több mint 30 ezer lakást adott át, nyereségesen gazdálkodott, rendben törlesztette az állammal szembeni adósságait.

Dr. Balázs György szerteágazó szakmai és társadalmi tevékenységet folytat. Társelnöke a Magyar Kereskedelmi Kamara Építőipari Tagozatának; vezetőségi tagja a Magyar Urbanisztikai Társaságnak és az Építőipari Tudományos Egyesületnek; tagja a Fővárosi Tanács Építési, Beruházási és Lakáspolitikai Bizottságának. Gazdasági és politikai munkájáért több ízben is kitüntették. Megkapta a Munka Erdemrend arany fokozatát, a Haza szolgálatáért Erdemérem arany fokozatát és több más kitüntetés mellett három ízben az Építőipari Kiváló Dolgozó ágazati kitüntetést, legutóbb az Április Negyediké Erdemrendet.

Új környezetének és munkatársainak megismerése után 1981-ben, az Intézet VI. ötéves tervének jóváhagyásakor dokumentumban rögzítette — az intézeti kollektívával egyetértésben, —, az Intézet fejlesztésére vonatkozó elgondolásait. Az akkor elfogadott közép távú terv és üzletpolitikai koncepció a végrehajtás során helyesnek bizonyult.

A vissza-visszatérő „Leitmotiv”

Az 1981. évi teljesítés kedvezően alakult. Jelentősen emelkedett az árbevétel, az egy főre jutó szellemi tevékenység, valamint a nyereség. Az Intézet teljesítette előirányzatait. Mindez belső eredmény, értékét az Intézet falain kívüli világ számára az adja meg, hogy tevékenységéből mennyit hasznosít az építésügyi ágazat, a népgazdaság? Az ÉGSZI életében az alapgondolat, az indíték, a vezérmotívum, amelyre a sokrétű intézeti tevékenység felépül: az építő- és építőanyag-ipar prosperitásának előmozdítása; többet, még többet tenni a vállalatok gazdasági-szervezési munkájának megjavításáért, a szervezeti színvonal emeléséért. A „Leitmotiv” célzatra adott meggyőző válasz, hogy az építésgazdasági kutatásokat, az építőipari szervezéseket, a számítástechnikai szolgáltatásokat, a hardver ellátást és a szoftver fejlesztést az ágazatirányítás, valamint a vállalatok hatékonyan felhasználhatták.

Még rengeteg a tennivaló. A tapasztalat szerint a kivitelezők jelentős hányada az építéshelyeken még mindig három évtizeddel ezelőtti munkamódszerekkel dolgozik. A vállalati központok nem veszik le a terheket a munkahelyekről, pedig az a legköltségesebb, ha az építkezések színhelyén akadozik a folyamatos termelés. Az Intézet rugalmas piacpolitikával azt szolgáltatassa, amit a kivitelezők kérnek tőle. Tanítsa meg a kivitelezőket a korszerű vállalkozásra, segítse a vállalati termeléselőkészítést és irányítást. Hogy célravezető tanácsokat adhasson, előzőleg tanulmányozza a vállalati dokumentációkat és pozíciókat. Támogassa a vállalati munkanormák kidolgozását, mert ha nincs norma, kapacitásgazdálkodás sem lehetséges.

A vállalkozásnál az első kérdés: mi, mennyibe fog kerülni, hogyan és milyen eszközökkel lehet teljesíteni? A vállalatnak legyenek saját arai, ismerje költségeinek állandó változásait. Az Intézet korszerűsítse a kivitelezők teljes szervezetét, mert a vállalatoknál sok a felesleges munka és munkakör. Nyújtson segítséget az operatív irányítás nélkülözhetetlen eszközének, a vállalati adattárnak a létesítéséhez, hogy a vállalati szervezetben a kapkodás megszűnjék, a vezetők az osztályaiktól és termelőegységeiktől ne utólagos, zavarokat okozó információkat kapjanak.

Az ÉGSZI ne csak regisztrálja az építőipar eseményeit, hanem fokozottan prognosztizálja a jövő körülményeit. A vállalati statisztikák és mérlegek, mérlegbeszámolók birtokában, azok elemzése után az adatokból és a trendekből előre vetíti a kivitelezők várható teljesítményét, fejlődését. Talán az egész világon nincs még egy olyan hasonló szervezőintézet, amelynek rendelkezésére áll egy egész iparág valamennyi adata.

Az 1981. évi erőfeszítések eredménye: az ÉVM-ből több államtitkári és miniszterhelyettesi dicséret az ágazati műszaki-gazdasági fejlesztési koncepciókért; államtitkári és miniszterhelyettesi elismerés az Egészségügyi Minisztériumból is a kiemelt beruházásokra adott szakvéleményekért. Kormánybiztosi dicséretet kapott a Paksi Atomerőmű beruházásszervezése. A minisztériumoknak, de főként a felügyeleti főhatóságnak, az Építésügyi és Városfejleszté-

si Minisztériumnak elismerő oklevelei örömmel töltötték el az Intézet egész apparatusát. A gazdasági vezetők eddigi tevékenységük méltánylásának tekintették, és az építésügyi ágazatot szolgáló kutatási, szervezési és számítástechnikai fejlesztési koncepcióik jóváhagyásának. A főhatósági értékelés a beosztottakra is serkentőleg hatott. Érdemes jól dolgozni. A főhatóság kedvezően minősítette a részfeladatokat, amelyek sikeres teljesítésével hozzájárultak az Intézet eredményeihez.

AZ ÉGSZI UTOLSÓ NAGYINTÉZMÉNYI SZERVEZETE

1983. évben

INTÉZETI IGAZGATÓ

Személyzeti és Oktatási Osztály
Ellenőrzési Önálló Csoport
Módszertani Kutató Csoport
Munkaügyi Osztály
Nemzetközi Tudományos Kapcsolatok Önálló Csoportja

MŰSZAKI IGAZGATÓHELYETTES

Építésfejlesztési Főosztály
Ágazati Információk Főosztálya
Árfőosztály
Lakás- és Településfejlesztési Főosztály
Kiadói Főosztály

SZERVEZÉSI IGAZGATÓHELYETTES

Munka- és Üzemszervezési Főosztály
Építésszervezési Főosztály
Vállalatgazdasági és Szervezési Főosztály
Programozási Főosztály
Speciális rendszerek Főosztálya
Igazgatási és Jogi Önálló Osztály
Terv- és Információs Önálló Osztály
Témaszakértői Testület
Vállalkozási Koordinációs Iroda

SZÁMÍTÁSTECHNIKAI IGAZGATÓHELYETTES

Számítástechnikai Főosztály, Budapest
Számítástechnikai Főosztály, Miskolc
Számítástechnikai Főosztály, Pécs
Számítástechnikai Főosztály, Győr
Számítástechnikai Főosztály, Szeged
Számítástechnikai Főosztály, Debrecen
Fejlesztési Főosztály
Szervíz és Ellátási Főosztály
Budapesti Számítóközpontok Főosztálya
SIEMENS Számítóközpont Főosztály
Főkönyvelőség

Az ÉGSZI ötödik korszakára visszatekintve, az intézeti belső struktúra többszöri átalakításában a népgazdaság igényeihez, a párt- és kormányhatározatokhoz való hajlékony alkalmazkodásnak, az építésügyi ágazat optimális szolgálatára való törekvésnek jelenséget látjuk.

Mértéktartó szerénységgel, de ünnepélyesen emlékezett meg az Intézet munkatársai kollektívájá a fennállás negyedszázados évfordulójáról. A szorgalmas és eredményes munkával eltöltött két és fél évtized után a jubileumi eseményeket a munka ünnepe, május elseje köré csoportosítva rendezték meg. Egy ünnepi ülést a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetségének Kossuth Lajos téri székházában; „Az ÉGSZI 25 éve” kiállítást az Intézet Csalogány utcai központjában; és a munkatársak vendéglátását a hűvösvölgyi Nagyréten, a fővárosi dolgozók felvonulás utáni vidám összejövetelén, ahol egy sátorban rögtönzött kiállítás mutatta be fényképeken és tablókön az Intézet negyedszázados működésének jellemző emlékeit.

A MTESZ székház 400 személyes előadótermét zsúfolásig megtöltő meghívottak: az Intézet jelenlegi és volt gazdasági vezetői, a törzsgárda tagok, a társadalmi szervezetek tisztviselői, a szocialista brigádvezetők és a kitüntetésben részesülő dolgozók, valamint a szakma reprezentánsai előtt dr. Kádár József miniszterhelyettes ünnepi beszédében összefoglalta az Intézet 25 éves tevékenységét és megjelölte azokat a feladatokat, amelyeknek végrehajtását a minisztérium és az építésügyi ágazat, a kivitelező vállalatok és az építőanyag-ipari vállalatok az Intézet tudományos munkásságától elvár. Schaefer György igazgatóhelyettes visszaemlékezett a negyedszázados intézeti múlt és a versenymozgalom kiemelkedő eseményeire. Majd dr. Kádár József miniszterhelyettes „Kiváló Munkáért” miniszteri kitüntéseket adott át, dr. Balázs György igazgató jutalmakat és emlék-okleveleket az Intézet már nyugdíjban lévő alapító tagjainak, valamint a kiváló tudományos munkát végzett dolgozóknak.

„Az ÉGSZI 25 éve” elnevezésű kiállítást az Intézet Csalogány utcai székházának földszinti tanácstermében 1982. június 10-én, az „Építők Napjának” bensőséges megünneplésével kapcsolatosan Szolnoki Péter szb. elnök nyitotta meg, majd Drukker Mária szb. titkár mondott ünnepi beszédet.

„Az ÉGSZI 25 éve” kiállítás megnyitásának és az „Építők Napja” megünneplésének záróaktusaként Schaefer György igazgatóhelyettes ismertette az intézeti munkaverseny eredményeit, majd a nyerteseknek dr. Balázs György igazgató kiosztotta az elismerő okleveleket és a pénzjutalmakat.

Az ÉGSZI 1982-ben 259 építő-, építőanyag-ipari, tervező és beruházó vállalatától kapott megbízást. A megrendelők közül 39-cel három, 40-nel négy, 35-tel öt, 129-cel pedig ötnél is több témára vonatkozóan állt szerződéses kapcsolatban.

Munkatársainak teljesítményét egy jól kidolgozott teljesítményértékelési módszerrel méri az Intézet. A munkatársak gazdasági munkáját évenként értékeli négy kritérium szerint: munkakészség; munkamennyiség intenzitása; munkaminőség; hatékonyság (hasznosság, határfok, eredményesség). Értékelnek a vezetők az illetékes munkatársakkal. A pontok alapján három kategóriába sorolnak: élenjárók, középmezőny, elmaradók.

Személyi változás történt a számítástechnikai igazgatóhelyettesi munkakörben. Selmeci Tibor 1982 márciusában korengedményes nyugdíjazását kérte.

Selmeci Tibor 1962-ben, az ÉGSZI-vé alakulás esztendejében került az Intézethez, mint tagozatvezető. Előzőleg 1952–1953-ban az Építőanyag-ipari Minisztériumban főelőadó, majd 1953-tól 1962-ig az ÉM-ben osztályvezető. Tagozatvezetői tevékenységét lendületes munkavégzés, rendkívüli munkabírási, áldozatkészség, magasfokú igényesség jellemezte. 1968. február 1-jétől az ÉGSZI szervezési igazgatóhelyettese. Felügyelete alá tartoztak: a Tervosztály, a tagozatok és a számítástechnikai szervezetek. Tervgazdasági és közzgazdasági ismereteit az építőipar távlati fejlesztésének, az építőanyag-ipar üzemszervezésének, a távlati tervkészítés módszereinek, a lakás- és kommunális gazdálkodásnak, valamint a KGST környezetvédelmi kutatása koordinációjának ügyeiben értékesítette. Külön ki kell emelni az intézeti számítástechnika hardver fejlesztésében elért eredményeit. Az Intézet részéről halatlan ügyességgel személyesen vezette a szófia tárgyalásokat az ESZR gépek beszerzésekor. Az ÉGSZI–SZÁMGÉP összevonásban jelentős részt vállalt az egységes intézeti rend és működés rövid időn belüli kialakításában. Előkészítő tárgyalásai nyomán az Intézet a dolgozói számára több sikeres lakásépítési akciót bonyolított le. Kitüntetései: az építőipar

háromszoros „Kiváló Dolgozója”, a Munka Érdemrend ezüst és arany fokozatának tulajdonosa. 1982. október 31-ével lépett nyugdíjba.

Az igazgatóhelyettesi munkakör ellátására az Intézet előterjesztésére a minisztérium 1982. áprilisában Bagonyi Lászlót nevezte ki. Az igazgatóhelyettesi felügyeleti feladatokban átcsoportosítottak, mivel Selmeci Tibor közgazdász, Bagonyi László műszaki képzettséggel rendelkezett. Dr. Balázs György igazgató átvette a főkönyvelőség, valamint a Terv- és Statisztikai Önálló Csoport felügyeletét; dr. Kecskés Miklós felügyeleti jogkörébe kerültek a területi főosztályok; Bagonyi Lászlóhoz a fejlesztési 24., 25. és 26. főosztályok. Ugyancsak 1982-ben ment nyugdíjba Varjasi Károlyné gazdasági igazgatóhelyettes. Utóda főkönyvelői munkakörben Fenyvesi Józsefné.

A rugalmas munkaidő alkalmazására 1982. január 1-jével tért át az intézeti munkarend. Az egyműszakos dolgozók munkaideje heti 42 óra, a többműszakosok heti 40 órát dolgoznak. Az ebédidőhöz szükséges munkaközi szünetet napi 20 percben szabták meg.

A rugalmas munkaidő alkalmazásától a következő előnyöket várták:

- javulnak a dolgozók élet- és munkakörülményei,
- elősegíti a fegyelmезettebb munkát,
- rugalmas munkaidőben szabadabban oszthatják be a dolgozók munkaidejüket,
- a munkanap kezdését illetően csökken a stresszhatás,
- fegyelmező erővel hat a napi munkaidő regisztrálása, valamint a vezetői ellenőrzés szigorodása.

A negyedszázados évfordulón az Intézet jogos büszkeséggel számolhatott be arról, hogy a vidéki régióközpontokban dolgozó munkatársai részére színvonalas irodaépületekről gondoskodott. A kirendeltségek számítógépközpontjait is az új épületekben helyezhették el.

A régióközpontok elhelyezésének állomásait a következő táblázatban mutatjuk be:

Régió- központ	Első irodahelyiség	Kiegészítő elhelyezés	Jelenlegi elhelyezés
Miskolc	Széchenyi utca (udvari barakk épületben)	Fazekas utca 2. A számítógépközpont Zsigmond utca 2.	Bacsó Béla utca 26.
Szeged	Kelemen utca 11.	Bocskai utca 10. a DÉLÉP épületében	Vág utca 4.
Pécs	Rákóczi utca 1. majd Rákóczi utca 25.	Kossuth L. u. 64. majd Rókus u. 2. a PMMF épületében	Őz utca 5.
Győr	Bajcsy-Zs. u. 68.	Pásztor utca 17.	Czuczor Gergely utca 18–24. Pásztor u. 17.
Debrecen	Landler J. u. 2. a YMMF épületében	Csapó utca 82.	Petőfi tér 10.

Tervszerű munkával és jelentős anyagi ráfordítással sikerült elérni a nyolcvanas évek elejére a fent jelzett helyzetképet.

Miniszteri határozat az ÉGSZI profil- bővülésének utólagos törvényesítésére

Az Intézet tevékenységi körének legutóbbi főhatósági szabályozása, a fúziót elrendelő 1978 decemberi határozat óta négy év telt el. Időközben számos olyan feladatot kellett elvállalnia, részben a minisztérium utasítására, illetőleg megbízásából, részben a vállalatok részéről fel-

vetett szervezési, számítástechnikai probléma megoldásához, amelyeket az Intézet tevékenységi körét meghatározó korábbi miniszteri rendelkezések nem tartalmaztak. Továbbá, még nem történt meg az Intézet besorolása az egységes ágazati osztályozási rendszerbe, amelynek bevezetését a Központi Statisztikai Hivatal elnökének rendelete kötelezővé tett.

Az új szabályozás szükségességét az Intézet vezetői vetették fel a minisztériumban, feltárva az Intézet tevékenységi körére időközben ráakodott új elfoglaltságokat.

A tárgyalások eredményeként dr. Ábrahám Kálmán építésügyi és városfejlesztési miniszter 1983. február 14-én a következő határozatot adta ki.

„Az Építésgazdasági és Szervezési Intézet tevékenységi körét a vonatkozó jelenlegi bejegyzések egyidejű hatálytalanítása mellett — a pénzügyminiszterrel egyetértésben — az alábbiak szerint újonnan meghatározom.

Az Intézet típusa: vállalat. Tevékenységi köre a következő:

2221 *Építőipari kutatás és fejlesztés*

- Építés- és ipargazdasági, közgazdasági kutatás, fejlesztés az építésügy, a lakás- és kommunális ellátás, a városgazdaság, továbbá a terület, és településfejlesztés szakterületén.
- A gazdaságpolitikai célkitűzések elérését szolgáló hatékony megoldások és módszerek, valamint a hasznosítható nemzetközi tapasztalatok ágazati terjesztése.
- A minisztérium irányítási feladata ellátásának segítése kutató munkával, az információs rendszer fejlesztésével, és a gyakorlati tapasztalatok visszacsatolásával.

2212 *Technológiai tervezés*

- Komplet, miniszámítógépes rendszerek tervezése és telepítése, a szükséges tervdokumentációk kidolgozása.

2231 *Beruházások szervezése, lebonyolítása és beruházási fővállalkozás*

- Beruházásszervezés, a lebonyolítás korszerű, számítógépes módszerekkel történő koordinálása.
- Megbízások alapján az állóeszközök létesítésével, bővítésével, pótlásával kapcsolatos szervezés és lebonyolítás.

1521 *Építőanyag-ipari kutatás és fejlesztés*

7111 *Gépi adatfeldolgozó rendszer tervezése és üzemeltetése, szoftverellátás*

- Számítástechnikai alkalmazási rendszerek tervezése és üzemeltetése.

7112 *Számítástechnikai szolgáltatások nyújtása*

- Számítógépes szolgáltatások végzése.

7121 *Üzem- és munkaszervezés*

- Az építésügyi ágazati szervező és számítástechnikai bázisintézeti feladatok ellátása.
- Vállalati fő- és segítő folyamatok szervezése, a vállalati szervezet fejlesztése.

7141 *Információellátással kapcsolatos kutatás-fejlesztés*

- Az információellátással, számítástechnikai alkalmazással, szervezéssel kapcsolatos kutatási-fejlesztési termékek (rendszertervek, tanulmányok, jelentések és szoftver termékek) előállítás.

1452 *Műszerjavítás*

- Számítástechnikai és szervezéstechnikai eszközök szervizellátásának megszervezése. A szervizellátáshoz kapcsolódó javítási tevékenység elvégzése.
- A számítás- és szerviztechnikai gépek és berendezések szervizszolgálat.

5199 *Egyéb kereskedelmi szolgáltatás*

- Számítástechnikai és szervezéstechnikai berendezések és eszközök bérbeadása, szoftver termékek értékesítése, adatfeldolgozási, ügyvitelgépesítési bizonylatok, nyomtatványok forgalmazása.

1731 *Nyomdaipari tevékenység*

- Intézeti kiadványok, nyomtatványok, folyóiratok szerkesztése, kiadása és terjesztése. Sokszorosítási tevékenység végzése az ágazati szervek részére.

8532 *Újságok és folyóiratok szerkesztésével, lektorálásával kapcsolatos kiadási tevékenység*
A fenti rendelkezéseimet át kell vezetni a vállalatok törzskönyvi nyilvántartásában.”

Az erőforrások átcsoportosítása és megújítása

Az Intézet gazdasági környezete két vonatkozásban változott, illetőleg változni készült. 1982. január 1-jétől — az állami vállalatokról szóló törvény 1981. évi módosításával —, az állami vállalatok, szövetkezetek, sőt a társadalmi szervezetek és egyesületek is leányvállalatokat alapíthattak. A másik változás: 1983. január 1-jétől ismét jelentősen módosult a szabályozórendszer.

Az ÉGSZI a hazai építőiparban az elsők között ismerte fel a leányvállalatok létrehívásában és üzemeltetésében rejlő fejlődési lehetőségeket, és megújítható erőforrásokat. A fejlesztési koncepció szerint az ÉGSZI, mint anyaintézet továbbra is elméleti tudományos kutató, fejlesztő- és szervező tevékenységet folytat, azonban szellemi termékeit a számítóközpontok köré szervezett leányvállalatok értékesítsék, elsősorban az építészeti ágazatban, de az ágazaton kívül is, ahol a programok, modellek iránt fizetőképes kereslet jelentkezik.

A leányvállalat jogállása és kapcsolata az anyavállalattal: teljesen önállóan üzemelő gazdasági egység, de szoros érdekelttségben marad az anyavállalattal, amely állóeszközökkel, berendezésekkel, helyiségekkel, telephelyekkel és pénzügyi forrásokkal látja el. Egyetlen kikötés: a leányvállalat az anyavállalattal ellentétes üzleti- és munkaerőpolitikát nem folytathat.

Az ÉGSZI és az ÉVM Közgazdasági Főosztálya egy közösen megszerkesztett módszertani útmutatóval sietett a kivitelező vállalatok segítésére, a leányvállalatok alapítására vonatkozó tudnivalók összefoglalásával. Az útmutató megjelölte a kisvállalat alapításának menetét a tennivalók sorrendjében. Ezt az utat járta be az ÉGSZI is a leányvállalatai létesítésének előkészítésében.

AZ ÉGSZI HATODIK KORSZAKA (1984—1987)

Leányvállalatok alapítása

Az ÉGSZI harmincéves történetében, az apparátus korszerűsítésének permanens folyamatában a harmadik legjelentősebb esemény — 1962-ben az ÉTÉGI-ből ÉGSZI-vé alakulás, valamint a SZÁMGÉP 1979. évi beolvasztása után — a leányvállalatok 1983—1984. évi megalapítása. Az intézeti szervezetről áttérés az intézeti szervezetrendszerre. A struktúra korszerűsítésével olyan organizmus létrehozása, amellyel gyorsabban teljesíthetők a piaci megbízások.

A gazdasági körülmények a 80-as évek első harmadában ismét változtak, a vállalati gazdálkodás feltételei szigorodtak. A külső feltételekkel való lépéstartás szükségessége megfontolt döntésre készítette az Intézet vezetőit. Az elmúlt két évben kétszer is átszervezett intézeti struktúra nem biztosította a kívánatos rugalmasságot az új programok kidolgozásához, a kivitelező vállalatok által igényelt megoldásokhoz, a megbízók kiszolgálásához. A rendeletadta lehetőségekkel élve, a szervezőintézet mutasson példát szervezetének decentralizálásával az ágazat vállalatainak. Az Intézet fejlődésének korábbi szakaszaiban is nemegyszer élen járt az új körülmények felismerésében, valamint a hozzájuk való gyors alkalmazkodással.

A teendő kettős: a kutatói kapacitás megtartása és megerősítése az anyaintézetben, valamint az eredmények gyakorlati hasznosítására leányvállalatok alapítása a számítógépet üzemeltető két budapesti főosztályból és a regionális központokból. Részletesebben: az anyaintézet tevékenységi körében tartsa meg az építés- és ipargazdasági kutatásokat, a szervezési, számítástechnikai kutatási-fejlesztési feladatokat és a szakértői tanácsadást. Az Intézet gondoskodik az egységes kutató-fejlesztő háttérrel, a széleskörű vállalati alkalmazások alapjául szolgáló új megoldások kidolgozásáról, megtartva a programok terítésében a központi vezérlést; továbbá az aktív közreműködést az információk áramoltatásában az ágazati szintről a vállalatokhoz, és a visszacsatolás folyamatában. Központosan gondoskodik mindazon feladatok ellátásáról, amelyek decentralizálása gazdaságtalan lenne: komplex

rendszerek kifejlesztése, a programozása, számítástechnikai eszközök beruházásának lebonyolítása, adathordozók és egyéb nagytömegű anyagok beszerzése, a hardver és a szoftver szervizháttér működtetése, az alkatrészellátás, stb.

A leányvállalatok feladata a kutatás-fejlesztés eredményeként kidolgozott módszerek, komplex rendszerek széleskörű és gyors hasznosítása a vállalatoknál; operatív szervezési-számítástechnikai módszerek terjesztése; számítástechnikai eszközök telepítése és bérbeadása; vállalat-, üzem- és munkaszervezési tevékenység végrehajtása; tanácsadás; a szervezési tevékenységhez kapcsolódó számítástechnikai feldolgozások, szolgáltatások nyújtása; a távadatfeldolgozás bázisán a vállalatok számára operatív szervezési, számítástechnikai feldolgozások szolgáltatása; kulcsrakész rendszerek beüzemelése. A leányvállalatok elsősorban az építőiparban és az építőanyag-iparban dolgoznak, de működésüket kiterjeszthetik az ország egész területén, valamennyi ágazat részéről jelentkező megrendelésekre. Működésük kiterjed gépi adatfeldolgozó rendszerek tervezésére, szoftver ellátásra, beruházások szervezésére és lebonyolítására; számítástechnikai eszközök szervizellátásának megszervezésére és végzésére.

A korszerűsített szervezetrendszerben koncentrálódjék a szellemi kapacitás az ágazat-irányítás segítésére, a döntések előkészítésére, valamint a vállalatok sokirányú és hatékony támogatására.

Az anyaintézet a leányvállalatokkal alapításuktól, tehát a törzskönyvbe való bejegyzésüktől érvényes együttműködési szerződést kötött. Az Intézet vállalta, hogy gondoskodik azokról az eszközökről és szolgáltatásokról, amelyek a leányvállalatok működéséhez kedvező feltételeket teremtenek. A szerződések megjelölték a szolgáltatásokért fizetendő összegeket, illetve a vállalatoknak nyújtott kedvezményeket. Az Intézet átadta a megrendelőivel már megkötött, érvényben lévő szerződéseket. Ezáltal a vállalatok munkával való ellátottsága, tervfedezettsége a megalakulásuk időpontjában elérte az előirányzott kapacitásuk 77–88 százalékát.

Az előkészítő munkálatok befejezése után az Intézet az első leányvállalatát, az ÉGSZI–SZINVA Leányvállalatot Miskolcon alapította meg 1983. október 1-jével.

Nyomom kísérjük az elsőként megalapított leányvállalat lére hívásának menetét.

Dr. Balázs György, az ÉGSZI igazgatója 1983. szeptember 29-i keltezéssel adta ki a leányvállalat alapító határozatát, amely pontosan körvonalazta a leányvállalatnak az anyaintézethez fűződő kapcsolatait, kötelezettségeit és jogait. Az alapító határozatmodellt szövegszerűen idézzük. A többi leányvállalat alapítólevele – mutatis mutandis – a körülmények adta változásokon kívül megegyezik az elsőként kiadott alapító határozattal.

„Az állami vállalatokról szóló – az 1981. évi 20. sz. tvr.-rel módosított – 1977. évi VI. törvény 7. szakaszának (1) bekezdésének az 52/A. szakasz 2. bekezdésében, valamint a 42/1981. (XI. 28.) Mt. sz. rendelettel módosított 4/1978. (I. 18.) Mt. sz. rendelet 32/D szakaszának 2. bekezdésében biztosított felhatalmazás alapján 1983. október 1-jei hatállyal az Építésgazdasági és Szervezési Intézet tevékenységi köréhez kapcsolódóan műszaki fejlesztő (engineering) tevékenységgel leányvállalatot alapítok”.

„Az anyavállalat: Építésgazdasági és Szervezési Intézet, 1027 Budapest, Csalogány utca 9., és 1113 Budapest, Bartók Béla út 152.

1. A leányvállalat adatai:

- 1.1 A leányvállalat neve: ÉGSZI-SZINVA Szervező és Számítástechnikai Leányvállalat. Igazgatója: dr. Kavasánszki László.
- 1.2 A leányvállalat az ÉGSZI 33. főosztály miskolci szervezeti egységéből alakul.
- 1.3 A leányvállalat székhelye: Miskolc, Bacsó Béla utca 26.
- 1.4 Alapító szerve az Építésgazdasági és Szervezési Intézet Budapest, II., Csalogány utca 9.
- 1.5 A vállalat típusa: leányvállalat.
- 1.6 Gazdálkodási formája: kisvállalat
- 1.7 Kategóriája „B”

2. A leányvállalat célja, tevékenységi köre

2.1 A leányvállalat alapításának célja:

A leányvállalati forma leegyszerűsíti, közvetlenné és rugalmasabbá teszi a piaci igényekre való közvetlen, gyors reagálást. A leányvállalat tevékenysége az innovációs láncban a tudományos, műszaki, fejlesztési, üzem és munkaszervezési, optimalizálási gyakorlat megteremtésére és alkalmazására irányul. Célja az új műszaki szervezési ismeretek bevezetése, azok terjesztése, olyan szellemi szolgáltatás, amely komplexen az építési tevékenység hierarchikus egymásra építéséhez alkalmazkodik. Szervezi az építési folyamatot és optimalizálja, hozzá rendeli a társadalmilag szükséges termelési tényezőket és erőforrásokat az adott szervezet (vállalat, munkahely) sajátosságaihoz.

A komplex szolgáltatás feloldja az egy típusú tevékenység korlátait, összhangra törekszik a termelés és gazdálkodás időben egymást követő fázisaiban. Rugalmas azért, mert képes a megrendelő technológiai elhatározásához alkalmazkodni és a megkívánt szolgáltatást nyújtani a döntéselőkészítés, szervezés és megvalósítás szakaszában.

A leányvállalat elsősorban az építőipar és az építőanyag-ipar területén fejt ki tevékenységet. Feladatai továbbá a rendelkezésre álló szervezési módszerek és programmegoldások hasznosítása minden helyen, ahol ezek gazdaságos megoldást jelentenek.

2.2 A leányvállalat tevékenysége:

- 7417 Általános műszaki fejlesztési szolgáltatás.
- 7121 Üzem- és munkaszervezés.
- 7111 Gépi adatfeldolgozó rendszerek tervezése, szoftver ellátás.
- 7141 Információs ellátással kapcsolatos kutatás.
- 2212 Technológiai tervezés kisméretű gépes rendszerek telepítésére.
- 2231 Beruházások szervezése, lebonyolítása.
- 1452 Műszerjavítás (számítástechnikai eszközök szervizellátásának szervezése és végzése).
- 7112 Adatfeldolgozás
- 5199 Egyéb kereskedelmi szolgáltatás (számítástechnikai berendezések és eszközök bérbeadása).

2.3 A leányvállalat fontosabb feladatai:

Kiemelt feladatként segíteni kell a csökkenő beruházások miatt az új igényként jelentkező rekonstrukciós, felújítási és karbantartási munkákkal összefüggő építési feladatok ellátására alkalmas korszerű vállalati szervezetek kialakítását. Tovább kell fejleszteni a vállalati üzem- és munkaszervezési tevékenységet, a tanácsadói és szakértői feladatok ellátását.

A vállalatok gazdálkodási eredményeinek javítása érdekében segítséget nyújtanak a döntések előkészítésében a hatékony érdekeltségi rendszerek kialakításában. Segítsék a vállalatoknak a megfelelő számítógépes szolgáltatással bővített irányítási és gazdálkodási információs rendszerek kialakítását. Kulcsrakész rendszereket dolgoz ki a felhasználó vállalatok részére a kisméretű gépek és a távadatfeldolgozással kapcsolatos komplex tevékenységre, kisméretű vállalati alkalmazására, új rendszerek kialakítására. Közreműködik a megbízó vállalatok dolgozóinak a modern szervezési és számítástechnikai megoldások és rendszerek bevezetésével kapcsolatos felkészítésben. El kell látni a megbízó vállalatok számítógépes adatfeldolgozásával összefüggő igényeket és a vállalat kisméretű teljesítőképességét meghaladó osztott rendszerek működtetését.

A leányvállalat induló vagyona

3.1 A leányvállalat induló vagyona 26 500 000 forint.

Az induló vagyona összetétele:

Eszközök:	
Állóeszközök nettó értéke	18 000 000 Ft
Vásárolt készletek értéke	4 718 000 Ft
Szoftver készletek értéke	2 572 000 Ft
Elszámolási betétszámla	1 200 000 Ft
Pénztár számla	10 000 Ft
Eszközök összesen:	26 500 000 Ft
Források:	
Állóeszközök alapja	18 000 000 Ft
Fejlesztési alap	—
Forgóeszközök alapja	8 500 000 Ft
Források (vállalati vagyon)	—
összesen:	26 500 000 Ft

3.2 Az induló vagyont az alapító a hatósági bejegyzéssel egyidejűleg bocsátja rendelkezésre.

3.3 Az alapító vállalat kezességi felelősségének elismeréseként a leányvállalat az adózott nyereségéből 70 százalékot az alapító részére átutal. A leányvállalat bérfejlesztésével, ill. esetleges forgóalap feltöltéssel kapcsolatos költségvetéssel szembeni kötelezettségeit a leányvállalatnál visszamaradó nyereséghányadból teljesíti.

Az alapító részére átadásra kerülő adózott nyereség összegéről a leányvállalat — az alapító éves mérlegének elkészítéséhez legkésőbb a mérlegleadás határidejét megelőzően tíz naptári nappal — adat-szolgáltatást teljesít.

4. Gazdasági év

A leányvállalat gazdasági éve a naptári évvel egyezően — kivéve az alapítás évét — január 1-jével kezdődik és december 31-ével végződik.

5. A leányvállalat irányítása

5.1 A leányvállalat vezetője az igazgató, akit az alapító vállalat igazgatója nevez ki, illetve ment fel. A leányvállalat igazgatója jogait és kötelezségeit az alapító megbízásából gyakorolja, illetve teljesíti.

5.2 Az igazgató a leányvállalat ügyeiben a jogszabályokban, az alapító határozatban és a leányvállalat szabályzataiban meghatározott keretek között önállóan és egyéni felelősséggel dönt. Felelőssége kiterjed a leányvállalat egész működésére és gazdasági kapcsolatainak kialakítására.

- 5.3 Az alapító a leányvállalat igazgatójának kötelezettségévé teszi, hogy a leányvállalat vagyoni helyzetéről tartós közgazdasági biztonságot befolyásoló külső belső feltételek változása esetén, haladéktalanul adjon tájékoztatást az alapítónak.
Az alapító vállalat igazgatóját, illetve az általa megbízott személyt utasítási jog abban az esetben illeti meg, ha a leányvállalat igazgatójának intézkedése olyan következményekkel jár, hogy a leányvállalat tevékenységéért az alapító vállalat saját vagyonával köteles helytállni, mivel a vállalt kötelezettségek a leányvállalat lehetőségeit meghaladják.
- 5.4 A leányvállalat Szervezeti és Működési Szabályzatának tervezetét a leányvállalat igazgatója az alapító határozat aláírását követő 60 napon belül véleményezés végett az alapítónak átadja. Az alapítói vélemény megismerése után a leányvállalat Szervezeti és Működési Szabályzatát a leányvállalat igazgatója állapítja meg.
6. *A leányvállalat gazdálkodási önállóságának kérdései*
- 6.1 A leányvállalat önálló jogi személy, saját nevében szerez jogokat és vállal kötelezettségeket. Tartozásaiért önállóan felel, önálló bankszámlával rendelkezik, a költségvetéssel közvetlenül áll kapcsolatban, önállóan készít mérleget.
- 6.2 A leányvállalat az alapító vállalat igazgatója által előzetesen véleményezett közép távú és éves terv alapján dolgozik.
- 6.3 A leányvállalat közép és hosszú lejáratú hitelt az alapító engedélyével vehet fel. Rövid lejáratú hitel felvételét az alapítónak be kell jelentenie.
- 6.4 A leányvállalat évente tartalékalap képzésére kötelezett az együttműködési szerződésben foglaltak szerint.
- 6.5 A leányvállalat tartozásaiért az alapító kezesként felel.
7. *Az alapító és a leányvállalat együttműködésének alapelvei*
- 7.1 Az alapító és a leányvállalat, mint önálló gazdasági alanyok működnek együtt, kapcsolatukat polgári jogi szerződések szabályozzák.
- 7.2 Az állami tulajdonjog egysége alapján a leányvállalatot az alapító képviseli az országos szervek előtt, a polgári jogviszonyon alapuló kapcsolatok kivételével.
- 7.3 Az alapító a leányvállalatot — a leányvállalat igazgatójával egyeztetve — maga helyett mindazon szerződésekbe belefűtheti, amelyek a leányvállalat tevékenységi köréhez tartoznak.
- 7.4 A leányvállalat alapításával összefüggő egyéb, a jelen alapító határozatban nem szabályozott kérdéseket, amelyek az alapító és a leányvállalat közös ügyeibe, együttműködésük kapcsolataira vonatkoznak, külön szerződésbe rögzítik.”

Az Intézet az ÉGSZI—SZINVA 1983 októberi megalapítása után egy negyedévvvel, 1984. január 1-jei időponttal még hat leányvállalatot szervezett meg. Ezek:

- ÉGSZI—INNOVA Szervező Leányvállalat, a volt 31. és 44. főosztályból, Igazgató: Horváth Árpád. Elhelyezése: 1113, Budapest, Bartók Béla út 152.
- ÉGSZI—SZINORG Szervező-Fejlesztő Leányvállalat, a volt 26. és 44. főosztályból. Igazgató: Szula Szabolcs. Elhelyezése: 1113, Budapest, Bartók Béla út 152.
- ÉGSZI—TISZA Tiszántúli Információs és Szervező Leányvállalat a volt 37. főosztályból. Igazgató: Losonczy Zoltán. Címe: 4025 Debrecen, Petőfi tér 10.
- ÉGSZI—SZERVINFO Szervezési és Információs Leányvállalat, a volt 35. főosztályból. Igazgató: Eisenkolb Ivor. Címe: 9022 Győr, Czuczor Gergely utca 18—24.
- ÉGSZI—DÉLSZÁM Dél-dunántúli Szervező Leányvállalat a volt 34. főosztályból. Igazgató: dr. Vitai Antal. Címe: 7624 Pécs, Őz utca 5.
- ÉGSZI—DÉLORG Dél-magyarországi Szervező Leányvállalat a volt 36. főosztályból. Igazgató: Szvétek Lajos. Címe: 6721 Szeged, Vág utca 4.

A leányvállalatok első esztendeje

Hogyan működtek a leányvállalatok fennállásuk első esztendejében? Teljesültek-e az anyaintézet elképzelései, elérték-e az előirányzott árbevételeket, nyereségeket, keresetnövekményeket, amelyekre számítottak?

Már az első félévben bebizonyosodott, hogy az átszervezéssel létrehozott szervezeti rendszerben az anyaintézet és a leányvállalatok egymást jól kiegészítik, működési szféráik jól elhatárolódnak. Az átszervezési koncepcióknak megfelelően a számítástechnikai hardver és szoftver fejlesztési feladatokat az anyaintézet, az alkalmazási feladatokat a leányvállalatok jól teljesítik. A leányvállalatok mindegyike számítógéppel és a hozzátartozó kiegészítő berendezésekkel dolgozhatott. Az anyaintézet és a leányvállalatok kapcsolatrendszerében, az együttműködési szerződés értelmében az anyaintézet bérlet formájában biztosította a

működési eszközöket: épületet, hardvert, szoftvert, továbbá a számítástechnikai és egyéb anyagokat. A számítástechnikai gépi berendezések az alapító Intézet tulajdonában maradtak, de díjfizetés mellett a leányvállalatok használatába kerültek. Az érdekek és a közös üzleti taktika kialakítása végett a leányvállalati igazgatók szavazati joggal részt vesznek az Intézet Vállalati Tanácsának, valamint a Szervezésfejlesztési Tanácsának ülésein. Demokratikusan döntenek a gazdasági tervekről, a vállalati és káderpolitikai kérdésekről.

A leányvállalatok a mindinkább élesedő piaci versenyben kezdték meg tevékenységüket. Egyre több a hasonló profillal létrehozott kisvállalkozás, gazdasági munkaközösség, polgári jogi társaság, amelyek kisgépes szervezéseket kínálnak. Az alkalmazó kivitelező vállalatok is beszerettek kisszámítógépeket és ki-képeztették a kiszolgáló személyzetüket. A kiéleződött kínálati versenyben bizonyították be a leányvállalatok életképességüket, és azt, hogy önállóságot nyerve eredményesebben működnek az egykori főosztályok-nál.

Mivel a kötegelte nagygépes feldolgozások iránt csökkent az igény, az anyaintézzel összehangolt program szerint a nagy- és kisgépek közötti munka megosztásával osztott feldolgozási rendszerek alkalmazására tértek át. Egyre bővítették piaci kapcsolataikat az ÉVM tárcán kívüli vállalatok körében: az élelmiszeriparban, a mezőgazdaságban és a vegyiparban.

Új feladatot jelentett a leányvállalatoknál a gazdasági tervezés, saját szervezetük gazdálkodása. Amíg az Intézet keretében működtek mint főosztályok, csak árbevételre tervezték, a költségeik kezelése nem az ő dolguk volt. Ezért az 1984. évi árbevételükhöz a költségeiket becslésszerűen, analógiákra támaszkodva irányozták elő.

Valamennyi leányvállalat teljesítette az 1984. évi árbevételi tervét. A leányvállalatok beváltották a tevékenységükhöz fűzött reményeket.

Az Intézet szélesítette és megerősítette expanzív piacpolitikáját a leányvállalatok egymás-közi versenyeztetésével is. Jutalommal nyomósított pályázatot írt ki a „Legeredményesebb leányvállalat” cím elnyerésére. A versenyben az 1984. évi eredményei alapján az ÉGSZI—DÉLSZÁM Dél-dunántúli Szervező Leányvállalat az „ÉGSZI Érdemes Leányvállalata” elismerésben részesült, és elnyerte az ezzel járó vándorzászlót. A második helyezett az ÉGSZI—SZINORG Szervező- Fejlesztő Leányvállalat oklevelet nyert, majd 1985. évi eredményeivel elnyerte a vándorzászlót.

Az 1983—1984-ben alapított hét leányvállalat igazgatóinak első megbízatása 1984. év végén lejárt. Jó munkájuk értékelése után mindnyájan megkapták a további két évre szóló megbízólevelüket.

Újabb három leányvállalat létesítése

Az ÉGSZI 1985-ben további három leányvállalatot alapított az előző évben szerzett kedvező eredmények és tapasztalatok alapján:

- ÉGSZI Ellátó és Szolgáltató Leányvállalat.
Igazgatója: Jámbor István
Címe: 1051 Budapest, Arany János u. 9.
- ÉGSZI—CONSULTING Elemző-Tanácsadó Leányvállalat.
Igazgató: dr. Bartócz József, majd dr. Puhr László
Címe: 1027 Budapest, Csalogány utca 9.
- ÉGSZI—ÉPSZER Építésszervező és Kivitelező Leányvállalat.
Igazgató: dr. Pataki Lajos, majd dr. Székely László
Címe: 1027 Budapest, Csalogány utca 9.

Az ÉGSZI Ellátó Leányvállalat célja az önálló gazdálkodási keretén belül leegyszerűsíteni az Intézet és a leányvállalatok leporcelló, mágneses adathordozó, tartalékalkatrész és egyéb számítástechnikai segédanyagok beszerzésével és szállításával kapcsolatos tevékenységet. Az Ellátó Leányvállalat elsősorban az Intézet és az általa alapított leányvállalatok igényeinek kielégítését szolgálja, de szabad kapacitásának terhére önállóan is vállalkozhat. Tevékenysége: nyomtatványok beszerzése és értékesítése, számítástechnikai anyagok beszerzése és forgalmazása, tehergépjárművek üzemeltetése, a szállítások teljesítése.

Az ÉGSZI—CONSULTING Elemző- Tanácsadó Leányvállalat célja elsősorban az építési ágazathoz tartozó vállalatoknál elemző-tanácsadói tevékenység végzése. Az adott

tevékenység átvilágítása, gazdaságosságának megteremtése, a szervezeti keretek módosítása, gazdasági-műszaki javaslatok készítése. Tevékenysége során a vállalatok általános helyzetének elemzése végett a vállalati munkát folyamatosan figyelemmel kíséri, elvégzi az összehasonlító vizsgálatokat, prognózisokat készít; feltárja a vállalatok problémáit, a veszteségforrásokat, meghatározza a hatékonyságcsökkenés konkrét okait. A vállalatok gazdasági helyzetének javítására szervezési javaslatokat dolgoz ki és azokat végrehajtja; elemzi az egyes gazdasági folyamatokat, az erőforrások kihasználását, gazdasági tanácsokat ad; és biztosítja a racionálisabb eredményeket.

Az ÉGSZI—ÉPSZER Építésszervező és Kivitelező Leányvállalat célja — önálló gazdálkodásának keretei között — az Intézet által kifejlesztett szervezési metodikák figyelembevételével és alkalmazásával közreműködés elsősorban lakásépítkezések megvalósításában. A végrehajtás során alkalmazza az ÉGSZI elméleti modelljeit. Tevékenységi köre: az építőipari kivitelezés, építőipari létesítmények tervezése, beruházások szervezése. Elsősorban az Intézet dolgozóinak lakásigényét hivatott teljesíteni. Megkezdtek a XIII., Ronyva utcai 29, és a XI., Rahó utcai 6 lakás megépítését. Mivel a gazdaságos működésük kizárólag lakásépítéssel nem realizálható, tervezik kisebb raktárbázisok, kommunális rendeltetésű épületek kivitelezését, továbbá az eladásra való lakásépítést. Ehhez a szükséges tervező, kivitelező és lebonyolító apparátussal rendelkeznek. Központjuk az ÉGSZI XIII., Váci út 4. szám alatti, régóta bérelt irodákban működik.

A Magyar Hírlap 1985. június 8-i számában beszámolt arról, hogy az építésügy területén leányvállalatokat elsőként az ÉGSZI alapított.

A felsorolt tíz leányvállalaton kívül az Intézet más szervezetekkel együttesen alapított egy közös vállalatot, és egy betéti társulást is. Az előbbi a SZÁMREND Számítógépes rendszereket értékesítő Közös Vállalat; az utóbbi a SOFTINVEST Softwer Kereskedelmi és Fejlesztő Betéti Társulás.

Az ÉGSZI—DÉLSZÁM pécsi leányvállalat szervezési osztályt létesített Nagykanizsán a számítástechnikai rendszerek és szervezési módszerek helyi adaptálására, illetve a gépi adatfeldolgozásokra. A szervezési osztály a sörgyár területén kapott helyet.

Neve és címe: Nagykanizsa Szervező Osztály.

8800 Nagykanizsa, Kinizsi utca 97.

Ide telepítették az egyik Multi-Center típusú számítógépet, amely egy külön postai vonal segítségével távadatátviteli kapcsolatban áll a pécsi R 22-es számítógéppel. Ez a megoldás közvetlen kapcsolat révén időben és minőségben ugyanolyan szolgáltatást nyújt, mintha egy nagy számítógépet Nagykanizsára telepítettek volna. Már több vállalattal és gyárral kötöttek szerződést az anyaggazdálkodás, a munkaerő- és bérsgazdálkodás szervezésére. A vállalatokat mikroszámítógépek és programok kölcsönzésével is segítik.

Az ÉGSZI—DÉLSZÁM Leányvállalat által alapított nagykanizsai osztályt a budapesti anyaintézetben tréfásan „unokavállalatnak” nevezték. A pécsi leányvállalat kezdeményezése után csakhamar újabb „unokák” születtek a többi leányvállalat szervezetében is. A következők:

- ÉGSZI—SZINVA Salgótarjáni Kirendeltsége, 3100. Salgótarján, Vöröshadsereg útja 12.
- ÉGSZI—SZINVA Egri Kirendeltsége, 3300. Eger, Lenin utca 14.
- ÉGSZI—TISZA Nyíregyházi Kirendeltsége, 4400. Nyíregyháza, Mártírok tere 9.
- ÉGSZI—TISZA Szolnoki Kirendeltsége, 5000. Szolnok, Ady Endre u. 37.
- ÉGSZI—DÉLORG Kalocsai Kirendeltsége, 6300. Kalocsa, Felszabadítók utca 2.

Nevezetes esemény az ÉGSZI—SZERVINFO életében a számítógépközpontjának alapkövetétele a győri Nádor téren, 1985. június 19-én. A helybeli sajtó az építőipar és a számítástechnika jelentős fejleményeként méltatta. A 81 millió forintos beruházást egy év alatt tervezték befejezni. Az ÉGSZI—SZERVINFO 1986-ban valóban átköltözhetett a Kun Béla lakónegyedbe, a kétszintes, 1500 négyzetméter alapterületű számítógépközpontba.

A cikkek hangsúlyozták, hogy az ÉGSZI és a leányvállalatai átfogják az egész hazai építési piacot a tervezővállalatoktól a beruházásokon át a kivitelezésig.

A SZERVINFO működéséről a Győr-Sopron Megyei Pártbizottság, valamint a Győr-Sopron Megyei Tanács Építőipari Vállalat és az Észak-Dunántúli Közmű- és Mélyépítő Vállalat elismeréssel nyilatkozott; a többi megrendelő is dicsérte a leányvállalat korrekt működését; aktív vállalkozókészséggel jó partneri viszonyt teremtett megbízóival.

Az ÉGSZI szervezete és szervezet-rendszere

A leányvállalatok megalapítása után, az új helyzetnek megfelelően módosult az anyaintézet szervezeti felépítettsége is. Az anyaintézetnél maradt dolgozók létszáma 640 főre csökkent.

A leányvállalatok megszervezését követően az új szervezeti felépítettség kialakításakor szűkítették az Intézet felső vezetésének szerkezetét. A műszaki igazgatóhelyettes nyugállományba lépésével munkakörét megszüntették.

Schaefer György műszaki igazgatóhelyettes, okleveles építészmérnök és okleveles gazdasági mérnök, aki az ÉGSZI-t megelőzően az ÉVM-ben a területi építőipari vállalatokat irányító főosztály termelési osztályvezetője, majd főmérnöke, 1963–1965-ig pedig a Műszaki Fejlesztési Főosztály vezetőjének helyettese volt. 1965-től az ÉGSZI vezetőállású munkavállalója 1984 végén történt nyugállományba vonulásáig. A kutató főosztályok irányítója, majd a SZÁMGÉP-pel való fúzió után az 1. számú Iroda vezetője. Nagy tapasztalatokkal rendelkező vezető. Beosztott vezetőinek nagyfokú önállóságot adott. Sok éven át irányította az intézeti munkaversenyt és brigádmozgalmat, valamint az ifjúságpolitikai munkát.

Széles körű szakirodalmi tevékenysége során cikkeiben és szaktanulmányaiban foglalkozott az építőipari vállalatok vertikálisának és szervezeti problémáinak kérdéseivel; a mezőgazdasági építkezések szervezésével, a mezőgazdasági építés fejlesztésével; az építőipar iparosításának műszaki-gazdasági módozataival és feltételeivel; tudományos kutatások szervezésével és módszereivel; megírta tapasztalatait az NSZK építőiparáról. Foglalkozott a fővállalkozás problémájával a közös építési beruházásokon; a gazdasági szervezési módszerekkel a településfejlesztésben; az építési vállalkozás kérdéseivel, valamint az építésfejlesztés prognosztikájával 2000-ig. Előadásokat tartott a Mérnök Továbbképző Intézet tanfolyamain, az Építőipari Tudományos Egyesületben, a Finn Építőművészek Szövetségében, az Euroconstructban és más nemzetközi szervezetekben. Szakmai és társadalmi tevékenysége: tagja volt az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság keretében a gazdasági mechanizmus reformjának előkészítésével foglalkozó bizottságának, az Építőipari Tudományos Egyesület elnökségének, stb.

Kitüntetései: a Magyar Népköztársasági Érdemérem bronz fokozata, háromszorosan az Építőipar Kiváló Dolgozója, a Munka Érdemrend bronz, ezüst, majd arany fokozatának tulajdonosa.

Jelenleg tanácsadója a gazdasági vezetésnek és mint az intézeti pártvezetőség mellett működő Gazdaságpolitikai Munkacsoport vezetője a politikai vezetésnek is. Az Etikai Bizottság titkára.

Nyugdíjba vonulása után az igazgatóhelyettesi feladatok ismét két igazgatóhelyettes között oszlanak meg.

Az adminisztratív létszámot 1984-ben 10 százalékkal csökkentették és több munkaerő átcsoportosítását hajtották végre.

Új témák az intézeti programban

Az Intézet gazdasági és politikai vezetői 1984. február 16–18-a között Ráckeven, az „Építők Alkotóházává” alakított Savoyai-kastélyban vezetőségi továbbképzésen megvitatták és meghatározták az Intézetben megvalósítandó legfontosabb feladatokat, a követendő magatartásformákat abban a helyzetben, amelyet a zordabbá váló piaci körülmények, valamint a leányvállalatok megalapításával létrejött szervezetrendszer alakított ki. Megállapították, hogy az új helyzetben az ÉGSZI-nek

- változatlanul expanziós piaci magatartást kell tanúsítania,
- fokoznia kell a K + F munka hatékonyságát és eredményességét,
- minden területen javítani a költségérzékenységet, az ésszerűen takarékos költséggazdálkodást.

Az MSZMP intézeti pártszervezete, valamint az alapszervezetek védnökséget vállaltak a kiemelt kutatás-fejlesztési és számítástechnikai feladatok felett. A párttagok külön kötelességévé tették az előirányzott teendők megoldásában való aktív és eredményes közreműködést.

Az ágazati adatvagyon bankja

Az ÉVM megbízásából az ÉGSZI esztendőök óta gyűjti és ellenőrzi a vállalatoknál a minisztériumba beküldött adatokat. Ezek a statisztikai vagy mérlegadatok, valamint ügyviteli feldolgozások az anyaggazdálkodásról, a munka- és bérügyről, az állóeszköz-gazdálkodásról, az építési költségvetésekről az Intézethez vagy hagyományos módon, statisztikai beszámoló jelentések formájában érkeznek, vagy kisebb hányadukban mágneses adathordozókon, amelyekre más szervezet vitte fel a náluk feldolgozott adatokat. Az információkat az Intézet adattárban rögzíti, az adatokat kiadványokban feldolgozza a minisztérium vezető munkatársainak és a vállalatoknak a tájékoztatására. Gondoskodnak az adatok gyors lekérdezhetőségéről, kívánságra adatokat szolgáltatnak különféle csoportosításokban. Az ÉGSZI szervezet rendszer kutató-fejlesztő szervező egységei sem nélkülözhetik az építésügyi ágazatra, vagy egy-egy vállalatra vonatkozó adatokat.

Az ÉGSZI adatvagyonában államtitkot képező információ nincs, a vállalati adatok azonban vállalati titkot jelentenek. A titkos kezelés szabályai az adatok felhasználóira kötelezők. A vállalati adatokat harmadik személyekkel közölni csak az érintett vállalat írásbeli engedélyével szabad. Az összesített adatoknak az ÉVM-en kívüli szervezetekkel való közléséhez az ágazati irányítószerv írásbeli engedélye szükséges.

Az Intézet politikai és gazdasági környezete

A népgazdaság hatodik ötéves terve teljesítésének voltak pozitív és negatív vonásai. Valamennyi előirányzat teljesítését akadályozta részben a világgazdasági depresszió, részben saját tevékenységünk kedvezőtlen hatékonysága és a mérsékelt versenyképessége. Eredményeink a várakozásoktól és reményektől több pontban elmaradtak. Az MSZMP Központi Bizottságának 1985. november 12-i ülése megállapította: „A VI. ötéves tervben a nehéz viszonyok ellenére is gyarapodott az ország, megőriztük a népgazdaság stabilitását, alapvető szociális vívmányainkat. A gazdálkodás hatékonyságának lassú ütemű javulása miatt az egyensúlyt főleg a belső felhasználás visszafogásával teremtettük meg”.

A VII. ötéves terv előkészítésekor ismét hangsúlyt kapott az intenzív fejlesztés követelménye. A korábbi ötéves tervekben a lecke az élőmunka termelékenységének növelése volt, aztán mindmáig az anyag- és energiatakarékosság, a termékek jobb minősége, a karbantartás-felújítás fejlesztése, a marketing tevékenység és a termelési-gyártási folyamatok innovációja. A XIII. pártkongresszusnak a VII. ötéves tervre vonatkozó határozatából: „A tervidőszak legfontosabb gazdaságpolitikai célja, hogy az intenzív fejlődést a termelési folyamat minden elemére kiterjesszük”.

A VI. ötéves tervben két prioritás volt: az ország fizetőképességének fenntartása, valamint az életszínvonal megőrzése. A VII. ötéves terv öt prioritása: a termelés hatékonyságának fokozása, a műszaki haladás meggyorsítása, a belső gazdasági helyzet egyensúlyának javítása, a kutatóintézetek által kidolgozott korszerű eljárások sürgős átültetése a gyakorlatba, végül az életkörülmények érezhető javítása.

A VII. ötéves terv a szorgalmas munka és a szerény előrehaladás terve, amelyben vissza kell adni a főmunkaidő rangját és becsületét. Hazánk a világ országainak rangsorában ne süllyedjen a fejlődő országok közé, hanem zárkózzék fel az előtte haladókhoz.

A hazai építőipar a nyolcvanas évek derekán

Az 1985. évi népgazdasági terv az építőipari termelés szintentartásával számolt, a vállalatok azonban egy-két százalékos termelésnövekedést terveztek. Ezzel szemben a kivitelező építőipar 10 százalékkal, 91,7 milliárd forinttal maradt el az előző évi termeléstől. Igaz, hogy csaknem 30 százalékkal kevesebb megrendelést kapott mint 1984-ben.

A nagyberuházások látványos építési feladatai viszont az előirányzatoknak megfelelően valósultak meg. Erről tanúskodik az Árpád-híd szélesítése, a Flórián tér és környékének rendezése, a Márkus-hegyi bányüzem létesítése, stb. Több nagyberuházás a kitűzött határidőnél korábban és költségmegtakarítással fejeződött be.

Az építőipari ágazat méretei: 405 szervezete közül 319 a kivitelező, 86 a tervező, kutató és beruházásszervező. A kivitelezők mintegy 320 ezer dolgozója, az ország keresőképes lakosságának nyolc százaléka. A nemzeti jövedelem előállításában, csökkent teljesítményével is az építőipar az ipar és a mezőgazdaság után a harmadik helyen állt.

Elmúltak azok az évek, amikor a kivitelező építőipar fő feladata a nagyberuházások és a lakónegyedek létesítése volt, amikor — 1980-ig — a beruházások igénye állandóan növekedett, az építőipari kapacitást meghaladó kínálatot nyújtott. A folyamatban levő nagyberuházások száma 1980-ban még 29, 1985-ben már csak 8. Az összsvolumen a VI. ötéves tervben 25 százalékkal kevesebb volt, mint az előző tervciklusban.

Anyagiak hiányában kényszerűen módosult a lakásépítési politika is. 1980-ban 89 ezer lakás épült, és ebből 30 ezer az állami, 1985-ben 72 ezer lakás épült, és ebből csak 13 ezer az állami.

Kedvezőbb eredményeket ért el az építőanyag-ipar. 1985-ben az építőanyagok piaci egyensúlyviszonyaiban gyökeres javulás történt. A keresleti piacot az egyensúlyhoz közel került kínálat váltotta fel. Sőt kínálati többlet jelentkezett égetett téglából, cementből, vb. földmegerendából. A tervezettnél kisebb volt a vásárlási kedv a falazóanyagokból, adalék és kötőanyagokból, egyes szigetelőanyagokból és azbesztcement csövekből.

Az építőanyag-ipar hamarosan alkalmazkodott az újdonságnak számító piaci keresleti viszonyokhoz. Csökkentette az importanyagok beszerzését, a túlkínálati anyagokból mérsékelte a termelést mintegy négy százalékkal és engedményes építőanyagvásárlási akciókat szervezett. A rugalmas alkalmazkodással elérte, hogy csak 22 millió forint veszteséget szenvedett. Az átlagberek a tervezett 5,8 százalékkal szemben 7,5 százalékkal emelkedtek.

1985-ben a kivitelező vállalatoknál 40 százalékos az eredményromlás. A magyar építőipar régen nem zárt ilyen rossz évet. A veszteség több mint egymilliárd forint. A mínusz-egyenlegű vállalatok száma 53-ról 61-re nőtt. Ezek közül 16 az ÉVM felügyelete alá tartozott. A 16 közül 5 házgyárgazda. A bajba jutott cégek között voltak országos jelentőségű nagyvállalatok: a 43. Sz. Állami Építőipari Vállalat, a Duna—Tiszaközi ÁÉV, a Veszprém megyei ÁÉV, a Dél-Magyarországi Magas- és Mélyépítő Vállalat, az Országos Szakipari Vállalat. A meggyengült vállalatok a felesleges eszközeik, ingatlanok értékesítésével, szervezeti korszerűsítéssel, a felesleges létszám leépítésével, szanálási eljárásokkal igyekeztek a nyereséges-ség közelébe hozni gazdálkodásukat.

A KSH adatai szerint hazánkban egy jelentősebb beruházás az igények benyújtásától a döntésig és a megvalósításig 10–12–15 évig is eltart. Bonyolult akadálypályán vergődik át a program a gondolatától a tervig, a tervtől a jóváhagyásig, a jóváhagyástól a kivitelezésig, a kivitelezéstől az átvételig és a termelés megkezdéséig. A másfél évtizedes átfutási időhöz fűződik, a megrendelőt sújtó egyéb hátrányok: 10–15 év alatt változnak a piaci igények, a gazdaság és a környezet. Minél hosszabb ideig tart a beruházási folyamat, nemcsak a megvalósítási költségek nőnek, hanem a hasznosíthatóság kockázata is: igényli-e az új terméket a nemzetközi vevő?

Hamissá vált az összhang a teljesítmények és a munkabérek között. A munkabér egyre inkább a dolgozók megtartásának és nem a teljesítmény növelésének eszköze. A magánéros

lakásépítés magasabb kereseti lehetőségeket teremtett sok kőműves és szak-szerelőipari munkásnak. A nagyvállalati foglalkoztatottak növekvő hányada igyekezett jövedelmét a főmunkaidőn kívül gyarapítani. Sok példa van rá, hogy összemosódott a főmunkaidőben és a vállalati munkaközösségben végzett teljesítmény. A szakmunkások, segédmunkások maszkekmunkán, kontármunkán, kisiparosoknál egyetlen munkanapon megkereshették az 1000–1500 forintot, az állami vállalatnál elérhető és kifizethető napi 250–300 forinttal szemben.

A műszaki munkakörökben hasonlóan tarthatatlan helyzet alakult ki. Feltették a kérdést: hogyan várható el egy építészmérnöktől a kreatív munkavégzés, ha több évi munkaviszony után is a havi keresete 4–5 ezer forint, szemben a nevét alig leírni tudó segédmunkás 5–6 ezer forintjával, sőt a vgmk-ban elérhető 8 ezer forintjával. A műszakiak létszámában észlelhető a csökkenés tendenciája, munkájukban a minőségromlás, az utánpótlásukban a jelentkezéshiány.

Az egyik vállalat elkezdte, többen folytatták az értékesítésre épített lakások akcióját, amelyet az állam a kivitelezőknek nyújtott kedvezményes hitelekkel támogatott. A vállalatok a piaci igények felmérése után, megrendelés nélkül építettek fel szabadáras kategóriába tartozó lakásokat, amelyeket aztán kulcsrakészen értékesítettek. Most vált időszakúvá — a gazdasági kényszer hatására — az az építési vállalkozási gondolkodás, amit az ÉGSZI-IN-VESZTORG a hetvenes években módszertanilag kidolgozott és nagy akcióiban fővállalkozóként realizált.

Felvetődött az építőipari vállalkozások egyik új formájaként a beruházók, tervezők és kivitelezők komplex versenyeztetése. A beruházók és a tervezők legyenek érdekelték az olcsóbb szerkezetek és anyagok tervezésében, a kivitelezők a gazdaságos végrehajtásban. A megrendelői pályázatot az a beruházói, tervezői és kivitelezői triász nyeri el, amelyik az építési feladatot a legelőnyösebb műszaki-gazdasági módszerrel hajtja végre.

A gazdaságirányítás fejlesztésének fő irányai a VII. ötéves tervben:

- a vállalati önállóság növelése a nagyobb érdekeltég és a kockázat vállalás alapján;
- a szabályozott piacmechanizmus hatókörének szélesítése;
- a kormányzati irányítás hatékonyságának erősítése, feladatkörének és a vállalati kapcsolatszerkezetének fejlesztése.

Az ötéves közép távú vállalati terveket a kivitelezők 1986. június 30-ig készítették el. Az ÉVM azt ajánlotta a vállalatoknak, hogy az ötéves terveiket szakaszolják. Az 1986–1987 még a stagnálás időszaka lesz, a fejlődés a második szakaszra, az 1988–1990-es évekre tervezhető. A vállalatok a terveket saját felelősségükre és a maguk döntése szerint állították össze.

Az új vezetőtestület: a Vállalati Tanács

Az ÉVM az 1984. december 22-én kelt 1145—4/84. Szmh. számú leiratával közölte, hogy az 1984. évi 22. tvr. értelmében az Intézetet „A” kategóriába, a vállalati tanácsi vállalatvezetési formába sorolta. Az átalakulást a minisztérium 1985-re irányozta elő.

Milyen társadalompolitikai és gazdasági megfontolások hívták létre a fejlett szocializmus felé haladó demokratikus rendszerünkben az újszerű vezetési formát? A választ megadják azok a tendenciák, amelyek a társadalmunkban esztendőök óta kibontakozóban vannak: a vállalati önállóság növelése; a vezetés demokratizálása; a kollektív vezetéssel felszabadítható alkotó energiák intenzívebb kamatoztatása; az emberi tényezővel való hatékonyabb gazdálkodás a termelés, a gazdaság dinamizálása végett. A Vállalati Tanács vezetőtestület, amely az Intézet működésének és gazdálkodásának hatáskörébe utalt, stratégiai jellegű kérdésekben jogosult dönteni és döntéseinek végrehajtását ellenőrizni.

Ezentúl a minisztériumok partnernek tekintik a kollektív vezetői testület rangját viselő vállalati tanácsokat, amelyek két eltérő, de együttműködő érdekcsoportot egyesítenek: az intézeti vezetés képviselőit, valamint a főosztályok, osztályok beosztottainak választott

küldötteit, olyan munkatársakat, akiknek tekintélyük van. Lehetőleg nem függenek senkinek a jószándékától, és nem félnek senkinek a megtorlásától.

A Vállalati Tanács tagjainak létszáma 25. A tagok az intézetvezetés részéről: az igazgató és tíz vezetőbeosztású dolgozó, 14-en a dolgozók választott küldöttei, akiknek a megbízása öt évre szól.

A Vállalati Tanács hatásköre:

- az igazgató megválasztása, megerősítése, valamint a felmentése titkos szavazással;
- a Vállalati Tanács a tagjai közül meghatározott időtartamra — az első alkalommal két évre — elnököt és elnökhelyettest választ;
- az Intézet közép távú és rövid távú tervének meghatározása;
- az Intézet által felhasználható jövedelem elosztási elveinek meghatározása;
- az Intézet éves mérlegének és eredménykimutatásainak jóváhagyása;
- az Intézet tevékenységi körének jelentős módosítása, ha a tevékenység az éves árbevétel 10 százalékát meghaladja bővítéssel vagy szűkítéssel;
- az Intézet beruházásaira, hitelfelvételére, kötvénykibocsátására, szervezeti egységének, pénznek és termelőeszköznek az átadására, átvételére vonatkozó jelentős döntések meghozatala;
- az Intézet szervezeti egysége önálló vállalattá alakulásának, leányvállalat létesítésének, valamint gazdasági társaságban és társulásban való részvételének meghatározása;
- a Szervezeti és Működési Szabályzat megállapítása, módosítása, ennek keretében elkülönült szervezeti egységek létesítése vagy megszüntetése;
- munkaerő foglalkoztatására vonatkozó jelentős döntés meghozatala, ha ezáltal a dolgozók nagyobb csoportjának élet- és munkakörülményei megváltoznak;
- az igazgató beszámoltatása, minősítése és munkájának értékelése, az igazgató felett a munkáltatói jogok gyakorlása;
- az Intézet általános vezetésének a dolgozók közgyűlésére vagy küldött közgyűlésre való átruházása;
- az Intézet szétválásának vagy más vállalattal való egyesülésének elhatározása;
- döntés azokban a kérdésekben, amelyeket a minisztertanácsi rendelet vagy határozat a hatáskörébe utal.

A Vállalati Tanács működése csak a cégér átfestése lenne, ha az igazgató megválasztásán kívül nem járna együtt az Intézet jogi, pénzügyi, kereskedelmi, fejlesztési, beruházási, stb. önállóságának kiterjesztésével.

A Vállalati Tanács első ülését 1985. március 30-án tartotta meg. Elnökének megválasztotta dr. Zombori Györgyöt, a Fejlesztéskoordinációs és Minőségellenőrzési Főosztály vezetőjét.

Dr. Zombori György okleveles közgazdász 1979-ben, a SZÁMGÉP-pel történt fúziókor, mint a megszűnt vállalat igazgatóhelyettese, került az ÉGSZI apparátusába. Az egyetem elvégzése után a SZÜV munkatársa lett. Elsődlegesen az építőipar számítástechnikai problémáival foglalkozott. 1968-tól a SZÁMGÉP-nél dolgozott rendszerszervezőként, nemsokára főosztályvezető lett, majd igazgatóhelyettes. 1979-től az ÉGSZI-ben betöltött munkakörei a szervezeti átalakítások során: irodaigazgatóhelyettes, fejlesztési főmérnök, majd főosztályvezető. Nagy a szakmai tekintélye, emberi-vezetői adottságai kitűnőek. Mint politikailag jól felkészült propagandista színvonalas pártmunkát végez.

Alelnöknek Katona Imre okleveles közgazdászt választották, aki az Intézetnek 1959 óta munkatársa. Szakértelme és emberi jó tulajdonságai miatt munkatársai körében nagy megbecsülést élvez. Többszörös kiváló dolgozó. Mint vezető propagandista, a VI. kerületi pártbizottság társadalmi munkatársaként végez pártmunkát.

A Vállalati Tanács alakuló ülésén meghatározták, hogy az Intézet 1985. április 1-ével tér át az új vállalatirányítási rendszerre. A következő napirendi pont dr. Balázs György igazgató állásában való megerősítése volt. A vonatkozó előterjesztés kifejtette, hogy dr. Balázs György igazgatói tevékenységét a gazdasági- és nyereségterv teljesítése, a zavartalan pénzügyi gazdálkodás, az országos átlagot meghaladó dolgozói jövedelem növekedés jellemzi. Az Intézet termelési szerkezete folyamatosan fejlődik, és a mindenkori piaci igényekhez alakul. Irányításával számos új és előremutató témával foglalkoztak: az építőipari szabályozórendszer kidolgozása; új vállalkozási formák kialakítása; versenytárgyalós rendszer bevezetése; a vállalatok költségcentrikus átvilágítása. A feladatstruktúra átalakításán belül kiemelt fontosságú a kisszámítógépek építőipari telepítése, az irányítási és gazdálkodási rendszereknek kisépekre való kifejlesztése. Nagyjelentőségű struktúra korszerűsítés a regionális főosztályoknak leányvállalatokká történt átalakítása.

Dr. Balázs György rugalmas reagáló készsége a környezet változásaira, kreativitást serkentő és támogató vezetői tevékenysége jelentősen hozzájárult az Intézet új szervezeti,

termelés-szerkezeti, valamint gazdálkodási megoldásainak kidolgozásához. Az intézeti apparátus az elsők között alakult át szervezetrendszerre.

A Vállalati Tanács dr. Balázs Györgyöt igazgatói munkakörében 1990 végéig megerősítette.

A Vállalati Tanács ezután elfogadta az Intézet új Szervezeti és Működési Szabályzatát.

A Vállalati Tanács negyedévenként megtartott ülésein megtárgyalta többek között az Intézet operatív tervét, meghallgatta az egyes szakterületek beszámoló jelentéseit; foglalkozott az Intézet számítástechnikai eszközállományának IBM és SIEMENS gépekkel történő kiegészítésével; egy finn–magyar közös vállalat létrehozásával; részvények vásárlásával a Vállalkozási Banknál, stb.

Megtárgyalta és elfogadta az Intézet I. félévi tevékenységéről és eredményeiről készített beszámolót, módosította az Intézet Szervezeti és Működési Szabályzatát, annyiban, hogy az intézeti igazgató részére jóváhagyta a főigazgatói cím használatát, és felhatalmazta a főigazgatót, hogy helyetteseinek engedélyezhesse a főigazgatóhelyettesi címet, egyes nem tudományos vezetői munkakörben dolgozóknak az igazgatói címet.

**„A munka termelékenysége,
ez végeredményben a legfontosabb...”**

A címben leírt idézet folytatása: „... a legfőbb az új társadalmi rend szempontjából”. A megállapítás bizvást alkalmazható a szellemi termékeket alkotó intézmény, az ÉGSZI munkaverseny mozgalmába bepillantó fejezet élére. A termelékenység terminus technicus helyett az intézeti viszonyokra alkalmazva, helyesebben használható a termelékenységet is magába foglaló gazdasági hatékonyság fogalma. Az intézeti munkaversenyben részvevő szocialista brigádok tevékenysége, vállalásai és teljesítései túlnyomóan a gazdaságosságra, az árbevétel növelésére, a mennyiségi végrehajtás mellett a hatékonyságot előmozdító minőségre irányulnak.

Az Intézetet eredményeinek elérésében a szocialista munkaverseny és a brigádmozgalom mindenkor számottevően segítette. Mindkét mozgalmat a folyamatosság, a széles körű részvétel és a gazdasági feladatokkal való azonosulás jellemezte. Dr. Balázs György igazgató a szocialista brigádvezetők egyik tanácskozásán szempontokat adott a mozgalomhoz. A brigádok vállaljanak többletfeladatokat, és ezekre kössenek megállapodást a gazdasági vezetésükkel. A konkrét megállapodások teljesítéséhez a munkafeltételeket és a jutalmat az Intézet biztosítja.

Az intézeti versenyformák lehetővé tették a dolgozók számára a kiemelt feladatokban való aktív részvételt, a kezdeményezést, a kötelezettségeket meghaladó vállalásokat. Az intézeti munkaverseny különböző formáiban évek óta a dolgozók 70–80 százaléka vett részt. A versenyeredmények díjazására és a kiemelkedőt teljesítő brigádok jutalmazására az Intézet évente egymillió forint körüli összeget fordított.

A munkaversenymozgalom gazdája a gazdasági vezetés. A szakszervezeti bizottság és a szakszervezet apparátusa részt vesz a mozgósításban és az eredmények értékelésében.

A munkaversenymozgalmat mindenkor a Munkaverseny Szabályzat szabályozta, amelyet szükség szerint módosítottak külső intézkedés vagy belső elvárás hatására. Így szabályozta a „Nívódíj” — majd a „Tanulmányok versenye” és az „Alkotó Ifjúság” pályázatokat, a szocialista brigádmozgalmat, kollektív versenyeket, szakmai vetélkedőket, az „Érdemes Főosztály” és a „Kiváló Főosztály” címek megpályázását, a „Kiváló Dolgozó” kitüntetéseket, a szocialista együttműködési szerződéseket, a kommunista műszakokat és az Intézettől kért társadalmi munkák elvállalását. A Szabályzatok mindig pontosan meghatározták a pályázatok és teljesítmények elbírálásának és a kitüntetések odaítélésének módját.

Az 1985-ben az elérendő legfontosabb célok az Intézet és a munkaverseny feladattervében a kiemelt kutatási és számítógépes fejlesztési programok teljesítése.

Ekkor ünnepeltük hazánk felszabadulásának 40. évfordulóját, és 1985-ben tartotta az MSZMP XIII. kongresszusát. Mindkét ünnepi esemény az intézeti munkaversenyben felszabadulási és kongresszusi külön feladatvállalásokra nyújtott alkalmat.

A szocialista brigádmozgalomban résztvevőknek az összes dolgozókhöz viszonyított

aránya az utóbbi években: 1982-ben 60,6, 1983-ban 59,9, 1984-ben 68,2 és 1985-ben 68,4 százalék. A benyújtott pályaművek sokasága és a munkaversenyben résztvevők létszámának emelkedése jelezte, hogy az újonnan korszerűsített intézeti Munkaverseny Szabályzat a minőségi munkára ösztönzéssel és a jutalomdíjak felemelésével elérte célját. A kreativitásra, a képességek maximális kibontására készítette a munkatársakat.

Az ÉGSZI szervezetrendszer egészére is meghirdette a munkaversenyt az anyaintézet az „ÉGSZI Érdemes Leányvállalata” cím és jutalom kitűzésével.

A vállalkozói erkölcsről

Fontos dokumentum született az ÉGSZI szervezetrendszer egységei közötti vállalkozói magatartás követelményeiről. A dokumentumot szerkesztőbizottság fogalmazta meg széles körű előkészítő tárgyalások eredményeként.

Az ÉGSZI szervezetrendszer a megrendelők megbízásainak pontos, jó minőségű és határidős teljesítésével az árbevételét, és takarékos gazdálkodással a nyereségét növeli. Erőforrásaiból eszközfejlesztéssel a kapacitását fokozza, és bérszínvonalának emelésével igyekszik dolgozóinak anyagi dotálását és erkölcsi megbecsülését az országos és az ágazati színvonal felett biztosítani. Elengedhetetlen, hogy az említett célok érdekében a főosztályok és a leányvállalatok az elvárható legteljesebb összhangban kooperáljanak.

A hangsúly a harmonikus együttműködésre helyeződik. A megrendelőktől kapott, egyre bonyolultabb feladatok komplex megoldása egy szakember vagy egyetlen munkacsoport tudás szintjét, vagy tevékenység potenciálját meghaladja. A megbízások jelentős részének teljesítése magas színvonalú közgazdasági, műszaki, szervezési és szociológiai ismereteket feltételez. Interdiszciplináris felkészültséget igényel, más osztályok és timek bevonását a munkába. Az új számítástechnikai rendszerfejlesztések nem nélkülözhetik az orgver, a szoftver és a hardver képzettségű szakemberek zökkenőmentes együttműködését. Mivel a szervezetrendszer szakmailag specializálódott, a bonyolult feladatok csak szervezett együttműködéssel oldhatók meg.

A negatív jelenségek is szóba kerültek Balatonfüreden, az 1985. szeptember 24–26-án megtartott tanácskozáson. A magatartásbeli elcsúszások megszüntetésére etikai irányelvek kidolgozását határozták el. A megfogalmazás munkáját egy bizottságra bízták. Néhány hónapos előkészítés után a bizottság előterjesztését az 1986. május 12–14-én megtartott tanácskozáson vitatták meg és fogadták el. Majd 1986. május 14-i keltezéssel „A vállalkozói magatartás követelményei az ÉGSZI szervezetrendszerben” címen az irányelvek sokszorosított szövegét valamennyi intézeti szervezet megkapta.

Lényeges megállapításai, az elvárt intézeti szervezatközi magatartás etikai normái kivenősen a következők:

Először arról, hogy minek nem szabad előfordulnia:

- megengedhetetlen a társszervezetek tevékenységének, szellemi termékeinek becsmérése, főként külső személyek vagy intézmények előtt;
- belső munkatársakkal és kívülállókkal szemben egyaránt a fölényeskedés, mások felkészültségének kétértelmű bevonása, munkájának lebecsülése;
- az agresszív magatartás;
- előzetes egyeztetés nélkül konkurensként való fellépés a területileg vagy szakmailag illetékes főosztály vagy leányvállalat témakörében.

A kívánatos pozitív magatartás kritériumai:

- a leányvállalat a saját régiójában a szervezetrendszer legfőbb képviselője;
- az egyes régiókban „otthonos” leányvállalat működési területén az Intézet más egységei csak abban az esetben vállaljanak munkát, ha az adott témával a tájegységben illetékes szervezet nem foglalkozik;
- a megbízás teljesítésébe külső partnert csak akkor vonjanak be, ha a szervezetrendszer egyik tagja sem rendelkezik a szükséges tárgyi tudással vagy kapacitással;
- a működési területen kívüli új megrendelővel való tárgyalás megkezdése előtt tájékozódás arról, hogy a tárgyalófélnek nincs-e korábbi kapcsolata a szervezetrendszer más tagjával. Ilyen körülmény fennállása esetén nem mulasztható el a „profilgazda”szervezet tájékoztatása.
- az ÉGSZI szervezetek elsősorban egymásnak nyújtsanak munkaalkalmat. Amennyiben szerződést kötnek fő- és alvállalkozói együttműködésre, a közös feladat kidolgozásának menetéről állandóan tájékoztassák egymást, a színvonalas munkáért egyetemes szavatosságot vállaljanak. A teljesítés eredményében – esetleges sikertelenségében – a felelősségvállalás legyen nyílt és korrekt;

- amennyiben külső szervezet részéről bírálat éri az intézeti szervezetrendszer egyik vagy másik tagját, a testvérszervezet segítőkész közreműködésével vállalja a hibák kijavítását. Külső környezetben bírálattal ne veszélyeztessék egymás és a szervezetrendszer tekintélyét;
- értékeljék egymás tevékenységét, tudatosan és önérzetesen vállalják az intézeti szervezeti egységekkel és a munkatársakkal való szolidaritást.

Az egymás tevékenységét kiegészítő egységes fellépés, az Intézeten belül kialakult pozitív légkör visszatükröződik az Intézet gazdasági-társadalmi környezetéből presztízisének növekedése révén.

Az Intézet érdekeivel való egyetértés hierarchiájában az azonosulás fokozatai: a szervezetrendszer egésze érdekeinek képviselője; az anyaintézet és a leányvállalatok csoportérdekei és önálló érdekei; az egyéni érdek. Ha nézeteltérés mutatkozik az érdekszférák sorrendiségének megítélésében, a magasabb szintű érdek érvényesítése az irányadó.

Akik — lefokozva emberi és munkatársi méltóságukat — megsértik az együttműködés etikai szabályait, azokkal szemben nem maradhat el a figyelmeztetés, a négyeszenaközi kritika; az inkorrekttség megismétlődésekor a nyilvános bírálat; súlyosabb esetekben a szankciók, a fegyelmi felelősségrevonás, majd végső esetben az elbocsátás.

A szervezetrendszer vezetőinek és munkatásainak etikus magatartását jellemzi a példamutatás, az együttműködési készség, mások megbecsülése, a nyílt és őszinte tájékoztatás, az adott szóban tett ígéret, az írásban rögzített vállalások teljesítése, a szavahihetőség, a jószolgálat és az egyetemes felelősségvállalás.

A szervezeti egységvezetők, valamint a vezető kutató-fejlesztő munkatársak személyének megítélésénél, működésük értékelésénél alapvető szempont az etikus magatartásuk.

A vállalkozói magatartás szabályait valamennyi érdekelt fél, az anyaintézet, valamint a leányvállalatok igazgatói, párt-, szakszervezet és KISZ titkárai írták alá.

Ezt követően megalakult az Etikai Bizottság. Ennek elnöke dr. Balázs György főigazgató, titkára Schaefer György; tagjai Béres István a pártszervezet, Rajos Margit az szb., Lilli Róbert a KISZ képviselőjében, továbbá Losonczy Zoltán igazgató a TISZA, dr. Vitai Antal igazgató a DÉLSZÁM leányvállalat részéről, és dr. Hajdók Zsolt főosztályvezető, valamint dr. Kecskeméti Miklós, a jogi önálló osztály vezetője.

Nemcsak alkotni, be is mutatni

1986-ban megkezdte működését a Public Relation Bizottság (PRB) Sándor Sándorné vezetésével. A bizottság sokoldalú tevékenysége kiterjed a fórum-rendszer megerősítésére, az ÉGSZI hírnevét szolgáló tevékenység intenzifikálására, az információ és a tájékoztatás új formáinak igénybevételére, információgyűjtésre, közvélemény kutatásra, arra, hogy mi a vélemény az Intézetről az országos szerveknél, a partner intézményeknél. Tájékoztatás az intézeti és a leányvállalati munkafeltételek és munkakörülmények javításáról, valamint a sikeres vállalkozói magatartásról. A PRB a legmagasabb szintű intézeti fórumon, a balatonfüredi kibővített szervezetrendszeri értekezleten megvitatott kérdések után elkészítette a közép távú munkatervét.

A hazai számítástechnika hardver és szoftver kiállításain az Intézet is megjelent a maga által fejlesztett eszközeivel és programjaival. Nem elég alkotni, az alkotásokat be is kell mutatni, mert a vevő a szemével is vásárol. A jelentősebb bemutatóknak és kiállításoknak a következőket minősítették az intézeti rendezők.

A budapesti Duna-Intercontinentál szállóban 1983-ban, november 8—11-ike között 28 hazai kiállító részvételével rendezték meg a „Software '84” kiállítást. A nagy hazai eszkegyártók, a szoftverházak és az ágazati szervezőintézetek mellett a kiállításon megjelentek gazdasági munkaközösségek is. Az ÉGSZI több mint száz jelentősebb ügyfelének, potenciális vásárlóinak, sőt a konkurens cégeknek is küldött meghívót, hogy akár a versenytárs szakértelmével tekintsek meg az intézeti programkínálatot. Nagy érdeklődés mutatkozott a műszaki-tervezési programok iránt. Az ÉGSZI bemutatót is tartott a TAP-34 mikroszámítógépen.

Az Építőipari Tudományos Egyesület 1984. október 24—26 között az ágazati számítástechnika alkalmazásait megvitató konferenciát, valamint szakkiállítást rendezett az ÉGSZI

Csalogány utcai intézeti székházában. A kiállításon a hazai számítástechnika 14 eszközgyártó cége és építőipari számítástechnikai intézete információs táblákon és mikroszámítógépes bemutatókkal demonstrálták eredményeiket. A „Számítástechnika az építőiparban” elnevezésű konferencián az ÉGSZI szakemberei 15 előadást tartottak. A konferenciát október 23-án dr. Trautmann Rezső, az elnöki tanács elnökhelyettese, az ÉTE elnöke, a kiállítást pedig Szűcs Endre miniszterhelyettes nyitotta meg. A 2. szekció dr. Kecskés Miklósnak, az ÉGSZI igazgatóhelyettesének elnökletével tanácskozott. Az ülésen előadást tartottak: dr. Balázs György, az ÉGSZI igazgatója, „A számítástechnikai kultúra fejlődése az építésügy területén és az ÉGSZI fejlesztési koncepciója” címen; dr. Kecskés Miklós „A számítástechnika alkalmazásának helyzete és feladatai az építőipar irányításában” címen, dr. Dénes János és dr. Orbán Antal a „Kis- és nagyszámítógéppel segített komplex beruházásirányítási rendszer”-ről értekeztek; Szabó István, Gyimesi György és Hoffmann György ismertették az „Új számítógépes rendszerek bevezetése és fejlesztése a paksi atomerőmű beruházás (PAB) számítástechnikai feladatainak megoldásában” témát; Balázs Antal „A nemzetközi együttműködés hasznosításának lehetőségei és eredménye a számítástechnikával segített házigyári termelésirányításban”, Saád András és Ströcker Gábor az „IDMS alapú pénzügyi és számviteli információ rendszer”, István Lajos „A számítástechnikai rendszerek biztonságának helyzete az építőiparban” címen tartottak előadásokat.

A látogatók a számítástechnika, alapvetően a mikrogépes felhasználói rendszerek építőipari alkalmazásával ismerkedhettek meg. A kiállításról nagy elismeréssel írtak a fővárosi lapok.

Az „ORGTECHNICA Hungária Budapest '84” kiállítást ötödik alkalommal rendezték meg 1984. november 13–17 között. A szervezőtechnikai eszközbemutató és kiállításon a Budapest Sportcsarnokban, közel száz hazai és húsz külföldi cég között az ÉGSZI is részt vett. Egy 24 négyzetméteres standon mutatta be modelljeit. Az egyidejűleg megrendezett szakkonferencia 57 előadója között hatan az ÉGSZI tevékenységéről tartottak előadást. Bagonyi László igazgatóhelyettes „A számítógéppalkalmazás helyzete és fejlődése az építésügyi ágazatban, egy fejlesztőintézet szemszögéből” címen; Saád András osztályvezető „Az IDMS alapú vállalati irányítás és információrendszer fejlesztése”, dr. Csekme István és Dobránszky Endre osztályvezetők, valamint Gyimesi György tudományos munkatárs „Az ÉGSZI kutatás-fejlesztési tevékenysége az építőipari kivitelező szervezetek korszerű termelésirányítása érdekében”, Béres István osztályvezető „Az MPG-60 fejlesztő és üzemeltető rendszer párbeszéd adatfeldolgozáshoz” címen. A kiállítást több mint 37 ezren keresték fel. A hazai és a külföldi cégek az eredményes üzletkötéseikre tekintettel kérték, hogy a Szervezési és Vezetési Tudományos Társaság a bemutatót 1986-ban ismételten rendezze meg.

Az ÉGSZI első megjelenése külföldi kiállításon Kalinyinban volt 1985. április 1–20-a között. A kiállítást a moszkvai Számítástechnikai Kormányközi Bizottság Koordinációs Központja és a „Centrprogramsizstem” Tudományos Termelési Egyesülés rendezte „Nemzetközi számítástechnikai kiállítás” címen. Az ÉGSZI kiállította a floppy illesztő berendezést, az MPG-60 orosz nyelvű változatát, az intézeti szoftver termékekről készített orosz nyelvű prospektusokat, valamint az Intézet egész tevékenységét bemutató tájékoztatót. A floppy illesztő berendezés iránt szovjet és kubai szakemberek érdeklődtek. A bolgárok konkrét ajánlatot kértek, mert ilyen berendezés még hiányzott az ESZR gépek szoftvertárából. Az MPG 60-ra vonatkozó részletes tájékoztatást meghallgatták az Összövetségi Polgári Építési Minisztérium, a Szovjet Tudományos Akadémia Maghőmérsékleti Intézete, a Kalinyini Műszaki Egyetem, a kubai Számítástechnikai Főigazgatóság, valamint a prágai TESLA képviselői. Sikert aratott, hogy az MPG bemutató rendszert az intézeti szakemberek tíz perc alatt üzembe helyezték. A műszaki számítási programok közül a legnagyobb érdeklődést a lemeztáblák optimális terveinek készítését végző program váltotta ki. A Kalinyinszkaja Pravda hétfőjében számolt be a kiállításról és az ott elhangzott előadásokról, kiemelve, hogy az ÉGSZI-ben kifejlesztett programrendszer segítségével bármely nemzet nyelvén lehet programozni.

A HUNGEXPO 1985. május 22–30 között rendezte meg az UFI (Union des Foires Internationales) tagjaként a tavaszi Budapesti Nemzetközi Vásárt, amelyen az ÉTK által szervezett állandó kiállítás mellett első alkalommal jelentkezett önálló bemutatóval az ÉGSZI.

A Szervezési és Vezetési Tudományos Társaság 1985. szeptember 17–20 között rendezte meg Békéscsabán a III. Számítástechnikai és Szervezési Akadémiát és kiállítást. A kiállításon az ÉGSZI 40 négyzetméteres területen kiállított egy IBM PC gépet szoftverjeivel, valamint az Intézetben kifejlesztett mágnesszalag illesztővel. Az ÉGSZI-SZINORG, valamint az ÉGSZI-DÉLSZÁM leányvállalatok bemutatták pályázati munkáikat, amelyekkel a kiállításon pályadíjat és dicséretet nyertek. Erről a Számítástechnika című lap 1985. decemberi számában is megemlékezett.

A Szakszervezetek Fejér Megyei Tanácsa és a MTESZ Fejér Megyei Szervezete 1985. október 7–18 között rendezte meg a NOVOTECH '85 Építő- és Építőanyag-ipari Szemleli Termék Kiállítást a Technika Házában. Az ÉGSZI a kiállításon mikroszámítógépes bemutatóval vett részt. Az Intézet kutatói és fejlesztői, valamint a leányvállalatok szakemberei tíz szakmai előadást tartottak a VIII. Építőipari Újítási-Találmányi Konferencián.

Az ÉGSZI Kínában, Sanghajban is megjelent 1985. október 18–24 között a CHINA IEE '85 (International Electronics Exhibition) kiállításon tíz magyar vállalat társaságában. Tablókon és prospektusokban szemléltette sokirányú tevékenységét.

Az Intézet részt vett a SOFTWARE '86 kiállításon 1985. november 12–15 között a Hotel Duna-Intercontinentálban. A 12 négyzetméteres standon a számítógépes programjait mutatta be. A szoftver kínálati kiállításon a 45 magyar cég mellett egy szovjet és egy angol cég is kiállított. Az ÉGSZI az IBM PC/XT gépen programbemutatót tartott. Érdeklődést keltettek a kompatibilis mikroszámítógépen futtatható főkönyvi és folyószámla könyvelési programok. Kereslet nyilvánult meg az egészségügyi, tanácsai és a gyártmányorientált ipari nyilvántartási programok iránt.

A Neumann János Számítógéptudományi Társaság a számítástechnika társadalmisításának jegyében szervezte meg 1986. március 14–19 között az I. Országos Mikroszámítógépes Találkozót Budapesten, Kecskeméten, Sopronban és Szombathelyen.

A fővárosi találkozót a budapesti tavaszi fesztiválok történetében először rendezték meg — a kulturális és sport programok mellett — a BNV 24. pavilonjában. A találkozó legjelentősebb eseménye „A számítástechnika mindenkié, a számítástechnika mindenkiért” kiállítás, amelyen — mintegy 50 kiállító sorában — az ÉGSZI is részt vett, egy 12 négyzetméteres standon szoftver kínálatával, valamint a hardverfejlesztései közül a floppy illesztőivel és a hardver-szoftver lizing lehetőségek bemutatásával. Sokan érdeklődtek az IBM PC kompatibilis gépek, illetve azok szoftverfejlesztései iránt, továbbá a kisgépekkel történő lokális hálózatok létrehozása felől. Keresték a floppy illesztő OS operációs rendszerben dolgozó változatát.

Az Államigazgatási Szervezési Intézet 1986. április 11–12-én Budaörsön, a Jókai Mór Művelődési Házban rendezte meg a Tanácsai Számítástechnikai Napokat. Célja: segítségnyújtása a tanácsoknak a VII. ötéves tervben meghatározott közigazgatási számítástechnikai program megvalósításában. Tizenhét vállalat és intézmény mutatta be az igazgatási munkát támogató és korszerűsítő számítógépeket és más informatikai berendezéseket, valamint számítástechnikai rendszereket. Az ÉGSZI standján mutatták be üzemeltetés közben a TAP—34 és az IBM PC/XT berendezéseket és az azokon futtatható szoftvereket a megyei és városi tanácsai vezetőknek.

A tavaszi Budapesti Nemzetközi Vásáron 1986-ban másodszor vett részt az Intézet május 21–29-e között a kőbányai vásárvárosban. A 25-ös pavilon első emeleti kiállítási területén bemutatta a lizing rendszerbe bevont IBM PC/XT kompatibilis mikroszámítógépeket és a rajtuk futtatható programcsomagokat.

Az ÉGSZI—DÉLSZÁM Dél-dunántúli Szervező Leányvállalat 1986. június 3–4-én Keszthelyen rendezett szakmai bemutatót az ÉGSZI—SZERVINFO, Győr és az ÉGSZI—DÉLORG, Szeged, valamint a budapesti Elektron Áruház és a Szellőző Művek közreműködésével. Két nap alatt mintegy 25 szoftvert mutattak be. A legkeresettebbek voltak az ÉGSZI—DÉLORG „Fenntartási költségelszámolás”, az ÉGSZI—SZERVINFO „Adatfelvivő rendszer”, az ÉGSZI—SZINVA „Rajznyilvántartó program”, az ÉGSZI—DÉLSZÁM „Bérszámfejtés”, „Menetlevél feldolgozás” és „Lemezzabás optimalizálás”, valamint a 22. Főosztály „Építőipari gazdasági kalkuláció” és „Főkönyvi könyvelés” témájú programcsomagjai. Az ÉGSZI—DÉLSZÁM a maga által kifejlesztett csoportos adatrögzítő berendezést ismertette. A bemutatót megtekintő mintegy 45–50 vállalat kép-

viselőivel több szerződés-előkészítő tárgyalást folytattak. A bemutatón újabb piaci kapcsolatok létesültek.

Augusztus 15–24-én megrendezett XI. Miskolci Ipari Kiállításon és Vásáron az ÉGSZI–SZINVA Leányvállalat állította ki és mutatta be az IBM PC/XT, valamint IBM PX/AT mikroszámítógéphálózaton működő felhasználói szoftvereket. A szakmai közönség részéről nagy érdeklődés mutatkozott mind a mikrogépek, mind a felhasználói programok iránt. A SZINVA Leányvállalat pavilonját megtekintette Fejti György, a Központi Bizottság tagja, a Borsod Megyei Pártbizottság első titkára, valamint a megye és Miskolc város közigazgatási vezetőinek csoportja.

1986 októberében az ÉGSZI, valamint a SZINORG, és a SZINVA leányvállalatok külön-külön önálló bemutatóval vettek részt a Budapest Sportszarnokban megrendezett „ORGTECHNIK Hungária Budapest '86” számítástechnikai hardver és szoftver kiállításon.

Az Intézet 1986-ban először jelentkezett egy Svájcban megrendezett számítástechnikai bemutatón. Baselben, a Swiss Data kiállításon, tíz négyzetméteres boxban mutatta be fali táblákon és prospektusokon tevékenységét és szoftver kínálatát.

Együtműködés a társszervekkel

A KG ISZSZI 1975 decemberében Szocialista Együtműködési Szerződés megkötését javasolta a társintézeteknek. Az általános Géptervező Iroda (ÉGTI), a Belkereskedelmi Ügyvitelszervezési és Információfeldolgozási Intézet (KERINFORG), később Kereskedelmi Szervezési Intézet (KERSZI), az ÉGSZI, a Könnyűipari Szervezési Intézet (KSZI), a Gépipari Technológiai Intézet (GTI), a Nehézipari Minisztérium Ipargazdasági és Üzemszervezési Intézete (NIMIGÜSZI), és a Számítógéppalkalmazási Kutató Intézet (SZÁMKI) 1976–1980 évekre megkötötték a szerződést a szellemi kapacitások és az anyagi erőforrások jobb kihasználására, a kölcsönös tájékoztatásra, rövid távú és távlati kutatás-fejlesztési feladattervek egyeztetésére, összehangolására. Összeállították az „Együtműködési témakörök jegyzéke” című kiadványt. Öt év során mintegy 48 szakmai napot rendeztek: szervezésfejlesztésről, hatékonysági vizsgálatokról, rendszerfejlesztési technológiáról, gépipari üzemek technológiai folyamatainak tervezéséről számítógéppel, mintarendszerek alkalmazásának tapasztalatairól, ismertetéséről. Közös konzultációkat, kerekasztal konferenciákat tartottak. Megküldték egymásnak az intézeti híradókat, tájékoztatókat.

1981-ben a II. kerületi kutatóintézetek újabb együtműködési szerződést kötöttek. Az együtműködő partnerek: az Energiagazdálkodási Intézet, a Könnyűipari Gépi Adattfeldolgozó Vállalat, az ÉGSZI, a Könnyűipari Szervezési Intézet, a Központi Bányászati Tervező Intézet, a Mezőgazdasági Ügyvitelszervezési Iroda, a SZOT Munkavédelmi Tudományos Kutató Intézete, a VIDEOTON Fejlesztési Intézet, és a VBKM Fejlesztési Intézet.

NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK

Az Intézet 1957-ben történt megalakulása óta folyamatosan építette ki nemzetközi kapcsolatait. A kezdeti időszakban elsősorban a szocialista országok társintézeteivel időközönkénti tapasztalatcsere és dokumentációcsere formájában.

A fejlettebb együtműködésre, a kapcsolatok körének szélesítésére az építésügyi ágazat nemzetközi kapcsolatainak fejlődése és a devizális lehetőségek javulása után került sor az intézet tevékenységi körének bővülésével, feladatainak megnövekedésével és komplexebbé válásával.

Az ágazati irányítás szintjén létrejött két- és többoldalú megállapodások, valamint az intézetek közötti közvetlen együtműködésre megnyíló lehetőségek alapján, a hatvanas évek közepétől kifejlődött az ÉGSZI nemzetközi együtműködési tevékenysége. Egyre több külföldi társintézettel kötött olyan több évre szóló együtműködési megállapodást, amelyek devizamentes kutatócserét, sőt munkamegosztáson alapuló kutatási feladatok közös elvég-

zését, kutatási eredmények kölcsönös adás-vételét tették lehetővé. A kétoldalú kapcsolatok fejlődésével párhuzamosan tervszerűbbé és intenzívebbé vált a nemzetközi szervezetek munkájában való intézeti részvétel; eredményes kapcsolatokat sikerült kialakítani néhány tőke-s országbeli intézettel is.

Az évek során az Intézet több munkatársa pályázott sikerrel hosszabb idejű ösztöndíjas külföldi tanulmányutakra, amelyek lehetőséget nyújtottak egy-egy témakörben az élenjáró külföldi szakismeretek, tudományos eredmények elmélyült tanulmányozására, és hasznosítására az intézeti feladatok megoldásában.

Negatív jelenségeként említhető, hogy zavarok mutatkoztak az intézetek közötti kapcsolatok terén, mert néhány külföldi társintézetet időközben átszerveztek, személycserék történtek, a hazai feladatok is módosultak, illetve a tematikai struktúrák átrendeződtek. Az említett körülmények miatt néhány külföldi intézettel a kiépített kapcsolatok meglazultak, a tervszerű és céltudatos együttműködés meghiúsult. Ugyanakkor azonban más intézményekkel a kapcsolatok bővültek, újabb kooperációk alakultak ki.

A kétoldalú tudományos-műszaki együttműködés a külföldi intézetekkel a következő tématerületekre terjedt ki:

- lakáspolitikai kutatások,
- építőipari termelésirányítási módszerek, eljárások, modellek, programok,
- munkaszervezési módszerek, eljárások,
- házgazdálkodási irányítási módszerek,
- kisszámítógépek alkalmazása, szervezési tapasztalatok, szoftverfejlesztés,
- vállalati gazdálkodási eljárások, modellek, programok, programsomagok,
- számítástechnikai eljárások, módszerek, számítógépek üzemeltetése,
- műszaki-gazdasági szint összehasonlítások,
- számítógépek építőipari felhasználása,
- automatizált irányítás,
- távlati tervezési kérdések,
- értékelemzés számítógéppel segített eljárásai,
- lakásépítési kérdések,
- normázási kérdések.

A nemzetközi kapcsolatok művelése az Intézet szakértőinek kiutaztatása, valamint külföldi szervezők, szakértők fogadása útján történt. Az Intézet munkatársai sok tájékoztató anyagot, eljárási módszertani leírást, rendszer-, illetve programleírást hoztak magukkal.

A kereskedelmi jellegű kiküldetéseknek két formája:

- számítógépek beszerzése és üzembe állítása,
- külföldön végzett szolgáltatásokkal és azok előkészítésével kapcsolatos utazások.

A számítógépek beszerzésére Bulgáriába és az NDK-ba utaztak az Intézet munkatársai.

A külföldi szolgáltatásokat az ÉGSZI a Nemzetközi Műszaki-Tudományos Együttműködési Irodával (TESCO) kötött szerződés keretében végzi. Ilyen szervezési tevékenységet folytatott Jugoszláviában a Hemijaka Industria „ZORKA” Vállalatnál, valamint Csehszlovákiában a rimaszombati cukorgyárban.

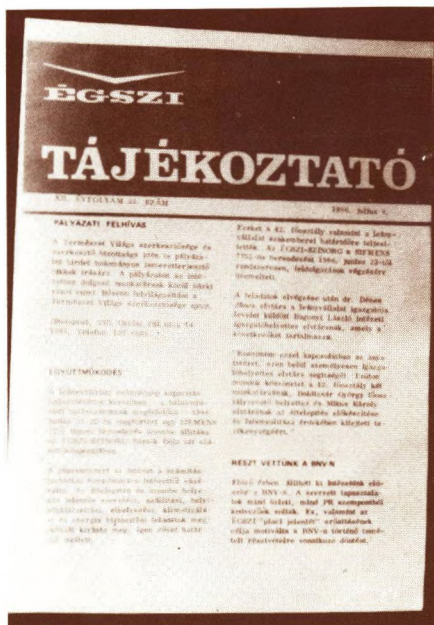
Sokoldalú együttműködés a KGST tagországokkal

A KGST tagországok gazdasági kutatóintézetei igazgatóinak kezdeményezésére 1968-tól éveken át, rendszeresen megrendezték az Igazgatók Értekezletét. A tanácskozás célja, hogy fokozódjék a tájékozottság, elmélyüljön az együttműködés a súlyponti témákban és ezáltal hatékonyabbá váljék az egyes országokban a gazdasági kutatás. A tanácskozásokon az ÉGSZI-n kívül résztvevő intézetek:

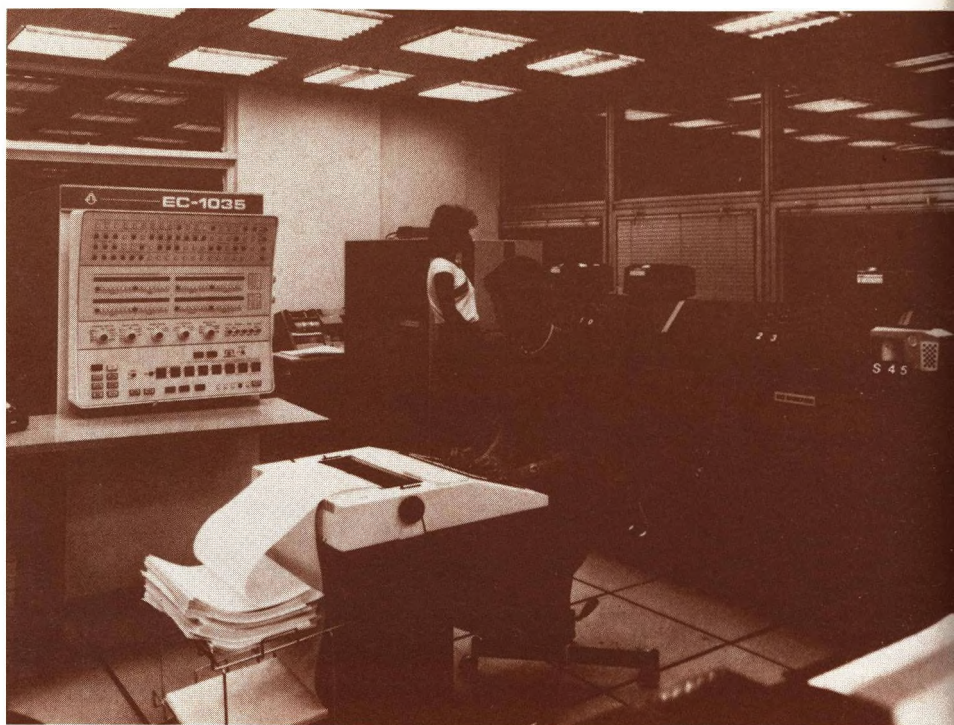
- BNK — Építésgazdasági, Szervezési és Gépesítési Intézet (NIIMOSZ)
- CSSZSZK — Építésgazdasági és Szervezési Intézet (UEOS)
- LNK — Építésszervezési és Gépesítési Intézet (IOMB)
- Mongólia — Építésügyi Kutató Intézet
- NDK — Német Építési Akadémia Gazdasági Intézete (DBA IFO)
- RSZK — Építésügyi és Építésgazdasági Kutató Intézet (INCERC)

Az ÉGSZI-SZERVINFO leányvállalat új székháza Győrött, a Kun Béla városrész Draskovits Jolán utcájában.

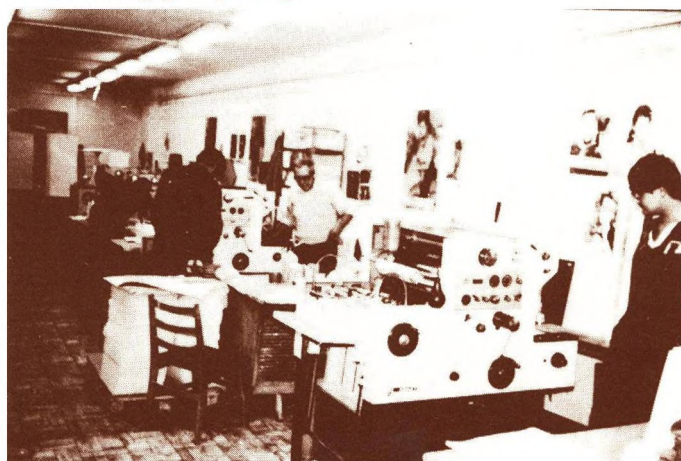

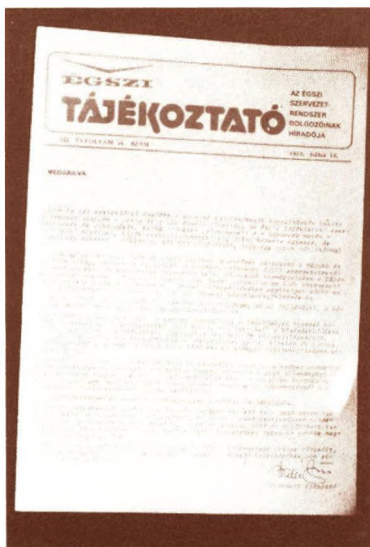
Az ÉGSZI TÁJÉKOZTATÓ, a „Kékfejű” címoldala 1986. év közepéig.

Az R 35-ös központi egység és a 100 Mb-s lemezegység a Csalogány utcában.

Az Intézet zugligeti nyomdája

Az ÉGSZI szervezetrendszer az országban.

A megújított
ÉGSZI TÁJÉKOZTATÓ címoldala
(1986. 07. 18.)

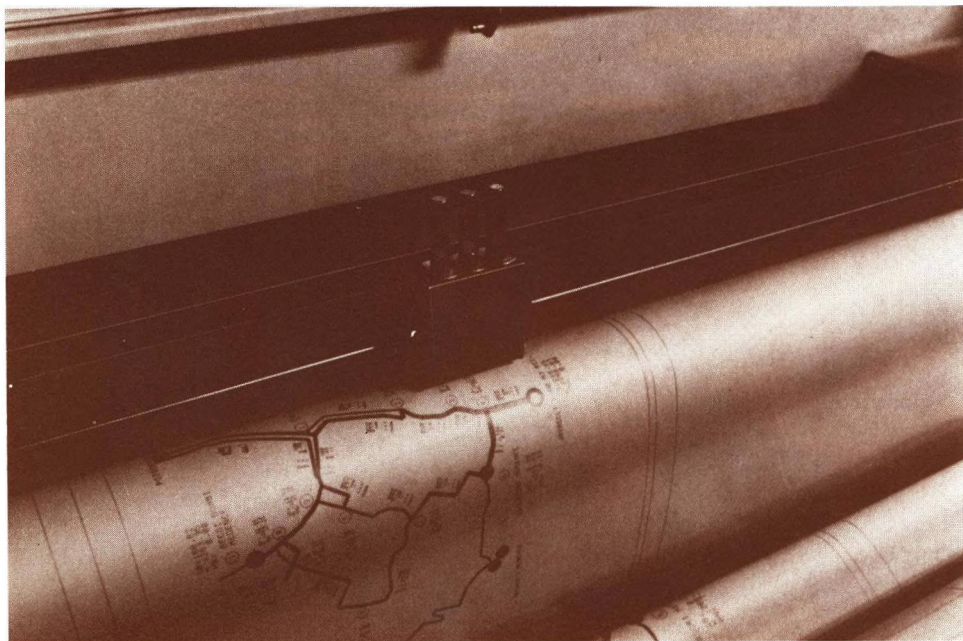
Az R 40-es számítógép a Bartók Béla úti gépteremben.

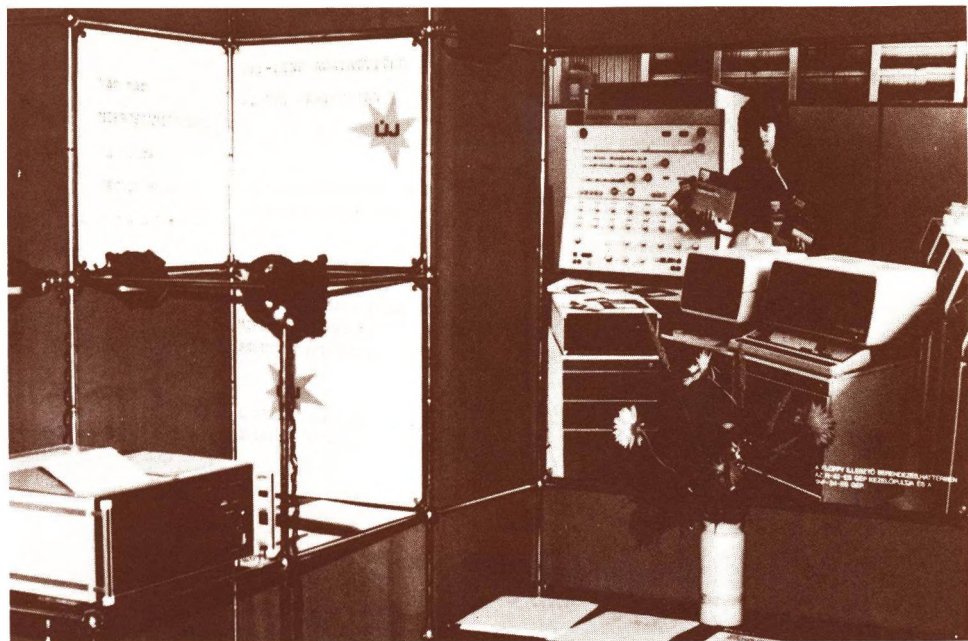

IBM PC mikrogép

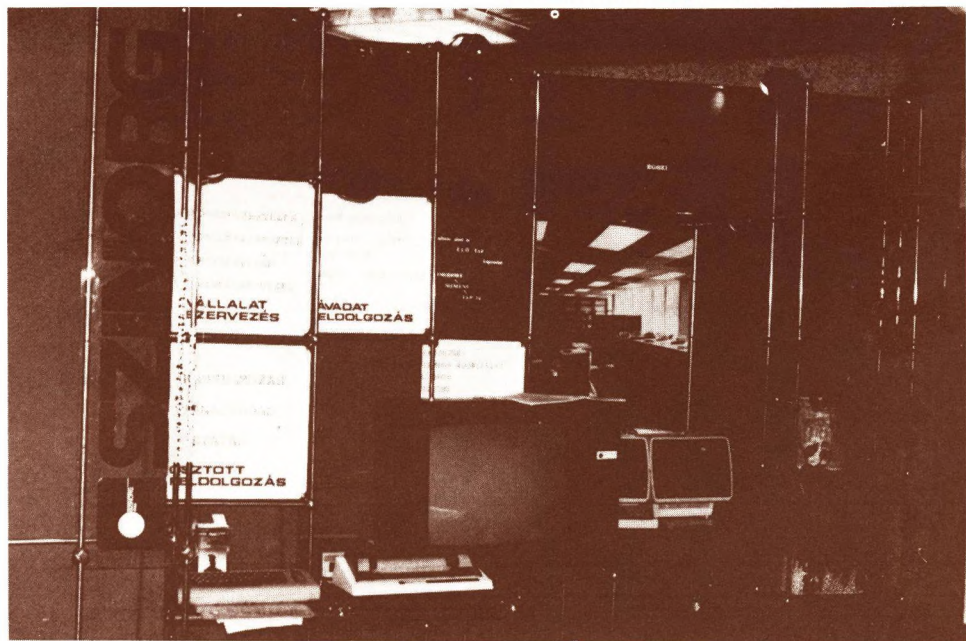
Calcomp rajzológép

Az ÉGSZI kiállításának egy részlete az ÉTE 1984 októberében a Csalogány utcai székházban rendezett kiállításán. A floppy illesztő berendezés. Hátterben az R 40-es számítógép kezelőpultja és a TAP 34-es gép.

A SZINORG leányvállalat az ÉTE kiállításon.

Az ÉGSZI az ORGTECHNIK '84 kiállításon.

Az Intézet az 1985. évi tavaszi Budapesti Nemzetközi Vásáron.

Az 1986. évi tavaszi BNV-n.

az ÉGSZI az Államigazgatási Szervezési Intézet Budaörsön rendezett kiállításán (1986).

Az ORGTECHNIK '86 kiállításon a Budapest Sportcsarnokban.

Az ÉGSZI szervezetrendszerének bemutatása a kiállításon

Az ÉGSZI-SZINORG leányvállalat az ORGTECHNIK '86 kiállításon.

Az ÉGSZI-SZINVA leányvállalat az ORGTECHNIK '86 kiállításon.

Az Intézet vezető munkatársai a jubileumi évben

Dr. Balázs György
főigazgató.

Dr. Kecskés Miklós
kutatási főigazgatóhelyettes.

Bagonyi László
szervezési főigazgatóhelyettes

Dr. Zombori György,
a Vállalati Tanács elnöke.

Tánczos Gábor,
a pártszervezet titkára.

Dr. Drukker Mária
szb titkár.

Bittner László
KISZ titkár.

Dr. Gadó Ottó, az Országos Tervhivatal elnökhelyettese az 1977. márciusi szabad pártnap előadója.

Az „Építők Napja” az intézeti székházban. Ünnepi beszédet mond: dr. Székely László főosztályvezető. Az elnökségben: Bittner László KISZ titkár, Bagonyi László főigazgatóhelyettes, dr. Kecskés Miklós főigazgatóhelyettes, dr. Drukker Mária szb. titkár, Tánczos Gábor pártszervezeti titkár, dr. Balázs György főigazgató. (1986. 06. 05.)

Az „Építők Napján” dr. Balázs György főigazgató „Kiváló Dolgozó” kitüntetést ad át Tanczos Gábor főosztályvezetőnek, pártszervezeti titkárnak (1986).

Az intézeti szocialista brigádok vezetőinek tanácskozása (1986)

Dr. Drukker Mária szb titkár a 40 éves szakszervezeti tagságának oklevelét adja át Kis Hugónak az „Építők Napján”. (1986.)

Gyülekezés a felvonulásra 1983. május 1-jén.

Az Intézet női labdarugó csapata, az Országos Ifjúsági Kupa III. helyezettje (1982).

A pécsiek csapata a győri ÉGSZI-sportnapokon (1985)

A debreceniek röplabda csapata a győri sportnapokon (1985).

A pécsiek röplabda csapata a pécsi sportnapokon.

A miskolci ÉGSZI-sportnapokon a miskolciak és a debreceniek röplabda csapata.

A budapesti intézeti lovas szakosztály tagjai a Dunakanyarban.

- SZU
- Építésgazdasági Kutató Intézet (NIIESZ)
- Össz-Szövetségi Munkatudományi Intézet (VNIPIISZ)

A KGST tagállamok között az Építőipari Állandó Bizottság (ÉÁB) munkájában az Intézet az ÉVM megbízásából vesz részt és az elmúlt években az ÉÁB szinte valamennyi állandó munkacsoportja részére dolgozott ki elemzéseket.

A KGST ÉÁB munkájához kapcsolódó intézeti feladatok közül ki kell emelni az ÉGSZI folyamatos kutató-elemző tevékenységét, az építő- és építőanyag-ipar 1976–1980. évi fejlesztési terveinek koordinálásában a Prognosztikai és Építésgazdasági, továbbá az Építőanyag-ipari, illetve az Üveg- és Kerámiaipari Állandó Munkacsoport munkatervének megfelelően. Az Intézet a Számítástechnikai Állandó Munkacsoport munkájában is részt vett, a „Beton- és vasbetonelemgyártás irányítási folyamatainak automatizálása” c. témában.

1975-ben az Intézet készítette elő a KGST tagállamok Magyarországon szervezett negyedik építésgazdasági szimpóziumát.

A KGST keretében végzett munkák közül megemlítjük az Intézetnek Magyarországról készített tájékoztatóit és véleményezéseit az ÉÁB Prognosztikai Szakértői Munkacsoportjának szakértői üléseire.

A KGST-nek a „Házépítő kombinátok automatizált termelésirányítási rendszere” témakörben a programcserét az ÉGSZI a magyar delegáció tagjaként végrehajtotta.

A KGST ÉÁB Prognosztikai és Építésgazdasági Állandó Munkacsoport tevékenységén belül kiemelés érdemel az 1976–1980. évekre vonatkozó ötéves tervek összehasonlítása és koordinálása. A komplex tervek mellett a Munkacsoport öt kiemelt témával foglalkozott. Ezek közül a „Szociális intézkedések hatása” c. kutatás, valamint a beruházás-koordinálás témafelelőse a Magyar Népköztársaság. Az Intézet dolgozta ki a koordinálás módszertanát, amelyet a Munkabizottság a részvevő országokban gyakorlati bevezetésre ajánlott, majd az 1978–1979. években be is vezették.

A Munkacsoport tevékenységének keretein belül az Intézet segítséget nyújtott a Kubai Népköztársaság építőipari minisztériumi és vállalati szintű átszervezése koncepciójának előkészítéséhez és kidolgozásához.

A KGST ÉÁB Építőipari Állandó Munkacsoport munkájában „A tüzelőanyag és villamosenergia felhasználása leghatékonyabb és leggazdaságosabb módszerei a kerámia falazóanyagok területén” c. kutatásban az ÉGSZI, mint a témafelelős ország bázisintézete vett részt. Kidolgozott javaslatait az ÉÁB a tagországok számára bevezetésre javasolta.

Az 1980-as évek első felében az Intézet a KGST keretén belül közreműködött három téma kidolgozásában: az építőipar, az építőanyag-ipar, üveg- és kerámiaipar 1990-ig terjedő fejlesztése; a házépítő kombinátok automatizált irányítási rendszere; a KGST tagországok beruházási együttműködésének főbb problémái, útjai és eredményei.

Közvetlen kétoldali együttműködés szocialista országbeli társintézetekkel

BULGÁRIA

Az intézeti együttműködés az MNK Építésügyi és Városfejlesztési Minisztériumának és a BNK Építésügyi és Építészeti Minisztériumának a gazdasági és tudományos-műszaki együttműködés tárgyában tartott ülései határozatainak megfelelően alakult.

A megállapodások az ÉGSZI együttműködő partnerének a BNK Építésszervezési és Gépesítési Tudományos Kutató Intézetét (NIOMSZ) jelölték ki. Az együttműködés főleg az építőipari szervezés, a bérezés és az anyagi ösztönzés, a termelésfejlesztés, az anyagellátás tervezése témakörökre irányult.

Az átszervezett KNIPIOIUSZ-szal felújított kapcsolat keretében folytatódott az együttműködés a gazdasági tervezés módszerei, továbbfejlesztési lehetőségei, a közgazdasági szabályozók kidolgozásának módszerei és hatásuk elemzése, a számítástechnika alkalmazási lehetőségei témakörében.

Egyidejűleg szoros kapcsolat alakult ki az Intézet és a bolgár számítógépgyártó és exportáló szervezetek között. Az ÉGSZI a szocialista országok egységes számítógép rendszere (ESZR) programjába tartozó

bolgár gyártmányú R-22 és R-20 típusú számítógépeket állított üzembe a magyar építésügy regionális számítógép hálózatában. A hálózat megvalósításához kapcsolódó külkereskedelmi tevékenység során igen szoros és kitűnő együttműködés alakult ki a számítógépeket szállító ISOTIMPEX céggel.

A baráti és üzleti kapcsolat jelentőségét jellemezte, hogy a budapesti számítógép központot 1976. április 8-án Sztanko Todorov, a Bolgár Népköztársaság Minisztertanácsának elnöke, majd május 12-én Grigor Sztoickov bolgár építésügyi miniszter is megtekintette. Mindketten elismeréssel szóltak az Intézetben kialakított számítástechnikai módszerekről, valamint a megvalósult együttműködésről.

Az MNK Építésügyi és Városfejlesztési Minisztériuma és a BNK Belkereskedelmi Minisztériuma között 1972-ben történt megállapodásnak megfelelően, az ÉGSZI és a bolgár Háztartási Szolgáltatás és Kommunális Gazdálkodás Intézete (BOKSZ) a háztartási és kommunális ellátás fejlesztésével kapcsolatos prognosztizálás metodikáját, valamint a kommunális ellátás normatíváit közösen dolgozták ki.

A legutóbbi években együttműködés alakult ki a Területrendezési Városepítési és Építészeti Tudományos Kutató és Tervező Intézettel is (KNIPITUGA) a lakásépítés és a lakáspolitiká témákban.

CSEHSZLOVÁKIA

Az Intézet a bratislavai Építésgazdasági és Szervezési Intézettel (UEOS) a Magyar—Csehszlovák Építő- és Építőanyag-ipari Állandó Albizottság ülésein meghatározott elvek szerint alakította ki kapcsolatait. Az Intézet és UEOS közötti együttműködés formáját és témáit az intézetek vezetői közös konzultációkon határozták meg.

Közösen oldották meg a következő feladatokat: a csehszlovák és a magyar építőanyagok fejlesztésének és fejlettségi szintjének kétoldali összehasonlítása; a Magyarországon és Csehszlovákiában végzett kivitelezési munkák fejlődésének összehasonlítása.

Az Intézet kidolgozta a cementgyárak karbantartási modelljét, amelyből a csehszlovák társintézet átvette és alkalmazta az állóeszköz karbantartásra vonatkozó modell-részt.

Az ÉGSZI előadásorozatot tartott az UEOS-nál az alkotó szellemi munka szervezésének és vezetésének néhány sajátosságáról.

A jelenlegi kapcsolat két témakört érint: az irányítási rendszer és szervezésfejlesztés a számítástechnika alkalmazásával; az építőipari ágazat információs rendszere.

Az MNK és CSSZSZK Építésügyi Minisztériumainak 1972. júniusi határozata szerint az Intézet együttműködött a prágai Magasépítési Kutató Intézettel (VUPS) a „Könnyűszerkezetes épületek nemzetközi összehasonlítása” című tétel kidolgozásában. A feladat megoldásának befejezését tudományos tanácsülés követte, amely a tanulmányt hasznosnak minősítette.

Az érintkezés az Intézettel az évek során meglazult, viszont új kapcsolat létesült a prágai Építésracionalizálási Intézettel (URS). A közel évtizedes kapcsolat jelenleg három témakört érint: az irányítási rendszerek tervezése, a számítástechnika és szervezéstechnika alkalmazása; az árképzés és normázás; a műszaki-gazdasági mutatók képzése és felhasználása az ágazati tervek kialakításában.

A karbantartási munkák racionalizálására az Intézet miskolci főosztálya az ERA hálószervező rendszert alkalmazta a Rimavska Sobota-i Stredoslovenszky Cukrovar N.P. cukorgyárban.

JUGOSZLÁVIA

A Magyar—Jugoszláv Építő- és Építőanyag-ipari Állandó Bizottság ülésein kialakult irányvonalnak megfelelően, kétoldali kapcsolat jött létre az ÉGSZI és a Zavod za Organizaciju Radai Poslovanja (ZAVOD) között.

Ennek keretében az Intézet elkészítette az újvidéki Liman III. lakótelep szervezési dokumentációját és a beruházás megvalósításában résztvevő vállalatok üzemszervezését érintő javaslatát. Kidolgozta a szabadkai Integral Vállalat korszerű termelésirányítási rendszerét

Honeywell 1250 típusú számítógépre. Az ÉGSZI által kidolgozott rendszert a vállalat bevezette és eredményesen alkalmazta, nemcsak a termelésirányításban, de a versenytárgyalások gyors, megalapozott előkészítésében is.

Több jugoszláv vállalatnál végzett az Intézet karbantartásszervezést, így például a szabadkai ZORKA Vegyiműveknél, valamint három téglaiipari vállalatnál. Ez utóbbiaknál munka- és üzemszervezésre, termelési tanácsadásra és a beruházási tevékenység előkészítésére javaslatokat dolgozott ki.

Továbbá az ERA hálóstervező programrendszert alkalmazták a felújítási munkák ütemezésére, a kivitelező munkák irányítására a kanizjai Gik Potisje Építőipari Kombinátban, a macedóniai Jegunovceban a „Jugohrom” Kohászati Kombinátban. Megvalósításuk jelentős termelési volumen- és termelékenységnövekedést, ezekkel együttjáró nyereségtöbbletet eredményezett.

LENGYELORSZÁG

Az LNK-ban az Intézet az 1970-es évek során az Építésgépesítési és Szervezési Intézettel (IOMB) és a Lakásgazdálkodási Intézettel (IGM) kötött kétoldalú együttműködési megállapodást.

Az IOMB-ot 1975-ben átszervezték, így annak jogutódjával, az ORGBUD-dal folytatta az Intézet az együttműködést a műszaki gazdasági értékelési módszerek, az építőipari anyagszükséglet tervezése, a műszaki-gazdasági normatíva rendszer és a lakásépítés műszaki fejlesztésének kérdéseiben.

A Lakásgazdálkodási Intézettel (IGM) felvett kapcsolatok kiterjedtek: a lakásépítés beruházások gazdasági hatékonyságának meghatározási módszereire; a lakásépítés finanszírozásának elveire és forrásaira; a lakással kapcsolatos szolgáltatások árainak meghatározására; a tudományos kutatás szerepére a lakásépítésben.

Kiemelést érdemel a lengyel Lakásgazdálkodási Intézet (IGM), a csehszlovák Magasépítési és Építészeti Intézet (VUVA), valamint az ÉGSZI között 1970-ben létrejött megállapodás alapján a „Lakóépületek és lakások használati értékének meghatározási módszerei” c. témában végzett közös kutatás, amely háromoldalú munkamegosztással valósult meg. Ebből a szempontból az együttműködés magasabbrendű formáját képviselte.

A következő időszakban a lengyel társintézeteket átszervezték, ezért az ÉGSZI a továbbiakban a több intézetből összevont Építőipari, Szervezési, Gazdasági és Irányítási Intézettel (ORGBUD) folytatta az együttműködést. Jelenlegi kapcsolata az „Építőipari árak és költségvetések” témájára terjed ki.

Viszonylag újabb a kapcsolat a lengyel Építésügyi és Építőanyag-ipari Minisztérium Munkanormázási Központjával. A varsói Resortowy Osvodek Nomowani a Pracy (RONP) intézet az ÉGSZI-ben tanulmányozta a munkaszervezési intézkedéseket, továbbá kicserélték az építőipari munkaszervezésre, normaképzésre vonatkozó tapasztalatokat.

Ugyancsak újabb a kapcsolat a lengyel Környezetfejlesztési Intézettel (IKS) a lakáspolitikai és a lakásgazdálkodás kérdéseiben. A családlakásépítkezési fejlesztésében az együttműködés a Központi Szövetkezeti Lakásépítési Szövetség Szövetkezeti Építési Központjával (INWESTPROJEKT) alakult ki.

NÉMET DEMOKRATIKUS KÖZTÁRSASÁG

Az NDK-ban elsősorban a Német Építési Akadémiával (DBA) a prognóziskészítéssel kapcsolatos kutatásra létesült tudományos együttműködés. Közös elemzés és rendszer-szerkesztés készült a prognózisrendszerre és a prognózismodellekre. A két intézet kölcsönösen egymásnak kutatási szolgáltatásokat nyújtott a nemzetközi lakáshelyzetről, az építőipari szállítási technológiák fejlesztéséről, az építéshelyi munkafolyamatok gépesítésének és racionalizálásának tendenciáiról, stb.

1977. óta az Intézet együttműködik a berlini Építőipari Szervezési és Adatfeldolgozási Központtal (ZOD). A főként számítástechnikai területre kiterjedő együttműködés keretében

konzultációkon ismertette az ÉGSZI a számítógéppel segített irányítási rendszer fejlesztésének módszerét, az építésügyi szervezési és programdokumentációk egységes rendszerét, a típusmodellek kialakításának, telepítésének módszerét. Az együttműködés keretében a ZOD munkatársainak 3 hónapos bulgáriai kiképzését az ÉGSZI biztosította az ESZ 5061 mágneslemezegység üzemeltetőinek és karbantartóinak szervezett tanfolyamon. A ZOD közvetítésével az ÉGSZI egy munkatársa részt vett a lipcsei Robotron cégnél az ESZ 7031-es Soemtron sornyomtató műszaki üzemeltetőinek tanfolyamán.

A DBA-val folytatott kutatási együttműködés keretében az Intézet összehasonlította az NDK és az MNK építőipara termelékenységét a panelos lakásépítésre vonatkozóan is. Az eredmény a vártnál kedvezőbb volt: a magyar építőipar termelékenysége alig marad el az NDK építőiparának termelékenységétől.

A ZOD-dal való kapcsolat a nyolcvanas években újabb korszerű témákkal egészült ki a mikro- és miniszámítástechnika készülékeinek alkalmazása, valamint a párbeszédes programozás és adatbank rendszerek alkalmazása tekintetében. Gyümölcsöző a kapcsolat a weimári közgazdasági egyetemmel.

ROMÁNIA

Mintegy évtizedes múlta tekint vissza a bukaresti Építőipari és Szervezési Kibernetikai Központtal (COCC) fennálló kapcsolat is. Az együttműködés három témakört érint: az építőipari termelésirányítási rendszerek; a normatív adatbázisok fejlesztése; a miniszámítógépek alkalmazása az építőiparban és a minisztériumi irányításban. Lazábbak a kapcsolatok a román Fa- és Építőanyag-ipari Minisztérium Számítógép Központjával (CDEC), valamint az Építőipari és Építésgazdasági Kutató Intézettel (INCERC).

SZOVJETUNIO

Szovjet kutatóintézetekkel az MNK Építésügyi és Városfejlesztési Minisztériuma, valamint a SZU Állami Építésügyi Bizottsága magállapodásai alapján az együttműködés közel két évtizedes.

A hetvenes évek óta az Intézet a szovjet intézmények közül a következő témák vonatkozásában tart kapcsolatot:

- az Építőipari Automatizálási Rendszerek Intézetével (NIIASZSZ) a matematikai programozási módszerekről az építőiparban;
- az Építőipari Tudományos Kutató Intézettel (NIIESZ) a tudományos és műszaki megoldások gazdasági megalapozásának módszereiről és rendszeréről az építőiparban; a költségvetéskészítés és árképzés számítógép felhasználásáról;
- az Építőipari Össz-Szövetségi Munkatudományi Intézettel (VNIRIISZ) az építőipari munkák tarifarendszerének kialakításáról, a munkaerővándorlás szociálpszichológiai okai feltárásának módszereiről, valamint a munkanormában beépített pihenési idő mértékének megállapításáról.

Az OSZSZSZK Lakás- és Kommunális Gazdálkodási Minisztériumával az előregyártott elemekből épült lakóházak üzemeltetési minőségének növelése és a műszaki üzemeltetés feltételeinek szabályai témában folytat az ÉGSZI műszaki-tudományos együttműködést. A lakás- és kommunális gazdálkodás irányításának tökéletesítése témában együttműködési kapcsolatban áll a moszkvai Kommunális Gazdálkodási Akadémiával.

A további években a kapcsolatok egy része elhalványult, a tapasztalatcserék megritkultak, sőt elmaradtak, mert az együttműködő intézmények száma lecsökkent.

Jelenleg az ÉGSZI a GOSZGRAZSDANSZTROJ-jal és a GLAVMOSZSZTROJ-jal az iparosított házépítésre vonatkozó magyar-szovjet egyezmény keretében tart kapcsolatot, továbbá két moszkvai intézettel:

- az Össz-Szövetségi Munkaügyi Tudományos Kutató és Tervező Intézettel a munkaszervezés, műszaki normázás, az építőipari bérezés és munkafeltételek javítása ügyében;
- a Központi Tervezési Tudományos Kutató Intézettel az „Automatizált műszaki tervezés”,

valamint a „Gazdasági és műszaki tervezés értékelési módszerek segítségével” c. témákban.

Az ÉGSZI 1979-ben kapcsolatot létesített a moszkvai Nemzetközi Irányítástudományi Kutató Intézettel (MNIIPU). Azóta több kutatási témában együttműködés alakult ki a két intézet között. Az egyik ilyen témakör: „A kivitelezés (beruházás) szervezési és irányítási módszereinek fejlesztése a KGST integráció keretében megvalósult létesítmények vonatkozásában”. Ide tartozik a „Barátság” kőolajvezeték és a „Szövetség” gázvezeték építése; nemzeti nagyberuházások tapasztalatainak hasznosítása.

Az ÉGSZI javasolta az „EVM-2 Beruházási folyamatrendszer fejlesztése” című célprogram keretében a magyar félre háruló munka elvégzését. A kezdeményezésre jött létre a kapcsolat a Célprogram Bizottság és a MNIIPU között, majd 1981-ben szerződést is kötöttek egymással.

Az Intézet témafelelős három problémacsoportban:

- a beruházási programok kialakításával kapcsolatos módszertani és gyakorlati kérdések kutatása figyelemmel az integrációs kapcsolatokra;
- információk rendszerek felépítésének módszertani kérdései;
- a kutatások nemzetközi tanácsadó szolgálatának létrehozása.

Az ÉGSZI egyik dolgozója hosszú időre a MNIIPU munkatársa lett.

Külön kiemelt feladat „A gazdasági matematikai és számítástechnikai módszerek alkalmazása a közös beruházások irányítására”, továbbá a „Közös beruházások anyagi-műszaki ellátásának szervezése”. A közös munkával szerzett tapasztalatokat az ÉGSZI eredményesen hasznosíthatta a Paksi Atomerőmű építésének szervezésénél.

Egy szófiai nemzetközi koordinációs értekezleten, 1982. novemberében az ÉGSZI javasolta, hogy a nagyberuházások, illetve az azokat kivitelező építőipari-szerelőipari vállalatok viszonylatában célszerű lenne számítógéppel segített készletgazdálkodást alkalmazni. E témakörben a következő nemzetközi szakértői értekezlet rendezését az ÉGSZI vállalta és teljesítette 1983. november 14–18. között. Ugyancsak az ÉGSZI javaslatára 1982-ben kezdődött a MNIIPU II. 2. számú téma kutatása a közös vállalatok létesítésére, gazdaságos működtetésére és fejlesztésére. A javasolt kutatási feladat jelentősen bővítette a MNIIPU koncepcióját. Az ÉGSZI-t olyan közös vállalkozások lehetősége foglalkoztatta, amely első sorban szellemi terméket állít elő az export tevékenységet folytató építőipari és építőanyag-ipari szervezetek gazdaságos működésének elősegítésére.

Az ÉGSZI részt vett Leningrádban 1983. június 27 – július 1. között megrendezett nemzetközi munkacsoport értekezleten, amelyen egyeztették az „Írányelvek az integrációs építésben érdekelt tagországok együttműködésének szervezésére és irányítására” című munkaanyagot. A cikkeket a Bolgár Népköztársaság, a Csehszlovák Szocialista Köztársaság, a Német Demokratikus Köztársaság és a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége intézeteinek és szervezeteinek munkatársai írták, akik részt vettek a MNIIPU által irányított „A hosszú távú együttműködési célprogram keretei között megvalósuló építési beruházások szervezésének és irányításának tökéletesítése” című téma kidolgozásában.

Az ÉGSZI további kezdeményezése „Javaslat a nemzetközi kollektívák létesítésével és fejlesztésével kapcsolatos kutatások kibővítésére” című tanulmány, amelyet felvettek a MNIIPU II. 3. sz. célprogramjába. Az ÉGSZI már két éve folytatott ilyen jellegű tanulmányokat. Részt vett több vállalatnál szervező-tanácsadó munkában, külföldi szervezőkkel együttműködve. A tapasztalatszerzés hasznosnak bizonyult valamennyi ország valamennyi kutatóintézete számára.

Az ÉGSZI és a MNIIPU zavartalan és felettébb hasznos együttműködésére és annak eredményeire meggyőzően rávilágít a MNIIPU igazgatójának Somogyi László építésügyi és városfejlesztési miniszterhez írt levele.

Tisztelt Somogyi Elvtárs!

A Nemzetközi Irányítástudományi Kutató Intézet köszönetét fejezi ki minisztériumuk Építés-gazdasági és Szervezési Intézetének az integrációs építés szervezése és irányítása tökéletesítésének kérdéseit felölelő gyümölcsöző kutatási együttműködéséért.

Az ÉGSZI a téma kidolgozásában aktív szerepet vállalt, s a dokumentumok alapvető fejezeteinek előkészítésében közvetlenül részt vett (az irányítás szervezeti struktúrája; gazdálkodó szervezetek együttműködési formái és kölcsönös kapcsolata; az anyagi műszaki ellátás megszervezése; nemzetközi építőipari

kollektívák létrehozásának és működésének feltételei), más fejezeteinek előkészítéséhez pedig javaslatokat és észrevételeket tett.

Az ÉGSZI nemegyszer vállalta az adott témával foglalkozó nemzetközi tudományos ülések megszervezését. Ezen ülések előkészítésének és lefolytatásának magas színvonala, az alkotó munkakörülmények és az elvtársi légkör biztosítása jelentős módon járult hozzá a KGST-tagországok intézeteinek közös erőfeszítésével elvégzett munka eredményességéhez.

Örömmel emeljük ki, hogy e sikeres együttműködés érdekében dr. Balázs György elvtárs, az intézet igazgatója igen sok erőfeszítést tett. Nem csupán az együttműködés megszervezésének magas színvonalához járult hozzá, hanem személyesen is részt vett egy sor alfejezet kidolgozásában.

Végezetül azt a reményemet kívánom kifejezni, hogy a MNIIPU és a minisztériumuk Építésgazdasági és Szervezési Intézete közötti gyümölcsöző együttműködés a kölcsönös érdekeket szolgáló szocialista gazdasági integráció kérdéseinek kidolgozása terén a jövőben is folytatódik.

Tisztelettel: Sz. V. Jemeljanov akadémikus, intézeti igazgató.

A levelet Somogyi László miniszter az 1985. május 31-én kelt dicsérő levele kíséretében továbbította dr. Balázs György főigazgatónak.

Az Intézetet két ízben kereste fel tapasztalatszerzés céljából a szovjet GOSZSZIROJ magas szintű küldöttsége.

Együttműködés a tőkés országok kutató intézeteivel

A korábbi években a tőkés országok kutató intézetei közül egyedül a Svéd Állami Építéskutatási Intézettel (SIB) volt az Intézetnek kutatócsere-megállapodáson alapuló, rendszeres kapcsolata. A konzultációk az alábbi témakörökben folytak: az építési szektor szerepe a nemzetgazdaságban; az építőipar szervezeti struktúrája és annak változási tendenciái; az építőipari árkérdések; a lakásépítés fejlesztése; a szervezéstechnikai eszközök alkalmazása, stb.

A SIB-bel fennálló jelenlegi kapcsolatok az alábbi témákra terjednek ki: az építési piac új irányai, változásai a népgazdaságpolitikával összefüggésben; a lakáspolitikai; az építésgazdaság és gépesítése; a városi felújítások és az integrált tervezés. A SIB felkérésére az Intézet megszervezte a Svéd Beruházók Szövetségének budapesti szakmai tanulmányútját a magyarországi beruházási folyamatok megismerésére.

További tőkés kapcsolatok:

- a finn Központi Állami Műszaki Tudományos Kutató Intézettel (VTT-Espoo) a környezetvédelem ügyében a „Rendszerszemléletű tervezési és szervezési módszer kidolgozása a települési hulladékok eltávolítására, ártalmatlanítására és hasznosítására” című témakörben;
- az atlantai (USA) Georgiai Műszaki Egyetemmel (GIT). A téma: a számítógépek hatékony felhasználása az építésben.

A magyar-USA kétoldalú kapcsolat keretében valósult meg a Georgia Institute of Technology (ATLANTA), az ÉVM, az MTA és az ÉGSZI szervezésében egy közös szeminárium a számítógépek építőipari felhasználásáról.

Magyarország és az Egyesült Államok kulturális és tudományos akadémiai, valamint az USA Nemzeti Tudományos Alapítványa megállapodott abban, hogy Magyarországon tudományos szemináriumot rendeznek a számítástechnika hatékony felhasználásáról az építőiparban. A szemináriumot 1984. szeptember 17–22. között Ráckeven tartották meg. A tényleges vezető intézmény a vendégeknél a Georgiai Műszaki Egyetem, a projektvezető D.W. Halpin professzor. Magyar részről az ÉGSZI, dr. Kecskés Miklós igazgatóhelyettes projektvezetővel.

A szeminárium célja volt, hogy feltárja az érintett két országban a számítástechnika építőipari alkalmazásának lehetőségeit egy olyan korszakban, amikor a nagyszámítógépek mellett tért hódítottak az egyre kisebb anyagi ráfordítással járó, ugyanakkor a gyakorlati alkalmazás igényeihez mérten komoly számítástechnikai kapacitást jelentő mini- és mikrogepek. Az USA-ból tíz tudós és gyakorlati szakember tartott előadást, ugyanennyien Magyarországról is.

A szemináriumot dr. Kovács Árpád, az ÉVM Közgazdasági Főosztályának vezetője nyitotta meg. A Magyar Tudományos Akadémia részéről dr. Szabó János akadémikus vett részt a szeminárium munkájában.

A 10 külföldi és 10 magyar előadó 24 előadást tartott. Az előadók egyetemi oktatók, szervező cégek munkatársai és az alkalmazó vállalatok vezetői. Ismertették a számítógéppel vezérelt beruházási-irányítási rendszert, a kasszátógépek használatát az üzemeltetésben, a költségek és a pénzügyek elszámolásában, a hálótervezés menetében; a statisztikai, a mérnöki, a mechanikai munkák, a szerkezettervezési munkák gépésítését, a szakértői rendszerek alkalmazását az építésben. Az amerikaiak bemutatták, hogy egy legalább 128 k-s központi egységből, 80×24-es képernyőből és mátrix-nyomtatóból álló mikroszámítógépes rendszerek miként elégítik ki egy közepes nagyságú építővállalat operatív igényeit.

Az előadások teljes szövegét magyar és angol nyelven külön kötetben adták ki. Dr. Szabó János akadémikus a kötet előszavában többek között az alábbiakat írta:

„Érdekes volt megállapítani, hogy két olyan távoli, fejlettségben és méreteiben jelentősen eltérő, különböző társadalmi rendszerű ország között az adott témakörben jelentkező problémák és megoldási módok között nincsenek jelentős különbségek. A tapasztalatok mindkét ország szakemberei látóköreit jelentősen bővítették”.

A Világgazdaság 1984. szeptember 28-i számában méltatta a magyar-amerikai építőipari szeminárium jelentőségét hangsúlyozva, hogy „a tudományos előadássorozatot az ÉGSZI, az ország egyik legnagyobb számítástechnikai intézménye” rendezte.

Több mint fél év múlva, 1985. május 20–22-én az ÉGSZI, az Egyesült Nemzetek Oktatási, Tudományos és Kulturális Szervezete, az UNESCO, valamint a Magyar UNESCO Bizottság között létrejött szerződés keretében ismét egy nemzetközi szemináriumot rendezett Ráckeven, a volt Savoyai-kastélyban. Az UNESCO ilyen továbbképző tanfolyamokkal kívánta segíteni a tagországokban az innováció fejlesztését. A tíz országból meghívtak az alkalmazott kutatás és az innováció irányításának tapasztalatairól, az innovációs lánc elemeiről és kapcsolatairól a vezetőképzésben címeken tartottak előadásokat.

Részvétel a nem kormányzati nemzetközi szervezetek munkájában

Az Intézet több mint két évtizede vesz részt a Nemzetközi Építési Kutatási Tanács (CIB) munkájában, a szakterületéhez tartozó ügyekkel foglalkozó CIB munkabizottságok keretében. 1963–68 között az építési költségek nemzetközi összehasonlításának módszereivel foglalkozó W. 44. jelű bizottság munkájában osztozott. A közös munka egyik eredménye volt a minta épület-párok alapján végzett kétoldalú, svéd-magyar építési költség-összehasonlítás.

1969-ben — részben magyar kezdeményezésre — alakult meg a CIB W.55. Építésgazdasági Munkabizottság, amelynek tevékenységét 1976. óta dr. Szőke Jánosné koordinátori minőségben, az ÉGSZI képviselője irányítja. A Munkabizottság kezdetben hat témával foglalkozott, ezek egyikének, a „Fejlődési irányzatok az építési költségek számítása terén” címűnek felelőse az Intézet munkatársa volt. A Munkabizottság további két témája a hetvenes évek végén az értékelemzés alkalmazási lehetőségei és tapasztalatai az építési folyamatban; az építésgazdaságosság jellemzésére a különböző országokban használatos műszaki-gazdasági mutatószámok összehangolási lehetőségeinek vizsgálata.

1974-ben kapcsolódott az ÉGSZI az építési folyamat irányítási és szervezési kérdéseivel foglalkozó W. 65. jelű munkabizottság munkájába is. A nagyberuházások szervezésének speciális problémáival foglalkozó nemzetközi kutató-tim vezetője az Intézet megbízottja volt.

1977-ben az Intézet rendezte meg a CIB W. 70. „Épületek fenntartása és korszerűsítése munkabizottság” alakuló ülését; azóta az Intézet egyik munkatársa vesz részt a bizottság munkájában.

A CIB-ben való intézeti közreműködés fokozódását tükrözi, hogy 1971. óta az ÉGSZI képviselői növekvő számban kapcsolódtak be a CIB 3 évenként rendezett kongresszusainak munkájába. Jelenleg már öt munkabizottság a W. 55. építésgazdaság; a W. 65. építőipari szervezés és irányítás; a W. 74. építési folyamatok információinak koordinálása; a W. 82. építőipari és lakásprognózis; a W. 69. lakáspolitikai tagjai.

Végül meg kell említeni, hogy az illetékes magyar állami bizottság határozata értelmében az ÉGSZI végzi az építőiparban működő külföldi szervezők foglalkoztatásának előkészítését, fogadását és közreműködik a szervező munkában. E tevékenysége során jó kapcsolat alakult ki a svájci AGIC Interconsult AG, az angol Maynard és Barry, valamint a finn

OT MEC-RASTOR AB cégekkel. Tárgyalások kezdődtek az ÉGSZI-SIEMENS között a kereskedelmi kapcsolatok létesítésére.

A külföldi szervezők foglalkoztatását hazai vállalatoknál az ÉSZAB megbízásából, — mint említettük — az ÉGSZI bonyolítja le. A Maynard and Barry angol cég a Veszprém megyei Állami Építőipari Vállalatnál elemző tanulmányokat és javaslatot készített az anyag-gazdálkodásra, a termelésre és a karbantartásra.

Az Optimum Resource Utilization Inc. Egyesült Államokbeli cég az Építőipari Termelőeszközkereskedelmi Vállalatnál (ÉPTEK) vizsgálta a szervezeti rendszer, a működési rendszer, a különféle szintű irányítási rendszerek, információs és információközlési rendszerek körülményeit, és javaslatokat készített a szervezések megjavítására. Az AGIC Interconsult svájci vállalat az Alföldi Porcelángyárban átfogó helyzetfeltáró elemzést végzett. Ugyanez a svájci cég a Délalföldi Téglá- és Cserépipari Vállalat két gyárában megvizsgálta az első osztályú áruk alacsony arányának és a roppant selejtképződésnek az okait. Az OT Mec-Rastor AB finn stúdió a 31. Sz. Állami Építőipari Vállalatnál átfogó elemzést végzett a helyes termék-piaci stratégia, a vállalati belső hatékonyság és a költségsökkentés témakörében.

Kapcsolatok a fejlődő országokkal

Az ENSZ 1974-ben Budapesten rendezte meg a fejlődő országok részére „Az alacsony költségű lakásépítés tervezése és technológiája” című interregionális szemináriumot, amelynek rendezését, szakmai koordinálását az Intézet végezte. A szemináriumon az ÉGSZI munkatársai előadásokat tartottak.

A libiai Tripoli-ban és Zintán-ban a magyar fővállalkozásban folyó kivitelezéssel kapcsolatban az ÉGSZI 1983-tól, az ÉVM megbízásából műszaki-gazdasági értékeléseket végzett.

Az Intézet nemzetközi kapcsolatai 1985-ben jelentősen fejlődtek a korábbi években megkötött kétoldalú, devizamentes műszaki-tudományos együttműködési megállapodások szerint. Külföldieket fogadtak, valamint intézeti munkatársakat küldtek ki mintegy 60–60 alkalommal.

Az 1985. évi tudományos idegenforgalom keretében a Csalogány utcai központba ellátogatott a csehszlovák, valamint a kubai építésügyi minisztérium delegációja, a Kínai Népköztársaság Állami Tervbizottsága Nagyberuházási Szabványok és Normák Kutatóintézetének négy fős szakértői küldöttsége, a svéd Építéskutatási Tanács elnöke, a finn Mec-Rastor cég igazgatója, valamint több szovjet és angol professzor. Baráti látogatáson fogadták a KOMSZOMOL közel 50 fős delegációját.

A KGST-ben 1986–1990-re megkötött ötéves együttműködési megállapodásnak megfelelően a látogatásokat egyeztették a bolgár, csehszlovák, lengyel, NDK és szovjet partnerekkel.

1986-ban a kétoldalú műszaki-tudományos együttműködési megállapodásokban foglalt feladatok végrehajtására az Intézet munkatársai részt vettek a CIB W. 69 Lakásszociológiai Munkacsoport ülésein; az ÉGSZI–KNIPIOTUSZ tudományos ülészakon, az ÉGSZI–SIB és az UNESCO–MNIIPU–ÉGSZI, végül a MNIIPU–ÉGSZI szemináriumon.

Az Intézet nemzetközi kapcsolatainak kérdésével a pártszervezet 1986. május 23-i ülésén foglalkozott. „Intézetünk nemzetközi kapcsolatai és ezek hasznosítása saját tevékenységünkben” címen dr. Balázs György főigazgató ismertette a teendőket. A pártszervezet nagyra értékelte az Intézet külföldi kapcsolatait, és úgy határozott, hogy fokozni kell a kétoldalú kapcsolatokban a szerződéses megállapodásokat, a nyugati relációban az üzleti összeköttetéseket. Megállapította, hogy az Intézet nemzetközi kapcsolatainak négy fő területe:

- kétoldalú, devizamentes műszaki-tudományos együttműködés,
- nemzetközi szervezetek keretében végzett munka,
- kereskedelmi jellegű kapcsolatok,
- egyéb kapcsolatok, eseti kiutazások, fogadások.

Kazahsztánban, a Kaspi-tenger melletti tengizi olajmezőn előkészítő üzem készül. A lakótábornak 4800 magyar dolgozója lesz. A magyar fővállalkozó a VEGYÉPSZER, a felvonulást a 22. Sz. ÁÉV. végzi. Az infrastruktúrával nem rendelkező területen az építési munkák árának a kialakítása szokatlanul nagy feladat. A munkában az Intézet részéről a 13. Árfőosztály, a 22. Építésszervezési Főosztály és az INNOVA Leányvállalat vesz részt. A felvonulási létesítményekre mintegy száz költségvetést adaptáltak a helyi viszonyokra. Előreláthatóan 30–40 vállalkozó számára kell kialakítani egy komplex számítógépes költségvetéskészítési rendszert.

Az ÉGSZI tudományos együttműködési megállapodást kötött az angliai Salfordban működő Egyetem Általános Mérnöki Tanszékének Építési Költségszakértői és Építésellenőrzési Tagozatával. Dr. Balázs György főigazgató vezetésével intézeti delegáció 1986 júliusában járt az Egyesült Királyságban, Londonban és Salfordban. A tanszék munkatársai és a küldöttség tagjai előadásokat tartottak. Az angolok az ottani építőipar gazdasági szerkezetéről, az árajánlattételről, az építési beruházások pénzügyi tervezéséről, alacsony energiaigényű lakóépületekről, az on-line rendszerű költséginformáció szolgáltatás fejlesztéséről és egy költség előrebecslő rendszerről. A magyar delegáció tagjai a magyar építőiparról és benne az ÉGSZI szerepéről, az építési munkák magyarországi vállalatbaadásának módszereiről.

Az együttműködési megállapodást a salfordiakkal egyelőre 3 éves időtartamra kötötték meg. A megállapodás kiterjed évi 15 napi kiküldetésre, illetve fogadásra mindkét fél részére.

A nemzetközi kapcsolatok eredményesen szolgálják az Intézet good-will-jét. A külföldi partnerek az Intézet útján élénken érdeklődnek a magyar gazdaságirányítási rendszer korszerűsítéséről. A szakmai konzultációkon kedvező kép alakult ki az Intézetről és a magyar népgazdaságról.

A szocialista országokkal, a nyugat-európai intézetekkel, az amerikai egyetemekkel, valamint az ázsiai és az afrikai szervezetekkel kialakított nemzetközi tudományos elméleti és gyakorlati kapcsolatok révén az ÉGSZI nemzetközi tekintélyre tett szert.

A VI. ötéves tervidőszakban végzett intézeti munkáról

Az 1981–1985 évekre kiterjedő tervidőszakban is az Intézet elsődleges feladatának tekintette az ágazatirányítás szolgálatát döntéselőkészítő javaslatokkal. A közreműködést az építő- és építőanyag-ipari szervezeteknek a közgazdasági szabályozók által kialakított új helyzethez való alkalmazkodásában kutatási, szervezési, számítástechnikai tevékenységével. A gazdálkodási feltételek rászorították a kivitelező, valamint az építőanyag-termelő vállalatokat, hogy fokozottan vegyék igénybe az Intézet szellemi termékeit a gazdasági tartalékaik feltárásához, munkájuk eredményességének növeléséhez.

Az Intézet a regionális főosztályainak leányvállalatokká történt átalakításával nemcsak felgyorsítva hajtotta végre saját szervezetének korszerűsítését, hanem az ágazati vállalatok által teremtetett piaci viszonyokhoz való rugalmas alkalmazkodással, szellemi kapacitásának további koncentrálsásával, kutató-fejlesztő munkája hatékonyságának növelésével elégitette ki a megrendelők szervezési és átszervezési igényeit.

Megkíséreljük felsorolni az Intézet szerteágazó tevékenységének konkrét dokumentumait a VI. ötéves tervidőszakban.

— Maradéktalanul teljesítette az építésügyi ágazatnak az Intézet hatáskörébe utalt feladatait. Közreműködött a közgazdasági szabályozórendszer korszerűsítésében, valamint a szabályozók utólagos hatásvizsgálatában. Tanulmányainak és szakvéleményeinek többsége a VI. ötéves terv megalapozását szolgálta. Részt vett az árszabályozás és árképzés korszerűsítésében, elemző számításokkal figyelte a tényleges áralakulást. Visszacsatolta a felügyeleti hatósághoz a vállalati szférában szerzett tapasztalatokat. Rendszert dolgozott ki a minisztérium piacfelügyeleti tevékenységének támogatására. Elvégezte a rendszerelvű építésfejlesztéshez a hazai építési rendszerek műszaki-gazdasági elemző vizsgálatát. Az ÉVM megbízásából az Intézet látta el a tárca Adatvédelmi Titkárságának feladatait: a számítástechnikai rendszerek titok-, vagyon és tűzvédelmi felügyeletét.

— Rendszermódellet dolgozott ki a hatékonyságot elősegítő belső érdekeltiségi rendszer kialakításához; módszertant állított össze a költségcsökkentésre ösztönző érdekeltiségi rendszer kidolgozásához, a vállalati stratégiai és taktikai döntésekhez. Komplex ismere-

teket tartalmazó útmutatót dolgozott ki az építőipari szervezetek korszerűsítéséhez. Információs rendszert szerkesztett a versenytárgyalásos rendszer működésének folyamatos megfigyelésére. Több vállalatnál végzett költségcentrikus átvilágítást. Folytatta az építőipari munkanormák fejlesztését; kialakította az építőgép alkatrészigény meghatározásának modelljét és forgalmazási adatbankját.

- Több tanulmány készült az energiatakarékosság témakörében a meglévő épületállomány hőveszteségforrásainak feltárásához.
- A terület- és településfejlesztés körében irányelveket dolgozott ki az élet- és környezeti feltételeket kielégítő lakásépítkezésekhez és lakásfejlesztésekhez. A lakáspolitikával összefüggésben katalógust adott ki a magánlakásépítésben alkalmazható újszerű anyagokról, szerkezetekről és építésmódokról.
- Az építőanyag- és szerkezetgyártó-ipar 18 termékcsoportjára kidolgozta a termékösszetétel változást, figyelemmel a lakásépítkezések átalakult igényeire. Számos elemzést megalapozó számítást készített az építő- és építőanyag-ipari ágazat VII. ötéves tervéhez.
- Magasszintű kormányzati és szakmai fórumok részére tanulmányokat készített a VII. ötéves terv árszabályozási koncepciójának elméleti és gyakorlati megalapozásához. Előkészítette a VII. ötéves terv elektronizációs, informatikai és számítástechnikai operatív részkoncepcióit.
- Folytatta az állami nagyberuházások és a vállalati beruházások hálós szervezését, részt vett az Operaház rekonstrukciójának szervezésében.
- Terjesztette a vállalatok széles körében felhasználható számítógépes rendszereket, növelte az általa üzemeltetett számítógéphálózat szoftver ellátottságát. Befejeződtek 28 mikro- és kisszámítógépes programcsomag programozási munkái az ajánlati költségvetések készítésére, készletnyilvántartásra, munkaügyi nyilvántartásra, havidíjas bérstatisztikára, főkönyvi könyvelésre, stb.
- Az ügyvitel alkalmazói rendszerek fejlesztéséhez több típusú gépre elkészült az MPG—60 miniszámítógépes moduláris programgenerátor. Segítségével jelentősen csökkenthetők a dialóg adatfeldolgozó rendszerek fejlesztési ráfordításai. Kidolgozása során a következő általános követelményeket igyekeztek kielégíteni:
 - tegye lehetővé az adatfeldolgozó rendszerek többlépcsős generálását,
 - a generált rendszerek különféle konfigurációkat szolgálnak ki,
 - legyen mód több generált rendszer párhuzamos futtatására,
 - a rendszer kezelése legyen egyszerű, a kommunikáció nyelve legyen magyar,
 - az üzemeltetés ne igényeljen speciális számítástechnikai ismereteket.

Kifejezték az ESZR típusú számítógépek és a mikroszámítógépek közötti adatkapcsolat megteremtéséhez a floppy I/O perifériát, amelyből legyártottak és alkalmazásba vettek tíz szériát. „GENER—X” adatbázis néven információrendszert dolgoztak ki, amely korszerű technikával biztosítja a felhasználó vállalatok fokozott operativitását.

A mikroszámítógépes alkalmazói rendszert fejlesztve több mint 50 vállalathoz telepítettek bérletezési akcióval kisszámítógépeket, mint a TAP—34, A6401/02, MO8X, A5130, COMMODORE 64, IBM PC/XT típusokat.

Installáltak távadatátviteli alrendszereket.

Folytatták az intézeti számítógéphálózat rekonstrukcióját. A Pécsett használt, erkölcsileg elavult, utolsó R 20-as berendezést kicserélték R 22-re. Ezzel az ÉGSZI szervezetrendszer regionális hálózata egységesen R 22-es bázisra került. A számítógépparkok központi tárolókkal és háttértárolókkal, saját fejlesztésű perifériákkal (floppy be- és kimeneti egységgel, képernyős konzollal) bővültek. Újszerűségük a hazai piacon egyedülálló.

A felsorolást kiegészítjük a következőkkel.

Tanulmány készült „A panelos lakásállomány fenntartásának fejlesztési koncepciója a VII. ötéves tervidőszakban” címmel. Műszaki-gazdasági értékeléssel elemezték az algériai Annabában épült 980 lakásos negyed munkálatait. Felmérés készült 117 reprezentáns vállalat információinak felhasználásával az építő- és építőanyag-ipari vállalatok üzem- és munkaszervezési helyzetéről.

Az Intézet a felsorolt tevékenységével a szűkülő piac és az erősödő konkurencia ellenére árbevételét tovább növelte. Gazdasági tervét összességében és részleteiben is teljesítette.

Számszerűen az 1984. évi eredmények azt jelezték, hogy az árbevételi és a nyereségterv az előirányzat felett teljesült, a költség és a létszámterv a kitűzött szintek alatt realizálódott. A bérszínvonal a tervezettnél megfelelően alakult.

A szerződéses fegyelem 100%-os. Az Intézet sem minőségi kötbért nem fizetett, sem peres ügye nem volt. Az anyag- és energiatakarékosság jelentősen csökkentette a kiadásokat. Az anyagköltség 7,3 százalékkal, egy millió forinttal lett alacsonyabb a tervezettnél. A pénzügyi gazdálkodás hitelmentes és kiegyensúlyozott volt. Az állammal szembeni kötelezettségeit az Intézet maradéktalanul teljesítette.

Megrendelésekre az Intézet évente mintegy 150 alkalmazott kutatási témát tanulmányozott, további kb. 55 fejlesztési feladaton dolgozott. Eredményesen befejezettnek tekinthető évente mintegy 140 kutatási feladat, közülük hozzávetőlegesen 50–60 azonnal felhasználásra került.

A számítástechnikai eszközpark felhasználását jelezte gépenként a 8–10 ezer gépóra, 70–80 százalékkal vállalatirányítás jellegű munkákat dolgoztak fel. A számítástechnikai feladatokra fordított szellemi munka évente 560–690 ezer óra. A számítógépek multifaktor kihasználási mutatója 1,80–3,19 értékek között helyezkedett el.

A termelésirányítási alrendszer tíz programját a kisgépekkel együtt kiteleptítették többek között a 23. Számú ÁÉV-hez, az Ut-és Vasútépítő Vállalathoz, a Baranya Megyei, valamint a Zala Megyei ÁÉV-hez. A DÉLÉP részére vállalkozáspolitikát segítő, döntéselőkészítő számításokat végeztek a kisszámítógépen használható építőipari önköltségkalkulációs módszerrel.

A teljesítmények és az eredmények tovább növekedtek a VI. ötéves terv utolsó esztendejében. Az 1985. évi működési adatok minden vonatkozásban meghaladták a korábbi évek eredményeit. A csökkenő létszám ellenére az árbevétel meghaladta a tervezettet. Az egy főre jutó árbevétel az előirányzott 560 000 forinttal szemben 677 000 forintra emelkedett. A hatékonyság javulása 20,8 százalékos. A jövedelmezőség az előirányzott 352,6 millióval szemben 411,8 millió forint, a túlteljesítés 16,8 százalékos. A teljes munkaidős dolgozók átlag létszáma a tervezett 630 fővel ellentétben ténylegesen 608 fő volt; a tervezett 95,6 százaléka.

Különleges gondot fordított az Intézet munkatársainak továbbképzésére. 1984-ben 81-en továbbtanultak, közülük 73-an felsőfokú oktatásban. A legújabb gazdaságpolitikai, szervezési és számítástechnikai tanfolyamokon 66-an tanultak. A következő évben az Intézet 294 dolgozójának továbbképzését támogatta. A felsőfokú stúdiumokban 60-an, képesítést nyújtó tanfolyamokon 27-en, politikai oktatásban 43-an, egyéb munkakörre orientált előadásorozatokon 160-an vettek részt.

Az eredményes személyzeti munka és a módszeres kádernevelés bizonyítványa, hogy a VI. évkvintetben kinevezett vezetők 90 százaléka az intézeti belső utánpótlásból került vezetőbeosztásba. Az 1983–1984 években kinevezett 21 vezető közül csak egyet alkalmaztak Intézeten kívülről. A 62 fős vezetői állomány fele egy fél évtizednél hosszabb idő óta tölti be funkcióját.

Az intézeti ifjúságpolitika támogatja a pályakezdekők gyors beilleszkedését. A felső végzettséggel újonnan belépő fiatalok tízezer forint, a középfokú végzettségűek ötezer forint pályakezdési segítyt kapnak. Az intézeti létszám 40 százaléka kora 35 év alatti. A fiatalok 60 százaléka törzsgárda tag. 1985-ben egy fiatal munkavállaló a Munka Érdemrend bronz fokozatát kapta meg, 18 fiatal „Kiváló Dolgozó”, „Igazgatói Dicsérő Oklevél”, továbbá SZOT és KISZ kitüntetésben részesült.

Eleget tett az Intézet igazgatósága a Kollektív Szerződésben vállalt kötelezettségeinek a bérézés vonatkozásában is. A dolgozók személyi jövedelme 1983-tól folyamatosan és jelentősen növekedett: 1983-ban 88 320 Ft/fő volt, 1984-ben 99 359 Ft/fő és 1985-ben 112 066 Ft/fő.

Az Intézet gazdasági működésében és társadalmi életében mindenkor érvényesült a Magyar Szocialista Munkáspárt helyi szervezeteinek vezető szerepe. Határozottan, hasznosan és politikusán képviselték az igazgatói értekezleteken, tervtárgyalásokon, főosztályvezetői beszámoltatásokon, termelési tanácskozásokon, az Intézet politikai és társadalmi fórumain a pártkongresszusokon, a Központi Bizottság ülésein hozott határozatok és állásfoglalások érvényesülését. Véleményt nyilvánítottak, részt vettek a végrehajtásban és ellenőriztek.

Egy felettes pártbizottsági vélemény az ÉGSZI pártszervezetéről. Dr. Csapláros Györgyné, — akit néhány hónappal korábban választottak meg a II. kerületi Pártbizottság titkárának és első alkalommal vett részt az intézeti kommunisták tanácskozásán —, így nyilatkozott az 1982. november 15-én tartott beszámoló taggyűlésen: „Ide szívesen fogok máskor is eljönni. Kevés helyen találkoztam eddig olyan elvtársakkal, mint itt, akik a munkájukat annyira szeretik és ennyi fiatal van közöttük. A pártszervezet jó munkát végzett!”

Az Intézet megalapításakor az elsőként megválasztott pártvezetőség feladata az 56-os tragikus események után fél évvel az alapszervezet kialakítása, a régi párttagok átjelentkezése a Magyar Dolgozók Pártjából a Magyar Szocialista Munkáspárt új szervezetébe, valamint a tagságra jelentkező intézeti munkatársak káderezése, az ajánlások elbírálása és elfogadása.

Az ÉTÉGI-ből ÉGSZI-vé alakult kutatóintézetben az új igazgatónak, dr. Gerő Istvánnak kitűnő politikai partnere akadt Kis Hugó párttitkár személyében, aki — mint tudjuk — tisztségében, megszakítás nélkül több mint egy évtizeden át irányított 1975-ig, 77 éves korában történt nyugdíjba vonulásaig. Elméleti felkészültségével a szembeállítás és a hozott határozatok felülbírlata helyébe a döntések, az irányítások és a fejlesztések együttes megtárgyalásának, a közös akarattal kialakított határozatok meghozatalának munkastílusát vezette be.

A pártszervezet és az alapszervezetek tisztségviselői és tagjai a pártélet három fórumán: a vezetőségi ülésen, a pártcsoport értekezletén, valamint a taggyűlésen egyaránt kinyilvánították véleményüket a felszólalások megtárgyalásának igényével. A pártszerű légkör továbbfejlesztése Horváth Ilona párttitkár érdeme. Nyugdíjba kerülése után az intézeti pártszervezetet 1981 és 1985 között a következő vezetőség irányította: Sándor Sándorné titkár, dr. Dénes János termelési felelős, Telkes Gábor agit.prop. felelős, Ruttkay György szervező titkár, dr. Bergida Katalin oktatási felelős, Görzsön Józsefné és Béres István tömegszervezeti felelősök. Tanácskozási joggal állandó meghívottak: dr. Drukker Mária szb-titkár és Bittner László KISZ-titkár.

A pártvezetőség mellett működő Személyzeti és Oktatási Munkacsoport (SZOM) Bárdos Lajos titkár irányításával kidolgozta a munkateljesítmények mérésének módszerét. Lényege: előtérbe állította minden szinten a minőséget, az eredményeket és a hatékonyságot. Kidolgozta az értékelés kritériumait: a vezető vagy a beosztott mit tett az eredmények elérése érdekében? A szellemi munkát végző dolgozók teljesítményét szigorú követelményeket érvényesítő értékelési módszerrel mérték fel. A legfontosabb teljesítmény feltételek: a piacorientáltság, valamint a munkák minőségének emelése. Az értékelés demokratikusan történik teljes nyíltságot biztosítva a politikai, társadalmi és érdekvédelmi szervezetek képviselői véleményének figyelembevételével.

A pártoktatás a témák és a szemináriumvezetők személyének megválasztásában élenjáró.

A legnagyobb számú hallgatóságot 1981-ben az a pártnap vonzotta, amelyen dr. Berecz János, a Központi Bizottság titkára, akkor a Népszabadság főszerkesztője tartott előadást.

A korábbi években megalakultak a miskolci, győri, debreceni alapszervezetek. Az 1981-es év pártszervezeti eseményei közé tartozott, hogy a szegedi ÉGSZI pártcsoport is önálló alapszervezetté fejlődött. Időben utolsóként a pécsi alapszervezet megalakulására került sor, azonban ez is létrejött a leányvállalat megalakítása előtt.

A fővárosi ÉGSZI pártszervezet 1982-ben együttműködési szerződést kötött és közös munkatervet dolgozott ki a Magyar Néphadsereg Beruházási és Fenntartási Főcsoportfőnökségével a politikai munka kölcsönös támogatására. A Főnökség előadót küld az intézeti vitakörökre a katonapolitikai témakörök taglalásához.

Zavagy Lajost, a II. kerületi Pártbizottság titkárát — aki éveken át állandó részvevője volt az intézeti beszámoló taggyűléseknek — a végrehajtóbizottság felmentette munkaköréből, mert megválasztották a II. kerületi Tanács elnökévé. A kapcsolat személyével továbbra is fennmaradt — más pozícióból.

Az 1983-as év eseményei közül kiemelkedik a november 21-én megtartott összevont taggyűlés. A tanácskozáson részt vett a Budapesti Pártbizottság részéről dr. Perényi Imre, a II. kerületi Pártbizottságról dr. Csapláros Györgyné titkár. Témák: a Központi Bizottság kiadott irányelvei; az Intézet előtt álló átszervezés kérdései, valamint az Intézet belső életében jelentkező néhány probléma megvitatása.

Dr. Balázs György igazgató utalva a KB irányelveire, bejelentette, hogy az Intézet felkészült a korszerű változtatásokra: leányvállalatokat alapít. Az intézkedések megtörténtek az 1984. évi átszervezésekhez, amelyeket úgy hajtanak végre, hogy azok ne zavarják az előirányzott feladatok teljesítését. A 660 fős anyaintézeti létszám mellett kialakul a leányvállalatok 550 fős munkaerő állománya. A pártszervezet vezetőségének és tagságának megköszönte a politikai munkát a gazdasági vállalatok teljesítéséhez.

Az Intézet gazdasági és politikai vezetői 1984. február 16—18 között vezetői továbbképzésen megvittatták és meghatározták az Intézetben megvalósítandó legfontosabb feladatokat, a követendő magatartásformákat abban a helyzetben, amelyet a zordabbá váló piaci körülmények, valamint a leányvállalatok megalapításával létrejött szervezetrendszer kialakított. Megállapították, hogy az új helyzetben az ÉGSZI-nek

- változatlanul expanziós piaci magatartást kell tanúsítania,
- fokozni kell a K+F munka hatékonyságát és eredményességét,
- minden területen javítani a költségérzékenységet, az ésszerű takarékos költséggazdálkodást.

A pártvezetőség folytatta azt az előnyösen bevált gyakorlatot, hogy az intézeti munkatársak politikai és gazdasági tájékoztatásához a szabad pártnapokra, az előadások megtartására neves előadókat kért fel. Így került sor dr. Gadó Ottónak, az Országos Tervhivatal elnökhelyettesének, ifj. dr. Marosán György fizikusnak és kutatómérnöknek, a KB tudománypolitikai munkatársának, Molát Ferencnek, a KB agitációs és propaganda osztálya munkatársának, Demcsák Sándornak, a Külkereskedelmi Bank vezérigazgatójának, dr. Ancsel Éva filozófia professzornak, dr. Pongrácz László munkügyi hivatali főosztályvezetőnek, dr. Várnagy Mariann kandidátusnak, az Oktatási Igazgatóság munkatársának, Chrudinák Alajos, Réti Ervin, Sugár András újságíróknak, stb. előadásaira.

A pártcsoportok rendszeresen foglalkoztak a gazdasági munka kérdéseivel, egyesek szerint túl sokat is. Az egyik álláspont szerint a taggyűlés olyan kérdéseket tárgyal, amelyek nem tartoznak egy politikai tanácskozás napirendjére, a taggyűlés termelési tanácskozássá fajul. A többség véleményét a másik álláspont fejezte ki: igenis taggyűlési probléma a termelésben észlelt hiányosságok feltárása. Ennek az álláspontnak a helyességét igazolta, kerek egy esztendővel később, a Népszabadság 1985. szeptember 13-i számában „A viták és változások igénye a pártpolitikában” című cikk, amelyből egy mondatot idézünk: „Nem baj, ha az alapszervezetek belső élete is gazdaságcentrikus”.

Az Intézet teljesítményéről és társadalmi atmoszférájáról elismerően nyilatkozott dr. Dérfalvi István, az MSZMP II. kerületi Bizottságának első titkára, aki 1985. július 11-én meglátogatta az Intézetet. Értékelte az intézeti kollektívának, a gazdasági és társadalmi vezetésének, valamint a munkatársi együttesének a gazdasági életre érzékenyen reagáló gondolkodását és cselekvését.

A pártszervezet és az alapszervezetek probléma feltáró vitája — a felvázolt példákkal illusztrálva is — értékes szempontokkal és javaslatokkal segítette az intézeti gazdasági vezetést.

A legutóbbi pártvezetőség választás 1985. január 28-án volt. A jelenleg is irányító pártvezetőség tagjai: Tánczos Gábor titkár, termelési felelős Turai Tamás, szervező titkár Ruttkay György, agit.prop. felelős Fehér Istvánné, oktatási felelős dr. Bergida Katalin, tömegszervezeti felelős Béres István, ifjúsági felelős Kácsor József. A pártvezetőségi ülések állandó részvevői továbbra is dr. Drukker Mária szb.-titkár és Bittner László KISZ-titkár.

Az új pártvezetőség egy esztendő elteltével, első alkalommal 1985. november 25-én tartotta meg a szokásos év végi összehívott taggyűlését, amelyen az 1986. évi feladatokra vonatkozóan határozatokat fogadott el.

A Gazdaságpolitikai Munkacsoport, az ÉGSZI MSZMP szervezetének tanácsadó testülete Schaefer György vezetésével 1985 második felében újjászerveződött. Feladata: az intézeti pártvezetőség tevékenységének segítése a gazdaságpolitikai kérdésekben. Elkészíti a gazdaságpolitikai feladattervet. Szervezi, módszertanilag segíti és rendszeresen ellenőrzi az alapszervezetek munkáját a gazdaságpolitikai munkaterv végrehajtásában. Foglalkozik az Intézet jelen és jövőbeli gazdasági munkáját jelentősen befolyásoló kérdésekkel.

Az ÉGSZI a II. kerületi pártbizottság hat munkacsoportjának tevékenységében vesz részt, a következő társintézmények együttesében: KFKI, SZÁMALK, STRUKTURA, OKISZ-SZSZV, PRODUKTORG, SZTAKI, SYSTEM VIFI, KERSZI. A Munkacsoportok:

- 1.sz. Közgazdasági munkacsoport.
- 2.sz. Számítógép Üzemeltetési munkacsoport.
- 3.sz. Fejlesztési munkacsoport.
- 4.sz. Könyvtári munkacsoport.
- 5.sz. Személyzeti és Oktatási munkacsoport.
- 6.sz. Módszertani munkacsoport.

Az MSZMP II. kerületi Bizottságának vezetői és munkatársai előtt ismereteseek az ÉGSZI eredményei a számszerű beszámolókból és a kerületi munkatársaknak az intézeti taggyűléseken, pártnapokon személyesen szerzett tapasztalatai nyomán. Ilyen személyes érintkezésre került sor Pál Lénárdnak, a Központi Bizottság titkárának 1986. május 22-i látogatása során, amikor Záhorzik Teréznek, a KB osztályvezetőhelyettesének, a II. kerületi pártbizottság volt első titkárának, valamint dr. Dérfalvi Istvánnak a kerületi pártbizottság első titkárának és dr. Csapláros Györgyné, valamint Pataki Károly kerületi titkárok kíséretében meglátogatta a Csalogány utcai intézeti központot.

Dr. Balázs György főigazgató beszámolt az Intézetnek a VI. ötéves tervidőszakban elért eredményeiről, és felvázolta a VII. ötéves tervre előirányzott tennivalókat. A társadalmi szervezetek működéséről, a dolgozók politikai állásfoglalásáról és az intézeti közérzetéről a pártszervezet, a szakszervezeti bizottság, valamint a KISZ titkára nyújtott rövid tájékoztatót. Pál Lénárd elismeréssel méltatta az Intézet korszerű szervezeti rendszerét, diverzifikálási törekvéseit, a stabil vagyoni helyzetét, számítástechnikai hardver és szoftver ellátottságát, az Intézetben alkalmazott teljesítmény értékelési és érdekeltségi rendszert, a kialakult vállalközi szemléletet. Hangsúlyozta, hogy az ÉGSZI munkatársi kollektívája az elsőrendű eredményeket különösen nehéz gazdasági helyzetben és nem könnyű piaci viszonyok között érte el.

A megbeszélés végeztével Bagonyi László főigazgatóhelyettes bemutatta a vendégeknek a székház földszinti géptermében működés közben az IBM 370/125 típusú számítógépet, perifériáit, és néhány fejlesztő kisgépet.

A látogatás befejező aktuusa: az Intézet tanácstermében Pál Lénárd a kerületi intézetek gazdasági és politikai vezetőit tájékoztatta a műszaki tudományos fejlődés helyzetéről, valamint a műszaki-technikai felkészültség szerepéről a két világrendszer vetélkedésében. A megjelent vezetők közül többen felszólalásokban mutattak rá arra, hogy az érvényben lévő adózási rendszer nem ösztönzi, inkább akadályozza az intézmények műszaki-tudományos fejlesztését, a szabályozók lelassítják az egész népgazdaság technikai színvonalának annyira kívánatos növelését. Pál Lénárd egyetértéssel fogadta a meggyőző érveket, és további eredményes munkát kívánt a kerületi intézmények jelenlévő vezetőinek.

Az ÉGSZI munkásör bázisintézet, önálló munkásör rajjal, amely a Munkásörség II. kerületi „Rózsa Richárd” Zászlóaljának kötelékében működik. A munkásörség önkéntes mozgalmi, politikai és fegyveres testületi jellege ezekben az években tovább erősödött. A munkásörség tevékenysége társadalmi szükségletet elégít ki. Az Intézet munkásőrei a parancsnoki értékelés szerint sikeresen vettek részt az éves kiképzési feladatok végrehajtásában, lövészeti és harcászati kiképzésben, az állomány politikai, erkölcsi arculat-formálásában, a szolgálati helytállásban.

Az 1. század három év óta minden esztendőben elnyerte a „Kiváló Század” címet. A 3. szakasz 1985-ben „Kiváló Szakasz”, az ÉGSZI-s raj 1984-ben „Kiváló Raj” kitüntetést kapott. 1986-ban a „Rózsa Richárd” Munkásőregység évzáró-évnnyitó ünnepélyes egységgyűlésén „Kiváló Parancsnok” kitüntetést kapott Somorjai László, „Kiváló Munkásőr” kitüntetést Zsebedits János, a „Szolgálati Érdemérem” 25 éves fokozatát dr. Balázs György munkásőr, az Intézet főigazgatója.

Az ÉGSZI pártszervezet erős és színvonalas politikai együttes. Tagjai úgy élnek és dolgoznak, ahogyan azt a szocialista erkölcs megköveteli: önzetlenség a párt és a szocializmus ügye iránt; a becsületes munkateljesítés; a szocialista tulajdon védelme, gyarapítása; a párhatározatok végrehajtása. Ahogyan országosan a párt élvezi a tömegek támogatását, amiben a párt és a rendszer ereje rejlik, ugyanúgy követik és támogatják a munkatársak az intézeti pártszervezetet. Dr. Balázs György főigazgató állapította meg az egyik taggyűlésen: „A pártszervezet színvonalas munkája tükröződik az Intézet gazdasági munkájának eredményeiben”.

A kvalitásos munka eszmei alapja a pártszervezet tevékenységében, hogy a mindennapok forradalmának politikai tárgya: a gazdasági munka. Növelni a termelékenységet, a hatékonyságot — Intézetben belül és kívül. Nem lehet különválasztani a gazdasági munkát és a politikát. Csak az dolgozik igazán jól, aki tisztában van munkájának társadalmi összefüggéseivel. Erre már Lenin figyelmeztetett: „Aki jól dolgozik, jól politizál!”

Az ÉGSZI pártszervezet munkája: szolgálat a pártmegbízatások teljesítésével, a párttagság és a pártönkivüliek kezdeményező készségének a demokrácia szellemében történő elősegítésével, a gazdasági és politikai tevékenység permanens csiszolásával a kutatóintézeti kollektíva hasznára, az építésügyi ágazat és az egész népgazdaság javára.

A szakszervezeti munkában megszűnt a formalizmus

A konszenzusról — amely jellemzi az intézeti gazdasági vezetés, a pártvezetés, valamint a szakszervezeti bizottság együttműködését —, már említést tettünk. Az egyetértés a gazdasági vezetéssel azonban nem zárta ki azt, hogy az szb. alkalomadtán ne álljon ki harcosan „a dolgozók érdekeinek képviseletében, egyes vitatott kérdések pozitív irányú eldöntése érdekében”.

Az szb. mellett működő főbb bizottságok: a segélyezési, az üdülési, a munkaügyi döntő- és a nyugdíjelőkészítő bizottság.

A munkahelyi demokrácia fórumai az szb. égisze alatt: a bizalmi testületi ülés, az szb-ülés, a szocialista brigádvezetők tanácskozása, a termelési tanácskozások. Az szb-titkár az igazgatói értekezletek, a vállalati tanácsülések, az intézeti pártvezetőségi ülések tanácskozó tagja. Hosszú ideig Fundák Lajos, majd Tóth Tibor vezette szb-titkárként az intézeti szakszervezeti bizottságot.

A SZÁMGÉP-pel történt fúzió után a mintegy 1500 dolgozói létszámmra növekedett apparátus szakszervezeti ügyeinek intézésére 1980. május 13-án a vezetőségválasztó taggyűlés 11 tagú szakszervezeti bizottságnak szavazott bizalmat. Tagjai: Szolnoki Péter elnök, dr. Drukker Mária titkár, Szakács Erika szervező titkár, Részegh Előd termelési felelős, Durucz Elemérné agitációs és propaganda felelős, Vasasné dr. Kecskeméti Zsuzsa közgazdasági felelős, Berencsiné Illés Friderika nőpolitikai felelős, Hauser István ifjúsági felelős, Csiba Pál TT felelős, Szür József sportfelelős, Révész Istvánné kultúrfelelős.

A szakszervezeti bizottság mandátumának öt éve alatt jelentős feladatokat teljesített, illetőleg közreműködött az intézeti tevékenységet meghatározó szabályok kidolgozásában és megvalósításában. 1980-ban részt vett az Intézet Szervezeti és Működési Szabályzatának összeállításában, és egy új lakásépítési akció megszervezésében. 1981-ben jelent volt az Intézet középtávú termelési, gazdálkodási, jövedelemfejlesztési és szociális tervének megvitatásán, az előirányzatot véleményezte, majd elfogadta. Előkészítette az ötnapos munkahétre és a rugalmas munkaidőre való áttérés menetrendjét, 1982-ben kifejtette véleményét

az Intézet szervezetének az Irodák megszüntetésével történő átszervezéséről. Véleményezte az új munkaversenyszabályzatot a brigádmozgalom kiszélesítésére, az „Alkotó Ifjúság” és a „Nívódíj” Pályázati rendszerek szélesebb alapokra helyezésére. 1983-ban részt vett a hét leányvállalat alapítását megelőző tárgyalásokban; közreműködött a szakszervezeti tagdíj befizetések számítógépes levonó rendszerének kidolgozásában, valamint az intézeti Szervezeti és Működési Szabályzat átdolgozásában. 1984-ben megszervezte a január 1-jével megalakított leányvállalatoknál a szakszervezeti bizottságokat. 1985-ben átgondoltan és sikeresen előkészítette március 30-ára — az építőiparban másodikként — a Vállalati Tanácsa megválasztását.

Közreműködött az újabb három leányvállalat megalapításában és apparátusuk megszervezésében. A gazdasági vezetéssel és a pártvezetéssel osztozott az Intézet VII. ötéves tervkonfenciójának előkészítésében a háromnapos balatonfüredi konzultáción.

A szakszervezeti bizottságra hárult 1984-ben az Aranyhíd sétány 2. szám alatti régi balatonfüredi üdülő berendezéseinek felszámolási és átadási munkája, valamint 1985-ben az Aranyhíd sétány 12. szám alatti új önálló intézeti oktatási központ berendezése és megnyitása. A két épület férőhelyei közötti mennyiségi és minőségi különbséget jelzik a feltárt adatok. Az Aranyhíd sétány 2. alatti vállalati társasüdülőben az Intézet 19 lakrészrel rendelkezett. Közülük 13 lakrész három férőhelyes volt, hat lakrész négy férőhelyes. A közös beruházként megszervezett Kisfaludy-üdülőtelepen felépített korszerű, külső megjelenésével és belső berendezésével, praktikusságával és színhatásával esztétikus kétemeletes épületben a 32 lakrész általában három férőhelyes, de négy lakrész kétszobás, 5–6 tagú család elhelyezésére is alkalmas. Az elegáns berendezésű épületben tágas fogadó előtér, nagyterem játékasztalokkal, könyvtár, sportszobák és felszerelések állnak a nyáron ott üdülők rendelkezésére.

A szakszervezeti jó munkájáért az öt év alatt 175 dolgozó részesült jutalomban. Egy munkatárs építésügyi ágazati kitüntetést kapott, négyen SZOT oklevelet és kilencen intézeti „Kiváló Dolgozó” kitüntetést.

Az 1985. október 2-i beszámoló és vezetőségválasztó szakszervezeti taggyűlésen a felszólalók és az ÉFÉDOSZ központi kiküldötte egyhangúan megállapították, hogy a szakszervezeti bizottság jól dolgozott, eredményesen képviselte az intézeti alkalmazottak érdekeit, védelmezte a törvényekben és rendeletekben rögzített jogait. Örködött afelett, hogy a bérek és a keresetek a teljesítménnyel, a munkák minőségével és nehézségi fokával arányosak legyenek. Küzdött annak érdekében, hogy a munkaverseny, a szocialista brigádmozgalom megszabaduljon a formalizmustól, a bürokratikus teherfóktól. Kézbentartotta és hatáson képviselte a szociálpolitikával, a munkakörülményekkel és a munkavédelemmel kapcsolatos ügyeket.

A leányvállalatok önállósulásával a mintegy 600 főre csökkent intézeti dolgozó létszám arányában az eddigi 11 fős vezető testület helyébe héttagú szakszervezeti bizottságot választottak. Tagjai: Nagy Gyula elnök, dr. Drukker Mária titkár, Durucz Eleménné a Társadalombiztosítási Tanács felelőse, Hauser István lakásépítési, ifjúsági és nőfelelős, Horváth Péter közgazdasági és termelési felelős, Juszti Tibor kultúr- és sportfelelős, Némethné Szakács Erika szervező titkár.

A héttagú szakszervezeti bizottság munkáját albizottságok támogatják: az 1985. október 2-án ugyancsak megválasztott társadalombiztosítási, segélyezési, üdülési, közgazdasági és termelési, lakáselőkészítő, kultúr, nő, ifjúsági, sport, nyugdíjelőkészítő, munkaügyi döntő, számvizsgáló bizottságok vezetői és tagjai, valamint a Nyugdíjasok Körének vezetője és intézőbizottsága.

A szakszervezeti bizottság illetékes funkcionáriusai megrendezik az Intézet politikai ünnepeit, a május 1-jei felvonulást és majlist, az Építők Napját, tájékoztatják a bizalmi hálózatot, a főosztályi szakszervezeti taggyűléseket, erősítik a munkaverseny mozgalom verseny jellegét, működtetik a demokratikus fórumokat. A bizalmi hálózat tagjai részére előadásokat tartottak feladataikról és a főbizalmiakat, valamint a reszortfelelősöket az ÉFÉDOSZ tanfolyamaira küldték. A közgazdasági felelős reszortbizottsága megtárgyalta az Intézet operatív terveit és azok teljesítését, az ehhez kapcsolódó bérfejlesztéseket. A hagyományoknak megfelelően a nőbizottság szervezésében rendszeresen megtartották a névadó ünnepségeket, ha megfelelő létszámú gyermekről érkezett bejelentés. Öt és fél év alatt 191 gyermek vett részt a névadáson. Az szb. és a KISZ képviselői részt vesznek egymás ülésein, állandó a kontaktus, az szb. ismeri a fiatalok körében felvetődött problémákat. Az ifjúsági felelős irányítja a Lakáselőkészítő Munkabizottságot. Működése tiszteletet érdemlő: az elmúlt hat év alatt 98-an jutottak lakáshoz, köztük 63-an 35 éven aluliak. Előkészítették a római fürdői, Pók utcai lakóegyedben 50 lakás feletti diszponálást, és a Ronyva utcai lakásakcióban 29 lakás szétosztását.

A szakszervezeti bizottság közreműködött az Ifjúsági Parlamentek előkészítésében és megszervezésében. A felszólalásokra támaszkodva megvizsgálta a pályakezdők alapbérézését, és a kezdő szakemberek fizetésemelése ügyében sikeresen eljárta. A segélyezési bizottság évente mintegy 420—450 segélykérelmet bírál el, és egy elenyésző kisebbségű elutasítás kivételével a kérelmekre pozitív döntéseket hozott. A nyugdíjelőkészítő albizottság évente 30—35 nyugdíjba készülő munkatárs ügyét intézte kellő időben és pontosan, tapintatosan, az érintettek legnagyobb meglegedésére. A sport szakosztályok működéséről másik fejezetben számolunk be, itt csak megemlíti, hogy a szakszervezeti bizottság támogatásával asztalitenisz, sakk, vitorlás, lovagló, sí és tenisz csoportok működnek. Sportpályákat bérelnak, uszodabérletekre fizetnek elő.

Az alkotó ifjúság az Intézetben

A Kommunista Ifjúsági Szövetség intézeti szervezetének működését az ÉGSZI pártszervezete 1981-ben tömören így értékelte: „A KISZ jellemzői a kezdeményezőkétség, a feladat kiosztás, a rendezvénycentrikusság és a tervszerű káderpolitika”. És egy „házon kívüli” vélemény: „A kerületben híre van az ÉGSZI-KISZ szervezetnek”.

Ezekkel a megállapításokkal kezdjük a KISZ-ről szóló fejezetet. Ahogyan nincs hibátlan ember, hibátlan szervezet sincs. Az elismerés mellett papírra kerülnek a mulasztások, a fogyatékoságok, az érmek másik oldala is. Az érdemek ettől még nem lesznek kisebbek.

A dokumentumok és az emlékezet visszautalnak 1972-re, amikor az intézeti KISZ aktivái egyhetes vezetőképző táborban vettek részt. A VIT-vetélkedőben hárman jutalmat nyertek. Az Intézetben megrendezték „Az ismerd meg főosztályunkat” mozgalmat. 1974-ben a Fiatal Mérnökök és Közgazdászok Tanácsának országos pályázatán az ÉGSZI-KISZ a „Kiváló Ifjú Mérnök” országos pályázaton ezüst fokozatot nyert. Közreműködtek a lőrinci KISZ-lakótelep működési szabályzatának elkészítésében. 1974-ben megtartották az első „Ifjúsági Parlament”-ek sorozatában az intézeti ifjúsági parlamentet. A tárca területén foglalkoztatott 125 ezer fiatal részére megrendezett több mint ezer ifjúsági parlamenten eléggé sokan bírálták a munkahelyi vezetőket és a termelésirányítók szemléletét. A fő kifogás az volt, hogy elhanyagolják a fiatalok munkahelyi beilleszkedésének ügyét. Az országos Ifjúsági Parlament után az Ifjúsági Törvényben foglaltak, valamint a 2/1973. ÉVM számú utasítás útmutatásai szerint dolgoztak.

A korábbi idők KISZ-titkárai voltak: Rác Dezső, Szabó Máténé, Kiss Gábor, Lenk Géza, Vecsenyi János, Fóti Pálné, Kerékgyártó Zsolt, dr. Bergida Katalin.

1979-ben a taglétszám 195 fő, a szervezettség 62,5 százalékos, a 13 fős KISZ Bizottság öt alapszervezetet irányított 3—5 fős vezetőségek útján. A tagság kor szerinti megoszlása:

25 év alatti	43,7%
25—30 év közötti	44,7%
30 év feletti	11,6%

A fizikai állományúak létszáma 38 fő (19,5%). A belépni szándékozókkal szemben magasak a követelmények, mivel a cél a KISZ élet minőségi megerősítése. Az „Alkotó Ifjúság” pályázatra 17 programozó és hardver pályaművet nyújtottak be.

Évente egy-egy kommunista szombatot rendeztek. Három év alatt 1200-an vettek részt a szombati munkákban és 1982—1984 között a keresetüket, 150 ezer forintot a gyermek és szociális intézmények támogatására fordították. 1980-ban részt vettek a Tisza menti árvíz-védelmi munkákban.

Társadalmi munkát vállaltak a pesthidegkúti Petőfi Sándor Művelődési Ház építésénél. Szellemi kapacitásuk felajánlásával a beruházást megszervezték, elkészítve a százmilliós beruházás hálótervét. Öt év alatt 5800 társadalmi munkaórán, mintegy 700 ezer forint értékben a szervezési hálót karbantartották és aktualizálták.

A következő Ifjúsági Parlamentet 1981. november 28-án rendezték a Magyar Autóklub Rómer Flóris utcai székházának nagytermében. A tanácskozáson részt vett Simkó János, a II. kerületi KISZ Bizottság titkára, az ÉVM részéről Szücs Endre főosztályvezető, valamint

az Intézet gazdasági és társadalmi vezetői. Az ifjúságot foglalkoztató sok komoly kérdés került szóba.

Részt vett 124 fiatal, közülük 94-en KISZ-tagok; a vidéki szervezetek részéről 54-en jelentek meg. Az intézeti munkára vonatkozóan megemlítették, hogy a számítógépes műszaki alkotó tevékenysége háttérbe szorult az üzemeltetéssel kapcsolatos operatív tennivalók mellett. A gazdasági jellegű témák dominálnak, ezért a műszaki ismeretek, a műszaki tudás a gazdaságpolitika és a gazdasági irányítási, szervezési feladatok alá rendelődnék. Ezzel kapcsolatban bírálták az egyetemi oktatást: magasszínvonalú, de nem az életre nevel. Nem nyújt olyan ismereteket, mint amelyekre a gyakorlati élet megkíván. Nem olyan összetételben képez szakembereket, mint amilyenekre a társadalomnak szüksége van. A műszakiak képzésében nagyobb súlyt helyezzenek a gazdasági ismeretek oktatására.

Beszámoltak arról, hogy a 318 fiatal közül 206 a KISZ-tag, közülük 179-en aktívak. A szervezettség 64,8 százalékos. A három alapszervezet létszáma 28–55 fős. A közművelődési vetélkedőn 34 brigád vett részt. Szervezési tevékenységük alapidokumentuma az Ifjúsági Intézkedési Terv. Számítástechnikai Szakmai Napot rendeztek a kisszámítógépek alkalmazásáról.

Fájó és megoldatlan kérdés a fiatalok lakáshoz juttatásának ügye. 153 fiatal szeretné megoldani lakásproblémáját. Elmondták, hogy a lakásárak 600–800 ezer forint körüliek. Az OTP maximum 350 ezer forint kölcsönt ad; a szociális támogatás gyermekenként 30 ezer forint, a többi „beugróként” a fiatal családnak kell előteremtenie. Az Intézet a XIII. kerületi Ronyva utcában egy elkezdett és abbamaradt építkezést vett meg. Az intézeti lakásbizottsághoz 96 lakásigényt nyújtottak be.

Az ÉGSZI KISZ-szervezet 1978 és 1979 után 1980-ban harmadszor nyerte el a KISZ KB „Kiváló KISZ Szervezete” zászlót, majd 1981. március 21-én megkapták öt évi kiemelkedő munkájuk elismeréseként a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség Központi Bizottságának Vörös Vándorzászlóját. A kitüntetés értékét emelte az a körülmény, hogy e kitüntetés fokozatot megalapítása óta első alkalommal olyan szervezet nyerte el, amelyben többségben értelmiségiek dolgoznak. Ezekben az években az ÉGSZI KISZ-szervezet titkára Turai Tamás volt, aki sok éven át eredményesen vezette az intézeti KISZ-szervezetet, a legmagasabb KISZ kitüntetésben részesült, megkapta a Ságvári Endre Érdemérmét.

Az érdemek elismerése: a II. kerületi KISZ Bizottság felszólította az intézeti alapszervezetet, hogy a következő évre is nyújtsa be pályázatát a Vörös Vándorzászló elnyerésére.

A pártba 1979-ig évente 1–2 KISZ tagot vettek fel, 1979-től 10–12 főt. 1979 és 1982 között 30 felvett párttag közül 23 KISZ tag.

Kirándulást szerveztek a Balatonra és Harkányba, részt vettek a pákozdai kerékpár túrán. KISZ együttműködési szerződést kötöttek a II. kerületi, Medve utcai általános iskolával patronálásra, versenyek rendezésére, tornaterem használatára.

1982-ben megtárgyalták a KISZ X. kongresszusának irányelveit és határozatait. Megvizsgálták a saját munkastílusukat, felügyelve a kongresszusnak arra a megállapítására, hogy „mozgalmunk nem mentes az egyoldalúságtól, az üres formalitásoktól, a túlszabályozottságtól, a bürokratikus vonásoktól sem. A gazdasági és tanulmányi munka mellett háttérbe szorult a politizálás, a közéleti és szabadidős tevékenység”. Az intézeti Ifjúsági Intézkedési Tervben meghatározták a hatékony minőségi munka követelményeit. Nagyobb teret nyújtottak a fiatalok érdeklődésének, vállalkozási készségének. Gazdasági vállalásaik szakmai tudásról, felelősségérzetről tanúskodnak.

Az „Alkotó Ifjúság” pályázatra benyújtott 8 pályamű közül három dolgozatot külső szerveknél is hasznosítottak. 1982. tavaszán kétnapos házi felkészítőt tartottak a KISZ Bizottság tagjai és az alapszervezetek vezetőségi tagjai részére. Két közös klubdelutánt rendeztek a II/10-es pártkörzet nyugdíjasaival. Az Ungvár–Munkács kiránduláson 32-en vettek részt. Ebben az évben másodszor nyerték el a KISZ KB Vörös Vándorzászlóját.

1983 márciusában kétnapos vezetőképző tábor rendeztek a Római parti BVM üdülőben. Az előadások és megbeszélések tárgya: a KISZ szervezet jelenlegi helyzetének feltárása, a feladatok tisztázása, a „gyengeségek” meghatározása. Az elvárások tisztázása frásos brain-storminggal és csoportos értékeléssel. Alapszervezeti tervek megbeszélése, reszortosi tervek készítése.

A leányvállalatok 1984. évi megalapításától 5-ről 4-re csökkent az alapszervezetek száma, a KISZ Bizottság is 13 főről 9-re. A leányvállalati KISZ vezetőségek három tagúak lettek.

A megválasztott új intézeti KISZ Bizottság tagjai: Bittner László titkár, Zajkiné Pálfi Zsuzsa agit.prop. felelős, Horváth Péter érdekvédelmi és termelési felelős, Pályi András szervező és szabadidő titkár, Lantos Ferenc gazdasági felelős. Alapszervezeti titkárok: Székely Beáta, Székér Ottília és Komis Lajos.

A KISZ Bizottság akció programja kiterjedt a gazdasági munkára, a FMKT felélénkítésére, az érdekvédelmi tevékenységre, az Ifjúsági Parlamentre, a politikai képzésre, a pályakezdőkkel való foglalkozásra, a KISZ és a pártépítés feladataira, a szabadidő hasznos eltöltésére.

Az Intézet és a KISZ Bizottság közös törekvése, hogy minél több fiatal vállaljon tudományos munkát és vegyen részt szakmai egyesületek munkájában. Az eredmények nem állnak arányban az Intézet szakmai hírnevével. A fiatalok szabadidejüket egyre inkább pénzkeresési tevékenységre fordítják. A másik pólusról, a szakmájukban és a KISZ-munkájukban élénjárók közül megemlítjük: Béres István kitüntetését a Munka Érdemrend bronz fokozatával, és Bíró Aletta minisztériumi kitüntetését.

A KISZ dicséretes működését azok tartják fenn, akik a nehézségek mellett is vállalnak társadalmi munkát, akik részt vesznek a politikai eseményekben, elmennek a békegyűlésekre, szolidaritási estékre, kivonulnak és megjelennek a „nem kötelező” rendezvényeken is.

Nekik köszönhető, hogy népes küldöttséggel vehettek részt a Forradalmi Ifjúsági Napokon, a március 15-i Bem téri és a Múzeum kerti megemlékezéseken, a márciusi és az április 4-i koszorúzásokon, a május elsejei kivonuláson és a hűvösvölgyi nagyréti szórakozáson.

Dicséretes a beszámoló taggyűlésnek az a megállapítása, hogy nem törekedtek arra: „a valós helyzetről rózsaszínűbbre fessük a helyzetünket, munkánkat, eredményeinket”.

A tendenciák 1985-ben sem változtak. A pályakezdők bére az átlagosnál kétszerre gyorsabban nőtt. A KISZ Bizottság javaslatára az Intézet az 1984-ben bevezetett egyszeri pályakezdői támogatás összegét az addigi 10, illetve 5 ezer forintról felemelte 12, illetve 6 ezer forintra.

Kevesebb létszámmal, élénkebb szervezeti életről tanúskodnak a következők. A KISZ Bizottság felvette a kapcsolatot az ÉTE Ifjúsági Tagozatával és a Koordinációs Bizottságával. Több tanulmányt nyújtottak be az „Alkotó Ifjúság” pályázatra. Az egyik pályamű ágazati első helyezést ért el. Részt vettek a kommunista szombatok és a kommunista műszakok munkájában.

Színvonalas politikai munkát végeztek az országgyűlési és tanácsügyi választások előkészítésében többszáz választási plakát megírásával és kihelyezésével, 6300 szavazócédula postázásával, a szavazóhelyiségek berendezésével, szavazatszedő bizottsági tagság vállalásával, a választások értékelésével. Felmérték a kerület épületeinek beépíthető tetőtereit. A KISZ-RADAR az Intézet belső gazdasági és szervezési problémáinak feltárásával foglalkozik. A KISZ tagok 65 százaléka rendszeres állami oktatásban vesz részt. Jól szervezeten működik a KISZ klub kül- és belpolitikai fórumok, irodalmi és zeneesték, közművelődési vetélkedők, szórakoztató előadások, disco összejövetelek, diavetítések rendezésével. A Társadalomelméleti és Politikai Klub keretében tartott előadások előadói voltak: dr. Berecz János, Sugár András, Réti Ervin, Kózhalmi Ferenc, stb.

Részt vettek az „Edzett Ifjúságért” mozgalomban és a II. kerületi sportversenyekben, a Ságvári Endre emléktúrán.

Gazdasági, politikai és társadalmi munkáikért sokan kaptak kitüntetést. Felsoroljuk: intézeti jutalomban részesültek 10-en; az „Alkotó Ifjúság” pályázaton nyertek 4-en; igazgatói dicsérő oklevelet kaptak 3-an, „Kiváló Dolgozó” kitüntetésben részesültek 3-an; egy-egy kapott „Kiváló Ifjú Szakember” és „Kiváló Szakmunkás” kitüntetést. KISZ KB Dicsérő Oklevelet kaptak 2-en, „Kiváló Ifjúsági Vezető” kitüntetésben részesültek 2-en, és egy fő elnyerte az Intézet 1985 évi KISZ-díját.

A Fialat Mérnökök és Közgazdászok Tanácsát 1979-ben alakították meg az Intézetben. Éves munkatervükben szakmai versenyek szervezése és lebonyolítása szerepelt. Az ÉVM

kutatóintézeteivel együttesen kerekasztal-konferenciát rendeztek a kutatóvá fejlődés módzatairól.

Voltak gyengébben sikerült évek, amikor az FMKT alig hallatott magáról. Majd ismét lelkesültebb együttes verődött össze, és akkor ismét szakmai napokat rendeztek. Megvitatták a kisszámítógépek alkalmazásba vételének lehetőségeit, valamint a kiemelt projektekben folytatott munkát. Egyéni és csoportos versenyeket írtak ki négy programnyelvből. Az intézeti FMKT csapat ágazati számítástechnikai versenyen pályázatával I. díjat nyert.

A közművelődésről

Az Országos Közművelődési Tanács, valamint a SZOT 25 002/1976. számon határozatot adott ki a munkáművelődés fejlesztéséről. A határozat értelmében a vállalatoknak 1977 végéig meg kellett alakítaniuk a Közművelődési Bizottságot. A végrehajtásról az ágazati minisztériumok külön-külön intézkedtek. Az építésügyre kiterjedő utasítást az ÉVM 14/1977. számon adta ki.

Az ÉGSZI Közművelődési Bizottsága 1979. július 10-én tartotta meg alakuló ülését. A bizottság társelnökei — a rendeletnek megfelelően — az Intézet képviseletében dr. Pethe Bálint irodaigazgatóhelyettes és a szakszervezeti bizottság képviseletében Szolnoki Péter szb. elnök. A tagok: a párt, a szakszervezet, a KISZ, a Nőbizottság, a szocialista brigádok, a vidéki főosztályok, a Vöröskereszt, valamint a Nyugdíjasok Körének képviselője. A titkári teendőket a Személyzeti és Oktatási Főosztály előadója látta el.

A Közművelődési Bizottság célja és feladata: az intézeti közművelődési tevékenység összefogása és irányítása. A bizottság segítse és ellenőrizze a politikai és szakmai tanfolyamokat, az oktatási terveket és a továbbképzést. Kísérje figyelemmel a szocialista brigádok közművelődési tevékenységét, a könyvtárszolgálatot, a közönségszervezést és a sportmozgalmat.

A bizottság negyedévenként megtartott ülésein meghallgatta az oktatási, művelődési, a brigádmozgalmi, valamint a sport beszámolókat. Összeállította az éves közművelődési terveket.

A leányvállalatok megalakításával összefüggésben az igazgatói értekezlet úgy határozott, hogy a Vöröskereszt alapszervezet, valamint a Nyugdíjasok Köre, mint egységes központi szervezetek az anyaintézetben folytassák működésüket.

A Közművelődési Bizottság 1983. évi kigyűjtéséből az állami, a szakmai és a politikai oktatásban résztvevőkről a következő tájékoztató adatokat jegyezhetjük fel:

— egyetemen és főiskolán tanul	43 fő
— középiskolában tanul	15 fő
— az MLE különféle tagozatán tanul	41 fő

A vezetőképző tanfolyamon 19 hallgató védte meg sikeresen szakdolgozatát, közülük 4-en kiváló eredménnyel. A szakdolgozatokat a könyvtárban helyezték el, hogy a témák iránt érdeklődők számára hozzáférhetőek legyenek. Az 1981-ben indított szervezőképző I. tanfolyamon 16-an végeztek. Az 1982-ben megrendezett szervezőképző II. tanfolyamon 21-en folytatták tanulmányaikat.

A képesítést adó tanfolyamokon 76-an szereztek magasabb ismereteket rendszerszervezésből, a folyamatszervezésből, a rendszerprogramozásból, a programtervezésből és a számítógépek kezeléséből. Kilenc számítástechnikai munkatárs bulgáriai és NDK-beli kiképzésben vett részt.

Ismeretbővítő, de képesítést nem nyújtó tanfolyamokon, különböző oktatási intézményekben, valamint tudományos egyesületek által szervezett előadássorozatokon 218-an vettek részt. Nyelvtanfolyamra 11-en jártak. Az Intézet gazdasági és társadalmi vezetőinek tudatformálását, vezetési és politikai ismereteit bővítő, a „Szellemi munka vezetése és szervezése” című tanfolyam előadásait átlagosan 40-en hallgatták.

Az 1982–1983. pártoktatási évben, nyolc témakörben 17 szemináriumi csoport működött, több mint 250 résztvevővel.

Az Intézet munkatársai közül többen tartottak előadásokat egyetemeken, főiskolákon, a Neumann János Számítástechnikai Társaság, valamint az Építőipari Tudományos Egyesület tanfolyamain, tanácskozásein.

Az Intézet az oktatásra évente mintegy kétmillió forintot fordított. A II. kerületi Tanács VB Közművelődési Bizottsága megelégedését fejezte ki az intézeti Közművelődési Bizottság működéséről.

Kiemelt fontosságúak azok az intenzív tanfolyamok, amelyeken a munkatársak képe-
sítést szereztek különféle szakértői tevékenységek gyakorlására. Ilyenek a bulgáriai számítógépüzemi tanfolyamok, az ügyviteltechnikusi és ügyvitelszervezői, az időelemző, a munkaszervező, munkaelemző és munkaügyi tanfolyamok. Az ÉGSZI az ÉVM Továbbképző Intézetével nyolc témában történő kiképzésre kötött szerződést.

A kulturális tevékenység körébe tartozik a szakmai, a szépirodalmi és az ismeretterjesztő könyvtár mintegy 1800 kötetével.

A szakszervezeti könyvtár forgalma évről-évre növekszik. A színházlatogatások szintje hullámzó. 1985-ben az intézeti közönség szervezők 380 ezer forint értékben szereztek jegyeket színházba, hangversenyre és más kulturális rendezvényekre. A Budapesti Tavasz Fesztivál programjaira 2850 jegyet adtak el. A szépirodalmi könyvterjesztő 143 ezer, a Kossuth könyvterjesztő 26 ezer forint árú könyvet adott el.

Élénk a kapcsolat a Marcibányi téri Művelődési Központtal.

Az intézeti szakkörök közül a bélyeg- és a fotószakkör működött a legeredményesebben. Örömdetesen nagy volt az érdeklődés a kulturális vetélkedők iránt.

1984-től a Közművelődési Bizottságban társelnökként az Intézetet dr. Székely László főosztályvezető, a szakszervezeti bizottságot Nagy Gyula szb. elnök képviselte. A bizottság titkári teendőit egymást követően — más-más beosztásba kerülve — Révész Istvánné, Óvári Gusztávné, Vitányiné dr. Ádám Katalin, majd Bonn Ottóné látták el.

Az Intézet dolgozói közül sokan esztendőik óta tagjai, előadói, funkcionáriusai az Építőipari Tudományos Egyesületnek, az egyesület különféle szakosztályainak. Régóta esedékes volt az Intézet önálló vállalati csoportjának megalakítása. A cél: egységesebb bekapcsolódás az egyesületi munkába, az intézeti tevékenység, valamint az egyéni kutatási-fejlesztési tanulmányok intenzívebb ismertetése az előadóüléseken. Az előkészítő munkálatok után 1986-ban az Intézet és a budapesti leányvállalatok ÉTE tagjai megalakították a vállalati csoportot, amelynek vezetését egy öttagú vezetői kollégiumra bízta.

A Magyar Szovjet Baráti Társaság ÉGSZI tagcsoportja, a SZÁMGÉP beolvasztása után 1979. május 18-án tartotta meg vezetőségválasztó taggyűlését. A tagcsoport elnöke dr. Révfalvy Miklós lett. Az MSZBT célja kettős:

- a Szovjetunió népeinek, gazdasági eredményeinek, kultúrájának ismertetése,
- az intézeti gazdasági és társadalmi tevékenység támogatása.

Mindjárt 1979-ben megszervezték az MSZBT Országos Elnökségének megbízásából a kutatóintézeti párttitkárok és tagcsoport elnökök értekezletét. Együttal az Intézet Csalogány utcai székházának előcsarnokában kiállítást a magyar-szovjet baráti kapcsolatok 30 évéről. A kiállítást megismételték a Bartók Béla úti irodaház számítóközpontjában.

Az emberért, a munkatársakért

Elkalauzoltuk az olvasót ciceróneként az intézettörténet három évtizedes útján, bemutatva, miként építette ki a hazai építésügyi ágazat számára a maga kutató, szervező, gazdasági értékelő szervezetét, hogyan alkotta meg az építőipari számítástechnikai hálózat hardver és szoftver állományát. Most a finálé egyik fejezetében felvázoljuk, miként gondoskodott szociális intézkedéseivel emberi kollektívájáról. Beszámolunk arról: hogyan érvényesül az Intézet életében a szocialista társadalom „legfőbb érték ember” normatívája.

Szociális célkitűzéseit az Intézet minden évben megvalósította. Eleinte szerényebb keretek között, későbbi években egyre gazdagabban. Törekedett arra, hogy a már elért színvonalat változatlanul tartsa, illetőleg az anyagi lehetőségeinek felhasználásával az ellátást évről évre bővítse.

A korszerű irodahelyiségeket a munka- és egészségvédelem előírásainak megfelelően rendezték be. A munkabiztonság növelésének költségei az irodák és a számítógépközpontok beruházási tételei közé kerültek. Milliós nagyságrendű ráfordítással létesült a tűzjelző rendszer. A füstérzékelők kizárják az esetleges tüzek elharapódzását, tűz miatti balesetek bekövetkezését. Folyamatosan korszerűsítik a világítási hálózatot, és csökkentették a klímaberendezések zaját. A témakörbe tartozik a munka- és balesetvédelmi tanfolyamok megrendezése, az egészségügyi előadások és a szűrővizsgálatok. A Bartók Béla úti épületekben elhelyezett dolgozók részére üzemorvosi szolgálat működik.

Hozzájárul az Intézet a dolgozók ebéldeltetéséhez, azonkívül büfékben beváltható tiketteket ad ki.

A segélyezésre szorulókat támogatása — mint a többi szociális célú ráfordítás —, a gazdasági reform folyamat megkezdése óta számottevően kibővült. A szakszervezeti bélyegpénzből a tagdíjak visszatértható 50 százalékából képzett alap mellett a vállalati segélykeret nyújtotta a segélyezések pénzügyi fedezetét. A dolgozók jövedelmével arányosan emelkedő szakszervezeti tagdíjbefizetések a segélyösszegek növelését tették lehetővé. Az R-alap egy meghatározott tételét is erre a célra használhatták fel. Egy-egy igénylőnek kifizetett segélyek összege a hatvanas években 200—250 forint körüli, a nyolcvanas évek elején a segélyösszegek átlaga 800—1000 forint. Az év végi egyszerű, rendkívüli segélyek akciójának bevezetése az R-alap képzésével függött össze. Év végi segélyben először 1969-ben részesültek a sokgyermekes, valamint a gyermeküket egyedül nevelő munkatársak, majd az akciót kiterjesztették a nyugdíjasokra is. A Segélyezési Bizottsághoz évente mintegy 420—450 kérelem érkezik. Közülük alig néhányat utasítanak vissza kellő indokoltág hiányában. A rendkívüli segély összege 120—140 ezer forint, a nyugdíjasok segélykerete esztendőnk óta évközi segélyezésnél 15 ezer forint, az év végi támogatási tétel 24 ezer forint. Az intézeti szociális ráfordítás 1982-ben 1,9 millió forint volt, 1983-ban 2,2 millió, 1984-ben 2,5 millió, 1985-ben 2,8 millió forint. A segélyre jogosultak száma évről évre emelkedik, egyrészt a nagycsaládokban a gyermekek számának növekedésével, másrészt a válások révén egyre több a gyermeküket egyedül nevelő szülők száma.

A munkatársak kedvezményes üdültetését a hatvanas évek végéig kizárólag az ÉFÉ-DOSZ-tól kapott csekély számú SZOT beutaló biztosította. Az Intézet a maga erejéből Balaton melletti nyaralószobákat bérelt, hogy többen üdülhessenek, de így is a dolgozóknak legfeljebb 10 százalékra élvezhette a kedvezményes nyaralás örömeit. 1967 után, amikor az Intézet nyereséget képezhetett és abból szociális beruházásokat valósíthatott meg, haladéktalanul megszervezett egy saját üdülő építési akciót. A beruházási pénzekből egyelőre tíz lakrész létesítésére tellett; ennyi elegendőnek látszott a 350 fős létszám üdültetésére.

Az Intézet nagyarányú fejlődésével és létszám bővülésével csakhamar jelentkezett az üdülő nagybővítésének igénye. Az Intézet a Széchenyi téri tíz lakrészét eladta, és az új társas üdülőben 19 lakrészt tartott meg magának.

Az üdülő fenntartásának költségét 75%-ban az Intézet jóléti és a részesedési alapjából fizette.

Az Intézet a vízparti nyaraltatás mellé hegyvidéki üdülési lehetőséget is keresett. Az Intézet dolgozói rendszeresen járnak ki a ZOD-nak a thüringiai Masserberg-ben levő üdülőjébe, sőt az utóbbi években a ZOD berlini és Kelet-tengeri kemping táborába is.

Valamennyi intézeti üdülési lehetőséget beszámítva, családtagokkal együtt évente mintegy 700—750-en üdülhettek kedvezményesen. Az Intézet azonban tovább bővítette az üdülési adottságokat, felépítette a 33 lakrészes saját oktatási központját, miután az Aranyhíd sétány 2. alatti 19 lakrészét eladta. Az épület alkalmas többnapos konferenciák, konzultációk, szervezési tréningek, tanfolyamok megtartására, nyáron pedig üdültetésre is. A csereüdültetés az NDK partnerrel továbbra is zavartalanul fenáll. Két újabb intézeti üdülőközpont: Parád és Orfű. 1986-ban az Intézet Parádon üdülőépületet vásárolt. Felújításával, a tetőtér beépítésével rövidesen hat egy- és kétszobás lakrész áll majd a munkatársak rendelkezésére. A másik: az orfűi tó melletti domboldalon, festői üdülő körzetben az Intézet telket vett, amelyen háromszintes üdülőt szándékozik felépíteni hat egyszobás és négy kétszobás lakrészszel. A műszaki tervek már készek. Az üdülő előreláthatóan 1988-ra megépül.

Az emberért, a munkatársakért eszmekörébe tartozik a munkahelyhez, az Intézethez való hűség jutalmazása, a törzsgárdatagságot a jelvény kiosztásával egyidejűleg jutalmazza. Az öt éves törzsgárdatagok 2000, a 10 évesek 3500, a 15 évesek 5000, a 20 évesek 6500 és a 25 évesek 8000 forint jutalomban részesülnek.

Az intézeti munkatársak lakásgondjainak megoldása

Az Intézet a lakásszerzésben, valamint a lakásépítésben a mindinkább nehezedő inflációs körülmények között is segítette a dolgozóit, főként a fiatal házасokat. A támogatás háromféle módja:

- lakásépítő akciók szervezése,
- kamatmentes kölcsönök nyújtása,
- bérlő kijelölési jog megszerzése tanácsi elosztású lakásokra.

Az Intézet vezetősége a lakásproblémák megoldását rábízta a szakszervezeti bizottság hatáskörében megalakított Lakáselőkészítő Munkabizottságra. Támogatta az intézeti dolgozók Lakásépítő Szövetkezetének létrehozását. Megszerezte a beépítendő területek hatósági kijelölését többek között az Előpatak utcában, a Dayka Gábor utcában, a Mártonhegyi úton, legutóbb a Ronyva utcában. A Lakásépítő Szövetkezet lebonyolította az építkezéseket és üzemelteti a lakóházakat. Az Intézet a pénzügyi erőforrásokat a szervezett építési akciók támogatására fordította, lakásvásárláshoz kölcsönöket csak olyan időszakokban folyósított, amikor egy építési akció befejeződött, és másakra még nem készültek fel.

A kamatmentes munkáltatói kölcsön igénybevételének feltételeit és szabályait az érvényben lévő Kollektív Szerződés tartalmazza. A kölcsön kérhető egyéni lakásvásárláshoz vagy sajátéres lakásépítéshez. A harmadik lakásszerzési lehetőség: az Intézet társult az országos lakásépítési program keretében megvalósuló többszintes, csoportos bérházépítéshez, hogy megfelelő számú lakásra maga jelölhesse ki a bérlőt munkatársai közül.

A két lakótelepi beruházáson kívül az Intézet más lehetőségeket is felhasznált dolgozóinak lakáshoz juttatásához. A Váci úton emeletráépítéssel hat dolgozó részére sikerült lakásról gondoskodni. A XVIII. kerületi KISZ lakótelep építkezésnél műszaki ellenőrzést vállalt, és ennek fejében nyolc lakást kapott. Több esetben egyedi megoldásokhoz, a dolgozók kezdeményezésére épülő lakásokhoz nyújtott pénzügyi segítséget. A vidéki főosztályok dolgozóinak részben kamatmentes kölcsönöket folyósított, részben bérlőkijelölési jogot vásárolt. Kölcsönt a budapesti akciókban résztvevőknek is folyósított. A törlesztésből visszatérülő összegeket ismét lakásszerzésre használta fel.

Az 1970. évi első lakásigény-felméréstől 1979-ig intézeti támogatással közel 180-an jutottak lakáshoz. Körülbelül ugyanennyi dolgozónak adtak kamatmentes intézeti kölcsönt. A 180 fő közül több mint százan a juttatás időpontjában 35 évnél fiatalabbak voltak.

1980—1985. években a lakáshoz és a lakáskölcsönhöz juttatottak adatai a következők:

Megnevezés		Összesen
Lakást kaptak	Fő	98
Kölcsönt kaptak	Fő	93
Kölcsönök összege	E Ft	6911,7
Ebből:		
35 éven aluli	E Ft	4374,8
Egy főre jutó kölcsön	E Ft	61,2
Ebből:		
35 éven aluli	E Ft	69,4

„Ép testben ép lélek”

Az intézeti sporttevékenység gazdája a szakszervezet szoros együttműködésben a KISZ-szel. Az Intézet különféle kedvezményekkel, pénzügyi hozzájárulással támogatja a sportéletet. Sportpályákat, tornatermet bérel, sporteszközöket vásárol, uszodajegyeket vesz. Az elmúlt

három évtized alatt az intézeti sportoló ifjúság többször cserélődött. A fiatalok idősebbek lettek, helyükbe fiatalabbak jelentkeztek. Az idő múlása, valamint belépések-kilépések többször átformálták a sportszakosztályok együttesét. Lelkes és eredményes gardák kiöregedtek, helyükre kevésbé ügybuzgó fiatalok léptek. Egyes szakosztályok hosszabb-rövidebb ideig szüneteltek. Aztán az új fiatalok a régi szakosztályok életét fellendítették, sőt új szakosztályok alakultak. Néhány jó kezdeményezés csak átmeneti felvirágzást váltott ki: például a természetjáró szakosztály működése csak néhány évre korlátozódott.

Az Intézetben belül rendeztek munkahelyi olimpiát, főosztályok között kispályás labdarúgó és kosárlabda bajnokságot, a brigádok részvételével tájékozási futóversenyt, egyéni és sakkcsapat villámtornát. Három iskolával kötöttek szerződést pálya- és terembérletre: a Medve utcai általános iskolával, a Keveháza utcai általános iskolával és a Hámán Kató szakközépiskolával. Ezeken a helyeken bonyolították le a házi versenyeket: kosárlabda, kispályás futball, tollaslabda, asztalitenisz, minitenisz mérkőzéseket és a kondicionáló tornát.

A külső versenyeken részvevő csapatok közül elsőként rangsoroljuk az Intézet női labdarúgó csapatát. Néhány lelkes és sportos fiatal asszony és leány köré erős együttes verbuválódott. Heti kétszeri edzéssel, vasárnapi bajnoki mérkőzésekkel egyre feljebb kerültek a ranglétrán. 1982-ben a budapesti csapatok között már az elsők. A Mundialra történő kijutásért a „Magyar Ifjúság” kupában harmadikok. Néhány évi sikeres szereplés után a legjobbak kiváltak az együttesből, férjhez mentek, gyermekeket hoztak a világra, a csapat 1984-ben szétesett, megszűnt.

A vitorlázók 1980-ban és 1981-ben egy-egy hetes balatoni táborozáson vettek részt. 23-an sikeres vitorlásvezető vizsgát tettek. A labdarúgó férficsapat a XII. kerületi sportnapon I. helyezést ért el; ugyancsak elsők a számítógéppontok kispályás labdarúgó bajnokságban. 1982-ben döntőbe jutottak a PM kupában. A férfi asztalitenisz csapat a kerületi bajnokságban az ötödik. A kis létszámú intézeti úszóválogatott hat érmet nyert a kerületi úszóversenyen. A sakkozók második helyet értek el a budapesti amatőr sakkozók versenyében, ugyancsak második helyet a budapesti számítógéppontok versenyében.

A szakosztályok edzésein nem szakosztály tagok is részt vehetnek.

1983-ban a fővárosi és a vidéki intézeti sportolók nagy eseménye a munkahelyi olimpia több városban:

- Miskolcon labdarúgás,
- Pécsen kézilabda,
- Győrött tenisz, asztalitenisz, sakk,
- Szegeden kosárlabda,
- Debrecenben röplabda,
- Budapesten kosárlabda és asztalitenisz.

Az ÉFÉDOSZ budapesti atlétikai bajnokságában három intézeti munkatárs első helyezést ért el. A Hámán Kató szakközépiskolában a férfiak hetenként egy alkalommal önvédelmi edzésen gyakorolnak.

1986. első félévében kialakult az ÉGSZI sport- és szabadidő telepe a Kossuth Lajos üdülõparton, mintegy 12 perces sétatávolságra a Pünkösdi fürdőtől. A díszkerítéssel körülvett, parkosított, füvesített területen a bejárat mellett áll a szocialis épület öltözőkkel, hidegmelegvíz ellátással, ételmelegítési lehetőséggel. A területen sátorhelyek, lakókocsi elhelyezés, gépkocsi parkoló. A füvesített térségben kerti zuhany és tűzrakóhely a szalonnasütéshez.

1979 óta működik az MHSZ ÉGSZI-Honvédelmi Klub tisztí és lövész szakosztályokkal. Tevékenysége: az általános katonai ismeretek fejlesztése, részvétel fegyvernemi tanfolyamon, segítés a kerületi feladatok ellátásában, tartalékosok összeírásában, MHSZ bázis őrzésében.

iskola patronálásban. Felkészültek: éleslövészettel, edzésekkel, lövészversenyekkel, férfi és női csapattal. Szerepeltek az Olimpiai Kupa lövészversenyben.

Az elért eredményekben meghatározó szerepet játszottak: Baranyi György, Biró Aletta, Kovács Tamás, dr. Madroszkiewicz Katalin, Hegedűs Gábor és Filkorn Béla.

„Érted, veled a Vöröskereszt”

Az intézeti Vöröskereszt alapszervezet 1975-ben alakult meg. Azonnal bekapcsolódott a II. kerületi Vöröskereszt szervezet munkájába, és megkapva az instrukciókat, megkezdte az intézeti szervezetekben a Vöröskereszt-gondolat és célkitűzések propagandáját. Lelkes aktívai útján megindította a tagtoborzást, amiben csakhamar jeles eredményeket mutathatott ki. 1978-ra elérte a 202-es taglétszámot. 1979-ben a SZÁMGÉP-pel való fúzió után újjáalakultak. A létszám 244 fő, 1981-re 345. Az anyaintézeti létszám 1984-ben 86 taggal csökkent, mert két leányvállalata önálló Vöröskereszt alapszervezeteket alapított. Megalakulásukat és működésük megkezdését a Csalogány utcaiak támogatták. Az anyaintézeti alapszervezeti létszám 1986-ra ismét 300 fölé emelkedett.

A vöröskereszt fő célkitűzése a társadalom humanizálása, az egészségkultúra fejlesztése, felvilágosítás, ismeretterjesztés az egészséges életmódról, a betegségek megelőzéséről; a maga területén az egészségügyi viszonyok javítása, a vérado mozgalom szervezése, a család és egészségvédelem, az öregekkel való foglalkozás.

Az alapszervezet sokrétű tevékenységéből elsőként a vérado mozgalom megindítását és kiterjesztését kell megemlíteni. Noha az intézeti szervezeti változások befolyásolták az alapszervezet tevékenységét, célravezető és meggyőző propagandával sikerült a véradásra jelentkezők létszámát évről-évre növelni. Az alapszervezet fennállásának első éveiben évente átlagosan 50 véradás történt. Azután 1980-ban 66, 1981-ben 72, — köztük 14 volt a plazmás véradás, — 1982-ben 107, 1983-ban 110, 1984-ben 120, 1985-ben 129. A véradók közül többen kétszeres, háromszoros, sőt 29-en sokszoros véradók. Többen vállalták a készenléti és a plazmás véradást. Volt olyan esztendő, amikor két alkalommal, volt, hogy három alkalommal rendezték meg a véradónapot.

A nődolgozók részére 1982-től rendszeressé vált az évenkénti onkológiai szűrővizsgálat az Intézet mindkét telephelyén, a Csalogány utcában és a Bartók Béla úton. Mindjárt az első évben az Intézet 524 nődolgozója közül 128-an (24,4%) jelentkeztek szűrővizsgálatra.

Nagyon eredményes volt 1984-ben a „Csak férfiaknak” felhívással megszervezett előadás és szűrővizsgálat, amely több műtét beavatkozásra érett állapotot fedett fel. Ezt követően a műtéteket több kórház urológiai sebészetén sikeresen végre is hajtották.

Nagy igénybevételi sikert aratott 1985-ben az alapszervezet rendezésében a betegségmegelőző komplex szűrővizsgálat, amelyre az Intézet dolgozóinak 42 százaléka jelentkezett, 254 nő és férfi munkatárs.

Az 1981-ben rendezett elsősegély nyújtó tanfolyam után 15-en eredményes vizsgát tettek. 1983-ban három alkalommal, a szakszervezeti Nőbizottsággal karöltve klubdelutánokat rendeztek a gyes-en levő kismamáknak a helyes táplálkozásról ételreceptek bemutatásával. Az 1983-ban alapított Kismama Klub azóta is működik. 1982-ben megalakították a Mozgásérültek II. kerületi Klubját, amely összejöveteleit az intézeti székház tanácstermében tartja.

Évente több előadást rendeztek az aktív munkatársak, valamint a Nyugdíjasok Köre tagjainak az egészségügyi kultúráról, a dohányzás és az alkohol fogyasztás veszélyeiről, az érrendszeri betegségekről és megelőzésükről, a cukorbetegségről és a diétákról, a korszerű táplálkozásról, a testedzésről, gerontológiai problémákról, stb.

Az egészségvédelmi tevékenység keretében megszervezték a gyógyszerellátást, és az elsősegély nyújtást a Csalogány utcában. A Bartók Béla úton e célra üzemorvosi rendelő is rendelkezésre áll.

A SOS gyermekfalu építését négy szocialista brigád pénzbefizetéssel támogatta. Az alapszervezet 7030 forintot gyűjtött és juttatott el a berhidai és peremartoni földrendéskárosultaknak.

Az „Öregek évében” zenés klubdelután rendeztek az szb.-vel együtt a kerületi öregeknek és rokkantaknak.

1984-ben, 1985-ben és 1986-ban „Kiváló Vöröskereszt Alapszervezet” kitüntetést és oklevelet kapott az intézeti alapszervezet. A kerületi vezetőségválasztó küldött értekezleten két taggal képviselték az Intézetet.

Az alapszervezet Ullmann Pál elnök, Tóvölgyi Valérné titkár, Süle Józsefné verádó felelős, Szilágyi Éva szűrővizsgálat szervező, Klimó Jánosné gazdasági felelős irányításával érte el sikereit. A Mozgássérültek Klubjának szervezője, lelke az időközben elhunyt Gujzer Ildikó volt.

A Nyugdíjasok Köre

A nyugdíjazással sem szakad meg a dolgozók kapcsolata az ÉGSZI-vel.

Tizenöt évvel az Intézet megalapítása után felvetődött az Intézet nyugdíjasainak összetartása valamilyen formában. Évről évre többen vonultak nyugállományba az Intézet alapítói, és megnövekedett a nyugdíjasként alkalmazott munkatársak létszáma. Az Intézet nem nélkülözhetette a nyugdíj korhatárt elért, de még életerős volt munkatársainak tudását, a szakmában szerzett gazdag tapasztalatait.

A szervezők 1972 novemberében fogalmazták meg a megalapítandó Nyugdíjasok Körének céljait, tevékenységi területét az Intézet igazgatójához intézett előterjesztésben. Majd némi viták, és a nézetek egyeztetése után 1973. január 1-jével megalakultnak volt tekinthető az ÉGSZI Nyugdíjasok Köre, mint a szakszervezeti bizottság rétegszervezete. Több változat és átfogalmazás után a Nyugdíjasok Körének szervezeti és működési szabályzata így fogalmazta meg a Kör feladatait:

- ellátja a nyugdíjasok érdekképviselését az intézeti munkavállalással kapcsolatos ügyekben,
- gondoskodik a tagok szakmai, politikai, kulturális és szociális igényeinek szervezett formában történő kielégítéséről,
- klubdelutánokat rendez; előadások, vetítések révén családias kollektív légkört alakít ki,
- kirándulásokat, kulturális intézmények látogatását szervezi,
- véleményezi a tagok segélyezési és üdülési kéréseit,
- felkérés alapján részt vesz az intézeti társadalmi szervezetek munkájában,
- naplót vezet a Nyugdíjas Kör tevékenységéről.

A Kört hétagú Intézöb bizottság vezeti. Első Intézöb bizottságának tagjai voltak: Sármány Dének elnök, Perjés Dénes turisztikai felelős, dr. Jánossy Mihály gazdasági felelős, dr. Révbíró Géza jogtanácsos, Farkasházy Tiborné szociális felelős, dr. Török István a tagsági ügyek felelőse, Mészáros Istvánné közönségszervező.

A Nyugdíjasok Körének mindenki tagja lehet, aki fenntartja tagdíjfizetéssel a szakszervezeti tagságát. Részesülhet a szakszervezet által nyújtott kedvezményekben: szerény vendéglátásban a klubdelutánokon, részvételi díj kedvezményben az országjáró, honismereti egy-két-háromnapos IBUSZ-TIT autóbuszkirándulásokon, a csoportos színházlátogatások jegyár hozzájárulásában, a kedvezményes üdültetésben az intézeti üdülőben, a rászorultak segélyezésben.

Eleinte a klubdelutánokat szórványosan rendezték, egyet-egyet negyedévenként; az első évben, 1973-ban IBUSZ kirándulást is csak kettőt; tavasszal Veszprém–Herend–Nagyvázsony útvonalon, ősszel Szekszárdra és a gemenci vadrezervátumba. Aztán az évek folyamán a klubdelutánok rendszeressé váltak: minden hónap második keddjén, az intézeti székház földszinti tanácstermében előadással, diavetítéssel 50–60 fős részvétellel. A Kör fennállásának 14 évében, az évente 5–6 alkalommal rendezett autóbuszkirándulásokkal bejárták az ország valamennyi táját, megtekintették a történelmi városok műemlékeit. Kétszer kirándultak a Vág völgyébe, a Magas- és az Alacsony Tátrába, Besztercebányára, Selmecbányára, Zólyomba. Felkeresték Nagyváradot, Kolozsvárt, Aradot, Temesvárt, Nagybányát, Máramarosszigetet.

Időközben a Kör taglétszáma meghaladta a 200-at, akik közül 80-an, 90-en az összejöveteleken állandóan részvevő törzstagok. Felkeresték csoportosan a főváros valamennyi nagy múzeumát, kiállító termeit, TIT előadásokat hallgattak a budapesti szervezet Múzeum utcai Kossuth klubjában.

A Nyugdíjasok Köre szoros kapcsolatot tart az Intézet aktív dolgozóival. Mintegy 80-an 70 órás nyugdíjas foglalkoztatás keretében dolgoznak az Intézetnél, részt vesznek az Intézet ünnepesein, a Május 1-jei felvonuláson, különféle intézeti társadalmi munkákban.

A Nyugdíjasok Körének működését a szakszervezeti bizottság 1983-ig évi 60 ezer forintot ellátmánnyal támogatta, a leányvállalatoknak az anyaintézetből való kiválása utáni év

40 ezer forinttal. Az Intézőbizottság nyolc tagjából 1981-ben megalakult az „Életet az éveknek” nyugdíjas brigád, amely a Nyugdíjasok Körének eredményes kulturális, gazdasági és szociális vezetéséért megkapta a szocialista címet, majd a bronz, ezüst, és 1985-ben az arany brigádérmet és oklevelet. A brigád vezeti a nyugdíjasok rétegszervezetét. Tagjai — egy-két személycserétől eltekintve —, immár a harmadik hároméves ciklusra megválasztva: dr. Geszler Ödön elnök, Perjés Dénes táfelölös, dr. Horváth Lajosné kultúrfelölös, Fellegvári Györgyné közönségszervező, Osváth Lászlóné szociális felölös, Németh Györgyné gazdasági felölös, Sugár Gézáné színházi szervező, Benk Lászlóné a tagsági ügyek felölöse.

TEKINTET A KÖZELJÖVŐBE

Intézeti előirányzatok a VII. ötéves tervidőszakra

Az ÉGSZI gazdasági és politikai vezetői a VII. ötéves tervprogram nyitányának tekinthető 1985. évben a tárgyalások sorozatán készültek fel az új feladatokra. A tanácskozások közül a legjelentősebb a balatonfüredi intézeti üdülőben, 1985 szeptemberében megtartott háromnapos szervezetrendszeri értekezlet. Plenáris üléseken és három munkacsoportban vitatták meg a prognosztizálható keretszámokat, és a kereteket megtölteni hivatott tartalmat.

Általános irányelvként leszögezték, hogy az intézeti szervezetrendszernek 1986 és 1990 között magas színvonalon és dinamikusan kell bővülnie, úgy a gazdasági kutatás, mind a szervezői és mind a számítástechnikai fejlesztői és szolgáltatói területen. Az építésügyi ágazatban az Intézet rendeltetése, hogy kutatásaival elősegítse a szocialista építési vállalkozások problémáinak tisztázását, korszerű gazdasági fejlesztési eredményeik gyors alkalmazását; az újszerű szervezési módszerek, valamint a számítástechnika gazdasági alkalmazásának széles körű terjesztését.

A szervezetrendszer továbbra is elsősorban az építésügyi ágazat szervezeti egységeinek dolgozik, de szabad kapacitásával más ágazatok megrendelőinek is rendelkezésére áll, sőt vállalja a külföldi piacokon felderíthető szellemi export-import megbízások teljesítését. Amennyiben az Intézet az előirányzatokat realizálja, vagyonát és a dolgozói keresetének szintjét a népgazdasági átlagot meghaladóan fogja növelni.

Kutatási feladatok bővített keretekben kiterjednek a vállalkozás, a gazdasági verseny, az árrendszer, az irányítás, az érdekeltségi rendszerek fejlesztése és a költséggazdálkodás témáira. Az ágazatirányítás megváltozott funkcióihoz alkalmazkodva módosul az információszolgáltatás az építéspolitikához, a minisztériumi piacfelügyelet ellátásához, valamint az építő- és építőanyag-ipar technikai fejlesztéséhez.

A lakásgazdálkodás és a lakáspiac problémáinak megoldásához végzett intézeti kutatások eredményei segítik a tanácsi tervezőmunka és gazdálkodás korszerűsítését. A vállalat-szervezési kutatások megállapításait a szervezeti formák modernizálására, az új irányítási formákra való áttérésre útmutatókban és segédletekben bocsátják a vállalatok rendelkezésére.

Az Országos Tervhivatal Távlati Tervezési Főosztálya részletes programokat dolgozott ki 19 témára, amelyek közül kettőben — több hivatal és kutatóintézet társaságában — az ÉGSZI is feladatot kapott. Ezek:

- a 17. sz. téma: a lakásigények, illetve a lakással szemben támasztott követelmények prognóza. A lakáshelyzet, a lakáspolitikai társadalmi-gazdasági hatásai. Hosszú távú lakáspolitikai és lakásépítési koncepció.
- A hazai épületvagyon állapotának távlati alakulása, a fenntartás, helyreállítás, korszerűsítés, állagmegóvás szabályozási, pénzügyi, építési feltételei, a fejlesztési stratégia feladatai.

Meg kell vizsgálni a gazdasági fejlődés társadalmi összefüggéseit az életmód, az életszínvonal, a demográfiai viszonyok, a társadalmi rétegződés és az értékrendszer vonatkozásában.

A fejlesztési feladatok körében olyan tanulmányok készüljenek, amelyek a vállalati irányítási, termelési, gazdálkodási folyamatok operatívabbá és hatékonyabbá tételét segítik elő a számítástechnika eszközeivel. A kivitelezők vállalkozási folyamatának teljes egészére alkalmazható operatív termeléselőkészítési-irányítási menet osztott rendszerben legyen megvalósítható.

Egységes információs rendszerbe kell foglalni az anyag-ipari vállalatok részére az automatizált technológiai folyamatszabályozásokat az operatív üzemirányítással és gazdálkodással együtt.

Felkészülni a különféle szakmai tervezési feladatok szélesebb körű számítógépes támogatására; a vonalkódtechnika fogadására és alkalmazására; a tervidőszak második felében várhatóan növekvő beruházások szervezésének ellátására. Folytatni az építésügyi ágazati adattár fejlesztését.

Az ÉGSZI szervezetrendszer fejlesztése érdekében az 1985-ben létesített hardver felülvizsgáló bizottság indíványára kezdődjék meg a nagyszámítógépek szükség szerinti cseréje. A leányvállalatok hozzanak létre megfelelő felszereltséggel kihelyezett szervezeti egységeket. Elnevezésük utaljon az ÉGSZI-re, a telephelyükre, a működtető leányvállalatra és az új szervezet méretére. A részlegek fejlesztési alapját az Intézet biztosítja.

Az eszközfejlesztés terjedjen ki az egész szervezetrendszerre. Optimális esetben az F-alapban öt év alatt mintegy évi 130 millió forint fog rendelkezésre állni. Ebből újítják fel a nagygépes állományt. Az anyaintézetben üzembe állítják az építőipari ágazat új központi nagyszámítógépét. Megkezdik a vállalatokhoz kitelepített több száz mikroszámítógép szinttartó cseréjét.

Megterveztek építési beruházásokat. Egyes leányvállalatoknál kedvezőtlen helyzet alakult ki dolgozók hivatali elhelyezésénél. A helyzet további romlása várható, mivel a leányvállalatok növelik munkavállalóik létszámát. Főként a budapesti leányvállalatoknál túlszűfoltak az irodák. Az előirányzott építési beruházások 96 millió forint értékben: emeletráépítés a Bartók Béla úti „H” épületre; a győri irodaház befejezése, valamint a debreceni üzemház bővítése. Végül a fejlesztési alapból irodatechnikai eszközöket, műszereket és gépkocsikat vásárolnak. Az Intézet állóeszközállománya a felsorolt beruházások megvalósításával a VII. ötéves tervidőszak végére megközelíti az egymilliárd forintot.

Utoljára a keresetnövekedésről. Amennyiben a szervezetrendszer a megtervezett árbevételt eléri az átlagkeresetszint öt év alatt 35—45 százalékkal emelkedhet. Az átlagkereseten belül a mozgóbérek emelkedjenek nagyobb mértékben. Az érdekeltségi rendszer, a jó munka ösztönzője segítse elő a minőségi munkát, a tervezett árbevétel, nyereség elérését illetően a túlteljesítést. Erőteljesen differenciáltan ismerje el a tervteljesítés érdekében mérhetően kifejtett sikeres tevékenységet; biztosítsa az erőforrásokkal való hatékony gazdálkodást; teremtsen meg a fejlesztők anyagi érdekeltségét a ráfordítások csökkentésében; a kiemelkedő vezetői munkát fokozottan ösztönözze. A produkciót jutalmazza és ne a pozíciót.

A VII. ötéves terv első évében

Az ágazat vezetője, Somogyi László építésügyi és városfejlesztési miniszter 1986 májusában meglátogatta az Intézetet. A látogatása során a gazdasági és társadalmi vezetők tájékoztatták a minisztert az Intézet helyzetéről, a VI. ötéves tervidőszakban elért eredményekről, a fejlődésről, a VII. ötéves tervidőszakra előirányzott célkitűzésekről, a Vállalati Tanács megalakításáról és egyéves működésének tapasztalatairól, az Intézet politikai és társadalmi szervezeteinek munkáiról és a soron következő kutatási feladatokról.

A beszámoló meghallgatása után a miniszter megtekintette a Csalogány utcai számítóközpontban az IBM 370/125 típusú számítógépet és a fejlesztési munkát segítő mini- és mikrogépeket. Majd elismeréssel nyilatkozott az Intézet sokrétű tevékenységéről és felvázolta a további teendőket: a gazdaságirányítási rendszer továbbfejlesztésével összefüggő kutatásokat; a szabályozott piaci, és a verseny kialakulását segítő megbízások teljesítését; az árrendszer továbbfejlesztését, és a nemzetközi együttműködésben való fokozott részvételt.

Az év folyamán tanulmányozták az építőipari árrendszer fejlesztésével összefüggő kérdéseket. Kidolgozták a versenyrendszerrel kapcsolatos döntéselőkészítő javaslatokat, az új költség-

vetéskészítési rendszert, ennek számítógépes módszerét és az árajánlatok készítését támogató számítógépes programokat az adatháttér biztosításával. Kiadták az új fejlesztett EMIR-t, amely jelentősen csökkentette az ÉKN nyolc kötetében felvett mintegy 14 ezer tételt. Megszerkesztették a költségvetés-kiírási szöveggyűjteményt, az ártájékoztatókat, a típus szerződési formákat, s az ajánlatok elbírálását megkönnyítő eljárásokat.

Kifejlesztették a vállalati működési-, szervezeti- és érdekeltségi rendszert, megjelölve az építőipari vállalkozási egységek decentralizáltabb irányításának megfelelőbb döntési és felelősségi helyeit, a vállalati főfolyamat irányításának, az erőforrás-gazdálkodás módszereinek fejlettebb érdekeltségi rendszerét.

A számítástechnikai fejlesztési feladatok körében elkészült az anyaggazdálkodási rendszer második generációs változata és a kapcsolódó új építőipari cikklista- és anyagárjegyzék, az új ÉCA kötetek a cikkszámfordító segédletekkel, az adattárak fordításával. Az „Anyag II.” rendszer fejlesztése kiterjedt a gazdálkodási és ügyviteli modulokra. A fejlesztés összhangban történt az intézeti nagyszámítógéppark rekonstrukciójával.

Lokális hálózatokat építettek ki több azonos típusú kishszámítógép rendszerbe állításával. A nagy sebességű helyi adatátvitel és az elosztott feladatú munkahelyi professzionális személyi számítógépek rendszerbe kapcsolása lehetővé tette egy teljes üzem tevékenységének számítógépes integrálását.

A szervezethez új útjain

A számítástechnikai hatékonyabb fejlesztése, az ágazaton kívüli számítástechnikai piacokon való eredményes megjelenés, valamint a VII. ötéves tervidőszakban az intézeti szervezeti rendszerre háruló feladatok jobb megalapozása és sikeresebb végrehajtása végett a Vállalati Tanács és az Intézet gazdasági vezetése SZOFVTERHÁZ létesítését határozta el. Az 1986. április 7-i Vállalati Tanács-i ülésen elfogadták a megalakításra vonatkozó előterjesztést, hogy 1986. július 1-jével megkezdje működését a 30. számú, főosztályi szintű tervkötelezett egység.

- Az Intézet kebelében megszervezett Szoftverház feladatai főbb vonatkozásokban:
- gazdaságos és minőségileg kifogástalan számítástechnikai rendszerek kidolgozásával és bevezetésével a szervezetrendszerbe tartozó kutató és fejlesztő főosztályok és leányvállalatok segítése;
 - az építő- és építőanyag-ipari ágazaton kívüli területeken az osztott és csak nagygépes rendszerként üzemeltethető munkák – különösen a napi feldolgozást igénylő, a nagygépek egyenletes leterhelését biztosító feladatok – felkutatása és megszervezése, az intézeti kutatási főosztályok igénybevitelével azok kidolgozása és átadása üzemeltetésre a leányvállalatoknak;
 - részvétel a mikro- és kisgépes önálló rendszerek kifejlesztésében;
 - új számítástechnikai rendszerek és eljárások kifejlesztése és hasznosításra átadása az intézeti szervezetrendszernek;
 - kezdeményező részvétel az új szervezési és számítástechnikai eszközök kifejlesztésében és terjesztésében; továbbá a vonalkódtechnika hazai bevezetésében és elterjesztésében;
 - az élenjáró technikát és szervezési eljárásokat alkalmazó külföldi cégekkel munkakapcsolatok kiépítése és a lehetőségek feltárása a gazdaságosan végezhető exportmunkákra; a külföldi cégekkel együttműködve az új eljárások és módszerek elsajátítása, azok hazai alkalmazásának kezdeményezése; a számottevő és piacépes szoftvertermékek külföldi értékesítése;
 - az Intézet által kialakított adattárak kezelése és gondoskodás szakmai védelmükről;
 - a korábban kifejlesztett programcsomagok karbantartása;
 - a szervezetrendszerben alkalmazható egységes, tipizálható fejlesztési és számítástechnikai megoldások elemeinek és módszereinek felkutatása;
 - a szervezetrendszer szoftvervagyonának értékesítése; az értékesíthető rendszerek nyilvántartása; a bi-zományban átvett idegen rendszerekre vonatkozóan is;
 - az intézeti szoftvervagyon nyilvántartása, a dokumentációk másolása; vevőszolgálat fenntartása; számítástechnikai tanfolyamok szervezése;
 - kapcsolatrendszere az intézetben belül: a kutató főosztályokkal, a szervező főosztályokkal, a hardver fejlesztő főosztállyal, továbbá a leányvállalatokkal;
 - tevékenysége hozzájárul az ÉGSZI szervezetrendszer és a számítástechnikai kultúra good-will-jének kiterjesztéséhez.

A Szoftverház 97 fős állományát az 1986. július 1-jével megszüntetett Rendszerfejlesztési Főosztály és a Programfejlesztési Főosztály dolgozóiból, valamint a szervezetrendszer más egységeiből kiválasztott és átirányított munkatársaiból állították össze.

A Szoftverház erős konkurenciális környezetben kezdte meg működését. Több építőipari nagyvállalat az elmúlt években saját számítóközpontot létesített, vagy nagygépes feldolgozásait kisgépekre vitték át. Számos új számítástechnikai cég jelent meg a piacon. Olcsóbb feldolgozási árakkal és a fejlesztésnek ingyenes kidolgozásával támasztottak konkurenciát az Intézet leányvállalatainak. Ilyen körülmények között is a Szoftverház számítógépes szolgáltatásait kiterjesztette kereskedelmi és ipari vállalatokra: az ÉPTEK-re, a SKÁLA-ra, a 36 áruházal rendelkező CENTRUM-ra, a Dunai Regionális Vízmű vállalatokra, a vidéki FÜSZÉRT vállalatok áruforgalmának számítógépes feldolgozására. A COMPACK, a FÜSZÉRT és a CENTRUM vállalatoknál a vonalkódtechnikát alkalmazta.

A Szoftverház gépi erőforrásai: IBM 370/125, SZM-4 számítógépek, TAP 34 és MO8X mikrogepek, IBM PC és a vele kompatibilis gépek.

A Magyar Hírlap 1986. május 28-i számában „Szoftverház a fővárosban, számítógépprogram a bevásárlókosárban” címmel többek között ezt írta: „A szoftvertermelés egyik hazai fellegrárában, az Építésgazdasági és Szervezési Intézetben (ÉGSZI) merész lépésre szánták el magukat. Az országban elsők között alapítottak úgynevezett Szoftverházat”. A továbbiakban kifejtette a cikkíró, hogy a Szoftverházban bármilyen program megrendelhető.

Az ÉGSZI számítógépes szolgáltatásait a megrendelő vállalat felkészültségéhez igazítják a típusmodellek alapján kifejlesztett programcsomagok és szervezési eljárások rugalmas alkalmazásával.

A szervezési-tanácsadási tevékenység kiszélesítésére a finn MEC-RASTOR tanácsadó cég és az ÉGSZI budapesti székhellyel közös vegyesvállalatot alapított. Működésével a magyar építőipari vállalatok könnyebben juthatnak hozzá a korszerű szervezési módszerekhez és a megoldásokhoz. A vállalkozást megelőzte a finn és a magyar tanácsadók között három év alatt kiépült sikeres együttműködés. A MEC-RASTOR 1984 óta szervezési munkát végzett a 31. Sz. Állami Építőipari Vállalatnál azzal a céllal, hogy növeljék a vállalat termelési hatékonyságát, és hogy a vállalat szervezeti egységei rugalmasabban alkalmazkodhassanak a megváltozott piaci körülményekhez. A szervezési munkában magyar részről az ÉGSZI vett részt.

A tanulságok ismertetése és megbeszélése céljából a Magyar Kereskedelmi Kamara Építésügyi Tagozata 1986. május 6-án előadóülést rendezett dr. Balázs Györgynek, az ÉGSZI főigazgatójának, az Építésügyi Tagozat társelnökének vezetésével. Az előadóülésem Antti Sääskilähti, a MEC-RASTOR igazgatója bemutatta a tanácsadó cég stratégiai tervezési, szervezetfejlesztési, marketingfejlesztési, termelési hatékonyság javítási, stb. profiljait, és a munkamódszereiket.

Eero Kivi, a MEC-RASTOR cég témavezető tanácsadója a szervező munka három fázisát ismertette: az átvilágítás szakaszát; a létesítményszemléletű termelésirányítási módszert, valamint a vállalkozási egység kialakításának szakaszát.

A finn és a magyar tanácsadók között kialakult aktív és kollegális kapcsolat garanciája a remélhető további sikeres együttműködésnek a korlátozott felelősségű vegyes társaságban.

Az első magyar-finn, ÉGSZI–MEC-RASTOR közös vállalat Macon Kft. néven megalakult, cégbíróági bejegyzése megtörtént. Székhelye Budapest. A többit a Magyar Hírlap 1986. augusztus 11-i számában megjelent cikkből idézzük: „Az új vegyes vállalat üzem- és munkaszervezési, valamint műszaki-gazdasági tanácsadási feladatokat lát el. A legkorszerűbb finn és magyar szervezési módszerekkel segíti az építőipari és egyéb iparvállalatokat munkájuk eredményességének növelésében.” A közös vállalat elsősorban Magyarországon, de a koncepciók szerint jelentős részben harmadik piacokon kívánja tevékenységét kifejteni.

ÉGSZI: 30 ÉV

Fennállása harmadik évtizedének végére az Intézet szervezeti rendszere egyre szélesedő profiljának számos tartományát építette ki. A permanens információs forradalomban több mint ezer fős gárdájával, számítástechnikai szoftver és hardver eszközeivel eredményesen szolgálja egyaránt az építésügy kormányzati szerveit, valamint az építő- és építőanyag-ipar vállalatait.

Az Intézet szellemi tevékenységében meghatározó szerep jutott a tehetséges munkatársaknak, akik kreatív működésükkel érdemesítették magukat vezető munkakörök betöltésére. A megbízások szakmai tartalmáért és korrektségéért felelős, mintegy száz fős osztályvezetői kar a tudományos főmunkatársak és a tudományos munkatársak kutatásaival, valamint a vezető szervezők munkájával tették képessé az Intézetet szakmai tekintélyének kivívására.

Mit tett az Intézet a népgazdaságért, az építőiparért?

A. Az építésgazdaság szakterületén

Ágazati szinten

1. Megalkotta az aktuális ötéves tervidőszakok számára az építő- és építőanyag-ipari *műszaki gazdasági fejlesztési koncepciók* tervezetét a kormányzati döntések számára. Az ágazati tervezés elősegítésére éves és ötéves tervszámításokat végzett.
2. Működtette az építőipar ágazatgazdasági *számítógépes adatbankját*, folyamatosan elemezte az adattárakba betáplált vállalati statisztikai és mérlegadatokat. Az elemzések fontos információkkal szolgáltak az ágazati irányításhoz, napjainkban az építési piacfejlesztéshez.
3. Az ÉM 8. sz., a gazdasági irányítás reformjával kapcsolatos célprogram keretében tanulmányok és tananyagok kidolgozásával, a *vállalati vezetőképzésben* való részvétellel segítette az 1968. évi gazdasági reform érvényesülését az építésügyi ágazatban. A reform továbbfejlesztése kapcsán számításokat, elemzéseket végzett a szükségessé vált új szabályozások várható hatásairól, majd tényleges következményeiről. Az építőipari vállalati struktúra és a szabályozórendszer kölcsönhatásainak kutatásával, és a megállapítások elemzésével az Intézet alátámasztotta az építésügyi kormányzatnak a *szabályozórendszer korszerűsítésére* irányuló döntéseit. Ezek a szellemi alkotások a kormányzati munkában hasznosultak.
4. Kezdeményezte, elméletileg a gazdasági reformmal összhangban megalapozta és kísérleteiben realizálta a hazai *építési beruházások intézményrendszerének korszerűsítését* a *piacra termelő építési vállalkozás, az építési fővállalkozás és a közös beruházások általános bevezetése* érdekében; az 1970-es években emelkedett kormányintézkedésekkel támogatott gazdasági követelménnyé. Figyelemmel a téma szervezési vonatkozásaira, a feladatokat a szervezési fejezetben is megemlítjük.
5. Kidolgozta és folyamatos karbantartással fejlesztette az építőipari tevékenység gazdaságosságának és szervezettségének emeléséhez szükséges *normarendszereket*, ugymint az építőipari munkaidőnormákat: ÉKN-t, MGN-t, ÉMIR-t. A normarendszereket az ágazati tervezés, a gazdasági szabályozás, a beruházás—előkészítés, a műszaki tervezés, a költségvetéskészítés, a kivitelezés-szervezés, termelésirányítás és elszámolás során az egész szakma folyamatosan használta. A gazdaság direkt irányítása során a normarendszerek országos átlagértékei kötelezőek voltak, a reform érvényesülésével egyre inkább tájékoztató jellegűek.
6. A tanulmányok sorozatával járul hozzá az *építőipari árrendszer* kidolgozásához és fejlesztéséhez, árpolitikai döntésekhez. Elszámolási és kalkulációs segédleteket adott ki. Módszert dolgozott ki az építési munkának versenytárgyalásos vállalatbaadásához.
7. *Nemzetközi összehasonlításokat* és műszaki-gazdasági elemzéseket készített az építőipar fejlesztésének valamennyi fontos döntéséhez, az új anyagok, szerkezetek, építőgépek, felszerelések alkalmazásba vételéhez.
8. A *blokkos építési mód* bevezetésében az új építőanyag és szerkezet ipari méretű, országos elterjesztésével — mint ÉTÉGI —, fontos feladatot teljesített. Az ÉTÉGI kidolgozta a blokkgyártás és összeszerelés technológiáját. Megtervezte a gyártógépeket, valamint több szak- és szerelőipari kisgépet.

9. Tanulmányokat készített — az első 15 éves lakásépítési terv koncepciójához kapcsolódóan — a házigyárak nemzetközi összehasonlítására, a változatok rangsorolására, a *házigyárak helyének* kijelölésére, majd a házigyárak termelésének irányítására. Kidolgozta a panelek építési módra vonatkozó szervezési intézkedések rendszerét.
10. A könnyűszerkezetes építési mód bevezetését célzó kormányprogram keretében javaslatot készített az építésügyi kormányzatnak a legalkalmasabb *könnyűszerkezetes licencek megvásárlására*, és hazai adaptálására. Megalkotta a könnyűszerkezetek tervezési, gyártási, készletezési, fuvarozási és épületszerelési munkájának programját. Kidolgozta a rendszergazdák funkcióit, a munkamegosztás variánsait.

Vállalati szinten

11. Elemezte a szilikátipar trösztjeinek, nagyvállalatainak fejlődését, gazdasági helyzetét. *Véleményezte a szilikátipar nagyberuházásainak javaslatait* a kormánydöntés előkészítési tevékenysége számára. E tárgyban készült a beremendi, a hejőcsabai, a belpátfalvai cementgyárak beruházásaira, valamint a CEMŰ egész működésére vonatkozó elemzések-re, az orosházi üveggyár, a romhányi kerámiagyár beruházására, a gázszilikát, a pernye, az üveggyapot és bazalt-gyapot fejlesztésekre, a téglá- és cserépipar, valamint a kőbányászat rekonstrukciójára vonatkozóan sok tanulmány.
12. A *költségcentrikus átvilágítás módszerének kidolgozásával* jelentős nagyságrendű veszteségek kiküszöbölésére nyújtott lehetőségeket. Vállalta az üzemi átvilágításokra vonatkozó megrendeléseket, és a módszer alkalmazását követő tanácsadást.
13. Az építőipari szervezetek *új vállalkozási formáinak kutatásával* és kifejlesztésével, majd a minisztériumi koncepcióknak megfelelően az ajánlott modellek gyakorlati bevezetésével a korszerű szervezeti formák befogadására készítette a vállalatokat.
14. Közel száz vállalat használja a készletekkel való *takarékosabb gazdálkodásához*, valamint a társadalmi tulajdon fokozottabb védelmére az anyag- és eszközgazdálkodási modelleket.
15. Kidolgozta a *vállalati gazdálkodás* és számvitel számos fontos részterülete számítástechnikai feldolgozásának *modelljeit és programcsomagjait*.
16. A felesleges készletek csökkentésére készített *központi készletnyilvántartó és mobilizáló-rendszer* elősegítette az ágazati vállalatoknál az anyagkészleteknek a kereskedelmi forgalomba való visszaáramoltatását, ezzel az eredményük sok tízmilliós növelését.
17. Módszertani útmutatót készített az *értékelemzés* széles körű vállalati elterjesztéséhez. A külföldi adaptált módszert gyakorlattal egybekötött tanfolyamokon ismertette meg az építőipari vállalatok szakembereivel.

B. Az építésszervezés szakterületén

Ezen a szakterületen az Intézet a szervezésfejlesztést célzó 1971. évi párt- és kormányhatározatok, valamint az e tárgyban meghirdetett ÉM célprogram szellemében végezte kutató-fejlesztő munkáját.

A munkaszervezés körében

18. Kidolgozta az *építőipari normaalapokat*, munkanormákat és folyamatnormákat, majd fokozatosan karbantartotta és az új építési módhoz alkalmazkodva továbbfejlesztette azokat.
19. Hazai viszonylatban elsőként valósította meg a normáknak *ergonómiai vizsgálatokon* alapuló meghatározását.
20. Kidolgozta a *Részletes Technológiai Előírásokat* a munka-, illetve a folyamatnormák jobb megalapozása céljából.
21. Normásokat, időelemzőket és a munkahelyi vezetőket *tanfolyamokon* képezte ki. Az oktatás köre mintegy ezer szakember továbbképzésére terjedt ki.

1979, 1980, 1981 után 1982-ben is elnyerte az intézeti KISZ szervezet a KISZ Központi Bizottságának Vörös Vándorzászlóját. Átvette: Turai Tamás KISZ titkár.

A szegediek Mikulás-délutánja 1984-ben.

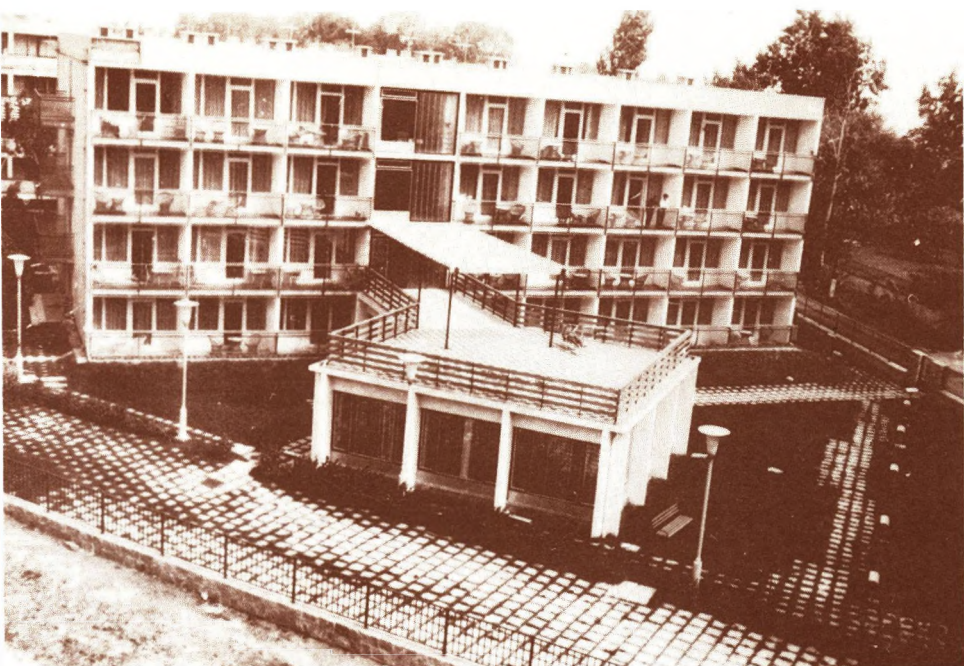

A Nyugdíjasok Körének évváró klubdélutánja (1978).

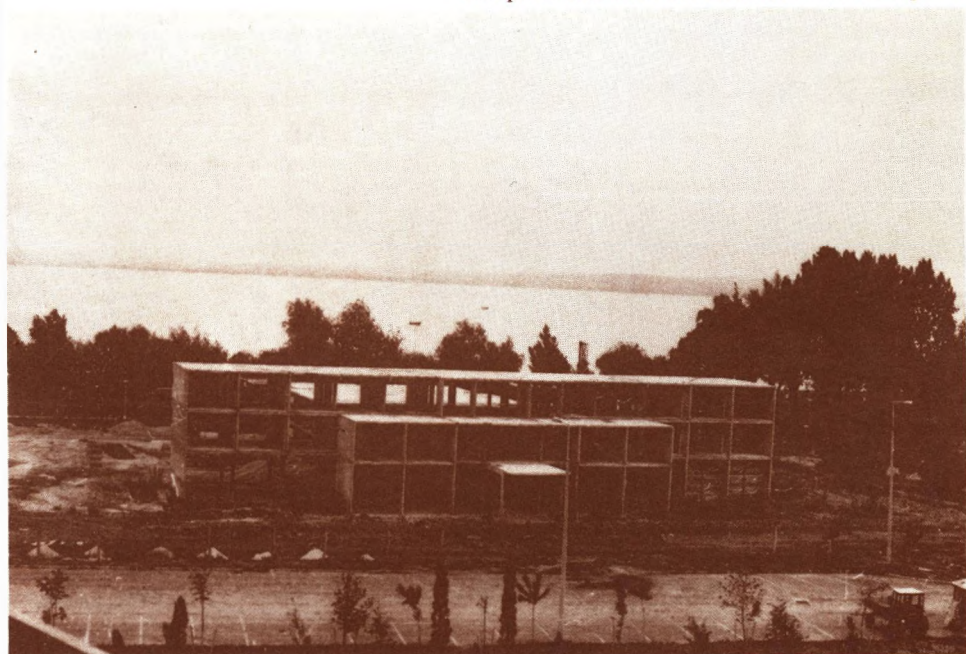
Az intézeti Nyugdíjasok Körének tagjai a hagyományos évváró klubdélutánon (1985).

A balatonfüredi Aranyhíd sétány 2. szám alatti régi üdülő.

Az építés alatt álló balatonfüredi oktatási központ.

Az 1985-re megépített oktatási központ és üdülő a balatonfüredi Aranyhíd sétány 12. szám alatt.

Az Intézet résztulajdonosa a ráckevei Savoyai-kastély „Építők alkotóháza” konzultációs központnak.

„Kiváló Vállalat” oklevél (1971)

„Dicsérő oklevél” (1975)

„Dicsérő oklevél” (1976)

Pályázati különdíj oklevele (1986)

A „Kiváló Vállalat”-i ünnepség elnöksége: Takács László, az ÉFÉDOSZ titkára, Jantner Antal ÉVM miniszterhelyettes, dr. Drukker Mária szb titkár, dr. Balázs György főigazgató, dr. Nyers József, az MSZMP KB osztályvezetőhelyettese, dr. Dérfalvi István, az MSZMP II. kerületi Bizottságának első titkára. (1987. 04. 29.)

Dr. Balázs György főigazgató a „Kiváló Vállalat” oklevéllel.

„Kiváló Vállalat” oklevél (1987)

Az Intézet 30. jubileumi évének
emblémája.

Az építőipari üzemszervezés körében

22. A szalagszerű építésszervezés magyarországi alkalmazásának lehetőségeit az NDK példa nyomán az Intézet dolgozta ki, önállóan továbbfejlesztve a szervezés elméletét. A rendszert években át oktatta és a gyakorlatban bevezette. Tevékenységének eredményeként a szalagszerű építésszervezés széles körben elterjedt a vonalas építmények, valamint a házigyári lakóépületek kivitelezésében. A módszer alkalmazása a munka termelékenységét mintegy 25–30 százalékkal megnövelte.
23. A komplex telepek és az erre épített *technológiai rendszerű üzemszervezés* elmélete is az Intézet szellemi terméke. Az elmélet használhatóságát a Fejér Megyei Állami Építőipari Vállalatnál folytatott kísérlet a gyakorlatban igazolta. A módszer széles körű elterjesztését az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium az V. ötéves műszaki–fejlesztési tervében szorgalmazta; alkalmazását a kivitelező vállalatoknak előírta. A termelésirányítást szervezettebbé és színvonalasabbá emelte a termelés technológiai rendszerű szervezése, amely a termelékenység 20–30 százalékos növelésének lehetőségeit nyújtotta.

A vállaltszervezés körében

24. Feldolgozta az Intézet a saját tapasztalatait a *leányvállalatok alapítása terén*. Tanácsadást vállalt a tapasztalatok alapján az új szabályok közepette a különféle kisvállalatok alapításában.

A beruházásszervezés körében

25. A *hálós szervezést a beruházások lebonyolításában* Magyarországon először az Intézet alkalmazta, széles körben terjesztette és más ágazatokban is közzismertté tette.
26. A *nagyberuházások szervezésében* az Intézet folyamatosan közreműködött a hálós szervezési módszer továbbfejlesztett változataival. A módszer alkalmazása koordinálja az építkezés feladatait, biztosítja a kivitelezés tervszerűségét, megrövidíti a munkálatok átfutási idejét, garantálja a többlettermelést, csökkenti a befejezetlen állományt, az eszköz lekötöttséget. Az Intézet hálós szervezéseivel létesült több húsipari beruházás (a Gyulai Húskombinát, a Szekszárdi Húskombinát, a Szegedi Szalámigyár), továbbá a Zalaegerszegi Hűtőház, a Kaposvári Tejüzem, a Lenin Kohászati Művek és az Ózdi Kohászati Művek fejlesztése, a solti rádió nagyadó, az Adria Kőolajvezeték, a Paksi Atomerőmű, a Ferihegyi Repülőtér, a Budapesti Postakombinát, a Pest megyei Kórház, a Budapesti Szeméttégtörmő, a Budapest Sportcsarnok, az Operaház rekonstrukciója, stb.
27. Az Intézet dolgozta ki az *állami nagyberuházások megfigyelésének és határidő ellenőrzésének információs rendszerét*. A minisztérium megbízásából a rendszer üzemeltetésével folyamatosan tájékoztatta az építésügyi főhatóságot a nagyberuházások helyzetéről. Az Intézetnek a beruházásokra vonatkozó információit igénybe vették a tanácsok, a bankok és más beruházó szervezetek is.
28. *Hálós szervezéssel* épültek meg a főváros sokszintes, panelos lakónegyedei. Az Intézet kihelyezett irodái dolgozták ki a nagy lakótelep beruházások előkészítésének és végrehajtásának programját.
29. Tíz évvel megelőzve az építési piac törvényszerűségeinek kibontakozását, saját kezdeményezéséből és kockázatára 1970-től kutatást végzett és kísérleteket folytatott az Intézet a *piacra termelő építési vállalkozások és a közös beruházások* szervezésére. A fővállalkozók részére kidolgozta a közös beruházások gazdasági, vállalkozási és érdekeltségi feltételeit, pénzügyi lebonyolításuk konstrukcióját. A közös beruházások előnyei egyaránt megmutakoztak az építési kapacitások koncentrálásánál, a területekkel való gazdálkodásban, a területrendezésnél, a közművesítésnél, a közlekedésnél, valamint az ellátó hálózat létesítésénél. Egyedülálló kezdeményezés a szocialista országokban.

A közös nagyberuházások kategóriájába tartozott az Intézet által kezdeményezett és saját lebonyolításban létesített balatonfüredi üdülőközpont, valamint a törökbálinti raktár-

város. Balatonfüred-Arács, a Kisfaludy-üdülőtelepen 22 épületben mintegy ezer üdülőegység (lakrész) épült meg. A törökbálinti DEPO elnevezésű tömbösített raktár-város 180 ezer négyzetméter alapterületen létesült. A közel 30 beruházó a közös beruházással többszáz millió forintot takarított meg. A raktár város számottevően hozzájárult a fővárosi raktárhiány enyhítéséhez. Az építkezések tér- és időbeli összehangolása tekintélyes költségmegtakarításokat eredményezett.

A házgyári ipari építésszervezés körében

30. Az Intézet dolgozta ki a hálós szervezés elmélete alkalmazásával a *gyártóberendezések nagyjavításának szervezési módszerét*. A gyakorlatban alkalmazó házgyáraknál a nagyjavítás miatti üzemállás ideje csökkent, az átfutási idő megrövidítésével a termelés több tízmillió nagyságrenddel növekedett.
31. A nagyjavítások megrövidítésének módszerét az építőanyagiparon kívül *más ágazatokhoz tartozó üzemek is használták*. Így a papíripar, a Lenin Kohászati Művek, a Tiszai Kőolajfinomító, a Tiszai Vegyi Kombinát, és a cukoripar valamennyi gyárának rekonstrukciójánál. A módszert külföldi cégek is átvették.
32. Az Intézetben fejlesztették ki a *házgyárak termelésirányításának számítógépre szervezett módszerét*, amelyet csaknem valamennyi házgyár használatba vett. A rendszer — a kapacitás teljes leterhelése esetén — garantálja az erőforrások optimális kihasználásával a lakásépítés megtervezett ütemességének betartását. A gyártás és a kivitelezés koordinálása a házgyárak készárukészletét mintegy húsz százalékkal csökkentette.

C. A lakás- és településgazdaság szakterületén

33. Az Intézet *lakás- és kommunális kutatása* kiterjedt az állami, a szövetkezeti, a társasház- és a magánlakásépítkezésekre. Közreműködött a gazdasági reformnak a lakásgazdálkodást érintő kérdéseinek előkészítő munkálataiban.
34. Részt vett az *1971. évi lakáspolitikai reform* előkészítésében, majd elvégezte a reform hatásvizsgálatát. Végzi a magánlakásépítés célprogram bizottság titkársági teendőit. Javaslatokat tesz a döntésekhez a telekbiztosításra és a hiteltámogatásra.
35. A jövőre nézve elkészítette a *lakásellátás hosszú távú*, az ezredfordulóig szóló koncepciótervezetét. A 80-as évek kezdetétől kidolgozta az új lakásépítési koncepciókat tekintettel a magasabb értékű nagylakásokra.
36. A tudományos kutatásokon túlmenően gyakorlati megoldásokat dolgozott ki a településszisztáság, a zöldterület-, a lakóház- és temetőfenntartás szakterületein; továbbá a *településfejlesztés* fogalomkörében a történelmi városközpontok fenntartási-megőrzési és telekpolitikai feladataihoz nyújtott tájékoztatást és előmunkálatokat.
37. A *lakásigénylők számítógépes rangsorolását* az Intézet szervezői dolgozták ki. A sorolás szervezésnek nincs számszerűen kimutatható gazdasági eredménye, a szervezési modell pénzügyileg nem értékelhető. Mégis a lakásigények fontossági és indokoltági sorrendbe állítása a közhangulatra gyakorolt hatásával hozzájárult a jó politikai légkörhöz.

D. A számítástechnikai fejlesztés területén

38. Az Intézet a kiemelt számítástechnikai fejlesztési kormányprogramhoz, valamint az ÉVM célprogramhoz kapcsolódóan az országban elsőként valósította meg egy egész *népgazdasági ágazat számítógéphálózatának kiépítését*. Budapesten és a régióközpontokban (Miskolcon, Győrött, Pécsen, Szegeden és Debrecenben) az építésügyi és városfejlesztési minisztérium területén azonos típusú és kiépítésű, kompatikus egységekből, ESZR típusú számítógépekből álló hálózatot létesített. Gondoskodott arról, hogy a típusprogramjai bármelyik gépen tömegszerűen alkalmazhatók legyenek, és az esetleges meghibásodás okozta zavarok elkerülésével a gépparkok egymást technikai háttérként

kiegészíthessék. A számítógéphálózat magas szintű üzembiztonságát az Intézet központosított szervizszolgáltatással és alkatrészraktárral biztosítja.

39. A *mini- és a mikroszámítógépek építőipari telepítéséhez* 1980-ban megkezdte a felkészülést. Nagy mennyiségben szerezte be a különféle típusú gépeket a miniszámítógépparkok kiépítéséhez. Kidolgozta a gépeken egyaránt használható operatív irányítási és gazdálkodási rendszereket. A dinamikus megnövelt mikroszámítógép állományt részben eladással, részben bérbeadás útján telepítette az ágazati vállalatokhoz.
40. Kifejlesztette a *Floppy I/O perifériát* és ezzel megoldotta az ESZR típusú számítógépek, valamint a mikroszámítógépek közötti adatkapcsolatot. A mikroszámítógépes feldolgozások a nagygépes feldolgozásokkal a floppy adathordozóval integrálhatók. A berendezés valamennyi ESZR számítógéphez illeszthető. A perifériát valamennyi szocialista ország számítástechnikája alkalmazhatja.
41. A *számítástechnikai adatvédelmi tevékenységet* az építésügyi ágazat területén az Intézet fogja össze, koordinálja és felügyeli.

E. Kiadványok

42. Évente 36 alkalommal jelenik meg közel nyolcezer példányszámban az ÉGSZI „Gyors-jelentés”. Az építésügy legolvasottabb szakmai folyóirata, amely átfogó tájékoztatást ad az építésgazdaság, az építési piac aktuális eseményeiről, folyamatairól, jelenségeiről. Az építésügyi tárca irányelveit, intencióit, tervezési és termelési utasításait különkiadású célszámok tartalmazzák.
43. Széles körökben hasznosítható *norma- és árképzési segédleteket* szerkesztett és adott ki az Intézet. Az érvényben lévő segédletek száma megközelíti a 200 kötetet több mint 500 ezer példányban. A jelentősebbek:

- Építőipari Költségszámítási Normák (ÉKN) 9 kötetben, egyenként nyolcezer példányban. További 8 kiegészítő kötet az új technológiákhoz.
- Építőipari Gépköltség Normák (ÉGN) tízezer példányban.
- Fuvarozási Rakodási Költség Normák tízezer példányban.
- Építőipari Műveleti Munkanorma Gyűjtemény 28 kötet 8–10 ezer példányban.
- Építőipari Normatívák 6 kötet.
- Folyamatnormák vállalatok részére 72 kötetben. Értékesítve 224 ezer példányban.

44. Az Intézet a különféle *módszertani* útmutatóit, segédleteit egymilliót meghaladó példányban bocsátotta közre. A munkahelyi vezetők továbbképzéséhez 30 kötet tananyagot, Értékesítve 130 ezer példányban. Továbbá:

- Technológiai Előírások 32 kötetben.
- Részletes Technológiai Előírások 22 kötetben.
- Építőipari Folyamatok Részletes Technológiai Előírásai (FRTE).
- Építőanyag-ipari Normaalkop Gyűjtemény 9 kötetben.
- Termelőfolyamatok egységes karbantartása.
- Építőipari Cikklista és Anyagárjegyzék (ÉCA) 18 kötetben.
- Építőipari Hatósági Argyűjtemény.
- Építőipari Arvetési Gyűjtemény.
- Építőipari Irányárak Arvetési Gyűjtemény 68 kötetben. Értékesítve 170 ezer példányban.
- Típus munkaszervezési segédletek.
- A termelőfolyamatok racionalizálásához ajánlott módszerek.
- Építőipari Műszaki Iránynormák.
- Leányvállalatok alapításához kidolgozott útmutató ágazaton kívüli szervezetek részére is.
- Építőipari Cikklista és Anyagárjegyzék (ÉCA) 9 új kötetben, mintegy 120 ezer termék megnevezésével, méreteivel.

F. Konferenciák

45. Konzultációk és kerekasztal *konferenciák megrendezésével* rendszeresen szervezett tájékoztatásokat pénzügyi és építőipari árkérdésekben építési beruházó, tervező és kivitelező vállalatok számára. A konferenciákon évente mintegy 600 vállalat küldöttei vettek részt.

Elsőként rendezett igazgatói vezetőképző tanfolyamot az építőipari vállalatok számára 1964-ben, Dunaújvárosban. 1968–1970-ben az ágazat vállalatainak vezetőit felkészítette a gazdasági reform új gazdálkodási módszereire.

Konklúzió

Az üzemtörténeti monográfia —, amely jelenkortörténeti szintézis és nem vitairat —, arról tanúskodik, hogy az ÉGSZI öt oszlopon álló intézményrendszer. Ezek:

- az építés-ipargazdasági kutatás,
- az építőipari és ipari szervezés,
- a lakáspolitikai, lakásgazdálkodási, településfejlesztés,
- a szoftverfejlesztés,
- a hardverellátás.

A szervezetrendszer a mindenkor szükségeseknek megfelelően működteti a szerkezet elemeit: az anyaintézet, a leányvállalatok és a kirendeltségek funkcionális egységeit a feladatok optimális teljesítésére. Az intézményrendszer árbevételének, termelékenységének, hatékonyságának növekvő mutatói „csupán” az életképességét és az elhivatottságát jelzik; a kisugárzó szellemi hatása mértékegységekkel, nélkülözhetetlensége természetes mutatókkal nem mérhető fel. A számítástechnikai apparátussal, szoftverkészlettel és hardverparkkal rendelkező, nemzetközi kapcsolataival ma is fejlődő szervezet az építőipari gazdasági kutatás és szervezés élenjáró intézete. Tanúsítja a monográfiában összefoglalt múltja és jelene, valamint — vállalva a változtatások kockázatát —, a megtervezett jövője.

Az újra, az innovációra mindenkor fogékony intézeti alkotó kollektíva úgy dolgozik, hogy szellemi termékein az ÉGSZI jellegzetes égszínkép szárnyas emblémája a távlatokban is a minőség márkajele maradjon.

IDŐRENDI ÁTTEKINTÉS

- 1957 Április 1. Az ÉM Építéstechnikai és Építésgazdasági Iroda (ÉTÉGI) megalapítása.
- 1962 Január 1. Az ÉM Építésgazdasági és Szervezési Intézet (ÉGSZI) megalapítása.
- Július 1. Miniszteri utasítás a módszertani kutatások gyakorlati bevezetésére, valamint az Építésgazdasági Bizottság felállítására. A Bizottság titkára az ÉGSZI igazgatója.
- Október 1. Az építésügyi miniszter dr. Gerő Istvánt nevezi ki az Intézet igazgatójává.
- 1963 Január 1. Az Építőipari Számítástechnikai és Ügyvitelgépesítési Vállalat létesítése.
- URAL—2, az ágazat első nagyszámítógépének üzembehelyezése.
- Az Intézet első vidéki részlegének, a miskolci kirendeltségnek a megszervezése; majd a győri és a pécsi kirendeltségek létesítése.
- 1964 A Munkaszervezési és Normairoda átvétele a Villanszerelőipari Vállalattól; a Műszaki-Gazdasági Előkészítési Osztály átvétele a Típustervező Intézettől.
- 1966 Vidéki kirendeltségek szervezése Debrecenben és Szegeden.
- 1967 Részvétel a gazdasági mechanizmus előkészítésében, az új gazdálkodási elvek kísérleti alkalmazása.
- Az ÉGSZI vállalati gazdálkodás szerint működő kutatóintézet lett.
- A „Gyorsjelentés” kiadásának megkezdése.
- Az intézeti apparátus átszervezése; a második — közgazdasági — igazgatóhelyettesi munkakör létesítése.
- 1968 Az első Kollektív Szerződés megkötése az intézetvezetés és a szakszervezeti bizottság között, valamint a Törzsgárda Szabályzat kidolgozása.

- 1969 Január 15. ÉVM utasítás a tevékenységi kör kiterjesztésére: ipar- és vállalatsszervezési szellemi szolgáltatásokra, beruházások szervezésére.
INVEZSTORG főosztály létesítése építési vállalkozások és a közös beruházások végrehajtására.
Az első EMG 830-as számítógép az Intézetben.
- 1970 „Intézetpolitikai koncepció” a következő évek feladataira.
- 1971 ÉVM határozat: az ÉGSZI építse ki az építésügyi ágazat országos számítógéphálózatát. Kiváló Vállalat oklevél.
- 1972 Építésügyi Számítástechnikai Alkalmazási Bizottság (ÉSZAB) létesítése, titkára az ÉGSZI igazgatója.
Az intézeti Számítástechnikai Főosztály megszervezése.
Tudományos titkárság létesítése.
A balatonfüredi Aranyhíd sétány 2. szám alatti vállalati társasüdülő üzembehelyezése.
- 1973 Az ÉGSZI az építőipari ágazat számítástechnikai bázisintézete (111/1973. sz. ÉVM. határozat).
A harmadik — számítástechnikai és szervezési — igazgatóhelyettesi státusz létesítése.
A törökbálinti tömbösített DEPO raktárváros alapkövének letétele.
- 1974 Témaszakértői Testület létesítése.
Beköltözés az Intézet Csalogány utcai székházába.
Az első ESZR 20-as számítógép beszerzése.
A SIEMENS 4004 nagy számítógép üzembehelyezése a SZÁMGÉP-nél.
Az ÉGSZI Tájékoztató megjelentetése.
- 1975 Dicsérő oklevél. (ÉVM — ÉFÉDOSZ)
Az első raktárcsarnok átadás-átvétele a törökbálinti raktárvárosban.
Az intézeti apparátus nagyarányú átszervezése, a tagozati rendszer létesítése.
- 1976 Dicsérő Oklevél (ÉVM — ÉFÉDOSZ)
- 1977 Az első ESZR 22-es számítógép installálása.
- 1978 Pécssett és Miskolcon megépültek a régióközpontok önálló irodaépületei, számítógép-üzemei.
- 1979 Január 1. A SZÁMGÉP beolvasztása az ÉGSZI szervezetébe.
Iroda szervezetek létesítése.
Az R 40-es számítógép üzembehelyezése.
- 1981 Az IBM 370/125 számítógép installálása
Május 15. Dr. Balázs György kinevezése az ÉGSZI igazgatójává.
Az első mini- és mikroszámítógépek beszerzése.
December 31. Az irodai konstrukció megszüntetése.
- 1982 Az ESZR 35-ös számítógép üzembehelyezése.
- 1983 Szeptember 29. Az első leányvállalat, az ÉGSZI—SZINVA megalapítása Miskolcon.
- 1984 Január 1. Két budapesti: ÉGSZI—INNOVA és ÉGSZI—SZINORG, valamint négy vidéki: ÉGSZI—TISZA (Debrecen), ÉGSZI—SZERVINFO (Győr), ÉGSZI—DÉLSZÁM (Pécs) és ÉGSZI—DÉLORG (Szeged) leányvállalatok megalapítása.
Az ÉGSZI szervezetrendszerének kialakítása.
- 1985 Újabb három budapesti leányvállalat alapítása: ÉGSZI Ellátó és Szolgáltató, ÉGSZI Consulting és ÉGSZI Épszer Leányvállalat.
A balatonfüredi oktatási központ és üdülő üzembehelyezése.
Vállalati Tanács megalakulása.
- 1986 Az ÉGSZI—SZERVINFO győri leányvállalat önálló irodaházának felavatása a Kun Béla városrészben.
Pályázati különdíj oklevél.
Július 1. SZOFTVERHÁZ létesítése.
MACON KFT. néven magyar—finn szervezési-tanácsadó vegyesvállalat alapítása az ÉGSZI és a finn MEC—RASTOR tanácsadó cég együttműködésével.
- 1987 Az ÉGSZI „Kiváló Vállalat”.

ÖSSZEFOGLALÓ STATISZTIKAI TÁBLÁZATOK

A monográfia előző fejezeteiben közölt, az akkor érvényes rendeleteknek megfelelően feljegyzett számok és százalékok a következő táblázatokkal legfeljebb nagyságrendileg vethetők egybe, mert a számszerű adatok *tartalma* a különböző időpontokban más és más.

Teljesítmény érték (Saját árbevétel)

Év	ÉGSZI M Ft	SZÁMGÉP M Ft	EGYÜTT M Ft
1957	4,3	—	4,3
1962	7,5	—	7,5
1963	8,5	8,0	16,5
1967	28,0	20,7	48,7
1968	34,3	25,8	60,1
1973	106,9	85,2	192,1
1974	125,2	96,6	221,8
1978	234,4	197,8	432,2
1979	437,3	—	437,3
1984	618,7	—	618,7
1986	774,0	—	774,0

Átlagos állományi létszám (teljes munkaidős)

Fő

Év	ÉGSZI	SZÁMGÉP	EGYÜTT
1957	141	—	141
1962	162	—	162
1963	189	150	339
1967	351	364	715
1968	420	391	811
1973	747	679	1426
1974	751	675	1426
1978	860	685	1545
1979	1533	—	1533
1984	1147	—	1147
1986	1308	—	1308

Egy főre jutó teljesítményérték (folyó áron)

ÉGSZI és SZÁMGÉP együtt

Év	Árbevétel M Ft	Átl. áll. létszám Fő	Teljesítményért/fő Ft
1957	4,3	141	30 496
1962	7,5	162	43 153
1963	16,5	339	44 974
1967	48,7	715	68 112
1968	60,1	811	74 106
1973	192,1	1426	134 712
1974	221,8	1426	155 540
1978	432,2	1545	297 741
1979	437,3	1533	285 258
1984	618,7	1147	539 407
1986	774,0	1308	591 743

Állóeszközök bruttó értéke

(záró állomány)

E Ft

Év	ÉGSZI	SZÁMGÉP	EGYÜTT
1957	2 122	—	2 122
1962	5 707	—	5 707
1963	5 742	12 019	17 761
1967	6 314	44 684	50 998
1968	6 717	43 774	50 491
1973	76 464	64 918	141 382
1974	171 023	130 483	301 506
1978	386 731	298 847	685 578
1979	769 888	—	769 888
1984	733 316	—	733 316
1986	866 937	—	866 937

A regionális központok létszámának fejlődése

Év	Miskolc fő	Pécs fő	Győr fő	Szeged fő	Debrecen fő	Balaton- füred fő	Vidék összesen fő
1963	8	—	4	—	—	—	12
1966	12	7	8	5	5	—	37
1968	40	8	12 •	3	7	2	72
1971	64	19	16	12	19	5	113
1974	88	45	20	16	22	6	210
1976	93	51	50	36	56	4	290
1978	84	65	64	45	65	5	328
1980	108	71	76	63	74	4	397
1983	108	66	68	71	69	7	389
1984	88	68	65	65	63	5	354
1985	92	75	59	66	67	5	364
1986	97	75	57	66	83	3	381

ÉRDEMES VEZETŐK ÉS BEOSZTOTTAK

AZ INTÉZET VEZETŐI

Igazgatók és igazgatóhelyettesek

Hiller József	ÉTÉGI igazgató 1957—1962
dr. Sebestyén Gyula	ÉTÉGI igazgatóhelyettes 1957—1962
	ÉGSZI műszaki igazgatóhelyettes 1962—1965
dr. Gerő István	igazgató 1962—1981
dr. Balázs György	igazgató 1981—1985
	főigazgató 1986-tól
Schaefer György	igazgatóhelyettes 1965—1985
Selmeci Tibor	tagozatvezető 1962—1967
	közigazgatási igazgatóhelyettes 1967—1983
dr. Kecskés Miklós	főosztályvezető 1967—1972
	igazgatóhelyettes 1972—1985
	főigazgatóhelyettes 1986-tól
Varjasi Károlyné	gazdasági igazgatóhelyettes 1979—1982
Bagonyi László	főosztályvezető 1974—1981
	igazgatóhelyettes 1982—1985
	főigazgatóhelyettes 1986-tól
dr. Zombori György	irodaigazgatóhelyettes 1979—1982
	rendszerfejlesztési főmérnök 1983
	főosztályvezető 1984-től, a
	Vállalati Tanács elnöke 1985-től

A volt Építőipari Számítástechnikai és Ügyvitelgepesítési Vállalatnál:

Igazgatók: dr. Kádár Iván, Juhász Ferenc, dr. Páti Gyula.

Igazgatóhelyettesek: dr. Jándy Géza, Lénárt Tibor, dr. Zombori György.

Gazdasági igazgatók: Márkus László, Gimesi Béla, Varjasi Károlyné.

Főkönyvelő: dr. Móhr Vilmos.

Tagozat, főosztály és önálló osztályvezetők

dr. Antal Iván	Vállalatgazdasági és Szervezési főosztályvezető 1968—1974
Arnold László	Rendszerfejlesztési főosztályvezető 1982—1986
Ádám Sándor	Fejlesztési főosztályvezető 1982—1984
Bárdos Lajos	Személyzeti és Oktatási főosztályvezető 1974—1980
dr. Benkő Zoltán	Miskolc, lakásügyek főosztályvezető.
Berencsi István	Számítástechnikai főosztályvezető 1968—1974
dr. Biró Antal	Ipargazdasági és Szervezési főosztályvezető 1973
Budai Jenő	Számítóközpont főosztályvezető 1981—1983
Csatlós László	Építésszervezési főosztályvezető 1977—1978
	Munka- és üzemszervezési főosztályvezető 1979-től
dr. Dénes János	Ágazati Információk főosztályvezető 1982—1986
	SZINORG Leányvállalat igazgatója 1986-tól
Dobó József	főosztályvezető 1968—1982 (Szeged)
Dudás Tiborné	főosztályvezető 1969—1980 (Debrecen)
Eisenkolb Ivor	főosztályvezető 1980—1984 (Győr)
	SZERVINFO Leányvállalat igazgatója 1984-től
Felvinczi István	Árfőosztály vezető 1979—1982
Fenyvesi Józsefné	Számviteli főosztályvezető 1979—1981
	főkönyvelő 1982—1983
Ficza Endre	32. főosztályvezető 1979—1981
	Speciális rendszerek főosztályvezető 1982—1984
Forgács Gábor	Fejlesztési főosztályvezető 1980—1982
Földes Antal	INVESTORG főosztályvezető
Fundák Lajos	Építésfejlesztési főosztályvezető 1974—1984
dr. Gádosri Ferenc	Lakás- és Településfejlesztési főosztályvezető 1974-től
Görzsön Józsefné	Tervgazdasági főosztályvezető 1979—1981
dr. Hajagos Károlyné	főkönyvelő 1968—1976
Havas Judit	Építésgazdasági Tagozat vezető 1962—1967
	Építésfejlesztési főosztályvezető 1968—1974
	Témaszakértői Testület vezető 1975-től
Horváth Árpád	Rendszerfejlesztési főosztályvezető 1974—1978
	Irodaigazgató 1979—1981
	Vállalkozási Irodaigazgató 1981—1983
	INNOVA Leányvállalat igazgatója 1984-től
ifj. Horváth Béla	Lakás- és Városgazdálkodási főosztályvezető 1968—1978
Horváth Ilona	Munkaszervezési és Munkanorma Iroda vezető 1964—1967
	Munkaszervezési főosztályvezető 1968—1974
	Igazgatási főosztályvezető 1975—1981
Horváth Károlyné	Személyzeti és Oktatási Önálló osztályvezető 1980-tól
Horváth Zoltán	Termelésirányítási főosztály mb. vezető 1979—1981
István Lajos	Irodaigazgatóhelyettes 1979,
	Műszaki főosztályvezető 1980—1983
	Beruházási és Ellátási főosztályvezető 1984-től
dr. Kavesánszki László	főosztályvezető 1979—1983 (Miskolc)
	SZINVA Leányvállalat igazgatója 1983-tól
dr. Kecskeméti Miklós	Igazgatási és Jogi Önálló osztályvezető 1981-től
Kerekes Ottó	Ágazati Információk főosztályvezető 1979—1980
Kis Hugó	Igazgatási osztályvezető 1968—1974
dr. Kiss Gyula	főosztályvezető 1971—1981 (Pécs)
Kiss Zoltán	tagozatvezető 1974—1978
	31. főosztályvezető 1979—1983
dr. Kocsis Ferenc	Termelészervezési tagozatvezető 1962—1969
Kurucz Jánosné	Személyzeti osztályvezető
Lánczi Iván	Lakás- Kommunális főosztályvezető

Lékai Ernő
Lénárt Tibor
Losonczy Zoltán

dr. Mátrai Ferenc
Mirgai Sándor
Nagy Ferenc
Palacki Jánosné
dr. Pethe Bálint

Philipp Lajosné
Részegh Előd

Ruttkay György
Ströcker Gábor
Szabó Anikó
Szabó Ferenc
dr. Szabó Tibor
dr. Székely László

Szopkó Zoltán
Szula Szabolcs

Szvéték Lajos

Tánczos Gábor
Telkes Gábor
Terták Ádám

Torma Gábor
Tóth Ernő

Tóth János
Turai Tamás

dr. Vecsernyés Lajos
Vida Tibor

dr. Vitai Antal

dr. Völgyi Ervin
Zámolyi Ferenc

főkönyvelő 1962—1967
irodaigazgatóhelyettes 1979—1980
főosztályvezető 1981—1984 (Debrecen)
TISZA Leányvállalat igazgatója 1984-től
Építésfejlesztési főosztályvezető 1985-től
Számítástechnikai főosztályvezető 1975—1979
Beruházásszervezési főosztályvezető 1974—1981
Adatelőkészítő főosztályvezető 1979—1980
irodaigazgatóhelyettes 1979—1981
Beruházásszervezési főosztályvezető 1981—1982
Pénzügyi osztályvezető 1971—1986
Koordinációs osztályvezető 1979—1981
Nemzetközi Tudományos Kapcsolatok osztályvezető 1982-től
Fejlesztési főosztályvezető 1984-től
főkönyvelő 1983-tól
Tervgazdasági és Információs Önálló osztályvezető 1981-től
főkönyvelő 1962—1969
Munkaügyi osztályvezető 1979-től
Építésszervezési főosztályvezető 1983—1986
ÉPSZER Leányvállalat igazgatója 1987-től
főkönyvelő 1977—1979
Vállalatgazdasági főosztályvezető 1979—1980
Vállalkozáskoordinációs Iroda vezető 1981—1983
SZINORG Leányvállalat igazgatója 1984—1986
SZOFTVERHÁZ igazgatója 1986-tól
főosztályvezető 1982—1984 (Szeged)
DÉLORG Leányvállalat igazgatója 1984-től
Árfőosztály vezető 1982-től
Kiadói főosztályvezető 1971-től
Siemens Számítóközpont Önálló osztályvezető 1979—1982
SZÁMREND Közös Vállalat vezető 1983—1986
Adatelőkészítő főosztályvezető 1963—1979
Ágazati Információk főosztályvezető 1980—1982
31. főosztályvezető 1982—1983
KGST Koordinációs Központ vezető 1975—1981
Programfejlesztési főosztályvezető 1982—1986
SZOFTVERHÁZ igazgatóhelyettese 1986-tól
Építésszervezési főosztályvezető 1974—1977
Ipargazdasági és Szervezési főosztályvezető 1973—1978
irodaigazgatóhelyettes 1979—1980
Vállalatgazdasági főosztályvezető 1983—1985
főosztályvezető 1981—1984 (Pécs)
DELSZAM Leányvállalat igazgatója 1984-től
INVESTORG vezetője, főkönyvelő 1969—1974
Árfőosztály vezető 1962—1974
TSzT-tag 1974—1982

A PÁRTSZERVEZET VEZETŐSÉGI TAGJAI

Titkárok:

dr. Pethe Bálint, majd Gyenes László 1957—1960, Kis Hugó 1961—1974, Horváth Ilona 1975—1981, Sándor Sándorné 1981—1984, Tánczos Gábor 1985-től.

Vezetőségi tagok:

dr. Pethe Bálint 1961—1964, Gyenes László 1961—1964, Kurucz Jánosné 1961—1964, Szegő Jenő 1961—1964, dr. Kecskés Miklós 1965—1979, Pintér János 1965—1974, dr. Dukász György 1965—1979, Birman Erzsébet 1965—1971, Csatlós László 1965—1968, Szilvási Tibor 1965—1968, dr. Dénes János 1969—1986, Fazekas Lászlóné, dr. Nagy Béla 1969—1970, dr. Péteri Imre 1969—1970, Sándor Sándorné 1975—1981, dr. Széplaki János 1975—1979, Janka György 1978—1979, Szabó Máténé 1971—1973, Tóth Tibor 1971—1975, dr. Bergida Katalin 1975-től, Görzsön Józsefné 1980—1984, Telkes Gábor 1980-tól, Bársony Barnabásné 1980—1983, Ruttkay György 1984-től, Béres István 1984-től, Fehér Istvánné 1985-től, Takács Gáborné 1985—1986, Karácsoni István 1980, Turai Tamás 1984-től, Gosztanyi Péter 1984-től.

SZAKSZERVEZETI BIZOTTSÁG VEZETŐI

Elnökök:

Fundák Lajos 1968—1969 és 1975—1980, Philipp Lajosné 1969—1970, Horváth Ilona 1971—1974, Szolnoki Péter 1980—1984, Nagy Gyula 1985-től.

Titkárok:

Szabados Pál 1963—1964, dr. Kádár József 1965—1966, Philipp Lajosné 1968—1969, Fundák Lajos 1969—1975, Tóth Tibor 1975—1980, dr. Drukker Mária 1980-tól.

KISZ-TITKÁROK

Rácz Dezső 1963—1966, Szabó Máténé 1967—1968, Kiss Gábor 1969—1970, Lenk Géza 1971—1972, Vecsenyi János 1973—1974, dr. Bergida Katalin 1975, Fóti Pálné 1976, Kerékgyártó Zsolt 1977—1978, Turai Tamás 1978—1983, Bittner László 1984—1987, Madaras Attila 1987-től

INTÉZETI MUNKATÁRSOK ÁGAZATI ÉS KORMÁNYKITÜNTETÉSEI

Név	Beoszt.	Ágazati, év	Kormány, év
Bagonyi László	főigh.	80, 86	Kiv. Munkáért MHSZ arany 86.
dr. Balázs György	főig.	83	Szolgálati É. É. 84, 86 Április Negyedike Érdemr. 87.
Bárdos Lajos	főov.	75	Munka Érdemrend arany 80.
Berencsi István	főov.	75	Munkásőrség
dr. Bergida Katalin	ov.	79	Ifjúsági díj 82.
Béres István	tud. m.társ	78	Munka Érdemr. br. 84.
Bittner László	ov.	—	Aranykoszorús KISZ 84
Csatlós László	főov.	72	Munka Érdemr. ezüst 76, 85
dr. Dénes János	Lv. ig.	81	Munka Érdemr. br. 78 ezüst 85
Dobó József	főov.	78, 82	—
dr. Drukker Mária	tud. főmunkt.	84	—
dr. Dukász György	ov.	73	Munka Érdemr. br. 78.
Eisenkolb Ivor	Lv. ig.	83	—
Fenyvesi Józsefné	főov.	79	—
Fundák Lajos	főov.	84	Munka Érdemr. ezüst 73
dr. Gádorosi Ferenc	főov.	76, 79, 86	Munka Érdemr. ezüst 82
dr. Gerő István	ig.	71	Munka Érdemr. ezüst 66 Munka Érdemr. arany 74, 83 Alpár-díj 71 Eötvös-díj 81.
Görzsön Józsefné	tud. főmt.	69, 85	—
Gyenes László	ov.	78	—
Havas Judit	főov.	—	Munka Érdemr. ezüst 70 Munka Érdemr. arany 81 Munkásőrség
Horváth Árpád	Lv. ig.	78	—
Horváth Ilona	főov.	71, 74	Munka Érdemr. ezüst 75 Munka Érdemr. arany 80
Horváth Károlyné	ov.	78, 86	—
Ibos Iván	főovh.	73	Munka Érdemr. ezüst 80
István Lajos	főov.	86	MHSZ Kiv. Munkáért br. 86.
dr. Kavesánszki László	Lv. ig.	82	—
dr. Kecskeméti Miklós	ov.	78	—
dr. Kecskés Miklós	főigh.	65, 75, 84	Munka Érdemr. br. 67 Munka Érdemr. ezüst 80 Munka Érdemr. arany 87
dr. Krámer Rezsőné	főmkt.	80	—
Kiss Zoltán	főov.	73, 80	—
Lénárt Tibor	igh.	74	Munka Érdemérem 79
Losonczi Zoltán	Lv. ig.	85	—
Mártonyi László	ov.	81, 86	—
dr. Nagy Ferenc	főov.	75	—
dr. Pethe Bálint	főov.	75, 82	Munka Érdemr. bronz 68
Philipp Lajosné	ov.	67	Munka Érdemr. bronz 82 Munka Érdemr. ezüst 86
Ruttkay György	főov.	82	—
Sándor Sándorné	tud. főmkt.	79	Munka Érdemérem 62 Munka Érdemr. ezüst 85
Schaefer György	igh.	71	Munka Érdemérem 52 Munka Érdemr. bronz 75 Munka Érdemr. arany 84
Selmeci Tibor	igh.	76, 81	Munka Érdemr. ezüst 71 Munka Érdemr. arany 82
Staszny Pál	főovh.	89, 85	—

Név	Beoszt.	Ágazati, év	Kormány, év
Szabó Anikó	ö. áov.	83	—
Szula Szabolcs	Szoftv. ház ig.	84	—
Szvétek Lajos	Lv. ig.	84	—
Torma Gábor	főov.	—	Munka Érdemr. br. 73
Tóth Ernő	főov.	81, 85	—
Turai Tamás	Szoftv.h. igh.	80	Aranykosz. KISZ 80, KISZ Érdemrend 82.
dr. Varga Imre	tud. tan. a.	—	Haza Szolgálatáért Érdemérem 78, Munkásőrség
Varjasi Károlyné	gazd. igh.	—	Munka Érdemr. br. 82
Vida Tibor	főov.	76	Munka Érdemr. br. 71, ezüst 80.
dr. Vitai Antal	Lv. ig.	73, 84	Munka Érdemr. br. 74
Zámolyi Ferenc	főov.	63	Munka Érdemérem 59, Munka Érdemr. ezüst 75 Munka Érdemr. arany 82
dr. Zombori György	főov.	85	—

ALAPÍTÓ TAGOK

Belépés éve 1957.

AKTÍV DOLGOZÓK: (1985 júniusában még aktív)

Philipp Lajosné osztályvezető
 dr. Pethe Bálint főosztályvezető (jelenleg tartós kiküldetésben)

NYUGÁLLOMÁNYÚ DOLGOZÓK:

(Az Intézettől mentek nyugállományba)

Bérczes Lajosné	gazd. ügyintéző
dr. Gyimesi Vilmosné	gazd. ügyintéző
Marton Sándorné	pénztáros
Molnár Ferenc	munkaszervező
Nagy Ernő	csoporthvezető
Osváth Lászlóné	könyvtárvezető
Széll Györgyné	gyors-gépiró
Szopory János	gondnok, anyagbeszerző
dr. Török István	csoporthvezető
Zámolyi Ferenc	főosztályvezető

TÖRZSGÁRDA TAGOK

Belépés éve: 1958 – 62 között.

Aktív dolgozók
(1985. évi állapot)

Nyugállományú dolgozók

Név	Belépés éve	Név	Belépés éve
Balázs Antal ov.	1961	Adrovicz Istvánné gazd.üi.	1960
Csatlós László főov.	1958	Fazekas Lászlóné szem. ea.	1962
Csiba Pál munkaszerv.	1958	Fodor Ferenc tud. mts.	1962
Farkas Istvánné tud. mts.	1958	Gérő Istvánné irattáros	1961
Fábián Endre munkaszerv.	1960	dr. Gerő István int. ig.	1962
Gazdag Jenő tud. főmkt.	1962	Horváth Ilona főov.	1958
Havas Judit főov.	1962	Kovács Mária tel. kez.	1960
Katona Imre tud. főmkt.	1959	Komondi Pálné gazd. üi.	1960
dr. Kecskés Miklós főigh.	1960	Morvai János munkaszerv.	1962
Kozma Pál munkaszerv.	1959	dr. Radnóti Andorné kut. üi.	1962
Makó Lajos munkaszerv.	1961	Sörös Andrásné portás	1960
Németh Józsefné gy. gépiró	1962	Schreier Kurtné titkárnő	1962
Rolek Ferenc ov.	1959	Selmeci Tibor igh.	1962
Sziji Ferencné gy. gépiró	1960	Staszny Pál főovh.	1961
Tóth Sándor munkaszerv.	1960	Szabó Józsefné segédh. v.	1960
Tóth Tibor ov.	1952		

Halottaink

akik a 30. évfordulót már nem érték meg.

	Munkábaáll. évsz.		Munkábaáll. évsz.
Árkos Károly	1957	Hertzka Tibor	1970
Bedő Béláné	1957	Jasó Józsefné	1977
Bezák Béla	1957	Karácsoni István	1968
Bodor Jenő	1966	Karcagi György	1968
dr. Balló Ödön	1968	Karsai Sándor	1957
Csanádi Istvánné	1968	Katics László	1961
Csavlek András	1970	dr. Kertész Béla	1965
Demcsák Pál	1969	Kis Hugó	1960
Desztler Pál	1957	Kisfalvi Károly	1963
Dittmár Henrikné	1983	Kiss József	1963
dr. Dukász György	1957	Köllei László	1957
Faigl Ferenc	1958	Kövecs Kálmán	1968
Farkasházy Tiborné	1957	Kurucz Jánosné	1958
Gujzer Ildikó	1970	Márki László	1976
Gyalog Ferenc	1957	Mihály István	1957
Gyalus Teréz	1968	Molnár Viktória	1963
Gyökös Imre	1959	Pallay György	1960
dr. Győrei Istvánné	1962	Pathó Béla	1961
dr. Gyulai János	1960	Rákóczi Béla	1961
Héjjas Béla	1965	dr. Révbíró Géza	1957

	Munkábaáll. évsz.		Munkábaáll. évsz.
Ribarits Rudolf	1959	Szécsi Pálné	1968
Sárpataky Lászlóné	1957	Szépe Lászlóné	1957
Schopp Jánosné	1968	Szikra Rezsóné	1967
Solti János	1968	Tóth Józsefné	1977
Sólyom Gyula	1965	dr. Várady Tihamérné	1962
dr. Serly Ferencné	1968	Vasvári Antal	1957
Szabó Ferenc	1958	dr. Völgyi Ervin	1969
Szécsi Pál	1962		

FORRÁSOK, IRODALOM

I. Levéltár

Magyar Szocialista Munkáspárt Budapesti Bizottságának Archivuma 7. fond 156 és 163 őrzési egység.

11. fond 123., 145., 152. és 165 ő. e.

BB (Arch) 117/1962

BB (Arch) 11/1963

BB (Arch) 37., 41., 52. és 165 ő. e.

II. Irodalom

Androvicz István: A magasépítő és építőanyag-ipar 30 éves gazdasági fejlődése. Budapest, 1978. 10 oldal.
A számítástechnika építőipari felhasználása. Budapest, 1985. 194. oldal.

Az adatfeldolgozás fogalmai. Budapest, 1982. 38. oldal.

Az egység jegyében. Az építő-, fa és építőanyag-ipari dolgozók osztályharcos mozgalmának története. Budapest, 1980. 390. old.

Az építőipar államosításának története. Budapest, 1974. 157. old.

Az építőipar fejlődése 2000-ig. Elemző tanulmány. Budapest 1979. 142. oldal.

Berend T. Iván: Újjáépítés és a nagytőke elleni harc Magyarországon. 1948–1950. Budapest, 1964.

Berend T. Iván: A szocialista gazdaság fejlődése Magyarországon. 1945–1968. Budapest, 1974.

Bossányi Katalin–Forgács T. Katalin: Vállalatvezetők és érdekelttség. Budapest, 1983. 303. old.

Budapest Enciklopédia. II. kiadás, 1981. 533 oldal.

Budapest lexikon. Budapest, 1973. 1335. oldal.

Budapest műemlékei I–II. kötet. Budapest, 1962

Budapest története I–IV. kötet. Budapest, 1963

Budapest történetének bibliográfiája. I–VII. kötet. Budapest, 1967–1982.

Előregyártás a magyar építőiparban. Tájékoztató az ENSZ Iparfejlesztési Szervezete, az UNIDO Szakcsoportja számára. Budapest, 1971. 76. oldal.

ÉGSZI Évkönyv. 1957–1967. Budapest, 1967. 287. oldal.

Építéstudomány és Építésiparosítás. Budapest, 1968. 303. oldal.

Építéstudomány Műszaki és Gazdasági Tájékoztató, Budapest, 1973.

Építő-, Fa- és Építőanyag-ipari Dolgozók Szakszervezetének 75. évi jubileuma. Budapest, 1978. 28. oldal.

Garády Sándor: A vízvárosi Szent Péter vértanúról elnevezett plébániatemplom. Budapest régiségei. XIII. kötet. 1943. 206. oldal.

Geszler Ödön: Tíz év a tanácsai építőiparban. 1950–1960. Budapest 1960. 223. oldal.

Geszler Ödön: Adatok Budapest háború utáni újjáépítésének üzemtörténeti vonatkozásaihoz. Budapest, 1971. 37 oldal. Kézirat. Helytörténeti pályázaton különdíjjal jutalmazott pályamű.

Geszler Ödön: Útvesztés és újjászületés. (Egy fővárosi építőipari vállalat az 1956–1960. években.) Budapest, 1974. Kézirat, 197. oldal. Országos pályázaton II. díjjal kitüntetett monográfia.

Geszler Ödön: Másfél évszázad az óbudai kékfestők és textilnyomók között. A PNYV Pamutkészítőgyár története. 1826–1976, Budapest, 1976. I–II. kötet. 460 oldal

Geszler Ödön: a 200 éves Budaprint PNYV Goldberger Textilművek története. 1784–1984. Budapest, 1984. 492 oldal.

Geszler Ödön — Tamáska Péter: Hajtóművek és Festőberendezések Gyárának története, 1909–1984. Budapest, 1987. 332 oldal.

H. Gyürky Katalin: Középkori építőáldozat Buda egykori külvárosában. Archeológiai értesítő, Budapest, 1967. 80 oldal.

- H. Gyürky Katalin: Adatok a budai Szent Péter külváros topográfiájához. Budapest régiségei. XXII. kötet. 223 oldal.
- H. Gyürky Katalin: Középkori Buda külvárosának Szent Péter mártírról elnevezett plébániatemploma. Kézirat. 1974.
- Hiller József: A közép- és nagyblokkos építés gazdaságossága. Budapest, 1964. 94. oldal.
- Intézetpolitikai koncepció. ÉGSZI. Budapest, 1970. 22 oldal.
- Jelentés az építő-, fa- és az építőanyag-ipar 1985. évi eredményeiről és az 1986. évi főbb célkitűzéseiről. Budapest, 1986. 26 oldal.
- Katona Béla: Magyarország közgazdasága. Közgazdasági évkönyv. Budapest, 1938. 603 oldal.
- Kilác László-Joó Endre: Az ÉGSZI székház tervismertetése. Budapest, 1972.
- Ki mit kutat? A budapesti II. kerületi kutató és fejlesztő intézetek. Budapest, 1984. 48 oldal.
- Koblencz József: 25 éves a szocialista építésügy. Budapest, 1974. 191 oldal.
- Kovács Tibor: Húsz év az építésügy szolgálatában. Az Építésügyi Tájékoztatói Központ jubileumára. Budapest, 1970. 122 oldal.
- Kulcsár Kálmán-Pritz Pál: Az új Magyarország negyven éve. Budapest, 1985. 321 oldal.
- Magyarország története: I–II. kötet. Budapest, 1964.
- Nagy Lajos: A víziváros XVII. század végi topográfiája. Tanulmányok Budapest múltjából. XVI. kötet 1944.
- Nagy Lajos: A Vízivárosról. TBM, 1964. 181–249. oldal
- Palugyai Imre, ifj.: Buda-Pest leírása. Budapest, 1962.
- Pencz József: A Számítástechnikai és Ügyvitelgépészeti Vállalat. Budapest, 1978. Kézirat. 36 oldal.
- Pille György: A Terézváros kétszáz éve. Budapest, 1970. 179 oldal.
- Preisich Gábor: Budapest városépítésének története. I–III. kötet.
- Rexa Dezső: 101 kép a régi Pest-Budáról. Magyar Helikon. Budapest, 1959.
- Révai kereskedelmi, Pénzügyi és Ipari Lexikona. Budapest, 1930. 480 oldal.
- Sódor Lajos–Végh Oszkár: Terézvárosi kis kalauz. Budapest 1973. 64 oldal.
- Stiller Róbert: Építőiparunk kialakításának körülményei és fejlődése. Kézirat. 1985.
- Szijártó Lajos: Építőiparunk tíz éves fejlődése. Budapest, 1955. 22 oldal.
- Színai Miklós: A Terézváros munkásmozgalma. Budapest, 1970. 256 oldal.
- Tájékoztató az ÉVM tervező, beruházó és kutató szervezetek 1985. évi tevékenységéről. Budapest, 1986. 10 oldal.

III. Napilapok, szaklapok

ÉGSZI Gyorsjelentés	Magyar Hírlap
ÉGSZI Tájékoztató	Magyar Nemzet
Figyelő	Magyarország
Építésügyi Szemle	Népszabadság
Heti Világgazdaság	Népszava
Ipargazdaság	Szabad Nép
Ipargazdasági Szemle	Valóság
Magyar Építőipar	Világgazdaság

IV. Intézeti iratok

Rövid távú és közép távú tervek
 Intézetfejlesztési koncepciók
 Szöveges mérlegbeszámolók
 Statisztikai jelentések, kimutatások, adattárak
 Igazgatói utasítások
 Szervezeti és Működési Szabályzat és módosításai
 Munkügyi és bértügyi jelentések
 Ügyrendek
 Kollektív szerződések, szociális intézkedések
 Munkaverseny jelentések
 Pártszervezet, a szakszervezeti bizottság, a KISZ jelentései, beszámoló
 Közművelődési jegyzőkönyvek
 Sport beszámolók

SZERVEZÉSI ÉS SZÁMÍTÁSTECHNIKAI SZAKKIFEJEZÉSEK, VALAMINT A RÖVIDÍTÉSEK SZÓTÁRA

Adatfeldolgozás = műveletek végzése adatokkal
 Alfabetikus karakter = betűkből álló jelek
 Alfánumerikus adat = betűkkel és számokkal, különleges karakterekkel ábrázolt adat
 Algoritmus = szabályok, képletsorozat, véges számú lépésben megoldható folyamat, speciális feladat megoldására kidolgozott eljárás.
 Allokáció = elosztás, elhelyezés
 Analóg ábrázolás: fizikai mennyiséggel való megjelenítés (oszlop, görbe, műszer)
 Assambler = alacsony szintű fordító program
 Átvilágítás = vállalati gazdasági tevékenység elemzése
 Barát programok = könnyen elsajátítható programok
 Bath munkák = kötegelt munkák
 Bináris = kettes számrendszer, alapszáma kettő
 Bit = a bináris adat legkisebb része (0 vagy 1)
 Brain storming = ötlet feltárás, vita módszer, (agytorna)
 Byte = egységként kezelt gépi kód (bájt); a bit
 CIB = Nemzetközi Építéskutató Tanács
 CPB = Célprogram Bizottság
 Csatorna = közleményeket eljuttató egység az információforrástól az információnyelőhöz
 Csip = integrált áramkör, morzsa (chip)
 Dialóg üzemmód = párbeszédés üzemeltetés ember és gép között
 Digitális ábrázolás = számjeggyel ábrázolás
 Display = képernyő (DP)
 Engineering tevékenység = műszaki szervezés, fejlesztő tevékenység
 ENIAC = elektronikus elemekkel működő első számítógép
 ESZR = Egységes Számítógép Rendszer. Rövidítése: ESZ vagy pl. R 22.
 ÉCA = Építőipari Ciklista és Anyagárjegyzék
 ÉKN = Építőipari Költségszámítás Normák
 ÉKS = Építőipari Kalkulációs Segédlet
 ÉMIR = Építőipari Műszaki Iránynormák
 ÉSZAB = Építőipari Számítástechnikai Alkalmazási Bizottság
 Firmver = hardver által végzett szoftver feladat (fixtárak), cégprogram
 Floppy = hajlékony mágneslemez
 HOPIR = Házgyári Operatív Irányítási Rendszer
 IBM = International Business Machine
 Információ = az adat jelentése, hír az eseményekről
 Input = bemenő adat
 Installáció = berendezés, technikai felszerelés
 Integrált adatfeldolgozás = egymással összefüggő adatfeldolgozás az adatok egyszeri bevitelével
 Intelligens adatrögzítő = programozható adatrögzítő
 Karakter = fogalomkép
 KGST ÉÁB = KGST Állandó Építési Bizottsága
 Kibernetika = elektronikus gépek, berendezések létesítésével és alkalmazásával foglalkozó tudomány
 KLTV = Költségvetéskészítő modell
 Kód = adatok diszkrét ábrázolás módjának szabályozó készlete
 Kódolás = adat átváltás a karakterkészlet felhasználásával úgy, hogy az eredeti forma visszaállítható legyen
 Kompatibilis = összeegyeztethető, társítható gép
 Konfiguráció = számítógépek együttese
 Konzonancia = egybehangzás
 Konvertálás = átváltás
 Konzol = kezelőasztal, kommunikációs készülék a számítógép kezelője és a funkcionális egység között
 Kötegelt feldolgozás = feldolgozáshoz szükséges nagymennyiségű adat egy kötegben
 Központi processzor = az utasításokat értelmező és végrehajtó központi egység
 Kulcsrakész rendszer = gépbeszerzés, program, szervezés és szoftver együttes végrehajtása és átadása
 Lizing = saját gép használatbaadása bérleti díj ellenében
 Matriks nyomtató = a betűket téglalap alakban elhelyezett tűk programozásával formálja meg
 MGN = Műszaki Gazdasági Normatíva
 MIR = Munkatügyi Információs Rendszer
 Normatíva = szabályrendszer
 Numerikus = szám szerinti, számmal ábrázolt
 Nyelv = karakterek, megállapodások, szabályok, információk közlésre alkalmas halmaza
 Off-line hálózat = távadat vonalra nem kapcsolható adathordozó
 On-line üzemeltetés = távadat átviteli vonalra kapcsolható berendezés
 Osztott rendszer = kis- és nagygépek együttes üzemeltetése; hardver és szoftver közötti munkamegosztás
 Output = kimenő adat
 Partíció = multiprogramozás esetén egy feladatra kijelölt erőforrásmennyiség

Párbeszédés egységek = konzol írógép, terminál
 Perifériális egység = központi egységektől funkcionálisan elhatárolt egység, amely a külső adatforgalomban vesz részt
 Pliopt = számítógépes fordító program
 Prognózis = előzetes számítás, előrejelzés
 Program = az elvégzendő tevékenységek terve
 Projekt = konkrét munkaprogram
 Redundancia = felesleges, kiküszöbölhető ismétlődés, érdemleges közlést nem tartalmazó információ
 Számítástechnika = automatizált adatfeldolgozás
 Szoftver = számítógépi programok, eljárások, szabályok, az adatfeldolgozó rendszer működésére vonatkozó dokumentációk összessége
 TAF = távadat feldolgozás
 Tároló egységek = mágnesdob, mágnesszalag, mágneskártya, mágneskazetta
 Terminál = adatvégállomás
 Tim = munkacsoport (team)
 Vonalkód technika = számokod reprezentáló speciális beviteli vonalsorozatok, olvasóval optikai úton leolvasható
 W.55 = CIB Építésgazdasági Munkabizottsága

Köszönet a közreműködőknek és a tanácsadóknak

Köszönetemet fejezem ki azoknak az aktív és nyugdíjas intézeti munkatársaknak, valamint az Intézetben kívüli segítőknek, akik tanácsaikkal, útmutatásaikkal, dokumentumokkal és fényképekkel segítségemre voltak az intézettörténet összeállításában.

Kétéves munkámban az indítástól mindvégig támogatott dr. Balázs György főigazgató. Anyaggyűjtésemet megalapozta dr. Krámer Rezsőné közgazdásznak, a Terv és Statisztikai Önálló Osztály nyugdíjas munkatársának összeállítása az Intézet működéséről, szervezetéről, változásairól és a főbb statisztikai adatokról. Köszönöm az észrevételeit és a hasznos útmutatásait Schaefer György ny. igazgatóhelyettesnek, aki a kéziratomat az Intézet részéről lektorálta. A múltira vonatkozóan sok lényeges körülményre, intézkedésekre, okok és okozatok összefüggésére hívta fel figyelmemet dr. Gerő István, az Intézet volt igazgatója, valamint az alábbi névsorban említett munkatársak. Készleges tájékoztatásuk, sokoldalú tanácsadásuk nélkül nem állíthattam volna össze az intézettörténeti monográfiát. Azt írtam le, amiről tájékoztattak, amire visszaemlékeztek, amit a forrásanyagokban olvastam, és amit személyesen átéltem.

Informátoraim és segítők voltak:

dr. Balázs György főigazgató,
 Berencsi István főmunkatárs,
 Berencsiné Illés Friderika statisztikai csoportvezető,
 Béres István főmunkatárs,
 Budai Jenő osztályvezető,
 Csizmadia Csaba csoportvezető,
 Csörgeő Attila mágnesadattár kezelő,
 dr. Czákó Sarolta, az MSZMP Budapesti Bizottsága Archivumának vezetője,
 dr. Dénes János, az ÉGSZI—SZINORG Leányvállalat igazgatója,
 dr. Drukker Mária, a szakszervezeti bizottság titkára,
 Durucz Elemérné gazdasági főelőadó,
 Eisenkolb Ivor, az ÉGSZI—SZERVINFO Leányvállalat igazgatója,
 Feleki Győző építészmérnök,
 Frey Zsuzsa, az MSZMP Budapesti Bizottsága Archivumának munkatársa,
 dr. Gerő István, az ÉGSZI ny. igazgatója,
 Hiller József, az ÉTÉGI ny. igazgatója,

Horváth Károlyné személyzeti és oktatási osztályvezető,
István Lajos főmérnök,
dr. Kecskeméti Miklós, az Igazgatási és Jogi Önálló Osztály vezetője,
Kevevári Ilona közgazdász,
Kis Hugó, a pártszervezet ny. titkára,
Lénárt Tibor ny. igazgatóhelyettes,
dr. Máté Jánosné, az ÉGSZI Tájékoztató felelős szerkesztője,
Kőmives Gábor főmunkatárs,
Osváth Lászlóné, ny. könyvtáros,
Óvári Gusztávné, gazdasági előadó,
Sándor Sándorné, az MSZMP pártszervezet volt titkára,
Schaefer György ny. igazgatóhelyettes,
Ströcker Gábor főkönyvelő,
Szalka János tudományos főmunkatárs,
Takács Gáborné, az MSZMP II. kerületi Bizottságának munkatársa,
Tancsik Józsefné személyzeti előadó,
Tánczos Gábor főosztályvezető, az intézeti MSZMP szervezet titkára,
Temesvölgyi Tibor, önálló csoportvezető,
Zahorán Lajos szervezőmérnök,
dr. Zombori György főosztályvezető, a Vállalati Tanács elnöke.

Ismételt köszönetemet fejezem ki segítőimnek.

A Szerző.

TARTALOM

- 3 *Somogyi László*: Köszöntő
- 5 *dr. Balázs György*: Ajánlás

- 7 A KEZDET ÉS ELŐZMÉNYEI
- 7 Az ÉGSZI jogelődjének megalapítása
- 8 Mozzanatok a hazai építőipar múltjából
- 10 Az építőipar a felszabadulás után

- 13 AZ ÉTÉGI – AZ ÉGSZI ELSŐ KORSZAKA (1957 – 1961)
- 13 Az Építéstechnikai és Építésgazdasági Iroda
- 16 A növekvő követelmények kulcsiparrá avatták az építőipart

- 17 AZ ÉGSZI MÁSODIK KORSZAKA (1962 – 1966)
- 17 ÉTÉGI-ből ÉGSZI
- 18 Tizenhét éven át a Terézvárosban
- 19 Vidéki kirendeltségek létesítése
- 20 Profilbővítés: munkaügyek, értékelési megbízások
- 21 A munkaügy az ÉGSZI szervezetében
- 21 A normák a gazdálkodás segédletei
- 22 A szalagrendszerű termelésszervezés
- 23 A technológiai üzemszervezés
- 23 A hálós tervezés
- 24 Testvérintézmény vagy konkurens vállalat?
- 24 Részvétel az építésügyi ágazat célprogramjaiban
- 26 A fejlődés nem felhőtlen
- 26 A dolgozók esztendőik első dekádjának végén

- 27 AZ ÉGSZI HARMADIK KORSZAKA (1967 – 1971)
- 27 Részvétel az új gazdasági mechanizmus előkészítésében
- 28 Az építőipar kurírja
- 29 A gazdaságirányítás reformja
- 30 Előtérben a vállalati megrendelések
- 30 Tanácsadószerep a panelgyártó bázisok telepítési helyének és kapacitásának kijelölésében
- 31 Lakáspolitikai – lakásgazdálkodás
- 31 Egy újabb alapítólevél-kiegészítés felé
- 32 A közös beruházások gazdája: az INVESZTORG
- 34 Intézetpolitikai koncepció – 1970

- 35 AZ INTÉZET A KOMPUTER-GALAXISBAN
- 35 Az első számítógép az Intézetben
- 36 Új utakon egyre bővülő szervezettel
- 36 Az ÉGSZI új feladata: az építőipari számítógéphálózat létrehozása
- 37 A gépek és berendezések – a hardver
- 39 Hibaelhárítás, szervizelés
- 40 Programok és programnyelvek – a szoftver
- 40 A vállalatok felkészítése a számítástechnika fogadására
- 42 A lízing ÉGSZI-formája

- 42 A hardver és a szoftver fejlesztése az V. és a VI. ötéves tervidőszakokban
- 43 Tovább a megkezdett úton
- 44 Nehézségek a fejlődés útján
- 45 A gépek egyre kisebbek, teljesítményük egyre nagyobb
- 45 A kasszámítógépek térhódítása
- 46 Az ÉGSZI gépparkja és programjai a VII. ötéves terv éveiben

- 47 AZ ÉGSZI NEGYEDIK KORSZAKA (1972 – 1978)

- 47 A valóság szorosabb megközelítése
- 48 Az intézet működése az ÉVM 1973 decemberi miniszteri értekezlete előtt és azt követően
- 49 A Témazakértői Testület létesítése
- 49 Költségvetéskészítés számítógéppel
- 50 Program a könnyűszerkezetes építési mód alkalmazására

- 50 A SZÉKHÁZÉPÍTÉS

- 50 A helyszín kiválasztása
- 51 A Csalogány utcai miliő közelmúltja
- 51 A helyválasztás indokoltsága
- 52 A Csalogány utcai intézeti házhely történelmi múltja
- 52 A székház építés megkezdése és befejezése

- 53 AZ V. ÖTÉVES TERVIDŐSZAK ELSŐ FELÉBEN

- 53 A hazai építőipar a hetvenes évek derekán
- 54 A jó rend és a jó szervezet megnevesíti a munkát
- 54 Pártvonalon a VI. kerületből a II. kerületbe
- 54 Felborul a világgazdasági értékrend
- 55 Ez a fejezet a 21. esztendőé, a fúzió előtti utolsó évé

- 58 AZ ÉGSZI ÖTÖDIK KORSZAKA (1979 – 1983)

- 58 ÉGSZI + SZÁMGÉP = ÉGSZI
- 59 A SZÁMGÉP külön története
- 65 Az ÉGSZI új szervezete 1979-ben
- 67 A feladatok átcsoportosítása az összevonás után
- 70 Változó prioritások – változatlan gondok
- 70 A magyar építőipar a pályamódosítás első éveiben
- 72 Váltás az igazgatói munkakörben
- 72 Foglalkozása : dr. Gerő István
- 74 A vissza-visszatérő „Leitmotív”
- 76 1982-ben, a 25. évfordulón
- 77 Miniszteri határozat a ÉGSZI profilbővülésének utólagos törvényesítésére
- 79 Az erőforrások átcsoportosítása és megújítása

- 79 AZ ÉGSZI HATODIK KORSZAKA (1984 – 1987)

- 79 Leányvállalatok alapítása
- 82 A leányvállalatok első esztendeje
- 83 Újabb három leányvállalat létesítése
- 85 Az ÉGSZI szervezete és szervezetrendszere
- 85 Új témák az intézeti programban
- 86 Az ágazati adatvagyron bankja
- 86 Az Intézet politikai és gazdasági környezete

- 87 A hazai építőipar a nyolcvanas évek derekán
- 88 Az új vezetőtestület: a Vállalati Tanács
- 90 „A munka termelékenysége, ez végeredményben a legfontosabb..”
- 91 A vállalkozói erkölcsről
- 92 Nemcsak alkotni, be is mutatni
- 95 Együttműködés a társszervekkel
- 95 Nemzetközi kapcsolatok
- 105 A VI. ötéves tervidőszakban végzett intézeti munkáról

- 108 A BENSŐSÉGES INTÉZETI ÉLET

- 108 A párt munkája — szolgálat
- 111 A szakszervezeti munkában megszűnt a formalizmus
- 113 Az alkotó ifjúság az Intézetben
- 116 A közművelődésről
- 117 Az emberért, a munkatársakért
- 119 Az intézeti munkatársak lakásgondjainak megoldása
- 120 „Ép testben ép lélek”
- 121 „Érted, veled a Vöröskereszt”
- 122 A Nyugdíjasok Köre

- 123 TEKINTET A KÖZELJÖVŐBE

- 123 Intézeti előirányzatok a VII. ötéves tervidőszakra
- 124 A VII. ötéves terv első évében
- 125 A szervezettség új útjain
- 126 ÉGSZI : 30 év
- 127 Mit tett az Intézet a népgazdaságért, az építőiparért?
- 132 Konklúzió
- 132 IDŐRENDI ÁTTEKINTÉS
- 134 ÖSSZEFOGLALÓ STATISZTIKAI TÁBLÁZATOK
- 136 ÉRDEMES VEZETŐK ÉS BEOSZTOTTA
- 143 FORRÁSOK, IRODALOM
- 145 SZERVEZÉSI ÉS SZÁMÍTÁSTECHNIKAI SZAKKIFEJEZÉSEK,
VALAMINT A RÖVIDÍTÉSEK SZÓTÁRA
- 146 KÖSZÖNET A KÖZREMŰKÖDŐKNEK ÉS A TANÁCSADÓKNAK

Fényképek, fotókópiák a 32., a 64., a 96. és a 128. oldalak után.

2771 Franklin Nyomda Budapest. Felelős vezető: Mátyás Miklós igazgató

